REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W SZCZECINIE

PLAN URZĄDZENIA LASU

DLA NADLEŚNICTWA GOLENIÓW

na okres od 1 stycznia 2027 r. do 31 grudnia 2036 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Program opracowano

w Biurze Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gorzowie Wlkp.

Program wykonała:

Magdalena Małecka

sekretariat@gorzow.buligl.pl
www.gorzow.buligl.pl

Sprawdził:

Adam Bajon

Akceptuje:

Paweł Guzikowski

Gorzów Wielkopolski 2027 r.

Spis treści

1. WSTĘP – ZAWARTOŚĆ PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY 5
1.1. Wykaz stosowanych skrótów i terminów 7
2. OPIS TERENU NADLEŚNICTWA 13
2.1. Charakterystyka położenia Nadleśnictwa Goleniów 13
2.2. Charakterystyka kompleksów leśnych 16
2.3. Korytarze ekologiczne 17
3. HISTORIA OCHRONY PRZYRODY I BADAŃ NAUKOWYCH NA TERENIE NADLEŚNICTWA 20
3.1. Historia lasów Nadleśnictwa Goleniów 20
3.2. Historia zmian powierzchni lasów Nadleśnictwa Goleniów 22
3.3. Historia ochrony przyrody 23
3.4. Informacje o prowadzonych na gruntach Nadleśnictwa badaniach naukowych, w tym także publikacjach naukowych 24
4. FORMY OCHRONY PRZYRODY I POWIĄZANE Z NIMI OBIEKTY PRZYRODNICZE . 26
4.1. Rezerwaty przyrody 27
4.2. Obszary Natura 2000 38
4.3. Pomniki przyrody 59
4.4. Użytki ekologiczne 61
4.5. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe 62
4.6. Stanowiska dokumentacyjne 64
4.7. Chronione oraz lokalnie cenne gatunki 65
4.8. Siedliska przyrodnicze 84
4.9. Społeczny Rezerwat Ptaków Polder Czarnocin 85
5. WALORY PRZYRODNICZE NADLEŚNICTWA 87
5.1. Ekosystemy wodno-mokradłowe 87
5.2. Roślinność 95
6. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE 106
6.1. Cenne obiekty dziedzictwa kulturowego na gruntach Nadleśnictwa Goleniów 106
7. PRZEKSZTAŁCENIA I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO 111
7.1. Przekształcenia środowiska leśnego 111
7.2. Zagrożenia 116
8. PLAN DZIAŁAŃ 125
8.1. Zasady postępowania w obiektach stanowiących formy ochrony przyrody 125
8.2. Wskazania ochronne ograniczające negatywny wpływ na formy ochrony przyrody 125
8.3. Zakres planu zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 125

8.4. Postępowanie w projektowanych formach ochrony przyrody oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie 126
8.5. Postępowanie w ekosystemach wodno-mokradłowych oraz ich bezpośrednim sąsiedztwie . 126
8.6. Kształtowanie stosunków wodnych..... 126
8.7. Działania mające na celu poprawę stanu zbiorowisk leśnych 127
8.8. Wytyczne dotyczące postępowania na siedliskach przyrodniczych Natura 2000 127
8.9. Ochrona gleb leśnych 132
8.10. Ochrona różnorodności biologicznej..... 132
8.11. Ochrona stanowisk gatunków chronionych i lokalnie rzadkich 133
8.12. Zasady wyznaczania i projektowania stref buforowych, ekotonowych i krajobrazowych 134
8.13. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach 135
8.14. Lasy oddziaływania społecznego 135

1. WSTĘP – ZAWARTOŚĆ PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Goleniów jest integralną częścią planu urządzenia lasu na okres od 1.01.2027 r. do 31.12.2036 r. Zawiera kompleksowy opis stanu przyrody w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa oraz zadania z zakresu jej ochrony i metody ich realizacji na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa.

Aktualnie opracowanie uwzględniać będzie zapisy zawarte w poprzednim Programie Ochrony Przyrody, ustalenia Narady Wstępnej, Narady Urządzeniowej oraz Narady Projektu Planu.

Wykonawcą programu jest BULiGL Oddział w Gorzowie Wlkp. Program został wykonany na podstawie:

- danych zebranych w trakcie prac urządzeniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2025/2026);
- informacji dostarczonych przez Nadleśnictwo Goleniów;
- informacji otrzymanych z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie;
- innych informacji zebranych na potrzeby programu.

Celem programu jest:

- inwentaryzacja i zobrazowanie bogactwa przyrodniczego lasów;
- wskazanie obiektów do objęcia ochroną;
- przedstawienie istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- doskonalenie gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych;
- ulepszanie metod sprawowania i rozwijania ochrony przyrody;
- umożliwienie, obecnie i w przyszłości porównań i analiz zmian środowiska przyrodniczego;
- ochrona zabytków kultury materialnej w lasach.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Goleniów opracowano zgodnie z zapisami § 147-149 Instrukcji Urządzania Lasu (Warszawa 2024 r.), która jest załącznikiem do Zarządzenia nr 116 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 grudnia 2023 r., obowiązującego w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych od 1 stycznia 2024 r.

Najistotniejsze przepisy prawa, na podstawie których sporządzono Program Ochrony Przyrody:

- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 663);
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. 2026 r., poz. 1315);
- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1292 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej (Dz. U. z 1992 r. Nr 67, poz. 337);

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1302);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. z 2014 r., poz. 1408);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2830);
- obwieszczenie Ministra Środowiska z 30.10.2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r., poz. 1713);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. z 2005 r. Nr 60, poz. 533);
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz. U. z 2023 r., poz. 672).

Zgodnie z § 26 Instrukcji Urządzania Lasu z 2023 r. w lasach – z natury wielofunkcyjnych, wyróżnia się wiele funkcji, ujmowanych w zbiory odpowiednie do celów ochrony przyrody oraz gospodarki leśnej, w tym m.in. wg sposobu ich świadczenia lub ze względu na ograniczenia gospodarki leśnej (wynikające z przepisów ustawy o lasach oraz ustawy o ochronie przyrody) albo ze względu na wagę i rolę pełnionych funkcji.

W zależności od dominującej roli pełnionych funkcji lasów Nadleśnictwa Goleniów, przyjęto ich podział na trzy podstawowe grupy: rezerwaty, lasy oddziaływania społecznego oraz lasy gospodarcze.

Tabela 1. Funkcje lasu – zestawienie powierzchni (powierzchnia leśna)

Funkcja lasu	**Nadleśnictwo Goleniów**
	Powierzchnia [ha]
rezerwaty	1764,71
lasy oddziaływania społecznego (z kategorią ochronności lub bez niej)	266,90
lasy gospodarcze (z kategorią ochronności lub bez niej)	18863,91
Razem	**20895,52**

Rozszerzając podejście do wielofunkcyjnego użytkowania lasów, zaczęto dostrzegać i analizować usługi ekosystemowe, jakie oferują. Koncepcja usług ekosystemowych pozwala na

pogłębione zrozumienie oraz efektywniejsze wykorzystanie ich potencjału – szczególnie w obliczu zmian klimatycznych i narastających oczekiwań społecznych wobec lasów.

Lasy Nadleśnictwa Goleniów realizują w różnym stopniu trzy podstawowe typy usług ekosystemowych: zaopatrzeniowe, regulacyjne oraz kulturowe.

1.1. Wykaz stosowanych skrótów i terminów

Użyte w *Programie* skróty i terminy oznaczają:

Tabela 2. Wykaz skrótów i terminów

NAZWA	SYMBOL/ SKRÓT	OBJAŚNIENIE
Ogólne		
Baza danych		Baza w formacie .mdb (MS Access) zawierająca szczegółowe dane opisu lasu wykonanego w trakcie prac nad planem urządzenia lasu, zawierająca również planowane zabiegi gospodarcze.
Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych	DGLP	
Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	GDOŚ	
Klasa wieku drzewostanu		Umowny okres, zwykle 20-letni, umożliwiający zbiorcze grupowanie drzewostanów według ich wieku. W praktyce leśnej wprowadzono pojęcie klas i podklas wieku, przyjmując następujące oznaczenia podklas: Ia – wiek od 1-10 lat; Ib – wiek od 11-20 lat; IIa – wiek od 21-30 lat; II b – wiek od 31-40 lat; IIIa – wiek od 41-50 lat; IIIb – wiek od 51-60 lat; IVa – wiek od 61-70 lat; IVb – wiek od 71-80 lat; Va – wiek od 81-90 lat; Vb – wiek od 91-100 lat; VI klasa – wiek od 100-120 lat; VII klasa – wiek od 121-140 lat, itd.
Krajowy Program Zwiększania Lesistości	KPZL	Krajowy Program Zwiększania Lesistości (KPZL) to dokument opracowany w 1995 r. przez Instytut Badawczy Leśnictwa na zlecenie Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Jego głównym celem było zwiększenie lesistości Polski do 30% do 2020 roku, a następnie do 33% po 2050 r.
Nadleśnictwo	N-ctwo	
Narada projektu planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa	NPP	Narada Projektu Planu to istotny element szerokiej debaty publicznej towarzyszącej tworzeniu planu urządzenia lasu. Organizowane, przez Lasy Państwowe, spotkanie służy wypracowaniu ostatecznego kształtu planu urządzenia lasu, a także poddaniu powszechnej akceptacji prognozy oddziaływania planu na środowisko oraz na obszary Natura 2000.
Narada urządzeniowa do projektu urządzenia lasu dla nadleśnictwa	NU	Celem narady jest rozpoczęcie szerokiej debaty publicznej do projektu planu u. l. oraz przedstawienie i uzupełnienie „Założeń do projektu planu urządzenia lasu", które w formie protokołu zostają przedstawione do konsultacji społecznych.

NAZWA	SYMBOL/ SKRÓT	OBJAŚNIENIE
Narada wstępna do projektu urządzenia lasu dla nadleśnictwa	NW	Narada organizowana na początku prac nad Planem Urządzenia Lasu. Jej celem jest ustalenie najważniejszych założeń, wymagań i problemów, które powinny zostać uwzględnione przy sporządzaniu PUL.
Prognoza oddziaływania na środowisko	POnŚ, Prognoza	Część postępowania w sprawie przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOS). Prognoza jest opracowaniem analitycznym, w ramach którego dokonuje się oceny przewidywanego wpływu ustaleń ocenianego dokumentu na środowisko.
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	RDLP	
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	RDOŚ	
Ochrona przyrody		
Ustawa OOŚ		Ustawa z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 670 ze zm).
Dyrektywa Ptasia	DP	Oficjalnie znana jako Dyrektywa 2009/147/WE, to akt prawny Unii Europejskiej dotyczący ochrony dzikiego ptactwa.
Dyrektywa Siedliskowa (habitatowa)	DS	Oficjalnie: Dyrektywa Rady 92/43/EWG) to akt prawny Unii Europejskiej, który ma na celu ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.
Obszar chronionego krajobrazu	OChK	
Obszar specjalnej ochrony (ptaków)	OSO	Obszar Natura 2000 ustanowiony w celu ochrony ptaków i ich siedlisk odpowiednim rozporządzeniem ds. Ministra Środowiska.
Ocena wartości obszaru dla gatunków		Ocena wartości obszaru dla ochrony danego gatunku jest wypadkową kryteriów: populacja (jej wielkość), stan zachowania cech siedliska przyrodniczego ważnego dla gatunku, izolacja oraz dodatkowych czynników mogących mieć wpływ na zachowanie gatunku, jak rodzaj działalności człowieka na terenie obszaru i w jego pobliżu, stosunki własnościowe, status prawny obszaru, a także ekologiczne związki między typami siedlisk i gatunków: A – znakomita; B – dobra i znacząca; C – znacząca.
Plan Zadań Ochronnych	PZO	Dokument planistyczny sporządzany dla obszarów Natura 2000 określający zakres najpilniejszych działań ochronnych dla poszczególnych przedmiotów ochrony w celu zachowania ich w niepogorszonym stanie.
Przedmiot ochrony		W przypadku obszaru Natura 2000 jest to gatunek lub siedlisko, dla którego ochrony utworzony został dany obszar. Przedmiotem ochrony są gatunki i siedliska z oceną ogólna w SDF-ie A, B lub C.
Siedliska i gatunki „naturowe”		Siedliska i gatunki wymienione w Załączniku I lub II Dyrektywy Siedliskowej, a także

NAZWA	SYMBOL/ SKRÓT	OBJAŚNIENIE
		w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, dla ochrony których tworzy się obszary Natura 2000.
Specjalne obszary ochrony siedlisk mające znaczenie dla Wspólnoty Europejskiej	OZW	
Specjalny obszar ochrony (siedlisk)	SOO	Obszar Natura 2000 wyznaczony w celu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt (poza ptakami).
Stan zachowania siedliska (FV/A, U1/B, U2/C)		Stopień zachowania struktury i funkcji naturalnego siedliska danego typu oraz możliwość ich odtworzenia. To kryterium zawiera 3 podkryteria (stopień zachowania struktury, stopień zachowania funkcji, możliwość renaturyzacji), które ocenia się niezależnie, ale ostateczna ocena jest ich wypadkową: FV/A – doskonałe zachowanie; U1/B – dobre zachowanie; U2/C – zachowanie w średnim lub zubożałym stanie.
Zespół przyrodniczo – krajobrazowy	ZPK	
Gospodarka leśna		
Etat cięć (miąższościowy)		Ilość drewna do pozyskania określoną w planie urządzenia lasu lub uproszczonym planie urządzenia lasu, wynikającą z potrzeb odnowienia, pielęgnowania i ochrony lasu oraz zasady trwałości i ciągłości użytkowania.
Etat cięć przedrębnych		Obligatoryjna, minimalna powierzchnia cięć pielęgnacyjnych w użytkowaniu przedrębnym przewidziana do wykonania w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu i wyrażony szacunkowo w metrach sześciennych na okres obowiązywania planu.
Etat cięć użytków rębnych		Obligatoryjna, minimalna powierzchnia cięć pielęgnacyjnych w użytkowaniu przedrębnym przewidziana do wykonania w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu i wyrażony szacunkowo w metrach sześciennych na okres obowiązywania planu.
Instrukcja urządzania lasu	IUL	Szczegółowe wytyczne sposobu sporządzania uproszczonego planu urządzenia lasu.
Klasa do odnowienia	KDO	Drzewostany, w których rozpoczęto już proces odnowienia z zastosowaniem rębni złożonych, lecz które nie spełniają kryteriów klasy odnowienia. Kontynuacja cięć rębnych jest w nich możliwa po uprzednim odnowieniu z sadzenia lub siewu (sztucznym) lub naturalnym.
Klasa odnowienia	KO	Drzewostany, które osiągnęły wiek dojrzałości do odnowienia oraz drzewostany młodsze przeznaczone do przebudowy, w których rozpoczęto proces odnowienia rębniami złożonymi, a jednocześnie występuje w nich młode pokolenie o pożądanym składzie gatunkowym i dobrej jakości hodowlanej, o pokryciu nie mniejszym niż 50%, a w drzewostanach użytkowanych rębnią częściową gniazdową, rębniami gniazdowymi lub

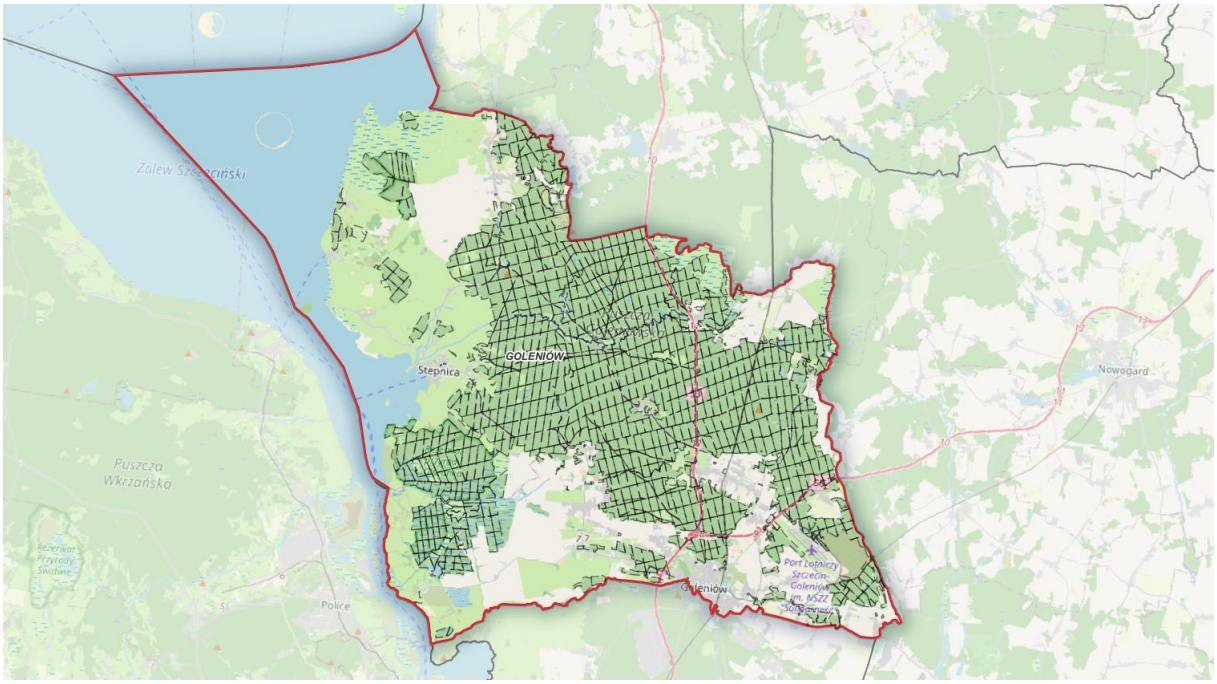
NAZWA	SYMBOL/ SKRÓT	OBJAŚNIENIE
		stopniowymi – o pokryciu nie mniejszym niż 30%.
Miąższość		Objętość drewna mierzona w m³. Podstawowy wskaźnik zasobów.
Plan urządzenia lasu	PUL, plan u. l.	Podstawowy dokument planistyczny z zakresu gospodarki leśnej, sporządzany dla każdego gruntu leśnego będącego własnością Skarbu Państwa, na okres 10 lat, określający całość zadań związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej w tym okresie.
Program ochrony przyrody	POP, Program	Integralna część planu urządzenia lasu. Zawiera kompleksowy opis stanu przyrody w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa oraz zadania z zakresu jej ochrony i metody ich realizacji na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa.
Przebudowa		Różnego rodzaju zabiegi zmierzające do takiej zmiany w budowie i strukturze drzewostanu, aby polepszały wszystkie funkcje lasu. Polega np. na zmianie składu gatunkowego drzewostanu, na przemianie struktury wiekowej itp.
Typ drzewostanu	TD	Jest to skład gatunkowy drzewostanu, ustalony dla drzewostanu w jego dojrzałości rębnej. W TD zapisuje się gatunki wg kolejności rosnącego udziału. Np.TD: So-Jd-Db oznacza, że w wieku dojrzałości drzewostan powinien składać się w większości z dębu, z mniejszym udziałem jodły i sosny. Może być o charakterze gospodarczym lub przyrodniczym (np. w przypadku siedlisk przyrodniczych).
Typ siedliskowy lasu	TSL	Jednostka klasyfikacji siedlisk leśnych ustalona na podstawie badań gleby oraz opisu runa i drzewostanu. TSL opisuje potencjalne możliwości produkcji siedliska. Siedliska dzielą się na bory, bory mieszane, lasy mieszane i lasy, a w ramach tych grup na suche, świeże, wilgotne, bagienne i łęgowe.
Użytkowanie przedrębne		Pozyskanie drewna w drzewostanach młodszych, w efekcie wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych: czyszczeń późnych i trzebieży.
Użytkowanie rębne		Pozyskanie drewna w efekcie realizacji rębni, czyli procesu usunięcia starego drzewostanu i odnowienia powstałej powierzchni, w celu stworzenia odpowiednich warunków dla młodego pokolenia. Użytkowanie rębne ma miejsce głównie w drzewostanach starych, dojrzałych.
Zasady Hodowli Lasu	ZHL	Branżowy dokument w leśnictwie, określający sposoby prowadzenia gospodarki leśnej.
Zasobność		Objętość (miąższość) drewna znajdującego się w drzewostanie wyrażona w m³ w przeliczeniu na powierzchnię 1 ha, obliczana na podstawie miąższości wszystkich lub części drzew w stosunku do powierzchni.
Wskazania gospodarcze		

NAZWA	SYMBOL/ SKRÓT	OBJAŚNIENIE
Czyszczenia późne	CP	Zabiegi w młodnikach polegające na usuwaniu drzewek przeszkadzających wzrostowi wybranych, najlepszych osobników lub biogrup. Część drzewek jest pozostawiana w lesie, a część grubszych, wynoszona ręcznie z lasu.
Czyszczenia wczesne	CW	Zabiegi w nieco starszych uprawach polegające na tzw. „selekcji negatywnej”, czyli usuwaniu drzewek chorych, złych jakościowo, przegęszczeń, niekorzystnych domieszek itp. Wycinane drzewka najczęściej pozostawiane są w lesie.
Melioracje	AGROT	System zabiegów polegających na odpowiednim przygotowaniu powierzchni przed i po zrębie: usunięcie podszytów, uprzątnięcie powierzchni itp.
Odnowienie	ODN	Ponowne wprowadzenie roślinności leśnej (drzewa) na powierzchnię leśną, uprzednio objętą użytkowaniem rębnym. Może mieć charakter odnowienia naturalnego lub sztucznego.
Pielęgnowanie gleby	PIEL	Zabiegi we wczesnych fazach młodego lasu (uprawy) polegające na wykaszaniu roślinności zachwaszczającej glebę i ocieniającej młode drzewka.
Rębnia częściowa	Rb II	Polega na stopniowym usuwaniu części drzew w kolejnych kilku etapach, tak, aby najpierw doprowadzić do naturalnego obsiewu gatunków docelowych a później stopniowo dopuszczać do nich więcej światła celem polepszenia wzrostu. Stosowana głównie do odnawiania drzewostanów bukowych lub dębowych.
Rębnia gniazdowa	RB III	Polega na takim usunięciu drzewostanu, aby możliwe było docelowo uzyskanie drzewostanu mieszanego. W pierwszej kolejności użytkowanie i odnowienie wykonywane jest na niewielkich gniazdach, gdzie zapewniona jest osłona cienioznośnym gatunkom a następnie usuwa się drzewostan między gniazdami celem odnowienia gatunkami bardziej światłożądnymi.
Rębnia przerębowa, ciągła	Rb V	Polega na prowadzeniu w sposób ciągły cięcia przerębowego na całej powierzchni drzewostanu. Proces odnowienia naturalnego odbywa się nieprzerwanie, a naloty i podrosty korzystają trwale z osłony drzewostanu. Prowadzi do powstania złożonej struktury drzewostanu.
Rębnia stopniowa	Rb IV	Polega na wykonywaniu w drzewostanie na tej samej powierzchni manipulacyjnej różnego rodzaju cięć odnowieniowych (w tym także zupełnych na małych powierzchniach) prowadzących do nierównomiernego, rozłożonego w czasie przerzedzenia drzewostanu i w efekcie odnowienia drzewostanu.
Rębnia zupełna	Rb I	Usunięcie lasu na powierzchni maksymalnie do 6 ha w celu odnowienia gatunków światłożądnych, głównie sosny na ubogich siedliskach.
Rębnie		Sposoby zagospodarowania lasu, polegające na takim usunięciu drzew z powierzchni, aby

NAZWA	SYMBOL/ SKRÓT	OBJAŚNIENIE
		w optymalny sposób przygotować środowisko pod odnowienie docelowych gatunków drzew, zgodnie z ich wymaganiami siedliskowymi.
Trzebieże	TW, TP	Zabieg w starszych drzewostanach (zazwyczaj ok. 20 lat do czasu użytkowania rębnego) polegający na selekcji pozytywnej, czyli wyborze najlepszych drzew i usuwaniu osobników, które im przeszkadzają we wzroście. Usuwane są pojedyncze drzewa, zazwyczaj niezgodne z TD lub typem siedliskowym lasu oraz drzewa, które wykazują objawy zamierania (przygłuszone). Drzewa te następnie są na miejscu pozbawiane gałęzi (okrzesywane) i wyciągane z lasu sprzętem mechanicznym.
Zalesienie	ODN-POR	Wprowadzanie roślinności leśnej na powierzchnię niebędącą lasem – np. łąkę, pastwisko, rolę, nieużytek.
Formy degeneracji lasu		
Borowacenie		Jedna z form degeneracji fitocenozy; wyróżnia się na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. W zależności od udziału sosny i świerka w górnej warstwie drzew wyróżnia się: * słabe, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi: - ponad 80 % na siedliskach borów mieszanych - 50 - 80 % na siedliskach lasów mieszanych - 10 - 30 % na siedliskach lasowych * średnie, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi: - ponad 80 % na siedliskach lasów mieszanych - 30 - 60 % na siedliskach lasowych. * mocne, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym wynosi na siedliskach lasowych ponad 60 %.
Monotypizacja		Polega na ujednoliceniu składu gatunkowego lub struktury wiekowej. Jest jedną z głównych form degeneracji ekosystemów leśnych. Monotypizację określa się dla kompleksów powyżej 200 ha z uwzględnieniem grup wiekowych d-stanów: 1- 40 lat, 41 - 80 lat, powyżej 80 lat oraz podziału drzewostanów na sosnowe + świerkowe i pozostałe. Monotypizację wyróżnia się, gdy drzewostany jednogatunkowe lub jednowiekowe występują w zasadzie na zwartych powierzchniach (ok. 100 ha). Formę tą należy wyróżniać głównie dla sosny i świerka oraz rozdzielać na: 1. monotypizację częściową, gdy: - udział drzewostanów jednego gatunku i jednej (20-letniej) klasy wieku wynosi 50 – 80 %, - udział jednej klasy wieku drzewostanów różnych gatunków w jednej klasie wieku przekracza 80 %, 2. monotypizację pełną, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi ponad 80 %.

NAZWA	SYMBOL/ SKRÓT	OBJAŚNIENIE
Neofityzacja		Sztuczna uprawa lub samoistne wnikanie gatunków drzew i krzewów obcych.

2. OPIS TERENU NADLEŚNICTWA

Rysunek 1. Mapa sytuacyjna N-ctwa Goleniów

2.1. Charakterystyka położenia Nadleśnictwa Goleniów

Nadleśnictwo Goleniów jest nadleśnictwem jednoobrębowym, podzielonym na 12 leśnictw:

1. Zielonczyn
2. Dzisna
3. Borowik
4. Krokorzyce
5. Widzieńsko
6. Stepnica
7. Niewiadowo
8. Wierzchosław
9. Krępsko
10. Mosty
11. Goleniów
12. Olszanka

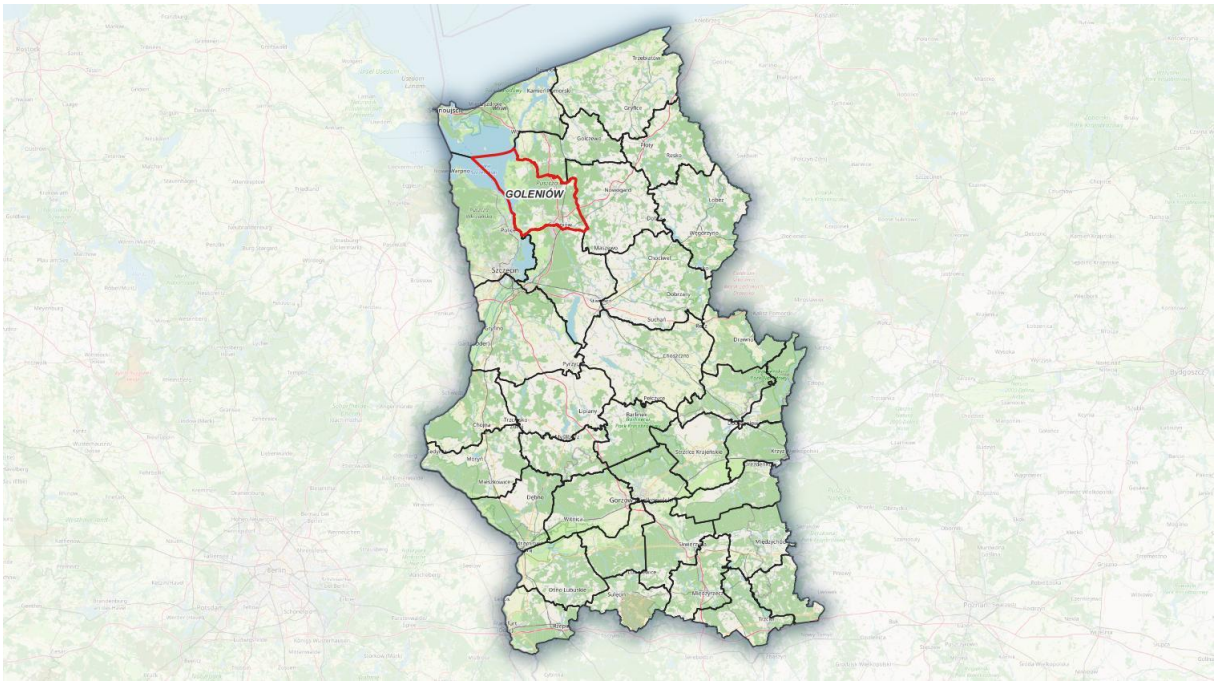
Nadleśnictwo Goleniów położone jest w północnej części RDLP w Szczecinie. Od północy sąsiaduje z N-ctwem Międzyzdroje, od wschodu z N-ctwem Rokita i N-ctwem Nowogard, od południa z N-ctwem Kliniska, a od zachodu N-ctwem Trzebież.

Terytorialny zasięg działania Nadleśnictwa Goleniów obejmuje:

Województwo zachodniopomorskie

Powiat: goleniowski

Gmina: Goleniów Miasto, Goleniów obszar wiejski, Osina, Przybiernów, Stepnica

Rysunek 2. Położenie N-ctwa Goleniów na tle zasięgu RDLP w Szczecinie

Nadzór nad lasami nie stanowiącymi własność Skarbu Państwa w imieniu Starosty Goleniowskiego sprawuje Nadleśniczy na podstawie porozumień zawartych między zainteresowanymi stronami.

2.1.1. Regionalizacja przyrodniczo-leśna

Zgodnie z podziałem Polski na regiony przyrodniczo – leśne[1] Nadleśnictwo położone jest w:

Krainie I: Bałtyckiej

Mezoregionie: Puszczy Wkrzańskiej i Goleniowskiej (I.5)

Równiny Nowogardzkiej (I-7)

Mezoregion Puszczy Wkrzańskiej i Goleniowskiej

[1] Zielony R., Kliczkowska A. 2012. *Regionalizacja przyrodniczo – leśna Polski 2010*. CILP. Warszawa

Powierzchnia ogólna mezoregionu wynosi 1708 km^2 (w tym lasy i ekosystemy seminaturalne obejmują 42 %). Północną część mezoregionu zajmuje Zalew Szczeciński. W części środkowej rozciąga się szeroka równina akumulacyjna doliny Odry wraz z jeziorem Dąbie. Część zachodnią mezoregionu zajmuje Puszcza Wkrzańska, a część wschodnią – Puszcza Goleniowska. Dominującymi krajobrazami roślinnymi są śródlądowe bory sosnowe i bory mieszane w odmianie pomorskiej, z nielicznymi powierzchniami olsów oraz łęgów jesionowo-olszowych.

Lesistość mezoregionu jest duża i wynosi 39%. Lasy tworzą rozległe kompleksy zajmujące około 675 km^2, z czego 94% jest w zarządzie RDLP w Szczecinie.

Mezoregion Równiny Nowogardzkiej

Powierzchnia ogólna mezoregionu wynosi 3014 km^2 (w tym lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 26%). Obszar obejmuje wysoczyznę morenową, leżącą na wschód od Goleniowa (między Choszcznem a Kamieniem Pomorskim). Wysoczyzna porozcinana jest dolinami rzek, z których największa jest dolina Iny. Przeważają krajobrazy roślinne buczyn i ubogich dąbrów w odmianie pomorskiej oraz buczyn pomorskich.

Lesistość mezoregionu jest mała i wynosi 24%. Kompleksy leśne są małej i średniej wielkości, zajmując około 728 km^2, z czego 90% jest w zarządzie RDLP w Szczecinie.

2.1.2. Regionalizacja geobotaniczna

Położenie Nadleśnictwa Goleniów zgodnie z regionalizacją geobotaniczną[2], wykorzystywaną przy określeniu zróżnicowania zespołów roślinnych:

Obszar: Europejskie Lasy Liściaste i Mieszane,

Prowincja: Środkowoeuropejska,

Podprowincja: Południowobałtycka

Dział: Pomorski (A)

Kraina: Pobrzeża Pomorskiego (A.2)

Okręg: Niziny Szczecińskiej (A.2.1)

Kraina: Pojezierzy Środkowopomorskich (A.4)

Okręg: Nowogardzko-Choszczeński (A.4.1)

2.1.3. Regionalizacja fizyczno-geograficzna

Wg podziału Polski na regiony fizyczno-geograficzne (zmodyfikowanego w 2018 r. na podstawie podziału J. Kondrackiego i A. Richlinga z 1994 r.)[3] Nadleśnictwo Goleniów położone jest w:

Podobszarze: Pozaalpejskiej Europy Środkowej (3),

[2] J.M. Matuszkiewicz. 1994. *Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2500000, 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony botaniczne (42.5)* (w:) *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej.* Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa.

[3] Jerzy Solon et al. *Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data*. „Geographia Polonica". 2 (91). s. 143-170.

Prowincji: Niżu Środkowoeuropejskiego (31),

Podprowincji: Pobrzeży Południowobałtyckich (313),

Makroregionie: Pobrzeża Szczecinskiego (313.2-3)

Mezoregionie: Wybrzeża Trzebiatowskiego (313.22)

Doliny Dolnej Odry (313.24)

Równiny Goleniowskiej (313.25)

Równiny Nowogardzkiej (313.32)

Równiny Gryfickiej (313.33)

Mezoregion Wybrzeża Trzebiatowskiego – rozciąga się nad Zatoką Pomorską (Morze Bałtyckie) na długości około 60 km, między Kamieniem Pomorskim a Dźwirzynem, zajmując powierzchnię około 290 km^2. Na zachodzie sąsiaduje z mezoregionem wysp Uznam i Wolin, a na południu z Równiną Gryficką. Dominują krajobrazy naturalne nizinne, rzadziej wzgórzowe, ukształtowane przez działalność lodowca. Występują tu liczne wydmy, jeziora przybrzeżne oraz przymorskie tereny nizinne.

Mezoregion Doliny Dolnej Odry – zajmuje dolinę rzeki Odry od okolic Cedyni aż po Zalew Szczeciński koło Stepnicy. Jej długość wynosi ok. 95 km, a szerokość od 2 do 12 km. Obejmuje m.in. Międzyodrze (obszar między Odrą Zachodnią a Regalicą, stanowiący najbardziej unikalną, podmokłą część doliny, która jest niemal całkowicie dzika i w dużej mierze niedostępna dla ludzi) oraz Jezioro Dąbie. Charakteryzuje się podmokłym terenem, licznymi kanałami i dziką przyrodą, co czyni go cennym pod względem ornitologicznym.

Mezoregion Równiny Goleniowskiej – region położony na wschód od jeziora Dąbie i Zalewu Szczecińskiego o powierzchni ok. 1223 km^2. Charakteryzuje się sandrowym krajobrazem równiny, utworzonej z plejstoceńskich piasków i żwirów sandrowych zlodowacenia północnopolskiego, porośniętej głównie przez Puszczę Goleniowską na wschodzie i Puszczę Wkrzańską na zachodzie.

Mezoregion Równiny Nowogardzkiej – wysoczyzna morenowa z pagórkami kemów i ozów (wzniesienia do około 100 m n.p.m.) położona między Goleniowem a Nowogardem. W środkowej części obszaru znajduje się skupisko jezior, m.in. Jezioro Lechickie, Jezioro Parlińskie, Jezioro Nowogardzkie, Jezioro Łęczyckie i Piaszno. Teren równiny przecina kilka niewielkich rzek: Gowienica, Sąpólna, Krąpiel oraz duża Rega. Jest to obszar o charakterze rolniczym i słabym zalesieniu.

Mezoregion Równiny Gryfickiej – obejmuje około 2100 km^2, a jego granice zawierają się w obszarze położonym na wschód od Dziwny i na zachód od Parsęty. Teren jest w przeważającej części płaską lub falistą wysoczyzną morenową z osadami zlodowacenia fazy pomorskiej i leszczyńsko-poznańskiej. Jest głównie użytkowany rolniczo, z licznymi obszarami wiejskimi.

2.2. Charakterystyka kompleksów leśnych

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 86 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 29 grudnia 2014 r. określającym zasięg nadleśnictw nadzorowanych przez Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych w Szczecinie zasięg terytorialny Nadleśnictwa Goleniów wynosi 542,04 km^2.

Lasy Nadleśnictwa Goleniów tworzy 68 kompleksów. Największy kompleks zajmuje 93,4% powierzchni lasów. Jest to rozległy, zwarty kompleks położony w środkowej części Puszczy Goleniowskiej, w sąsiedztwie Zalewu Szczecińskiego.

Tabela 3. Zestawienie liczby i powierzchni kompleksów leśnych

Wielkość kompleksu [ha]	Opis i znaczenie środowiskotwórcze[4]	Liczba kompleksów*	Powierzchnia [ha]	
			w zasięgu terytorialnym, poza gruntami N-ctwa	na gruntach N-ctwa
Do 0,50	Zbiorowiska drzewiasto-krzewiaste o charakterze powierzchniowych zadrzewień.	119	102	17
0,51 – 5,00	Ekotonowe zbiorowiska leśne pozbawione w zasadzie cech wnętrza lasu.	85	33	52
5,01-25,00	Małe kompleksy leśne o uproszczonej strukturze biotycznej z fragmentarycznym udziałem płatów wnętrza lasu; strukturalny element krajobrazu rolniczego.	26	2	24
25,01-200,00	Średnie kompleksy leśne o cechach ekosystemu leśnego z wyraźnie zarysowującym się wnętrzem lasu.	15	0	15
200,01-500,00	Umiarkowanie duże kompleksy leśne, w których udział biotopów wnętrza lasu przekracza połowę powierzchni kompleksu, stanowiąc ważny składnik krajobrazów mieszanych.	6	1	5
500,01-25000,00	Duże kompleksy leśne ze zdecydowaną przewagą biotopów wnętrza lasu, które mogą stanowić równorzędny z agrocenozami składnik fizjocenoz.	7	0	7
Powyżej 25000	Bardzo duże kompleksy leśne, w których może wystąpić znaczne bogactwo typów ekosystemów leśnych i które mogą stanowić podstawowy składnik fizjocenoz.	-	-	-

* liczba kompleksów niezależnie od ich formy własności

2.3. Korytarze ekologiczne

Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych zapewnia zachowanie funkcjonalnej łączności w warunkach powszechnej obecnie fragmentacji środowiska. Korytarze ekologiczne to obszary umożliwiające przemieszczanie się roślin, zwierząt i grzybów pomiędzy siedliskami. Główne cele wyznaczania i ochrony korytarzy to:

- przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych i zapewnienie funkcjonalnych połączeń między poszczególnymi regionami kraju,
- zapewnienie możliwości funkcjonowania stabilnych populacji gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- ochrona i odbudowa bioróżnorodności w kraju i Europie,

[4] Łonkiewicz B. 1997. *Wytyczne i zalecenia w zakresie ujmowania w regionalnym i lokalnym planowaniu przestrzennym problematyki leśnej*. IBL, MOŚZNiL

- stworzenie spójnej sieci obszarów chronionych, które zapewnią optymalne warunki do życia możliwie dużej liczbie gatunków.

Mapa korytarzy ekologicznych opracowana w 2011 r[5]. uwzględnia korytarze główne i uzupełniające:

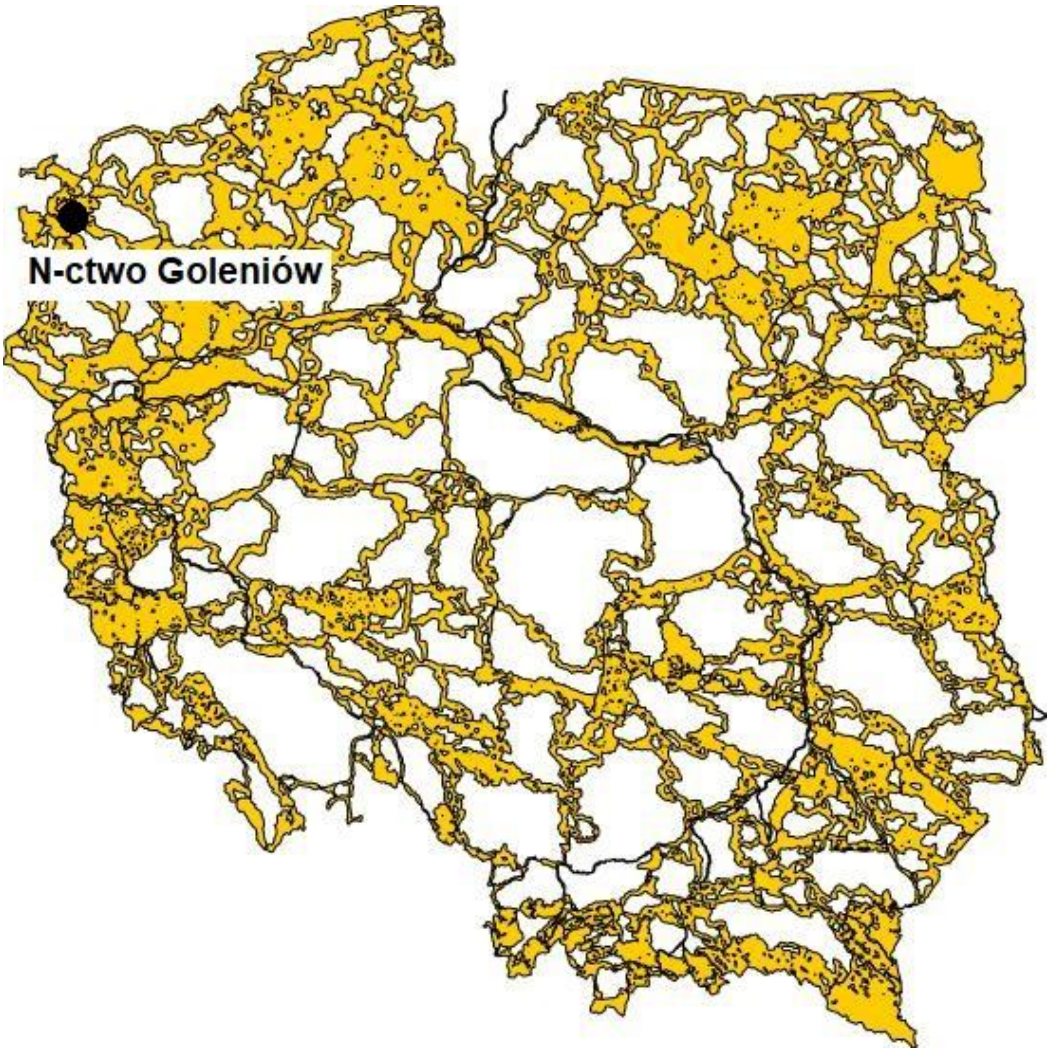
- korytarze główne to najważniejsze drogi wędrówek i migracji gatunków w Polsce, zapewniające jednocześnie łączność siedlisk i populacji w skali kontynentalnej; na terenie kraju wyróżniono siedem korytarzy głównych, które stanowią odcinki korytarzy paneuropejskich: Korytarz Północny (KPn), Korytarz Północno-Centralny (KPnC), Korytarz Południowo-Centralny (KPdC), Korytarz Zachodni (KZ), Korytarz Wschodni (KW), Korytarz Południowy (KPd), Korytarz Karpacki (KK).
- korytarze uzupełniające łączą obszary siedliskowe położone wewnątrz kraju z korytarzami głównymi oraz zapewniają wariantowość dróg przemieszczania się gatunków o znaczeniu krajowym.

Nadleśnictwo Goleniów znajduje się w zasięgu Korytarza Północnego (KPn), który łączy Puszczę Augustowską, Knyszyńską i Białowieską z doliną Biebrzy, Puszczą Piską, lasami Napiwodzko-Ramuckimi i Pojezierzem Iławskim. Przebiega przez dolinę Wisły do Borów Tucholskich, Pojezierza Kaszubskiego, Puszczy Koszalińskiej, Goleniowskiej i Wkrzańskiej. Przechodząc przez Lasy Krajeńskie i Wałeckie, łączy się także z Lasami Drawskimi, a następnie dochodzi przez Puszczę Gorzowską do Cedyńskiego Parku Krajobrazowego

W ramach tego korytarza na terenie Nadleśnictwa Goleniów wyróżniono:

- GKPn – 19C Roztoka Odrzańska
- GKPn – 31A Puszcza Goleniowska
- KPn – 26C Puszcza Goleniowska - Puszcza Drawska
- KPn – 32A Lasy Wolińskie - Puszcza Goleniowska

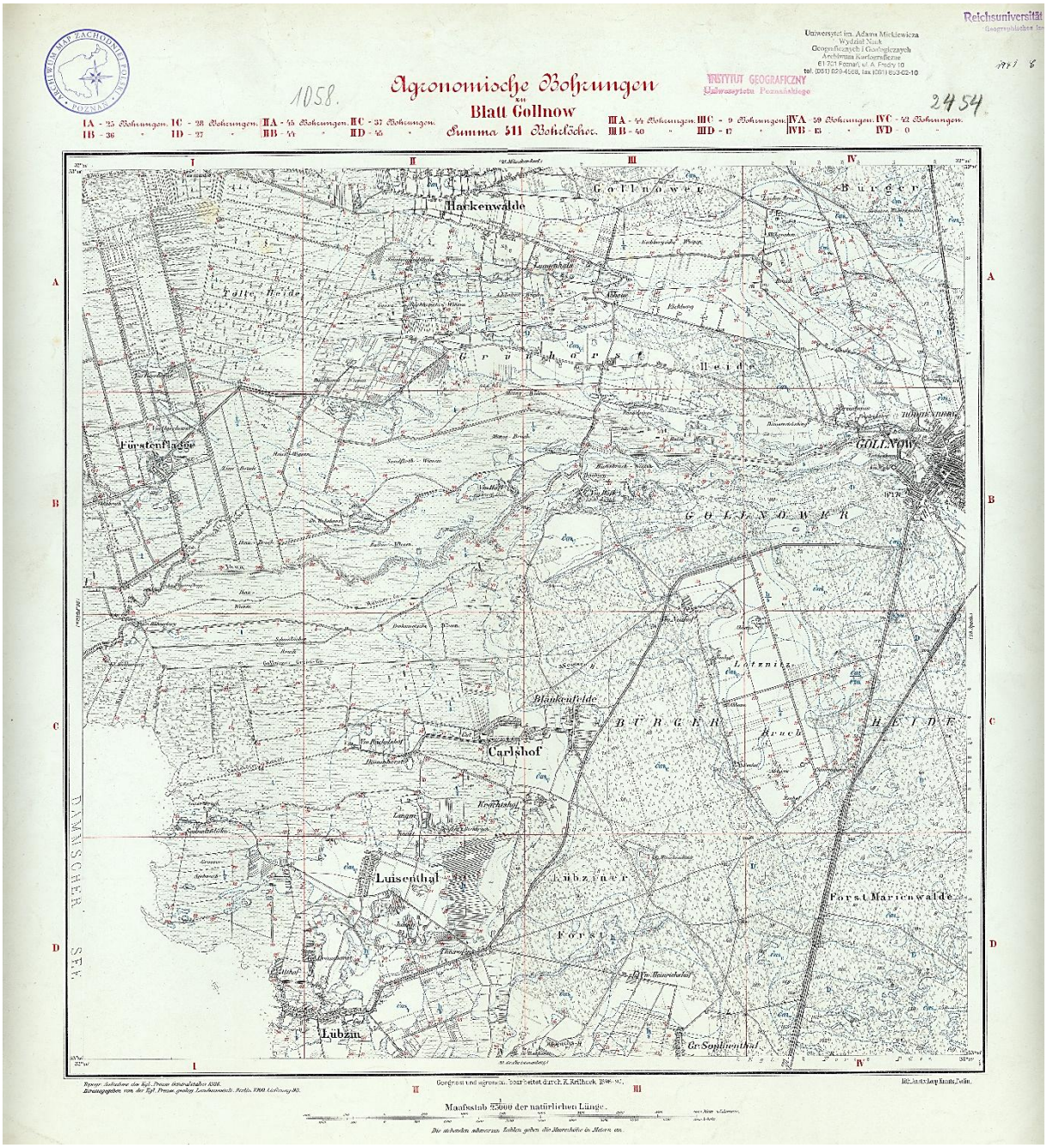
[5] Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. *Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce*. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011

Rysunek 3. Położenie N-ctwa Goleniów na tle korytarzy ekologicznych

3. HISTORIA OCHRONY PRZYRODY I BADAŃ NAUKOWYCH NA TERENIE NADLEŚNICTWA

3.1. Historia lasów Nadleśnictwa Goleniów

Rysunek 4. Goleniów i okolice. Mapa: 2454_Gollnow (agronomische)_1900[6]

[6] www.mapy.amzp.pl

Rysunek 5. Stepnica i okolice. Mapa: 2354_Münchendorf (agronomische)_1900[7]

Do 1945 r. tereny stanowiące obecnie grunty zarządzane przez Nadleśnictwo Goleniów przynależały administracyjnie do Niemiec.

W pierwszej połowie XVIII w. rząd pruski przedsięwziął akcję kolonizacyjną, która przyczyniła się do poważnego uszczuplenia obszarów leśnych, zwłaszcza niemal bezludnej dotąd Puszczy Goleniowskiej. Główne nasilenie akcji karczunkowej przypadło na lata 1735-1755 oraz 1770-1790. Założono wówczas w całości lub częściowo szereg osad m.in. Budzień, Zielonczyn, Żarnówko. W drugiej połowie XVIII w. lasy koronne na Pomorzu posiadały dość sprawną administrację. W skład poszczególnych rządztw wchodziły rewiry leśne dzielące się na nadleśnictwa i leśnictwa. Lasy usytuowane przy ujściu Iny wchodziły w skład rządztwa Stepnica i dzieliły się na 4 rewiry. Zarządzali

[7] www.mapy.amzp.pl

nimi nadleśniczowie z siedzibą w Stepnicy, Zielonczynie, Widzieńsku i Kopicach. Drzewostany były przeważnie świerkowe, przy czym na rewirach Stepnica i Zielonczyn występowały też dąbrowy, w lasach Widzieńska rosły jesiony.

W XIX w. w związku z intensywnym rozwojem przemysłu, nastąpił równie szybki rozwój planowanej gospodarki leśnej, zmierzającej do uzyskania jak największej rentowności gruntów leśnych oraz do ochrony malejącej stale powierzchni lasów. W lasach państwowych i samorządowych, a częściowo również w lasach stanowiących własność prywatną, zaczęto wprowadzać kolejność zrębów. Zaostrzono również kontrolę rządową nad użytkowaniem lasów będących w posiadaniu prywatnych właścicieli. W celu powiększenia powierzchni leśnej podejmowano się zalesiania nieużytków, gruntów rolnych niskiej jakości, pastwisk, wrzosowisk i polan. Zalesieniami objęto również torfowisko Olszanka.

W czasie trwania II wojny światowej (1939 – 1945) stan lasów uległ znacznemu pogorszeniu w wyniku znacznego prześwietlenia drzewostanów starszych klas wieku (wylesienia), zaległości w zalesieniach zrębów i halizn, zaniedbaniu pielęgnacji upraw i młodników. Ujemne skutki wojny jeszcze bardziej nasiliły się już po jej zakończeniu w wyniku szybkiego rozprzestrzeniania się ogromnych gradacji owadzich i pożarów leśnych.

W pierwszych latach powojennych gospodarkę leśną prowadzono w oparciu o tabelę klas wieku sporządzoną w 1946 r. dla nadleśnictw: Jaźwiec, Nowogard i Wrzosowa. Skupiano się wówczas na likwidacji szkód spowodowanych rabunkową gospodarką okresu wojennego, przystąpiono do zalesiania zaległych zrębów i halizn, rozpoczęto prowadzenie planowych trzebieży.

3.2. Historia zmian powierzchni lasów Nadleśnictwa Goleniów

Istniejące w obecnych granicach Nadleśnictwo Goleniów powołane zostało z dniem 1 kwietnia 1972 r. na mocy Zarządzenia nr 11 Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych z dnia 10 marca 1972 r. i Zarządzenia Dyrektora Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Szczecinie z dnia 17 marca 1972 r. Powierzchnia N-ctwa (wg stanu na 1973 r.) wynosiła 22386,59 ha, a w jego skład weszły lasy:

- Nadleśnictwa Widzieńsko utworzonego w 1945 r. pod nazwą Jaźwiec; w 1953 r. część lasów (2735,90 ha) przekazano do utworzonego wówczas Nadleśnictwa Przybiernów;
- Nadleśnictwa Stepnica utworzonego w 1945 r. z lasów państwowych przedwojennego Nadleśnictwa Stepnica, lasów prywatnych (po wojnie upaństwowionych) i lasów miejskich Goleniowa.
- Nadleśnictwa Goleniów utworzonego w 1951 r. z lasów miejskich miasta Goleniów przyjętych z Nadleśnictwa Jaźwiec (późniejsza nazwa Widzieńsko), z części dawnego Nadleśnictwa Wrzosowa (późniejsza nazwa Kliniska) oraz z leśnictwa Glewice wchodzącego uprzednio w skład Nadleśnictwa Nowogard.

3.3. Historia ochrony przyrody

Pierwszym aktem prawnym dotyczącym ochrony przyrody w odradzającej się po II wojnie światowej Polsce była przyjęta przez Sejm 7.04.1947 r. ustawa o ochronie przyrody. Na jej podstawie wydano później rozporządzenia Ministra Leśnictwa w sprawie ochrony gatunkowej (zwierząt z dnia 4.11.1952 r. i roślin z dnia 28.02.1957 r.). W 1964 r. powstała koncepcja tworzenia parków krajobrazowych. Celem ich tworzenia było m.in. roztoczenie ochrony nad terenami atrakcyjnymi pod względem przyrodniczym, służącymi zaspokajaniu potrzeb społecznych związanych z turystyką i rekreacją i nie kwalifikującymi się do utworzenia parku narodowego. Ich dominującym elementem stały się lasy. Kolejną formą ochrony przyrody, tworzoną z inicjatywy władz lokalnych, zostały obszary chronionego krajobrazu. Ich głównym celem było zabezpieczenie przed ekspansją urządzeń i inwestycji niekorzystnie wpływających na środowisko. W tym okresie powstało przede wszystkim wiele rezerwatów przyrody[8]. Na gruntach Nadleśnictwa Goleniów ustanowiono wówczas rezerwaty przyrody „Czarnocin" i „Uroczysko Święta"

W 1991 r. Sejm RP uchwalił dwie nowe ustawy: o lasach i o ochronie przyrody. Umożliwiło to podjęcie wielu ważnych inicjatyw na rzecz ochrony różnorodności biologicznej, w tym zwiększenia udziału martwego drewna, „ekologizacji" gospodarki leśnej i edukacji leśnej (leśne kompleksy promocyjne) oraz czynnej ochrony przyrody (programy ochrony przyrody; inwentaryzacje walorów przyrodniczych, m.in. inwentaryzacje wilka, rysia; restytucja głuszca, cietrzewia, cisa) i ochrony biernej (powierzchnie referencyjne). Ochrona przyrody stała się jedną z głównych funkcji lasu - obok funkcji gospodarczej i społecznej[9]. Na mocy nowej ustawy o ochronie przyrody ustanowiono w Nadleśnictwie m. in. rezerwat przyrody „Olszanka".

Już w latach 1957- 1962 na terenie dzisiejszego rezerwatu „Olszanka" prowadzone były badania przez prof. dr hab. Mieczysława Jasnowskiego. Wykonano wówczas szczegółowe badania stratygraficzne złoża torfowego i charakterystykę botaniczną. Kopułowe torfowisko uznawane było za cenne i zasługujące na ochronę prawną. Postulowany już w 1956 r. przez Celińskiego, a udokumentowany w 1983 r. przez prof. Janinę Jasnowską[10] rezerwat częściowy o nazwie „Wilcze Uroczysko" utworzono Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11 kwietnia 1985 r. Obejmował on zaledwie część cennego obszaru. Dopiero w latach 90-tych XX w. zaistniały warunki sprzyjające utworzeniu dużego rezerwatu. 21 grudnia 1998 r. rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa został powołany rezerwat „Olszanka". Od tego momentu całe torfowisko zostało objęte ochroną rezerwatową. Na podstawie Rozporządzenia Wojewody Zachodniopomorskiego nr 117/2006 w sprawie rezerwatu przyrody „Olszanka" z dnia 24

[8] Kapuściński R. *Historia ochrony przyrody w lasach*. Zarządzanie Ochroną Przyrody w Lasach. 2013, (07)
[9] J. w.
[10] J. Jasnowska, *Rezerwat przyrody „Wilcze Uroczysko- Olszanka"- dokumentacja powiększenia rezerwatu,* Szczecin 1994

października 2006 r. rezerwat „Wilcze Uroczysko” został zlikwidowany, a rezerwat „Olszanka” został powiększony o teren zlikwidowanego rezerwatu.

W kolejnych latach na gruntach Nadleśnictwa Goleniów powstawały następujące formy ochrony przyrody: pomniki przyrody, użytki ekologiczne oraz gatunki roślin i zwierząt podlegających ochronie gatunkowej.

W 2004 r. uchwalono nową ustawę o ochronie przyrody, która określa cele, zasady i formy ochrony przyrody żywej i nieożywionej oraz krajobrazu. Położono nacisk na zrównoważone użytkowanie zasobów przyrody, aby zapewnić ich zachowanie dla przyszłych pokoleń oraz wzrost znaczenia edukacji ekologicznej i informowania społeczeństwa o potrzebie ochrony przyrody. Do chwili obecnej Ustawa była wielokrotnie nowelizowana, aby dostosować ją do zmieniających się potrzeb i wyzwań związanych z ochroną przyrody, w tym m.in. do unijnych dyrektyw i porozumień międzynarodowych.

Na mocy tej ustawy w Nadleśnictwie Goleniów ustanowiono, poza dotychczas istniejącymi, kolejne rezerwaty przyrody („Żółwia Błoć”, „Przełomowa Dolina Gowienicy im. Macieja Trzeciaka”), obszary sieci Natura 2000 (specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary specjalnej ochrony ptaków), zespół przyrodniczo-krajobrazowy.

3.4. Informacje o prowadzonych na gruntach Nadleśnictwa badaniach naukowych, w tym także publikacjach naukowych

3.4.1. Lokalizacja stałych powierzchni badawczych

Na terenie Nadleśnictwa Goleniów znajdują się następujące powierzchnie badawcze

- leśnictwo Krokorzyce, oddz. 86f, pow. 1,05 ha; Instytut Dendrologii PAN w Kórniku;
- leśnictwo Niewiadowo, oddz. 617d, pow. 3,69 ha; uprawa testująca potomstwo drzew matecznych sosny zwyczajnej pod nadzorem Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku;
- leśnictwo Krępsko, oddz. 479f, pow. 3,67 ha, powierzchnia testująca potomstwo drzew matecznych sosny zwyczajnej pod nadzorem Katedry Hodowli Lasu Wydziału Leśnego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

3.4.2. Publikacje naukowe

Wśród publikacji naukowych dotyczących zagadnień powiązanych z Nadleśnictwem Goleniów można wyróżnić:

- „Porównanie struktury wybranych drzewostanów sosnowych nadleśnictw Durowo i Goleniów położonych w odrębnych krainach przyrodniczo-leśnych” (Turczański K., Beker C., 2016);

- „Smukłość sosny zwyczajnej w wybranych drzewostanach sosnowych na siedliskach boru mieszanego świeżego oraz lasu mieszanego świeżego” (Turczański K., Kaźmierczak K., 2020);

- „50 lat badań stanowisk długosza królewskiego *Osmunda regalis* L. (*Osmundaceae*) nad Zalewem Szczecińskim (NW Polska)” (Jasnowska J., Wróbel M., Markowski S., Jurzyk- Nordlöw S., 2013);

- „Zagrożenie powodzią torfowisk nad Zalewem Szczecińskim (Pomorze Zachodnie) – przyczyny i skutki” (Jasnowska J., Wróbel M., 2011);
- „Wykorzystanie mieczyków (*Gladiolus sp*.) w bioindykacji zmian zanieczyszczenia atmosfery fluorem w strefie oddziaływania emisji z zakładów chemicznych „Police” (Zabłocki Z., Podlasińska J., 2003);
- „Wpływ warunków klimatycznych na zamieranie dębów w Polsce oraz symptomy choroby” (Przybył K., 1989)

4. FORMY OCHRONY PRZYRODY I POWIĄZANE Z NIMI OBIEKTY PRZYRODNICZE

Rysunek 6. Tablica urzędowa w rezerwacie przyrody „Olszanka" (*Fot. B. Brodziński*)

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2026 r., poz. 13), która w rozdziale 2 określa formy ochrony przyrody: parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Istniejące formy ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Goleniów przedstawiono w Tabeli 4.

Tabela 4. Zestawienie liczby i powierzchni form ochrony przyrody (i ich otulin) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Goleniów

Forma ochrony przyrody	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa		W terytorialnym zasięgu poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa		Łącznie
	Liczba	Powierzchnia [ha]	Liczba	Powierzchnia [ha]	Liczba
Rezerwaty przyrody	5	2064,01	1	10,56	6
Otuliny rezerwatów	1	90,45	1	13,22	2
Obszary siedliskowe Natura 2000	3	5658,47	-	-	3
Obszary ptasie Natura 2000	2	12168,16	1	9885,17	3
Użytki ekologiczne	3	8,15	-	-	3

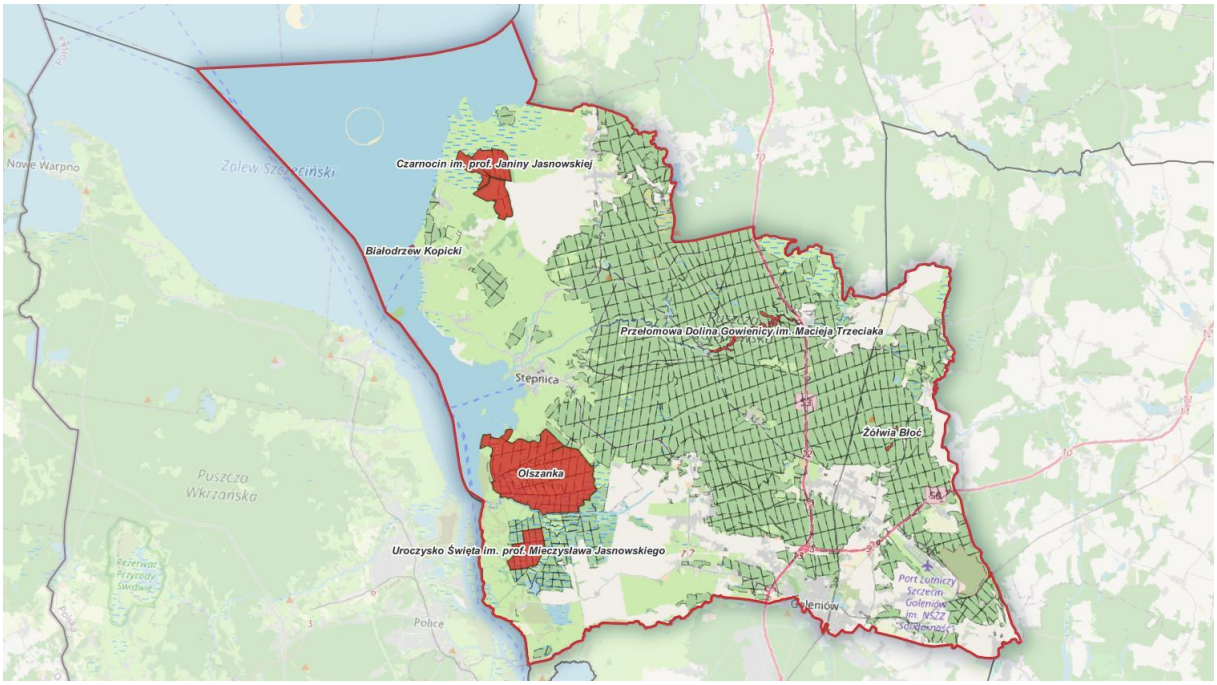
Forma ochrony przyrody	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa		W terytorialnym zasięgu poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa		Łącznie
	Liczba	Powierzchnia [ha]	Liczba	Powierzchnia [ha]	Liczba
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	1	20,86	-	-	1
Stanowiska dokumentacyjne	1	1,32	-	-	1
Pomniki przyrody	9	-	11	-	20
Ochrona gatunkowa	114	-	-	-	

4.1. Rezerwaty przyrody

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

4.1.1. Rezerwaty przyrody na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów

Na gruntach Nadleśnictwa Goleniów znajduje się pięć rezerwatów przyrody.

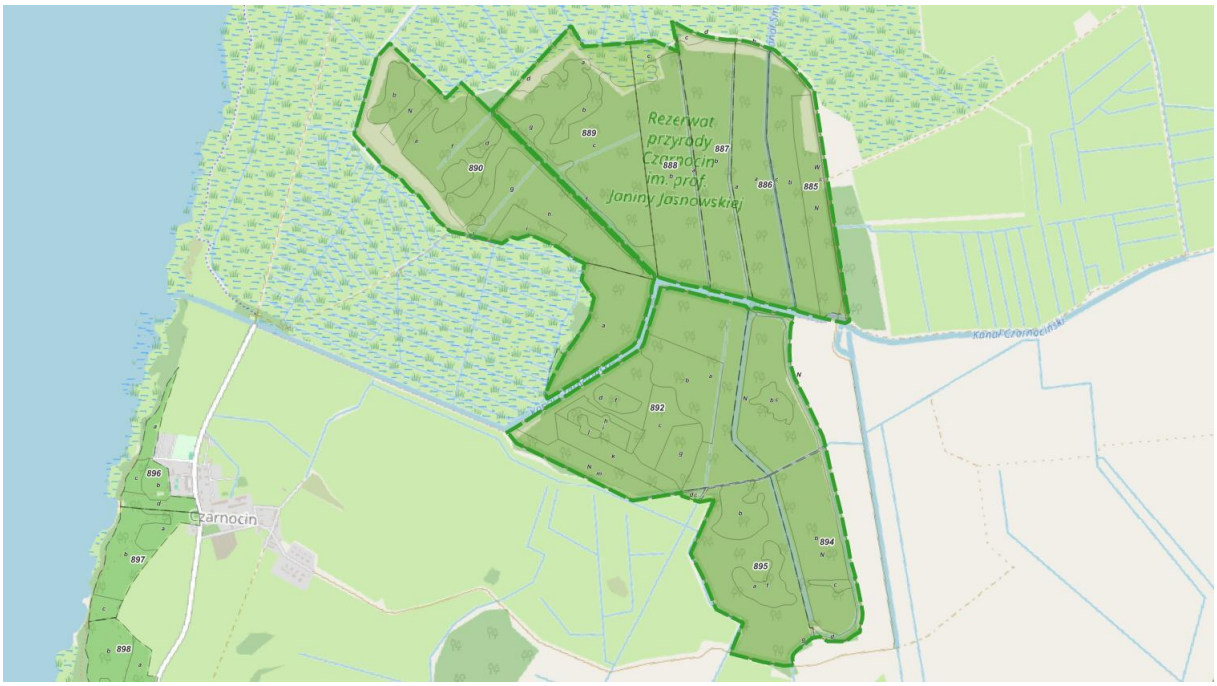

Rysunek 7. Położenie rezerwatów przyrody na gruntach N-ctwa Goleniów

Rezerwat przyrody „Czarnocin im. prof. Janiny Jasnowskiej”

Rezerwat został uznany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 21 maja 1974 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 20 z 1974 r., poz. 121). Obecny stan prawny reguluje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 15 lipca 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie rezerwatu przyrody „Czarnocin im. prof. Janiny Jasnowskiej” (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r., poz. 3415).

Rezerwat obejmuje obszar o łącznej powierzchni 420,14 ha na terenie gminy Stepnica (powiat goleniowski, województwo zachodniopomorskie).

Rysunek 8. Położenie rezerwatu przyrody „Czarnocin im. prof. Janiny Jasnowskiej"

Rezerwat położony nad Zalewem Szczecińskim, 2 km na północny wschód od Czarnocina, początkowo zajmował jedynie 9,40 ha. W 2004 r. powiększono go do 419,38 ha, a obecnie jego powierzchnia wynosi 420,14 ha. Teren rezerwatu obejmuje rozległe równiny torfowe, powstałe w wyniku historycznego podniesienia się wód Zalewu Szczecińskiego i wtórnego zabagnienia. Chronione są tu rzadkie torfowiska przejściowe. Na obszarze rezerwatu występuje naturalny ols olszowo-brzozowy z bogatą florą charakterystyczną dla siedlisk bagiennych, jest ostoją rzadkich gatunków roślin związanych z klimatem atlantyckim, w tym cennych i ściśle chronionych gatunków (m.in. długosza królewskiego *Osmunda regalis*). Sieć naturalnych oraz dawnych rowów melioracyjnych tworzy specyficzny mikroklimat i unikalny krajobraz bagnistych łąk. Ze względu na okresowe zalewanie łąk i pastwisk, rezerwat stanowi krytyczne miejsce gniazdowania oraz odpoczynku dla ptaków wodno-błotnych.

W 2015 roku obiekt otrzymał imię prof. Janiny Jasnowskiej – geobotanik, torfoznawcy i nauczycielki akademickiej, która przyczyniła się do utworzenia wielu obszarów chronionych na terenie Pomorza Zachodniego, w tym także rezerwatu Czarnocin.

Celem ochrony jest zachowanie fragmentu torfowiska przejściowego z charakterystyczną roślinnością atlantycką oraz olsu olszowo-brzozowego z licznymi skupiskami paproci długosza królewskiego *Osmunda regalis*, woskownicy europejskiej *Myrica gale* i wiciokrzewu pomorskiego *Lonicera periclymenum*.

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem Nr 24/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 19 lipca 2010 r. w sprawie ustanowienia planu

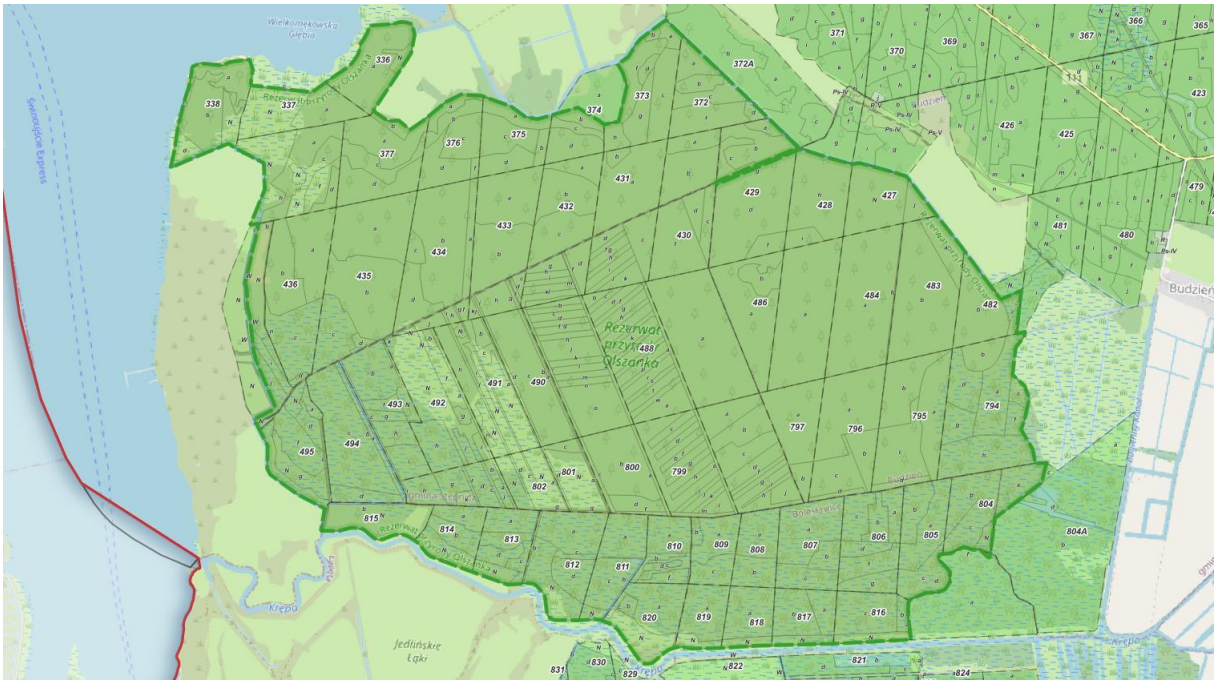
ochrony dla rezerwatu przyrody „Czarnocin” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 73 z 2010 r., poz. 1346), które zostało zmienione Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 15 listopada 2016 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Czarnocin im. prof. Janiny Jasnowskiej” (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2016 r., poz. 4480).

Ze względu na nadrzędny cel, jakim jest ochrona przyrody, w rezerwacie prowadzenie gospodarki leśnej zostało ograniczone do niezbędnego minimum. Działania podejmowane w jego granicach mogą być realizowane jedynie na podstawie planu ochrony. Ustanowienie rezerwatu nie powoduje natomiast żadnych ograniczeń w zakresie gospodarowania terenami położonymi poza jego obszarem.

Rezerwat przyrody „Olszanka”

Rezerwat został uznany Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 21 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. U. Nr 161 z 1998 r., poz. 1096). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Olszanka” (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2017 r., poz. 5415).

Rezerwat obejmuje obszar o łącznej powierzchni 1354,95 ha na terenie gmin Goleniów i Stepnica (powiat goleniowski, województwo zachodniopomorskie).

Rysunek 9. Położenie rezerwatu przyrody „Olszanka”

Obszar rezerwatu obejmuje dzikie, niedostępne tereny leśne i podmokłe, reprezentujące naturalne krajobrazy Pomorza. Położony jest w estuarium Odry, na jej wschodnim brzegu w zachodniej części Puszczy Goleniowskiej, na terasie nadzalewowej między rzekami Krępą i Gowienicą. Jego unikalne cechy to różnorodność ekosystemów, w tym torfowiska wysokie, olsy oraz lasy bagienne.

Silnie przekształcony kompleks torfowisk nadal stanowi cenny przyrodniczo obiekt. Ze względu na wielkość, genezę i stratygrafię torfowiska w rezerwacie są unikatowym „dokumentem przeszłości geologicznej regionu". Kompleks gromadzi jedną z największych w Polsce populacji długosza królewskiego *Osmunda regalis*. Jest to też miejsce największego w Polsce i w Europie zagęszczenia gniazd bielika *Haliaethus albicilla*. Obszar ten jest objęty specjalną ochroną, a dostęp do niektórych części rezerwatu jest ograniczony.

Celem ochrony jest zachowanie ze względów przyrodniczych i naukowych torfowiska bałtyckiego, borów bagiennych i olsów oraz rzadkich i ginących gatunków ptaków i ssaków.

Rysunek 10. Rezerwat przyrody „Olszanka" (*Fot. B. Brodziński*)

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem Nr 30/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22 maja 2009 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Olszanka" (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 48 z 2009 r., poz. 1189), które zostało zmienione Zarządzeniem Nr 14/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 8 czerwca 2011 r. w sprawie dokonania zmiany w planie ochrony rezerwatu przyrody "Olszanka" (Dz. Urz. z 2011 r. Nr 128, poz. 2335) oraz Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Środowiska w Szczecinie z dnia 26 stycznia 2017 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody "Olszanka" (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 552)

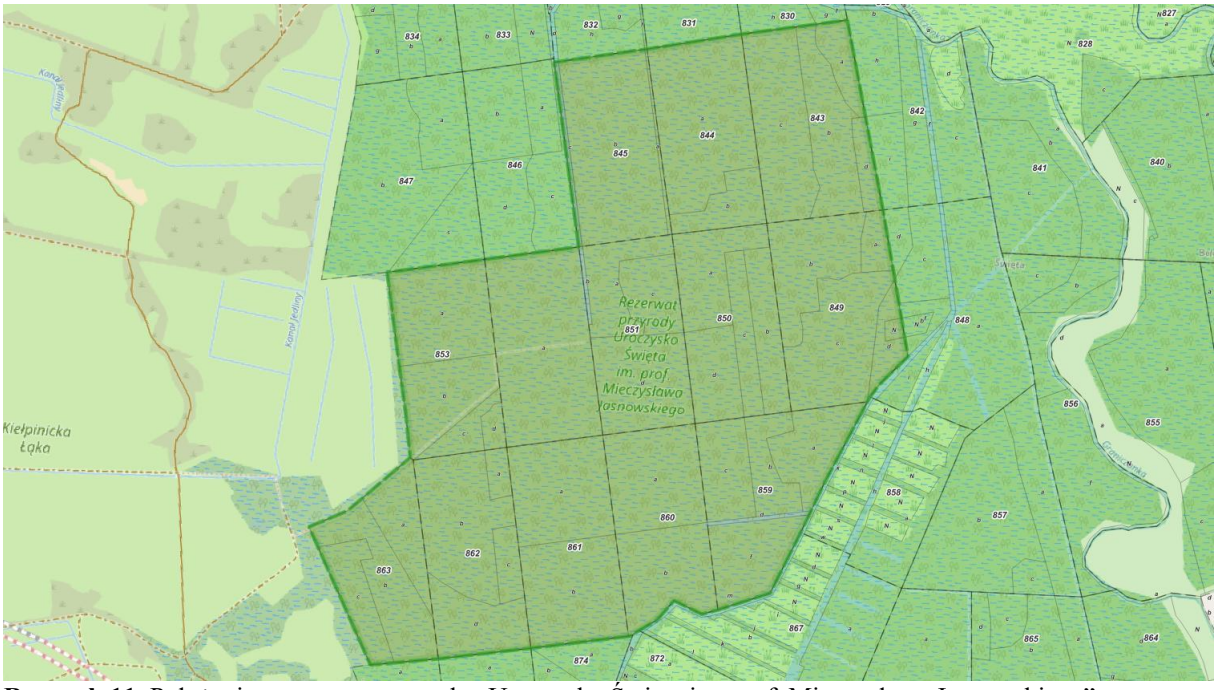
Ze względu na nadrzędny cel, jakim jest ochrona przyrody, w rezerwacie prowadzenie gospodarki leśnej zostało ograniczone do niezbędnego minimum. Działania podejmowane w jego granicach mogą być realizowane jedynie na podstawie planu ochrony. Ustanowienie rezerwatu nie

powoduje natomiast żadnych ograniczeń w zakresie gospodarowania terenami położonymi poza jego obszarem.

Rezerwat przyrody „Uroczysko Święta im. prof. Mieczysława Jasnowskiego”

Rezerwat został uznany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23 stycznia 1973 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. Nr 5 z 1973 r., poz. 38). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Uroczysko Święta im. prof. Mieczysława Jasnowskiego” (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2017 r., poz. 5416).

Rezerwat obejmuje obszar o łącznej powierzchni 208,44 ha na terenie gminy Goleniów (powiat goleniowski, województwo zachodniopomorskie).

Rysunek 11. Położenie rezerwatu przyrody „Uroczysko Święta im. prof. Mieczysława Jasnowskiego”

Rezerwat przyrody „Uroczysko Święta im. prof. Mieczysława Jasnowskiego” zlokalizowany jest w zachodniej części Puszczy Goleniowskiej, na północ od miejscowości Święta. Dominującym komponentem w obiekcie są łęgi olszowe oraz olsy torfowcowe, które wykształciły się w miejscu dawnych brzezin bagiennych. Występują tu chronione i rzadkie gatunki roślin, w tym długosz królewski oraz wiciokrzew pomorski. Podmokłe tereny rezerwatu stanowią doskonałe, spokojne schronienie oraz miejsce lęgowe i odpoczynkowe dla bielika. Patronat wybitnego polskiego botanika i badacza torfowisk, profesora Mieczysława Jasnowskiego, podkreśla wysoką wartość dydaktyczną i naukową tego obiektu.

Celem ochrony jest zachowanie lasów bagiennych z licznymi stanowiskami paproci długosza królewskiego *Osmunda regalis* oraz wiciokrzewu pomorskiego *Lonicera periclymenum*.

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem Nr 25/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 19 lipca 2010 r. w sprawie ustanowienia planu

ochrony dla rezerwatu przyrody „Uroczysko Święta im. prof. M. Jasnowskiego” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 73 z 2010 r., poz. 1347), które zostało zmienione Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 21 grudnia 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Uroczysko Święta im. prof. M. Jasnowskiego " (Dz. Urz. z 2016 r. poz. 5225).

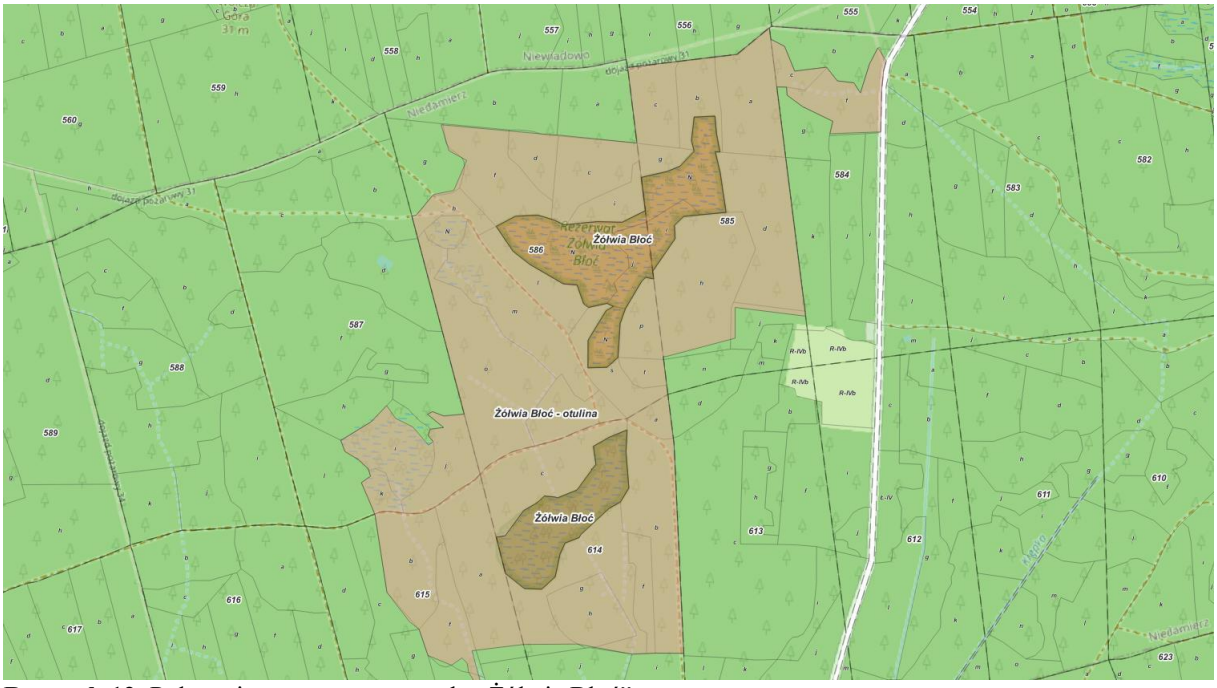
Ze względu na nadrzędny cel, jakim jest ochrona przyrody, w rezerwacie prowadzenie gospodarki leśnej zostało ograniczone do niezbędnego minimum. Działania podejmowane w jego granicach mogą być realizowane jedynie na podstawie planu ochrony. Ustanowienie rezerwatu nie powoduje natomiast żadnych ograniczeń w zakresie gospodarowania terenami położonymi poza jego obszarem.

Rezerwat przyrody „Żółwia Błoć”

Rezerwat został uznany Zarządzeniem Nr 11/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22 marca 2010 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 70 z 2010 r., poz. 1289). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Żółwia Błoć” (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2017 r., poz. 5417).

Rezerwat obejmuje obszar o łącznej powierzchni 15,14 ha na terenie gminy Goleniów (powiat goleniowski, województwo zachodniopomorskie).

Dla rezerwatu wyznaczono otulinę, która obejmuje obszar o powierzchni 88,55 ha położony w gminie Goleniów (powiat goleniowski, województwo zachodniopomorskie).

Rysunek 12. Położenie rezerwatu przyrody „Żółwia Błoć”

Celem ochrony jest zachowanie cennych zbiorowisk roślinnych charakterystycznych dla torfowisk wysokich i przejściowych oraz ochrona bogatej flory torfowców, innych mchów i charakterystycznej dla mszarów flory naczyniowej.

Obiekt składa się z dwóch części obejmujących dawne jeziora, przekształcone w torfowiska. Dominującym typem ekosystemów w granicach rezerwatu są ekosystemy leśne. Występują tu również ekosystemy nieleśne - głównie ekosystemy torfowiskowe (roślinność torfowiskowa oraz towarzysząca jej roślinność ziemnowodna i szuwarowa) oraz ekosystemy wodne (oczka wodne). Na terenie rezerwatu występuje bogata roślinność charakterystyczna dla mszarów, w tym rzadkie gatunki mchów torfowców oraz rośliny naczyniowe. Ze względu na podmokły i odludny charakter, obiekt stanowi doskonałą ostoję dla wielu gatunków zwierząt.

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Żółwia Błoć" (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2019 r., poz. 6736).

Ze względu na nadrzędny cel, jakim jest ochrona przyrody, w rezerwacie prowadzenie gospodarki leśnej zostało ograniczone do niezbędnego minimum. Działania podejmowane w jego granicach mogą być realizowane jedynie na podstawie planu ochrony. Ustanowienie rezerwatu nie powoduje natomiast żadnych ograniczeń w zakresie gospodarowania terenami położonymi poza jego obszarem.

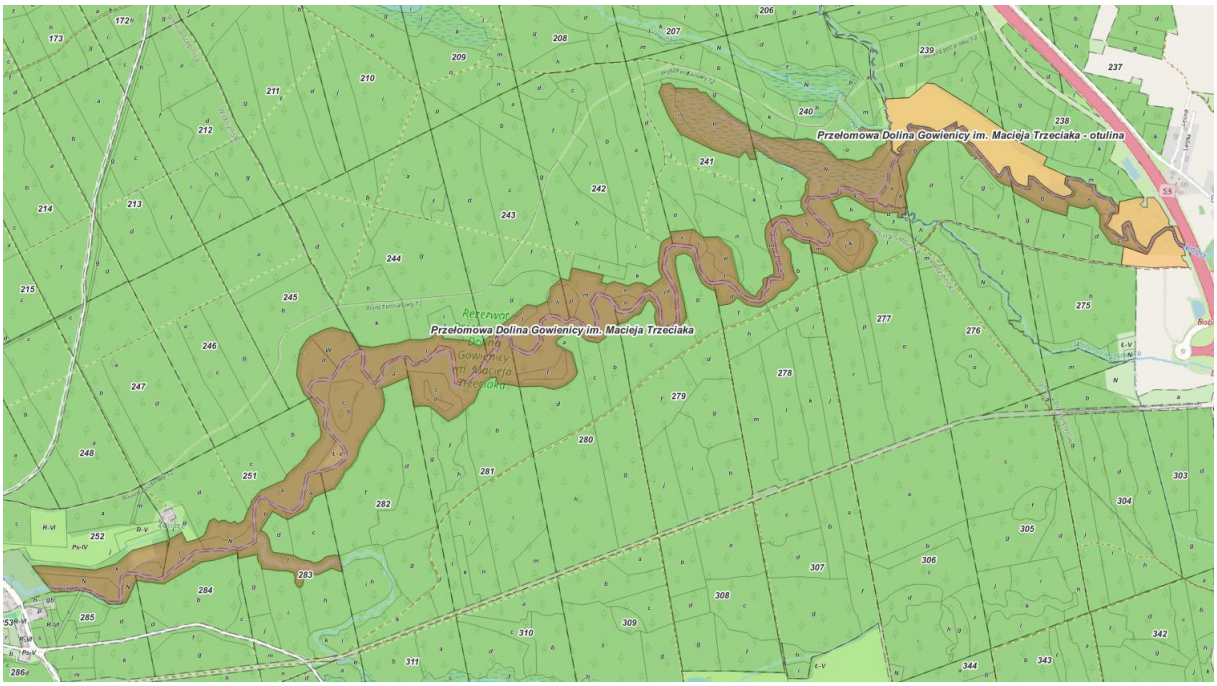
Rysunek 13. Rezerwat przyrody „Żółwia Błoć", oddz. 586k (*Fot. K. Gajda*)

Rezerwat przyrody „Przełomowa Dolina Gowienicy im. Macieja Trzeciaka"

Rezerwat został uznany Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22 maja 2026 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Przełomowa Dolina Gowienicy im. Macieja Trzeciaka" (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2026 r., poz. 2402).

Rezerwat obejmuje obszar o łącznej powierzchni 86,21 ha na terenie gmin Przybiernów i Stepnica (powiat goleniowski, województwo zachodniopomorskie).

Dla rezerwatu wyznaczono otulinę, która obejmuje obszar o powierzchni 13,22 ha położony w gminie Przybiernów (powiat goleniowski, województwo zachodniopomorskie).

Rysunek 14. Położenie rezerwatu przyrody „Przełomowa Dolina Gowienicy im. Macieja Trzeciaka"

Obszar rezerwatu obejmuje zróżnicowany geomorfologicznie obszar wąskiej doliny rzecznej o stromych zboczach (osiągających wysokość do 7 m) i licznych wypłyconych zakolach. Na tym odcinku rzeki Gowienica zachowały się naturalne zbiorowiska roślinne, które razem z wysokimi skarpami, licznymi wąwozami i wijącą się rzeką tworzą unikatowy krajobraz. Krawędzie doliny pokryte są głównie lasami zboczowymi (*Mecruruali-Fagatum* i *Stellario-Carpinetum*). W miejscach będących w zasięgu bezpośredniego oddziaływania wód powierzchniowych wykształciły się olsy źródliskowe. W dolinie Gowienicy stwierdzono występowanie 196 gatunków roślin (7 mszaków, 12 paprotników i 176 roślin naczyniowych), w tym wielu gatunków zagrożonych, chronionych i rzadkich m. in. czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum*, widłak jałowcowaty *Lycopodium clavatum*, wiciokrzew pomorski *Lonicera periclymenum*. Ponadto podczas badań mykologicznych stwierdzono na tym obszarze dużą liczebność grzybów wielkoowocnikowych – 103 gatunki, w tym gatunki narażone na wyginięcie i rzadkie (m. in. grzybówka złototrzonowa *Mycena renati*, grzybówka szafranowa *Mycena crocata*). Teren rezerwatu jest ostoją dla wielu gatunków płazów, gadów, ptaków (np. zimorodek *Alcedo atthis*, gągoł *Bucephala clangula*) i ssaków (np. bóbr europejski *Castor fiber*, wydra *Lutra lutra*).

Celem ochrony jest zachowanie szczególnych walorów krajobrazowych i przyrodniczych przełomowego odcinka doliny rzeki Gowienicy, w raz z cennymi ekosystemami leśnymi i źródliskowymi oraz związanymi z nimi stanowiskami ginących, rzadkich i chronionych gatunków lądowej i wodnej flory i fauny.

Rezerwat nie posiada ustanowionego planu ochrony.

Ze względu na nadrzędny cel, jakim jest ochrona przyrody, w rezerwacie prowadzenie gospodarki leśnej zostało ograniczone do niezbędnego minimum. Działania podejmowane w jego granicach mogą być realizowane jedynie na podstawie planu ochrony. Ustanowienie rezerwatu nie powoduje natomiast żadnych ograniczeń w zakresie gospodarowania terenami położonymi poza jego obszarem.

Tabela 5. Zestawienie rezerwatów znajdujących się na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Goleniów

Lp.	Nazwa rezerwatu	Akt powołujący	Rok powstania	Lokalizacja	Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego		Powierzchnia [ha]	
					przedmiotu ochrony	typu ekosystemu	wg aktu powołującego	wg planu u. l.
1.	**„Czarnocin im. prof. Janiny Jasnowskiej”**	Zarządzenie MLiPD z dnia 21 maja 1974 r. (M.P. Nr 20 z 1974 r., poz. 121)	1974	Oddz.: 885; 886; 887; 888; 889; 890; 891; 892; 893; 894; 895	Florystyczny (PFl) Roślin zielnych i krzewinek (rzk)	Torfowiskowy (ET) Torfowisk przejściowych (tp)	420,14	418,28
2.	**„Olszanka”**	Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 21 grudnia 1998 r. (Dz. U. Nr 161 z 1998 r., poz. 1096)	1998	Oddz.: 336; 337; 338; 372; 373; 374b, c, d, ~b, ~c, ~d; 375; 376; 377; 378; 427j, k; 428h, i, ~g, ~h; 429a, b, c, d, f, ~a, ~b, ~f; 430; 431; 432; 433; 434; 435; 436; 437a, b, i, j, m, n, ~a, ~b, ~c; 482b, c, ~a; 483; 484; 485; 486; 487; 488; 489; 490; 491; 492; 493; 494; 495; 794; 795; 796; 797; 798; 799; 800; 801; 802; 803; 804; 805; 806; 807; 808; 809; 810; 811; 812; 813; 814; 815; 816; 817; 818; 819; 820	Biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf) Biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp)	Różnych ekosystemów (EE) Lasów i torfowisk (lt)	1354,95	1352,43
3.	**„Uroczysko Święta im. prof. Mieczysława Jasnowskiego”**	Zarządzenie MLiPD z dnia 23 stycznia 1973 r. (M. P. Nr 5 z 1973 r., poz. 38)	1973	Oddz.: 843; 844; 845; 849; 850; 851; 852; 853; 859; 860; 861; 862; 863	Biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf) Biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp)	Różnych ekosystemów (EE) Lasów i torfowisk (lt)	208,44	207,78

Lp.	Nazwa rezerwatu	Akt powołujący	Rok powstania	Lokalizacja	Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego		Powierzchnia [ha]	
					przedmiotu ochrony	typu ekosystemu	wg aktu powołującego	wg planu u. l.
4.	**„Żółwia Błoć**	Zarządzenie Nr 11/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22 marca 2010 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 70 z 2010 r., poz. 1289)	2010	Rezerwat Oddz.: 585f, i; 586j, k, r, ~f; 614d Otulina Oddz.: 584c, f; 585a, b, c, d, g, h, ~a, ~b; 586c, d, f, h, i, l, m, n, o, p, s, t, w, ~c, ~d, ~g; 587i, j, k, ~d, ~f; 614a, b, c, f, g, h, ~a, ~b, ~c; 615a, b, f, ~a, ~b, ~c	Florystyczny (PFl) Roślin zielnych i krzewinek (rzk)	Torfowiskowy (ET) Torfowisk przejściowych (tp)	Rezerwat 15,14 Otulina rezerwatu 88,55	Rezerwat 15,14 Otulina 90,45*
5.	**„Przełomowa Dolina Gowienicy im. Macieja Trzeciaka”**	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22 maja 2026 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2026 r., poz. 2402)	2026	Oddz. 240o, p, s, ~d; 241h, i, m, p, r, s, t, ~c, 242j, m, n, o, p, ~c; 243h, i, j, k, ~f; 244l, ~d, 245d, ~c; 251a, f, g, j, ~c; 252i, k, l, ~c; 275a, b, c; 276a, b, ~a; 277a,b, d, g, i, j, k, m, ~a; 278a, c, d; 279a; 280a, f, ~a; 281a, c, d, ~a; 282a, b, c, ~a, ~b; 283a, b, f, ~b; 284a, ~a; 285a	Krajobrazów (PKr) Krajobrazów naturalnych (kn)	Różnych ekosystemów (EE) Lasów i wód (lw)	Rezerwat 86,21 Otulina rezerwatu 13,22	Rezerwat 70,38

Ponadto na gruntach Nadleśnictwa Goleniów znajdują się proponowane rezerwaty przyrody:

- rezerwat przyrody „Torfowisko Dołgie koło Machowicy” – zlokalizowany na terenie gminy Stepnica w pobliżu osady Machowica obejmuje cenne, w dużej mierze zarośnięte bezodpływowe zbiorniki wodne oraz torfowiska i bagna na Równinie Goleniowskiej o łącznej pow. 103 ha;
- rezerwat przyrody „Torfowisko i Jezioro Lewino” – zlokalizowany na terenie gminy Przybiernów, w kompleksie leśnym Puszczy Goleniowskiej o pow. ok. 39.43 ha, którego celem jest ochrona ekosystemu wodnego, mszaru i boru bagiennego;
- rezerwat przyrody „Gniazdowskie Bagno” – zlokalizowany na terenie gminy Goleniów w pobliżu miejscowości Miękowo obejmujący obszar mokradłowy oraz zbiornik wodny o łącznej pow. 11,74 ha.

4.1.2. Rezerwaty przyrody znajdujące się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Goleniów znajduje się jeden rezerwat przyrody.

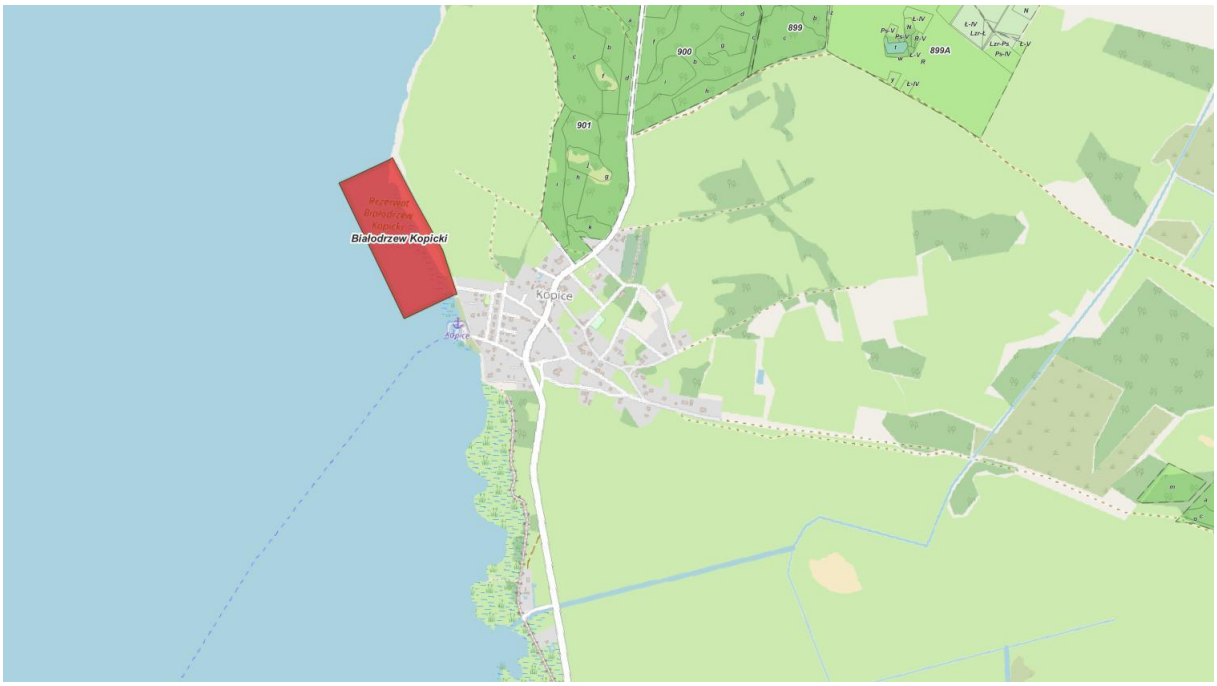
Rezerwat przyrody „Białodrzew Kopicki”

Rezerwat został uznany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11 kwietnia 1985 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 7 z 1985 r., poz. 60). Obecny stan

prawny reguluje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Białodrzew Kopicki” (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2017 r., poz. 3576).

Rezerwat obejmuje fragment Zalewu Szczecińskiego z wybrzeżem o powierzchni 10,56 ha położony w gminie Stepnica (powiat goleniowski, województwo zachodniopomorskie).

Celem ochrony jest zachowanie wodnej strefy litoralu aluwialnej terasy z rzadką roślinnością wodną, szuwarową i zaroślową oraz fragmentu lasu łęgowego.

Rysunek 15. Położenie rezerwatu przyrody „Białodrzew Kopicki”

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony Rozporządzeniem Nr 58/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 12 października 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Białodrzew Kopicki” (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2007 r. Nr 106, poz. 1828).

Tabela 6. Zestawienie rezerwatów znajdujących się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Goleniów

Lp.	Nazwa rezerwatu	Rok powstania	Lokalizacja (gmina, wieś)	Powierzchnia	Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego	
					przedmiotu ochrony	typu ekosystemu
1.	**„Białodrzew Kopicki”**	1985	Gmina Stepnica, Miejscowość Kopice	10,56	Fitocenotyczny (PFi) Zbiorowisk nieleśnych (zn)	Różnych ekosystemów (EE) Mozaiki różnych ekosystemów (me)

4.2. Obszary Natura 2000

Polska podpisując Traktat Ateński 16 kwietnia 2003 r., stanowiący podstawę prawną przystąpienia kraju do Unii Europejskiej, zobowiązała się do wyznaczenia na swoim terytorium obszarów sieci Natura 2000. Przepisy unijne stanowiące podstawę dla tworzenia sieci Natura 2000 zostały wprowadzone do polskiego prawa wraz z opublikowaniem ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Podstawę do wybrania i ochrony obszarów zaliczanych do systemu Natura 2000 stanowią dwie dyrektywy europejskie: Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa:

- **Dyrektywa Rady 2009/147/WE** (Wild Birds Directive) z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywa Ptasia). W myśl tej dyrektywy powołuje się **Obszary Specjalnej Ochrony** (OSO).
- **Dyrektywa Rady 92/43/EWG** (Habitat Directive) z dnia 21 maja 1992 r. o ochronie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Habitatowa bądź Siedliskowa). Dyrektywa ta zobowiązuje kraje Unii Europejskiej do typowania terenów ważnych dla ochrony gatunków oraz siedlisk jako **Specjalnych Obszarów Ochrony** (SOO).

Rozporządzeniami Ministra Środowiska wyznaczono w Polsce specjalne obszary ochrony siedlisk obszary specjalnej ochrony ptaków.

Art. 33. 1. Ustawy o Ochronie Przyrody zabrania podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla ochrony których został wyznaczony obszar Natura 2000.

Na gruntach Nadleśnictwa Goleniów znajdują się:

- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO):
  - **Ostoja Goleniowska PLH320013;**
  - **Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018;**
  - **Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033;**
- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO):
  - **Łąki Skoszewskie PLB320007;**
  - **Puszcza Goleniowska PLB320012.**

Tabela 7. Zestawienie zbiorcze powierzchni obszarów Natura 2000 w Nadleśnictwie Goleniów

	Powierzchnia [ha]	% pow. Nadleśnictwa
Sumaryczna powierzchnia obszarów Natura 2000	**17826,63**	
Rzeczywista powierzchnia obszarów Natura 2000	**12944,63**	**57,2**

Tabela 8. Zestawienie wspólnych powierzchni [ha] obszarów Natura 2000 na gruntach N-ctwa Goleniów

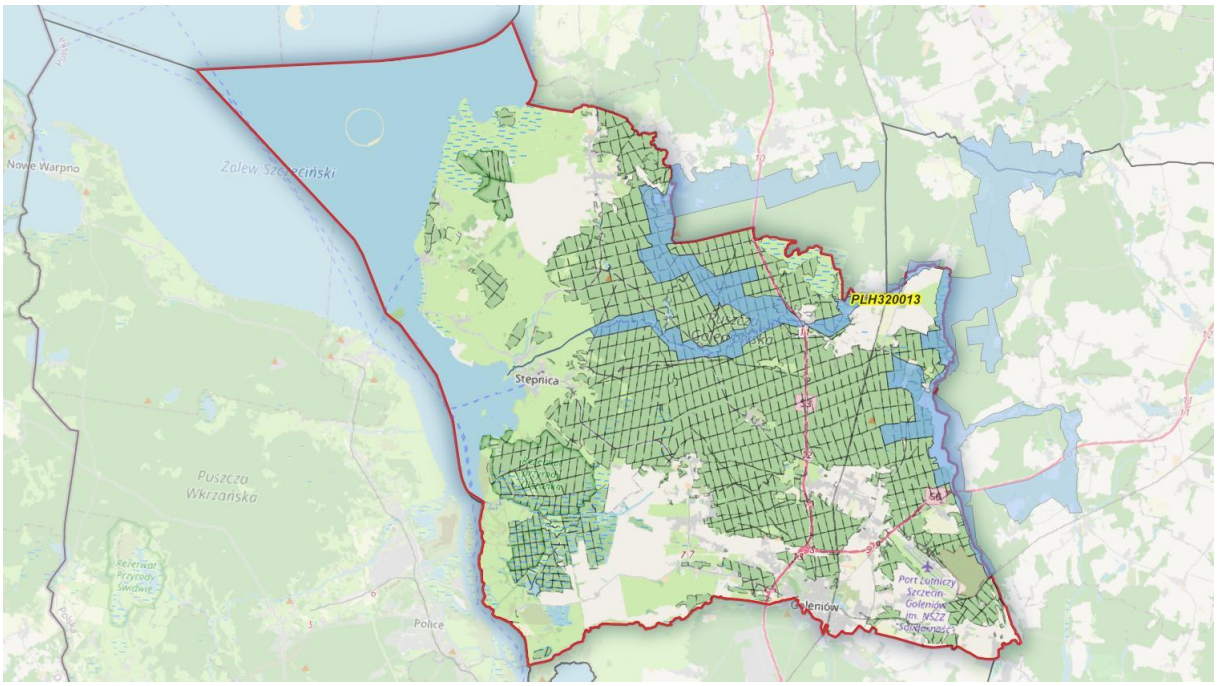
	PLH320013	PLH320018	PLH320033	PLB320007	PLB320012
PLH320013	**X**	**-**	**-**	**8,00**	**1727,51**
PLH320018	**-**	**X**	**-**	**621,60**	**21,00**
PLH320033	**-**	**-**	**X**	**-**	**1417,12**
PLB320007	**8,00**	**621,60**	**-**	**X**	**-**
PLB320012	**1727,51**	**21,00**	**1417,12**	**-**	**X**

- **Ostoja Goleniowska PLH320013**

Obszar o powierzchni ogólnej 8435,57 ha. Obszar wyznaczony na mocy Decyzji Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007) 5043) (2008/25/WE). Obowiązującym aktem prawnym dotyczącym obszaru jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 30 marca 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Goleniowska PLH320013 (Dz. U. z 2023 r., poz. 724).

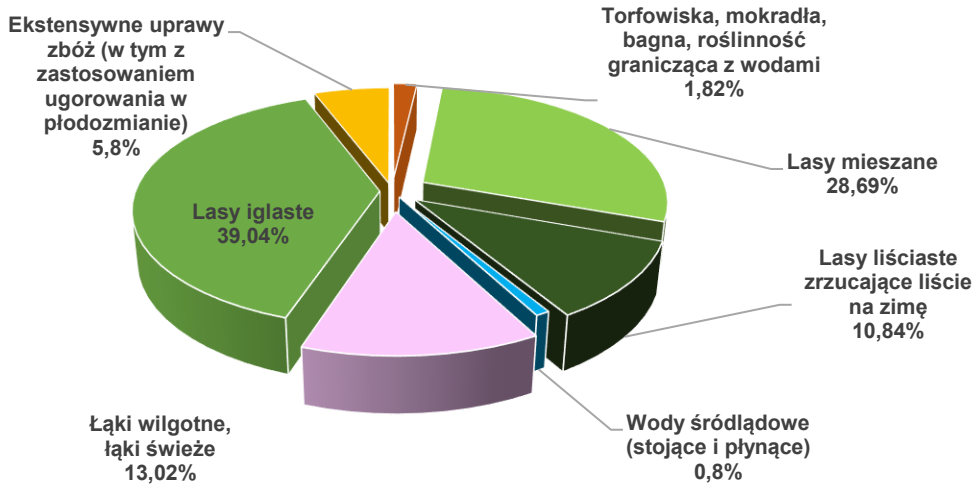
Tabela 9. Zestawienie powierzchni obszaru Ostoja Goleniowska PLH320013

Ostoja Goleniowska PLH320013	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Nadleśnictwo Goleniów	8435,57	3194,70	2457,95	11,4

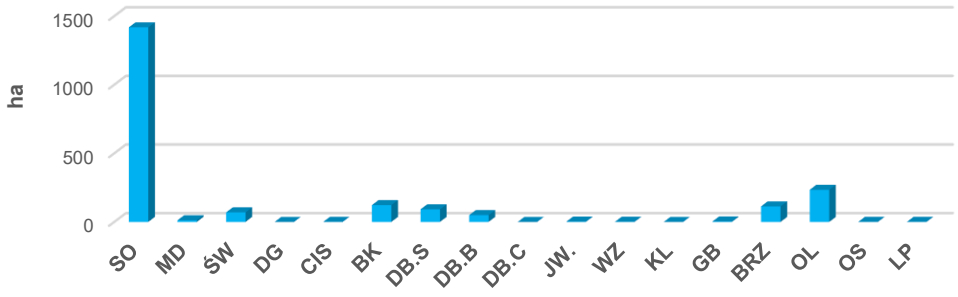

Rysunek 16. Położenie obszaru Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013 na tle gruntów w zarządzie N-ctwa Goleniów

Ogólna charakterystyka obszaru

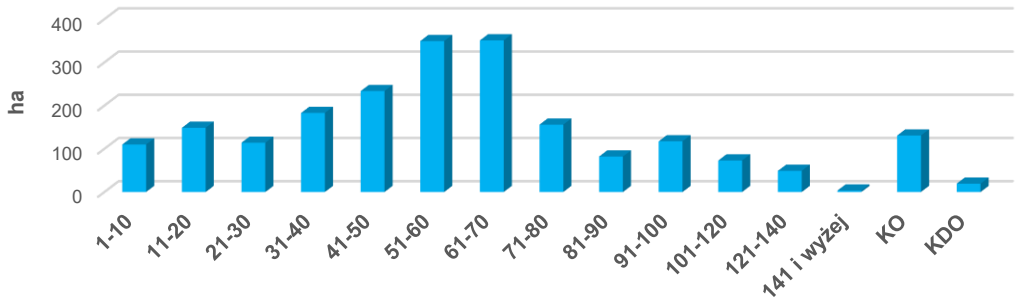

Rysunek 17. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013 (wg SDF)

Udział gatunków rzeczywistych

Rysunek 18. Udział powierzchniowy wg gatunków rzeczywistych w obszarze PLH320013

Struktura wiekowa

Rysunek 19. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLH320013

Opis obszaru[11]:

Ostoja obejmuje najcenniejsze fragmenty kompleksów leśnych Puszczy Goleniowskiej wraz z dolinami rzek Gowienicy, Stepnicy, Wołczenicy i Trzechelskiej Strugi. Charakteryzuje się dużą różnorodnością siedlisk przyrodniczych związanych z systemami dolin rzecznych, obniżeniami torfowiskowymi i śródleśnymi zagłębieniami. Cennym elementem krajobrazu są rynny subglacjalne z licznymi oczkami wodnymi, torfowiskami (wysokimi i przejściowymi) i śródleśnymi zbiornikami. W dolinach rzek zachowały się płaty naturalnych i półnaturalnych siedlisk hydrogenicznych, w tym łęgów i olsów źródliskowych, a na wyżej położonych terenach występują buczyny, grądy, kwaśne dąbrowy, bory i brzeziny bagienne. Przepływające przez obszar rzeki miejscami mają naturalny, meandrujący charakter. Wody powierzchniowe w ostoi cechują się stosunkowo dobrą jakością, co sprzyja występowaniu licznych gatunków roślin wodnych i zwierząt związanych z dolinami rzecznymi.

Na terenie SOO Ostoja Goleniowska PLH320013 potwierdzono występowanie 15 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (w tym 13 typów siedlisk będących przedmiotami ochrony) oraz 7 gatunków z Załącznika II tej dyrektywy (5 stanowi przedmioty ochrony).

Tabela 10. Obszar Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013 – siedliska przyrodnicze (kolorem zielonym wyróżniono leśne siedliska przyrodnicze)

Kod	Nazwa siedliska	Pokrycie w obszarze wg SDF [ha]	Pow. siedliska na gruntach N-ctwa w granicach obszaru wg PUL [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
Siedliska stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000							
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*	5,86	-	C	C	C	**C**
3160	Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	23,46	14,29	B	C	B	**B**
3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*	62,97	-	B	C	B	**B**
6510	Niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	93,42	0,83	C	C	C	**C**
7110*	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	18,11	12,25	B	C	B	**B**
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	96,18	44,64	B	C	B	**B**
7150	Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związki *Rhynchosporion*	0,15	0,16	B	C	C	**B**
9110	Kwaśne buczyny	98,58	17,46	B	C	B	**B**
9130	Żyzne buczyny	27,47	-	C	C	B	**B**
9160	Grąd subatlantycki	82,89	31,48	B	C	B	**B**
9190	Kwaśne dąbrowy	41,90	29,99	C	C	C	**C**
91D0*	Bory i lasy bagienne	189,11	138,59	B	C	C	**C**

[11] *Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013; Data aktualizacji: 2026-04*

Kod	Nazwa siedliska	Pokrycie w obszarze wg SDF [ha]	Pow. siedliska na gruntach N-ctwa w granicach obszaru wg PUL [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	218,89	114,86	B	C	C	**B**

* siedlisko priorytetowe

Tabela 11. Obszar Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013 – gatunki roślin i gatunki zwierząt

Kod	Nazwa gatunku	Ocena obszaru			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000					
1099	Minóg rzeczny *Lampetra fluviatilis*	C	C	B	**B**
1042	Zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*	C	B	C	**C**
1355	Wydra *Lutra lutra*	C	B	C	**C**
1060	Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*	C	B	C	**C**
1166	Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*	C	C	C	**C**

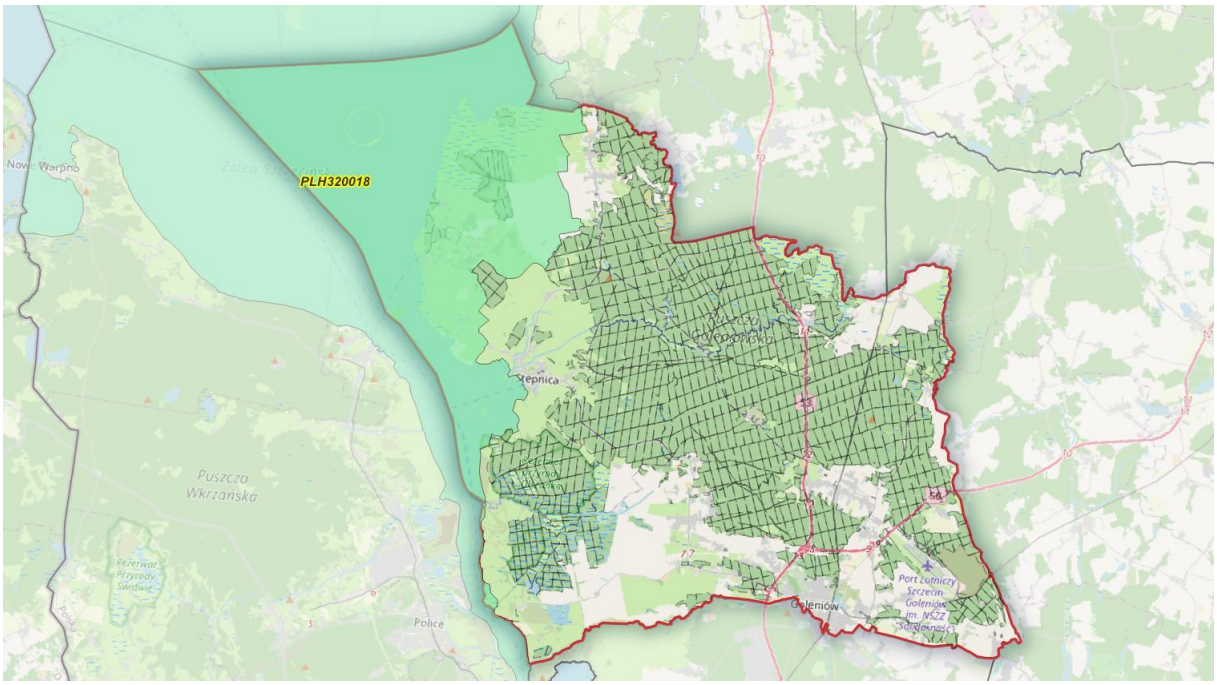
Obszar nie posiada ustanowionego planu zadań ochronnych.

- **Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018**

Obszar o powierzchni ogólnej 52611,99 ha. Obszar wyznaczony na mocy Decyzji Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007) 5043) (2008/25/WE)Obowiązującym aktem prawnym dotyczącym obszaru jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 9 października 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018 (Dz. U. z 2023 r., poz. 2389).

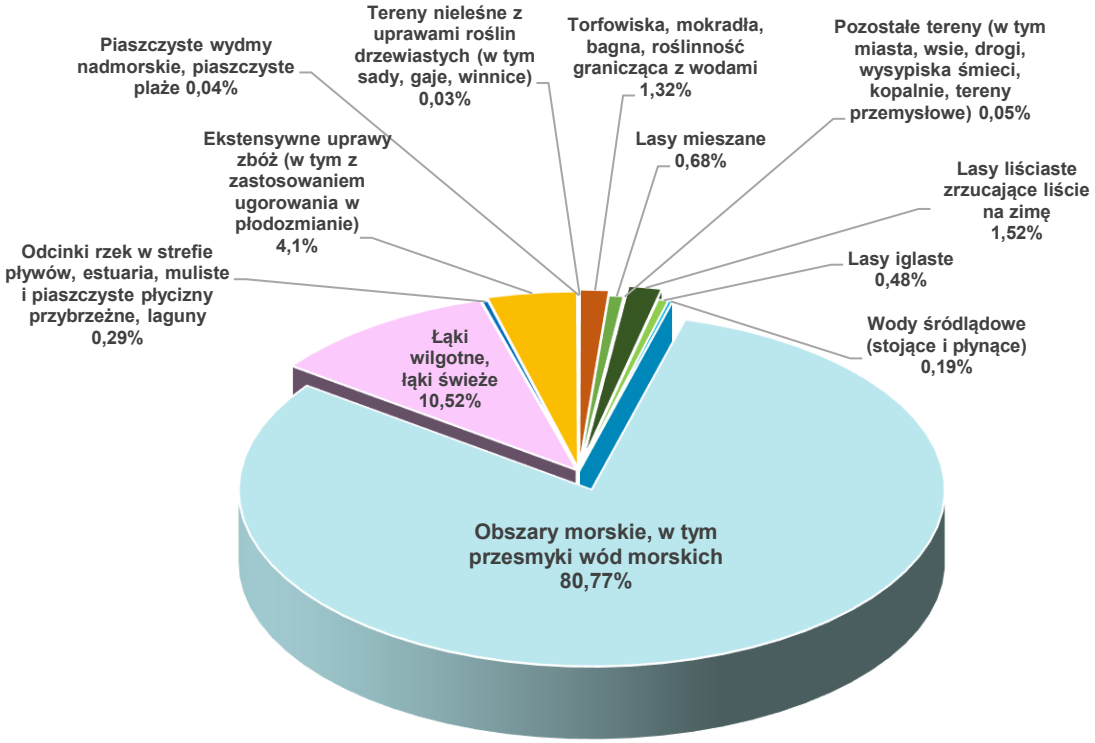
Tabela 12. Zestawienie powierzchni obszaru Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018

Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Nadleśnictwo Goleniów	52611,99	15299,04	640,48	3,0

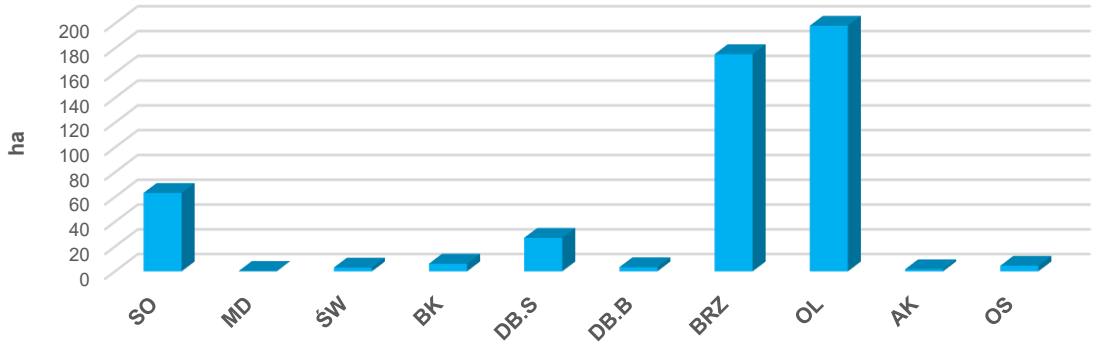

Rysunek 20. Położenie obszaru Natura 2000 Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018 na tle gruntów w zarządzie N-ctwa Goleniów

Ogólna charakterystyka obszaru

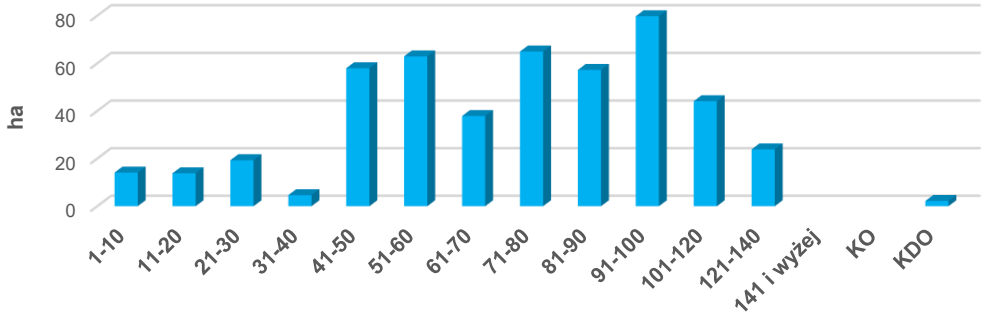

Rysunek 21. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018 (wg SDF)

Udział gatunków rzeczywistych

Rysunek 22. Udział powierzchniowy wg gatunków rzeczywistych w obszarze PLH320018

Struktura wiekowa

Rysunek 23. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLH320018

Opis obszaru[12]:

Jest to unikatowy w skali Europy, słodkowodny i estuariowy ekosystem obejmujący dolny odcinek Odry, Zalew Szczeciński, Wyspę Chrząszczewską i Zalew Kamieński. Dziwna i Zalew Kamieński stanowią najbardziej naturalne ekosystemy ujścia Odry. Wschodnie wybrzeże Zalewu stanowi równinę nadzalewową (torfowiska równiny Basenu Czarnocińskiego), a północne ma charakter klifowy (klif żywy w rejonie Miroszowa). Interesujące są aktywnie rozwijające się delty wsteczne Dziwny i Świny - skutek wlewania się do Zalewu wody morskiej w czasie sztormów. "Cofki" mogą

[12] *Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018; Data aktualizacji: 2026-02*

podnosić poziom wód w akwenie o 1,00 m. Zmienia to zawartość chlorków, temperatury i wysycenia tlenem powierzchniowych warstw wody i powoduje obecność roślin słonolubnych. Po stronie wschodniej akwenu ciągną się przybrzeżne płycizny o głębokości 1,0-1,5 m, gdzie występuje wiele gatunków hydrofitów. Wody Zalewu odznaczają się dużym zagęszczeniem organizmów dennych. Zalew Szczeciński ma kluczowe znaczenie dla ichtiofauny słodko- i słonowodnej. Leży on na szlaku wędrówek tarłowych wielu gatunków ryb. Torfowe obszary Basenu Czarnocińskiego są miejscem występowania wielu rzadkich gatunków roślin naczyniowych, mchów brunatnych i torfowców.

Tabela 13. Obszar Natura 2000 Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018 – siedliska przyrodnicze (kolorem zielonym wyróżniono leśne siedliska przyrodnicze)

Kod	Nazwa siedliska	Pokrycie w obszarze wg SDF [ha]	Pow. siedliska na gruntach N-ctwa w granicach obszaru wg PUL [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
Siedliska stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000							
1130	Ujścia rzek (estuaria)	49,34	-	B	B	B	**B**
1150*	Zalewy i jeziora przymorskie (laguny)	42075,20	-	B	A	A	**A**
1230	Klify na wybrzeżu Bałtyku	4,10	-	A	C	A	**A**
1310	Śródlądowe błotniste solniska z solirodem	0,26	-	C	C	C	**C**
1330	Solniska nadmorskie (*Glauco-Puccinietalia* część – zbiorowiska nadmorskie)	21,22	-	A	B	B	**B**
1340*	Śródlądowe słone łąki, pastwiska i szuwary (*Glauco-Puccinietalia* część – zbiorowiska śródlądowe)	23,64	-	A	B	C	**C**
2180	Lasy mieszane i bory na wydmach nadmorskich	80,62	-	A	B	A	**A**
2330	Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	6,15	0,79	A	C	B	**B**
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*	19,21	-	B	C	B	**B**
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	2,07	-	B	C	B	**B**
6430	Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne	8,90	-	B	C	B	**B**
6510	Niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	526,12	-	B	C	B	**B**
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska		-	B	C	B	**C**
9160	Grąd subatlantycki	5,91	-	C	C	C	**C**
9190	Kwaśne dąbrowy	44,70	40,02	B	C	B	**B**
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	34,80	-	B	C	B	**B**

* siedlisko priorytetowe

Tabela 14. Obszar Natura 2000 Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018 – gatunki roślin i gatunki zwierząt

Kod	Nazwa gatunku	Ocena obszaru			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000					
1103	Parposz *Alosa fallax*	B	B	B	**B**
1130	Boleń *Aspius aspius*	C	B	C	**C**
1099	Minóg rzeczny *Lampetra fluviatilis*	C	B	C	**C**
2522	Ciosa *Pelecus cultratus*	B	A	C	**C**
1095	Minóg morski *Petromyzon marinus*	C	B	C	**C**

Plan zadań ochronnych

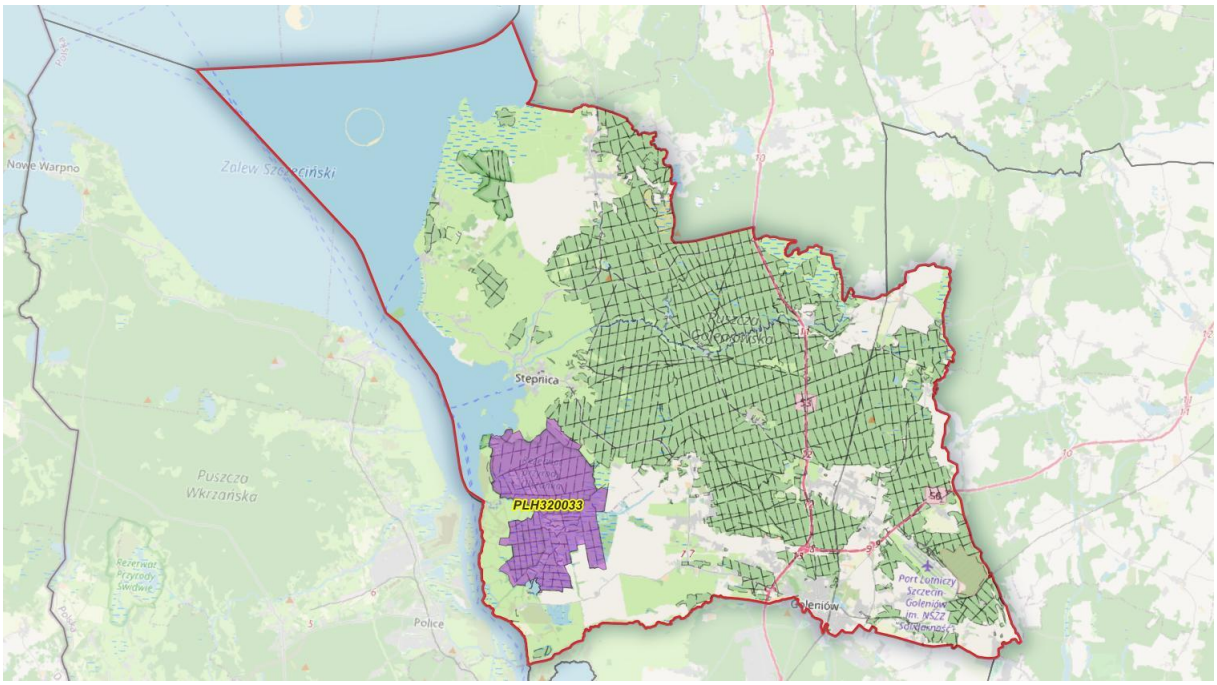
Obszar nie posiada ustanowionego planu zadań ochronnych.

- **Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033**

Obszar o powierzchni ogólnej 2749,74 ha. Obszar wyznaczony na mocy Decyzji Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE)Obowiązującym aktem prawnym dotyczącym obszaru jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 maja 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 (Dz. U. z 2017 r., poz. 1072), zmienione Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 7 września 2023 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 (Dz. U. z 2023 r., poz. 2150).

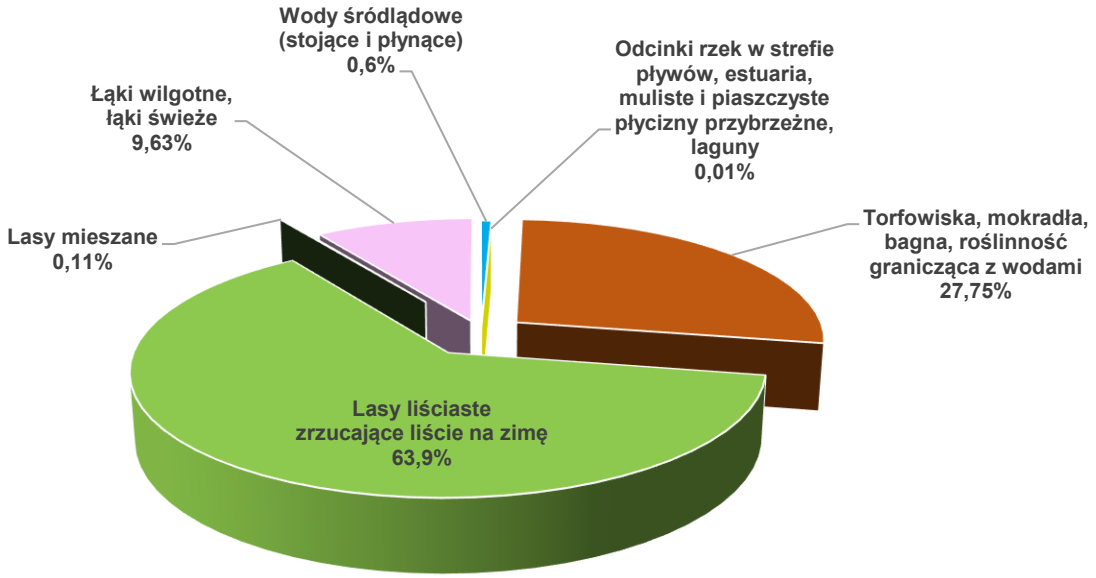
Tabela 15. Zestawienie powierzchni obszaru Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033

Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Nadleśnictwo Goleniów	2749,74	2749,74	2560,04	12,0

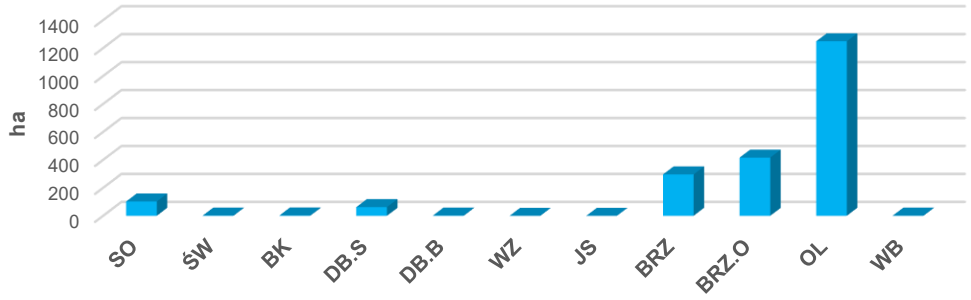

Rysunek 24. Położenie obszaru Natura 2000 Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 na tle gruntów w zarządzie N-ctwa Goleniów

Ogólna charakterystyka obszaru

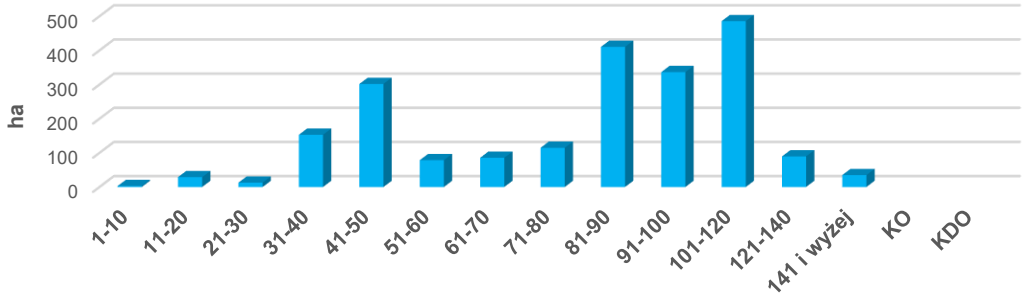

Rysunek 25. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 (wg SDF)

Udział gatunków rzeczywistych

Rysunek 26. Udział powierzchniowy wg gatunków rzeczywistych w obszarze PLH320033

Struktura wiekowa

Rysunek 27. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLH320033

Opis obszaru[13]:

Ostoja zajmuje południowo-wschodnią część Puszczy Goleniowskiej, swoim zasięgiem obejmując obszar dwóch sąsiadujących rezerwatów przyrody: „Olszanka" i „Uroczysko Święta im. prof. Mieczysława Jasnowskiego" (zajmujących w sumie prawie połowę jej powierzchni) oraz tereny leśne i łąki pomiędzy nimi. Obszar jest ważny ze względu na ochronę torfowisk wysokich, lasów łęgowych i borów bagiennych. Występują tu bardzo dobrze zachowane, typowe dla Pomorza olsy i łęgi jesionowo -olszowe, a także bory bagienne. Występuje tu 28 gatunków ptaków wymienionych w załączniku I dyrektywy Ptasiej. Jest to jedno z najbogatszych w Polsce stanowisk długosza królewskiego.

[13] *Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH32003; Data aktualizacji: 2025-07*

Tabela 16. Obszar Natura 2000 Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 – siedliska przyrodnicze (kolorem zielonym wyróżniono leśne siedliska przyrodnicze)

Kod	Nazwa siedliska	Pokrycie w obszarze wg SDF [ha]	Pow. siedliska na gruntach N-ctwa w granicach obszaru wg PUL [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
Siedliska stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000							
7110*	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	1,19	0,39	B	C	C	**B**
7120	Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	107,03	106,30	C	B	C	**C**
9190	Kwaśne dąbrowy	52,69	29,35	B	C	B	**B**
91D0*	Bory i lasy bagienne	579,35	633,63	C	C	C	**C**
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	139,44	107,67	B	C	C	**B**

* siedlisko priorytetowe

Plan zadań ochronnych

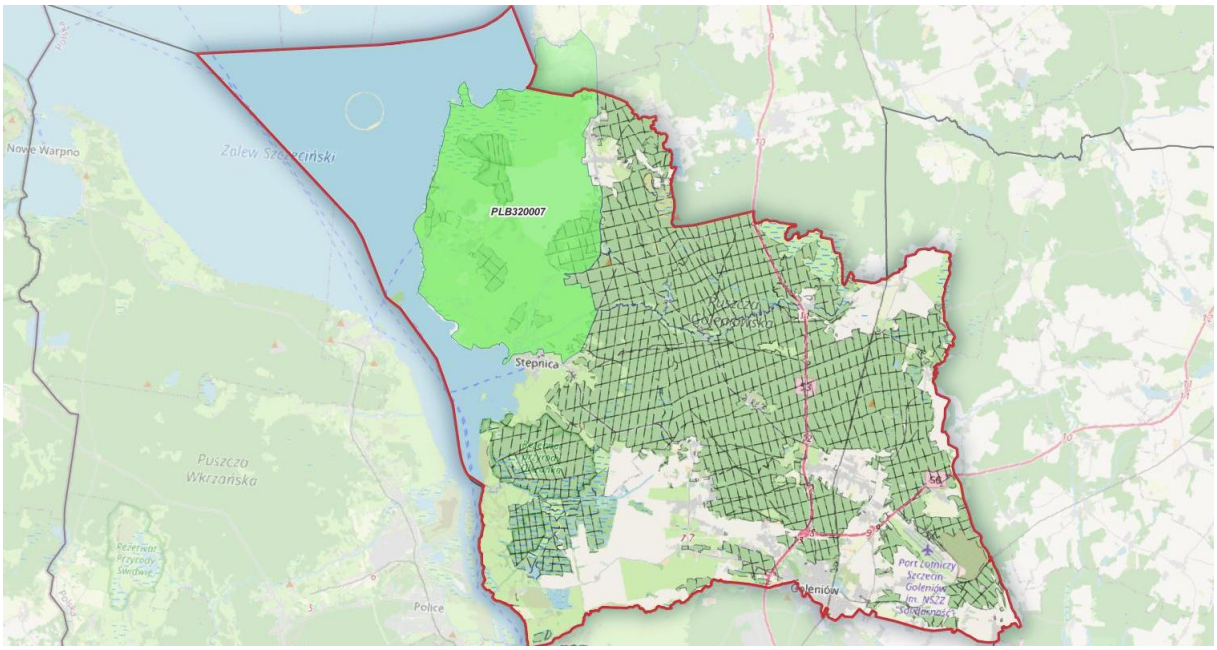
Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2014 r., poz. 1658), zmieniony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 23 maja 2017 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2017 r., poz. 2401).

- **Łąki Skoszewskie PLB320007**

Obszar o powierzchni ogólnej 9083,40 ha. Obowiązującym aktem prawnym w sprawie obszaru jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 r. Nr 25, poz. 133).

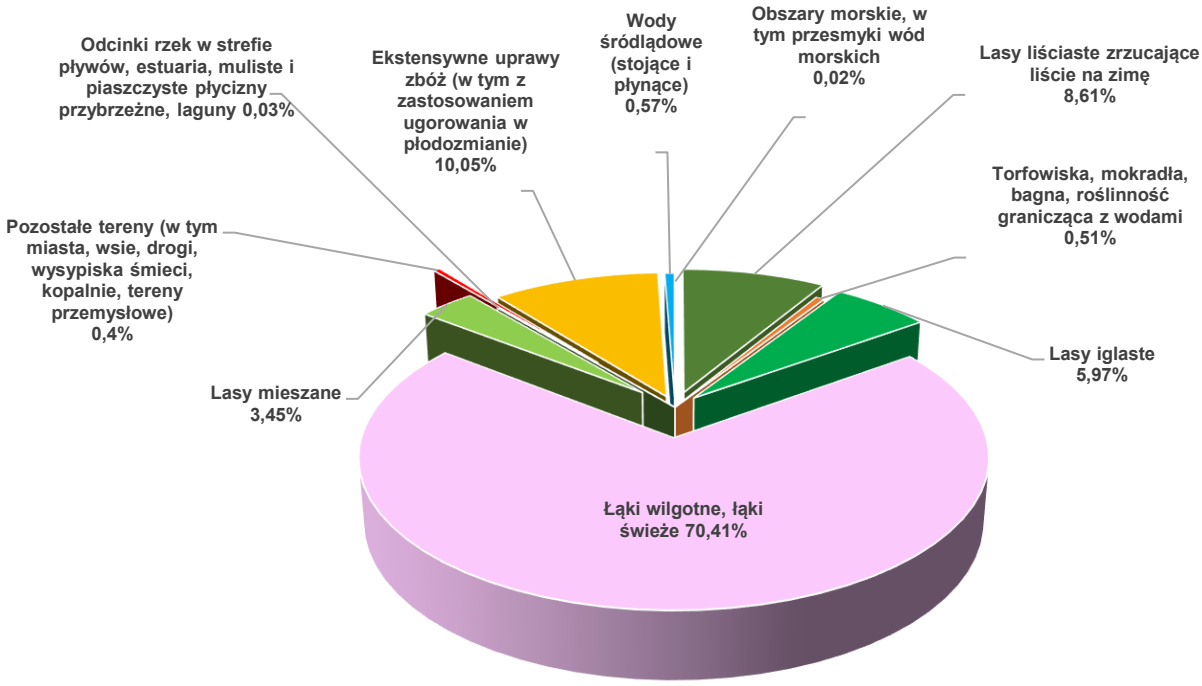
Tabela 17. Zestawienie powierzchni obszaru Łąki Skoszewskie PLB320007

Łąki Skoszewskie PLH320007	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Nadleśnictwo Goleniów	9083,40	8412,41	1417,12	6,6

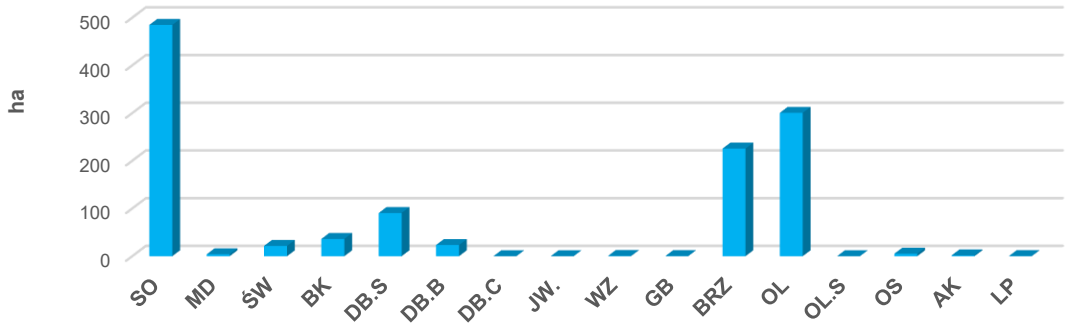

Rysunek 28. Położenie obszaru Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 na tle gruntów w zarządzie N-ctwa Goleniów

Ogólna charakterystyka obszaru

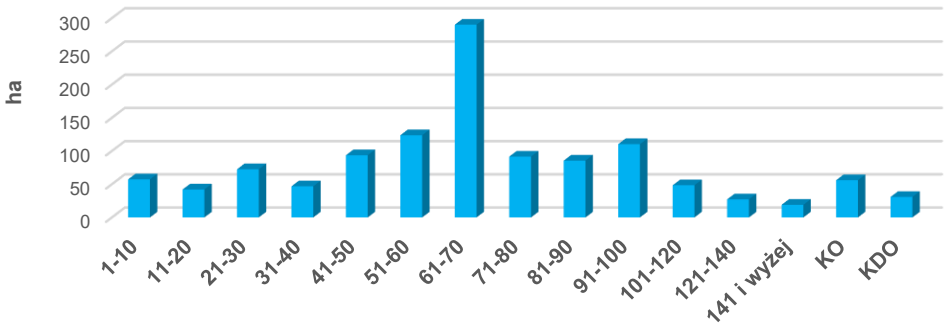

Rysunek 29. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 (wg SDF)

Udział gatunków rzeczywistych

Rysunek 30. Udział powierzchniowy wg gatunków rzeczywistych w obszarze PLB320007

Struktura wiekowa

Rysunek 31. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLB320007

Opis obszaru[14]:

Ostoja położona między miejscowościami Gąsierzyno na południu, Żarnowo na wschodzie i Skoszewo na północy, gdzie obejmuje bagniste łąki na wschodnim brzegu Zalewu Szczecińskiego. Teren pocięty jest licznymi drobnymi kanałami i rowami. Występują tu liczne złoża torfów (eksploatowanych w przeszłości na lokalne potrzeby), jednak rozwój melioracji doprowadził do przekształcenia torfowisk w gleby organiczne „łąkarskie". Dominują użytki zielone, ekstensywnie koszone. Na południowym wschodzie ostoja obejmuje fragment Puszczy Goleniowskiej. Od południa, wzdłuż linii brzegowej Zalewu Szczecińskiego do wysokości miejscowości Czarnocin w zachodniej

[14] *Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB32000; Data aktualizacji: 2025-02*

części obszaru występują naprzemiennie tereny zabudowane i użytki zielone. W obrębie kompleksu łąk znajduje się las olchowo-sosnowy, liczne drobne laski i zadrzewienia olszowe.

Obszar stanowi ważną ostoję ptasią o randze krajowej. Stwierdzono tu występowanie 39 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

Tabela 18. Obszar Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 – gatunki ptaków (kolorem zielonym wyróżniono gatunki związane ze środowiskiem leśnym)

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze			Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min	maks				
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000								
A294	Wodniczka *Acrocephalus paludicola*	r	3	3	C	B	B	**C**
A229	Zimorodek *Alcedo atthis*	r	7	10	C	B	C	**C**
A122	Derkacz *Crex crex*	r	44	48	C	B	C	**C**
A075	Bielik *Haliaeetus albicilla*	r	4	5	C	B	C	**C**
A073	Kania czarna *Milvus migrans*	r	3	4	C	B	C	**C**
A074	Kania ruda *Milvus milvus*	r	3	5	C	B	C	**C**
A160	Kulik wielki *Numenius arquata*	r	9	9	C	B	C	**C**
		c	20	20				
A119	Kropiatka *Porzana porzana*	r	9	12	C	B	C	**C**

* r – wydające potomstwo, c – przelotne

Plan zadań ochronnych:

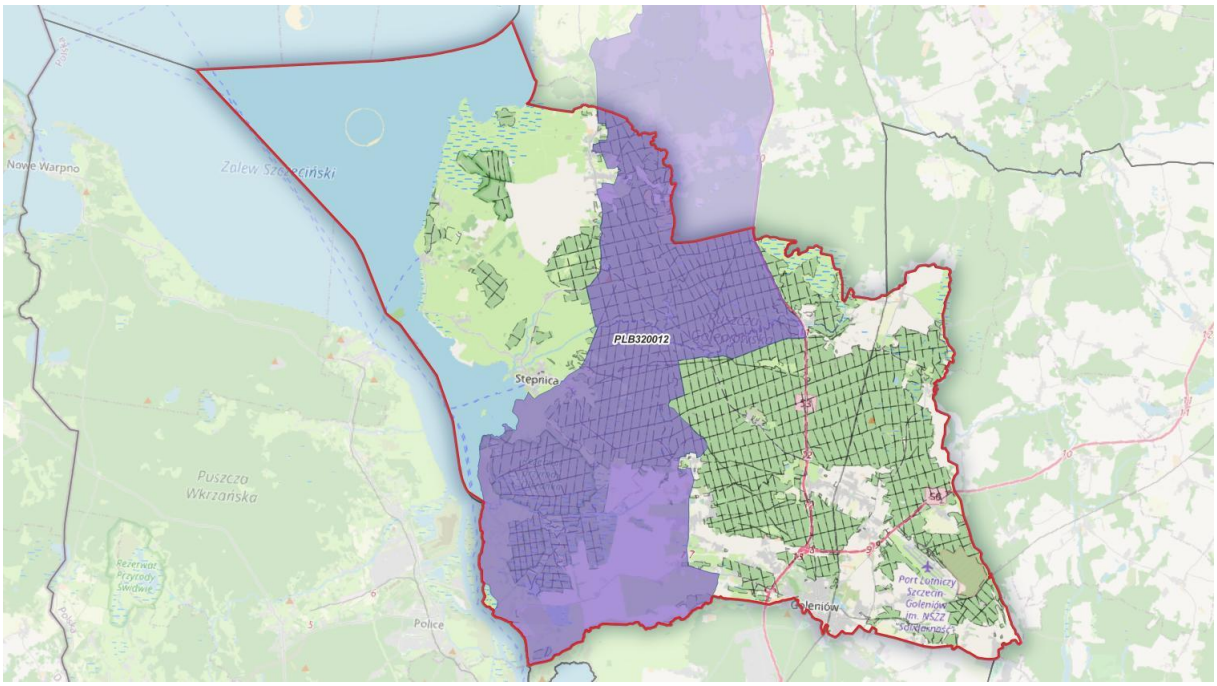
Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2014 r., poz. 1927). Ostatnie zmiany w tym dokumencie wprowadza Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 4 listopada 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2022 r., poz. 1963).

- **Puszcza Goleniowska PLB320012**

Obszar o powierzchni ogólnej 25039,24 ha. Obowiązującym aktem prawnym w sprawie obszaru jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 r. Nr 25, poz. 133).

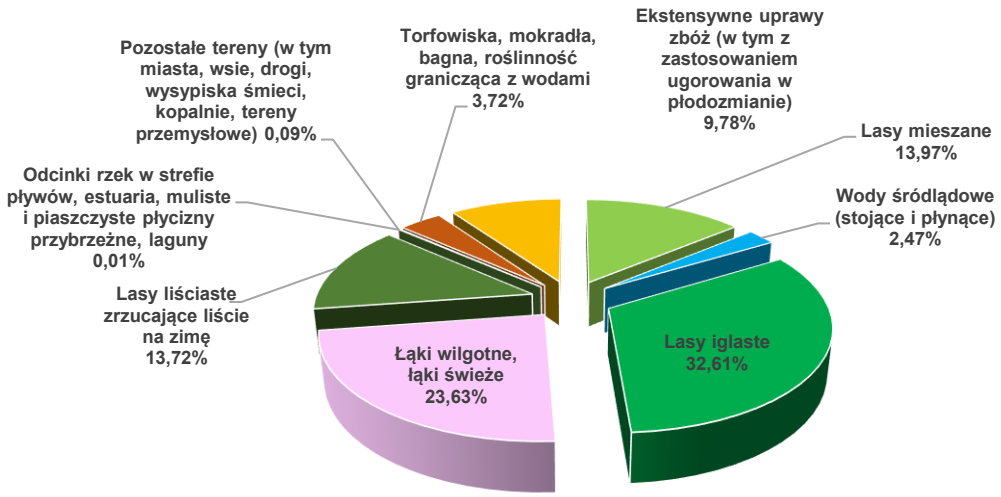
Tabela 19. Zestawienie powierzchni obszaru Puszcza Goleniowska PLB320012

Puszcza Goleniowska PLH320012	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Nadleśnictwo Goleniów	25039,24	16977,46	10751,04	50,1

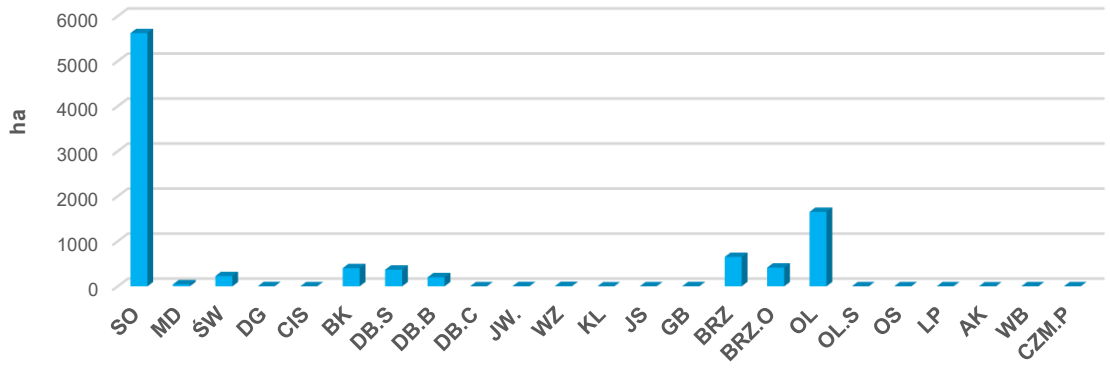

Rysunek 32. Położenie obszaru Natura 2000 Puszcza Goleniowska PLB320012 na tle gruntów w zarządzie N-ctwa Goleniów

Ogólna charakterystyka obszaru

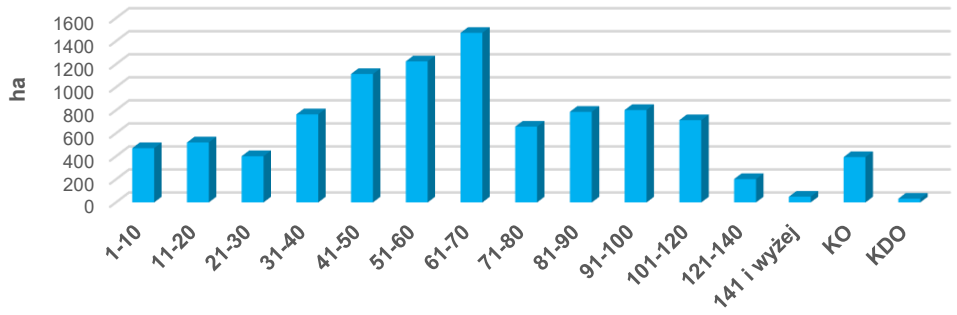

Rysunek 33. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Puszcza Goleniowska PLB320012 (wg SDF)

Udział gatunków rzeczywistych

Rysunek 34. Udział powierzchniowy wg gatunków rzeczywistych w obszarze PLB320012

Struktura wiekowa

Rysunek 35. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLB320012

Opis obszaru[15]:

Ostoja obejmuje wschodnią część rozległego i zwartego kompleksu Puszczy Goleniowskiej, przylegającą do łąk i pól położonych przy Roztoce Odrzańskiej i Zalewie Szczecińskim. Lasy zajmują ponad 60% powierzchni obszaru. wśród występujących tu zbiorowisk można wyróżnić bory i lasy bagienne, lasy mieszane i liściaste, w tym fragmenty cennych lasów dębowych, kwaśne buczyny, grądy oraz łęgi olszowe i jesionowe. Przez ostoję przepływają rzeki: Gowienica, Krępa, Grzybnica, a także wiele mniejszych strumieni, a południową granicę obszaru wyznacza rzeka Ina. Występują tu liczne

[15] *Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Goleniowska PLB320012; Data aktualizacji: 2025-02*

jeziora, kompleksy stawów rybnych, tereny bagienne i torfowiska. siedliska otwarte, na które składają się łąki, pastwiska, niewielkie fragmenty pól uprawnych oraz śródleśne polany zajmują 30% powierzchni obszaru. największe kompleksy łąk znajdują się w południowej części ostoi, w dolinie rzeki Iny, rzeki Krępy i wzdłuż wschodniego brzegu Odry.

Ostoja ptasia o znaczeniu międzynarodowym. Stwierdzono tu występowanie 34 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, z czego 21 gatunków stanowią ptaki lęgowe.

Tabela 20. Obszar Natura 2000 Puszcza Goleniowska PLB320012 – gatunki ptaków (kolorem zielonym wyróżniono gatunki związane ze środowiskiem leśnym)

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze			Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min	maks				
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000								
A229	Zimorodek *Alcedo atthis*	r	20	30	C	B	C	**C**
A052	Cyraneczka *Anas crecca*	r	10	20	C	B	C	**C**
A051	Krakwa *Mareca strepera*	r	25	40	C	B	C	**C**
A043	Gęgawa *Anser anser*	r	40	50	C	B	C	**C**
A067	Gągoł *Bucephala clangula*	r	25	35	C	B	C	**C**
A122	Derkacz *Crex crex*	r	100	180	C	B	C	**C**
A038	Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*	c	150	700	C	B	C	**C**
A238	Dzięcioł średni *Dendrocopos medius*	r	70	90	C	B	C	**C**
A153	Kszyk *Gallinago gallinago*	r	120	200	C	B	C	**C**
A127	Żuraw *Grus grus*	r	60	100	C	B	C	**C**
A075	Bielik *Haliaeetus albicilla*	w	25	50	C	B	C	**B**
		c	30	72				
		r	13	16				
A272	Podróżniczek *Luscinia svecica*	r	30	60	B	B	C	**B**
A074	Kania ruda *Milvus milvus*	r	10	15	C	B	C	**C**
A165	Samotnik *Tringa ochropus*	r	50	70	C	B	C	**C**

* r – wydające potomstwo, c – przelotne, w - zimujące

Plan zadań ochronnych:

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Goleniowska PLB320012 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2014 r., poz. 1933). Ostatnie zmiany w tym dokumencie wprowadza Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 grudnia 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Goleniowska PLB320012 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2023 r., poz. 194).

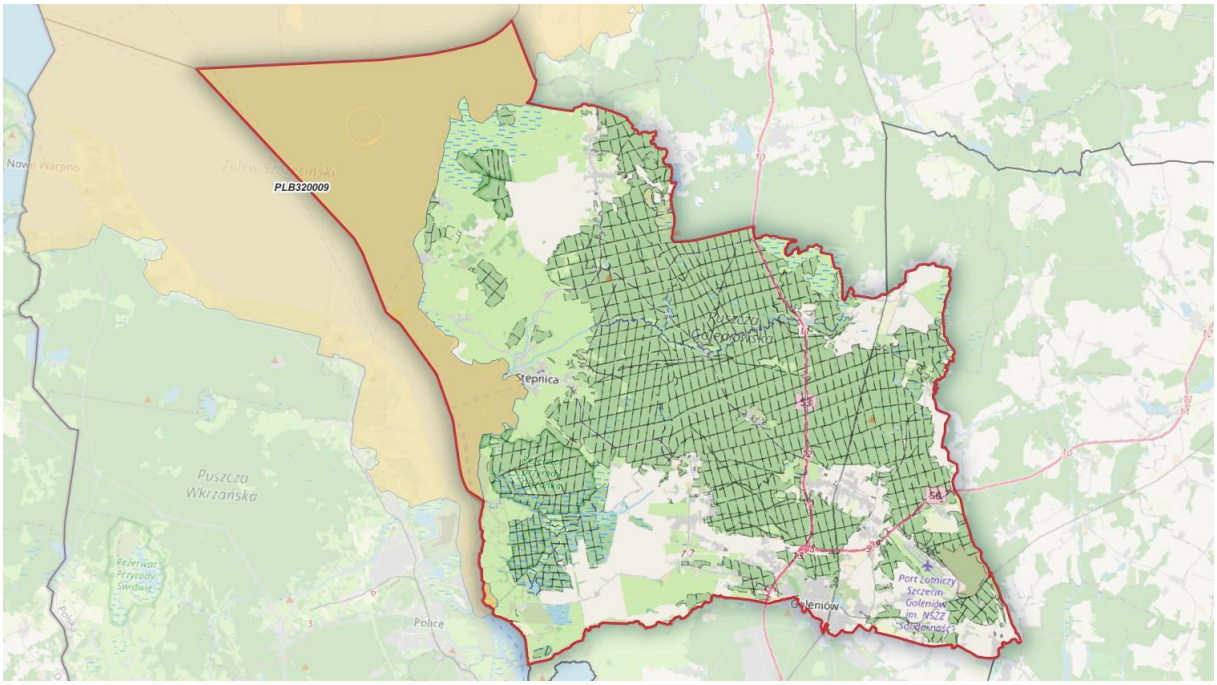
W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Goleniów znajduje się fragment obszaru sieci Natura 2000:

- **Zalew Szczeciński PLB320009**

Obszar o powierzchni ogólnej 47164,57 ha. obowiązującym aktem prawnym w sprawie obszaru jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 r. Nr 25, poz. 133).

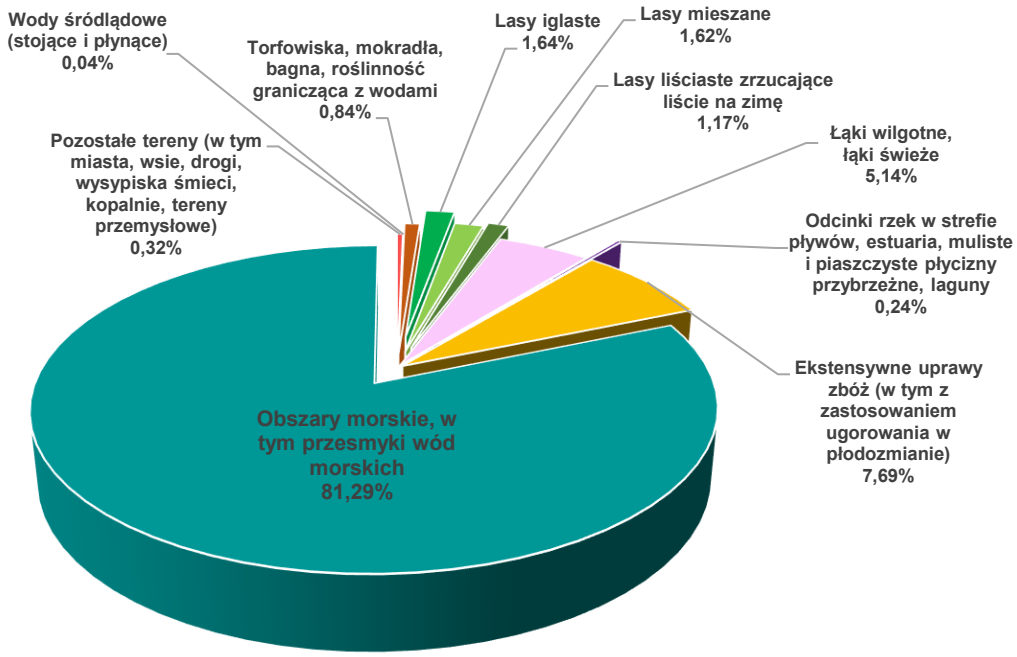
Tabela 21. Zestawienie powierzchni obszaru Zalew Szczeciński PLB320009

Zalew Szczeciński PLH320009	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Nadleśnictwo Goleniów	47194,57	9885,17	-	-

Rysunek 36. Położenie obszaru Natura 2000 Zalew Szczeciński PLB320009 na tle gruntów N-ctwa Goleniów

Ogólna charakterystyka obszaru

Rysunek 37. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Zalew Szczeciński PLB320009 (wg SDF)

Opis obszaru[16]:

Ostoja obejmuje polską część Zalewu Szczecińskiego. Jest to zbiornik płytki (średnia głębokość 2-3 m), bardzo żyzny, o niezwykle wysokim zagęszczeniu organizmów bentosowych i bogatym rybostanie. Obszar stanowi ostoję ptasią o randze europejskiej E02. Występuje tu co najmniej 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Bardzo ważna ostoja ptaków wodno-błotnych, przede wszystkim w okresie wędrówek i zimą.

Tabela 22. Obszar Natura 2000 Zalew Szczeciński PLB320009 – gatunki ptaków (kolorem zielonym wyróżniono gatunki związane ze środowiskiem leśnym)

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze			Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min	maks				
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000								
A298	Trzciniak *Acrocephalus arundinaceus*	r	350	400	C	C	C	**C**
A056	Płaskonos *Anas clypeata*	r	10	15	C	C	C	**C**
A055	Cyranka *Anas querquedula*	r	25	35	C	C	C	**C**

[16] *Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Zalew Szczeciński PLB320009; Data aktualizacji: 2025-06*

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze			Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min	maks				
A051	Krakwa *Mareca strepera*	r	35	40	C	C	C	**C**
A043	Gęgawa *Anser anser*	r	22	25	C	B	C	**C**
A039	Gęś zbożowa *Anser fabalis*	c	3000	8000	C	C	C	**C**
		w	4000	4000				
A059	Głowienka *Aythya ferina*	w	3000	3000	C	B	C	**C**
		c	3000	5000				
A061	Czernica *Aythya fuligula*	w	22000	22000	B	B	C	**B**
		c	20	20				
A062	Ogorzałka *Aythya marila*	w	54000	54000	A	B	C	**A**
		c	50	50				
A067	Gągoł *Bucephala clangula*	r	15	17	B	B	C	**B**
		w	2500	2500				
		c	3000	10000				
A137	Sieweczka obrożna *Charadrius hiaticula*	r	4	6	C	B	C	**C**
A197	Rybitwa czarna *Chlidonias niger*	c	1000	5000	B	B	C	**B**
A122	Derkacz *Crex crex*	r	43	45	C	B	C	**C**
A038	Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*	w	100	250	B	B	C	**B**
		c	200	600				
A125	Łyska *Fulica atra*	c	10000	10000	C	B	C	**C**
		w	11500	11500				
		r	22	30				
A075	Bielik *Haliaeetus albicilla*	w	60	100	B	B	C	**B**
		r	6	8				
A184	Mewa srebrzysta *Larus argentatus*	c	5000	7000	C	C	C	**C**
A177	Mewa mała *Larus minutus*	c	2000	5000	C	C	C	**C**
A292	Brzęczka *Locustella luscinioides*	r	120	140	C	C	C	**C**
A272	Podróżniczek *Luscinia svecica*	r	12	15	C	C	C	**C**
A068	Bielaczek *Mergus albellus*	c	3000	35000	A	B	C	**A**
		w	3000	35000				

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze			Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min	maks				
A070	Nurogęś *Mergus merganser*	c	30	30	A	B	C	**A**
		w	30000	30000				
A073	Kania czarna *Milvus migrans*	r	1	3	C	B	C	**C**
A074	Kania ruda *Milvus milvus*	r	2	5	C	B	C	**C**
A323	Wąsatka *Panurus biarmicus*	r	30	50	C	C	C	**C**
A017	Kormoran czarny *Phalacrocorax carbo*	c	8000	10000	C	B	C	**C**
		w	14000	14000				
A140	Siewka złota *Pluvialis apricaria*	c	2000	3000	B	C	C	**B**
A005	Perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*	c	2000	3700	C	B	C	**C**
		r	300	310				
A119	Kropiatka *Porzana porzana*	r	9	12	C	B	C	**C**
A048	Ohar *Tadorna tadorna*	r	15	22	B	B	B	**B**
A142	Czajka *Vanellus vanellus*	c	3000	6000	C	C	C	**C**

* r – wydające potomstwo, c – przelotne, w - zimujące

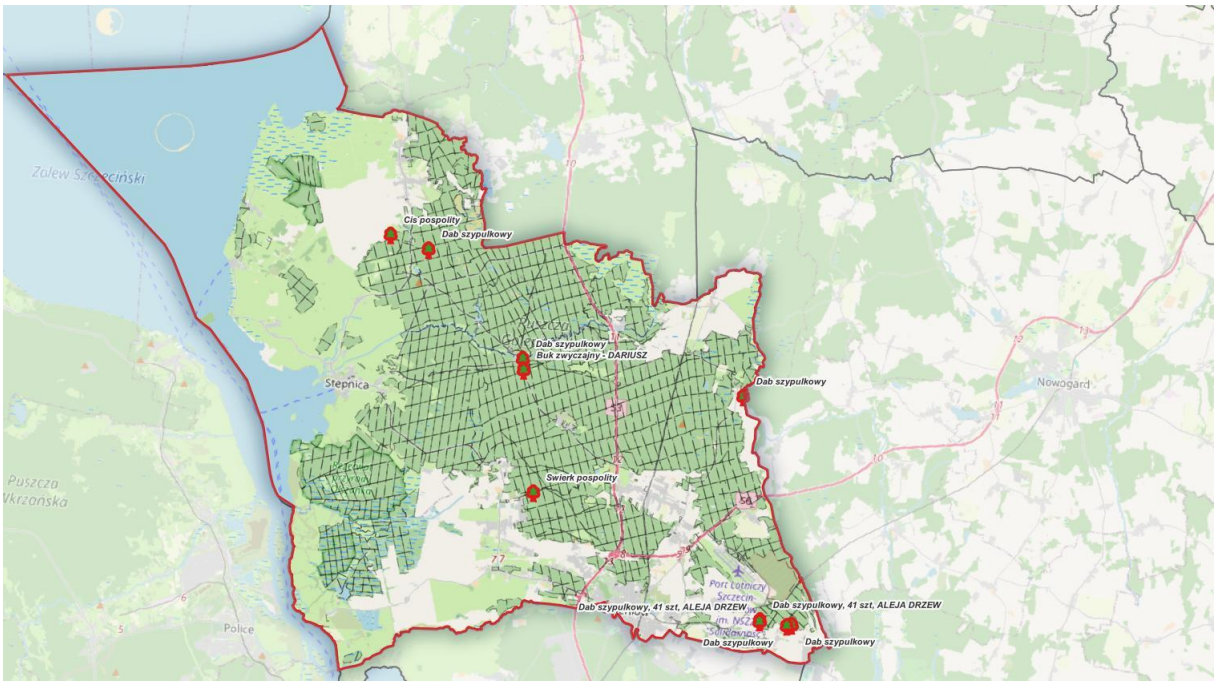
Plan zadań ochronnych:

Obszar nie posiada obowiązującego planu zadań ochronnych.

4.3. Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie Nadleśnictwa Goleniów znajduje się 9 uznanych pomników przyrody (pojedyncze drzewa, aleja drzew).

Rysunek 38. Lokalizacja pomników przyrody na gruntach N-ctwa Goleniów

Tabela 23. Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
1.	Uchwała Nr IX/87/03 RG Stepnica z dnia 28.05.2003 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 56 z 2003 r., poz. 1003)	Leśnictwo Zielonczyn Oddz.: 42c	Stepnica	42/1	Cis pospolity *Taxus baccata*	-
2.	Zarządzenie Nr 46/89 Wojewody Szczecińskiego z dnia 18.08.1989 r. (Dz. Urz. Woj. Szczecińskiego Nr 18 z 1989 r., poz. 208)	Leśnictwo Zielonczyn Oddz.: 52a	Stepnica	52	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	Rozporządzenie Nr 2/99 Wojewody Zach. z dnia 30.03.1999 r. (Dz. Urz. Woj. Zach Nr 7 z 1999 r., poz. 71)
3.	Uchwała Nr IX/87/03 RG Stepnica z dnia 28.05.2003 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 56 z 2003 r., poz. 1003)	Leśnictwo Widzieńsko Oddz.: 285f	Stepnica	285/7	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	-
4.	Uchwała Nr II/17/2024 RM w Stepnicy z dnia 27.06.2024 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2024 r., poz. 3400)	Leśnictwo Widzieńsko Oddz.: 285o	Stepnica	285/3	Buk zwyczajny *Fagus sylvatica*	„Dariusz”
5.	Uchwała Nr VII/58/2003 RG Osina z dnia 27.06.2003 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 74 z 2003 r., poz. 1310)	Leśnictwo Dzisna Oddz.: 497o	Goleniów	157/2	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	-
6.	Uchwała Nr IX/147/03 RM w Goleniowie	Leśnictwo Mosty	Goleniów	699/1	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	Aleja drzew – 41 szt.

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
	z dnia 28.05.2003 r. (Dz. urz. Woj. Zach. Nr 74 z 2003 r., poz. 1305)	Oddz.: 699a, b				
7.	Uchwała Nr IX/148/03 RM w Goleniowie z dnia 28.05.2003 r. (Dz. urz. Woj. Zach. Nr 74 z 2003 r., poz. 1306)	Leśnictwo Mosty Oddz.: 702d	Goleniów	702/1	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	„Dąb pańszczyźniany”
8.		Leśnictwo Mosty Oddz.: 703a	Goleniów	703	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	-
9.		Leśnictwo Olszanka Oddz.: 718b	Goleniów	718/1	Świerk pospolity *Picea abies*	-

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa znajduje się 11 pomników przyrody. Są to pojedyncze drzewa (dęby szypułkowe, wiązy szypułkowe i lipa drobnolistna)[17].

4.4. Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska , wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania[18].

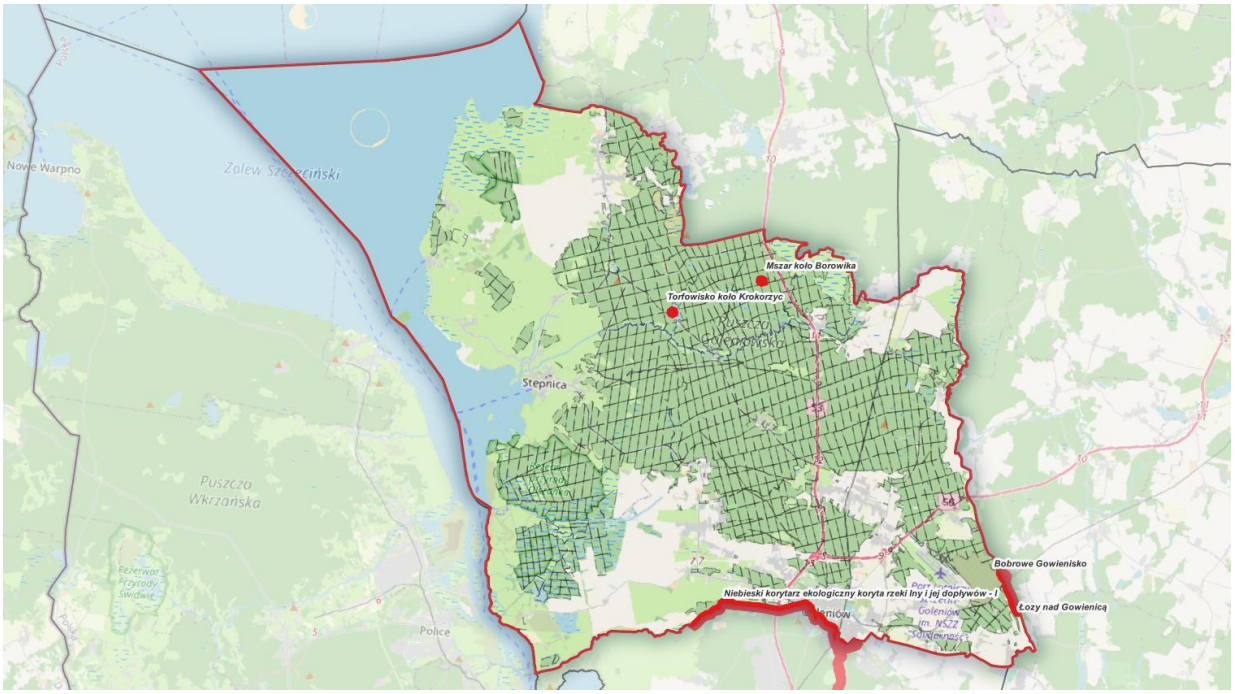
Na terenie Nadleśnictwa Goleniów znajdują się 3 użytki ekologiczne zajmujące powierzchnię 8,15 ha.

Tabela 24. Wykaz użytków ekologicznych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Goleniów

Lp.	Nazwa	Akt powołujący	Położenie		Pow. [ha]	Użytek ewidencyjny	Uwagi
			Gmina	Adres leśny			
1.	**„Torfowisko koło Krokorzyc”**	Uchwała Nr XXVII/279/10 RG Stepnica z dnia 31.03.2010 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2010 r. Nr 36, poz. 752)	Stepnica	Leśnictwo Krokorzyce Oddz.: 179b	1,12	N	Torfowisko przejściowe i trzęsawisko z rzadkimi gatunkami roślin. Cel ochrony: zachowanie cennego obiektu torfowiskowego oraz wzrost atrakcyjności turystycznej gminy.
2.	**„Mszar koło Borowika”**	Uchwała Nr XXXVIII/236/10 RG w Przybiernowie	Przybiernów	Leśnictwo Borowik Oddz.:	1,31	N	Cel ochrony: zachowanie cennego obiektu

[17] https://geoserwis.gdos.gov.pl
https://crfop.gdos.gov.pl
[18] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2026 r., poz. 13)

Lp.	Nazwa	Akt powołujący	Położenie		Pow. [ha]	Użytek ewidencyjny	Uwagi
			Gmina	Adres leśny			
		z dnia 30.06.2010 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2010 r. Nr 82, poz. 1552)		141h			torfowiskowego oraz wzrost atrakcyjności turystycznej gminy.
3.	**„Łozy nad Gowienicą”**	Uchwała Nr XLVI/593/10 RM w Goleniowie z dnia 20.10.2010 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2010 r. Nr 117, poz. 2159)	Goleniów	Leśnictwo Mosty Oddz.:692b, j, l, m, n	5,72	Ł LZR – Ł W – Ł	Torfowisko przejściowe i trzęsawisko z rzadkimi gatunkami roślin. Cel ochrony: ochrona cennego obszaru silnie podmokłych, zabagnionych łąk oraz zadrzewień.

Rysunek 39. Lokalizacja użytków ekologicznych na tle N-ctwa Goleniów

4.5. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

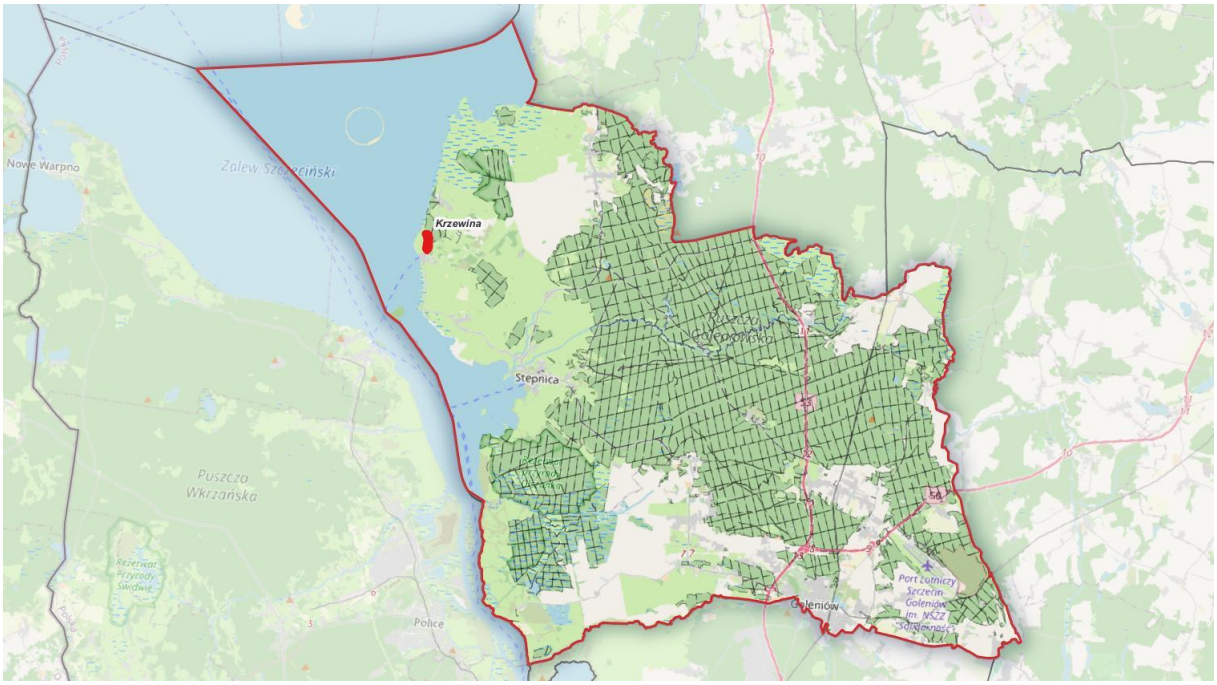
Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Na terenie Nadleśnictwa ustanowiono jeden zespół przyrodniczo-krajobrazowy.

- **ZPK „Krzewina”**

Obiekt ustanowiony Uchwałą Nr XXVII/278/10 Rady Gminy Stepnica z dnia 31 marca 2010 r. w sprawie ustanowienia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Krzewina” (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2010 r. Nr 36, poz. 751). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała Nr X/113/25 Rady Miejskiej w Stepnicy z dnia 8 października 2025 r. zmieniająca uchwałę w sprawie utworzenia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Krzewina” (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2025 r., poz. 4390).

ZPK „Krzewina” obejmuje obszar o powierzchni 20,86 ha położony na terenie gminy Stepnica (powiat goleniowski, województwo zachodniopomorskie).

Rysunek 40. Położenie ZPK „Krzewina" na tle gruntów w zarządzie N-ctwa Goleniów

Został utworzony w celu zachowania fragmentu krajobrazu, wzniesień wydmowych pokrytych lasem dębowo-sosnowym, a także fragmentów fitocenoz murawowych i zbiorowisk pionierskich, zasługujących na ochronę ze względu na walory widokowe i estetyczne.

Obiekt obejmuje kompleks wydm szarych ciągnących się wzdłuż Zalewu Szczecińskiego między miejscowościami Kopice i Czarnocin.

Tabela 25. Zestawienie powierzchni ZPK „Krzewina"

ZPK „Krzewina"	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Nadleśnictwo Goleniów	20,86	20,86	20,86	-

Wskazania ochronne:

- utrzymać istniejące stosunki wodne;
- chronić przed zanieczyszczeniem;
- prowadzenie gospodarki leśnej - poza wyznaczonymi ostojami zwierząt oraz siedliskami chronionymi.

Na obszarze ZPK „Krzewina" zabrania się:

1) niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obiektu lub obszaru;

2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
3) uszkadzania i zanieczyszczania gleby;
4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych oraz obszarów wodno-błotnych;
6) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
7) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
8) niszczenia i uszkadzania roślin;
9) umieszczania tablic reklamowych.

Zakazy te nie dotyczą:

1) prac wykonywanych na potrzeby przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
2) realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
3) zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
4) likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczej.

4.6. Stanowiska dokumentacyjne

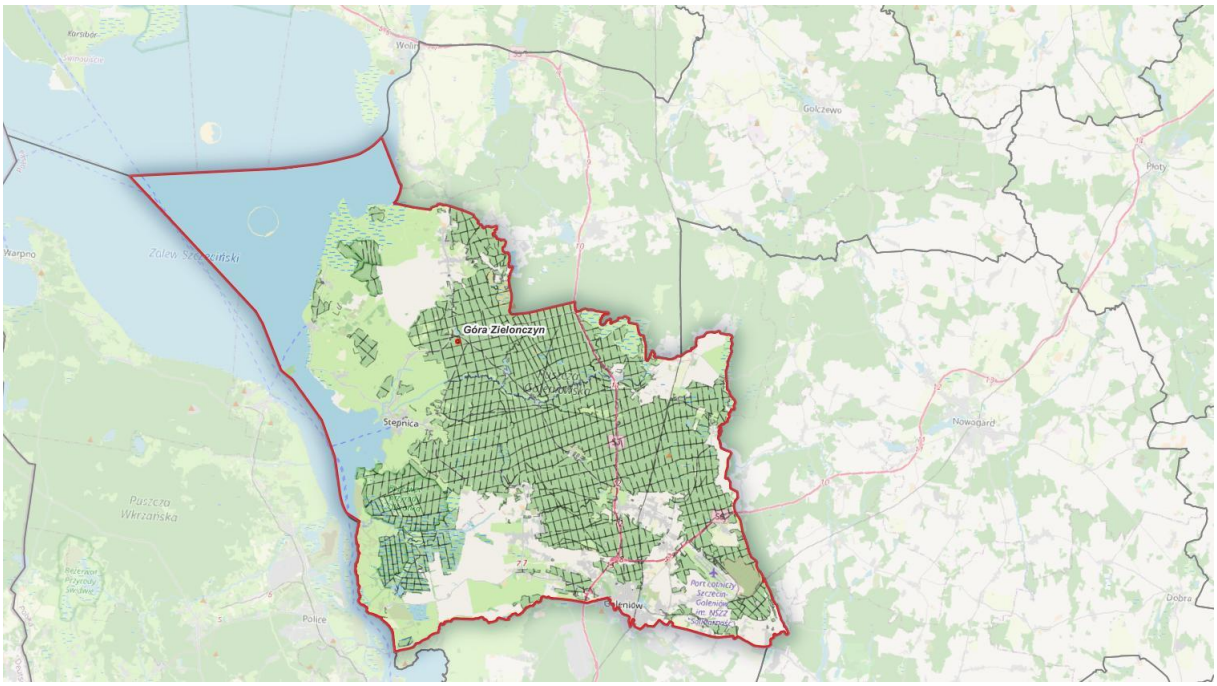
Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych; mogą być to także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt[19].

Na gruntach Nadleśnictwa Goleniów znajduje się jedno stanowisko dokumentacyjne o nazwie „Góra Zielonczyn”.

[19] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2026 r., poz. 13)

Tabela 26. Wykaz stanowisk dokumentacyjnych na gruntach Nadleśnictwa Goleniów

Lp.	Akt powołujący	Data utworzenia	Położenie		Pow. [ha]	Cel ochrony
			Gmina	Adres leśny		
1.	Uchwała Nr XXXII/285/05 RG Stepnica (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2006 r. Nr 37, poz. 641)	30.12.2005 r.	Stepnica	Leśnictwo Krokorzyce Oddz.: 89i	1,32	Zachowanie w formie odsłoniętego, w wyniku eksploatacji zbocza „Góry Zielonczyn" z widocznymi w profilu piaskami pochodzenia morenowego oraz kemami fluwioglacjalnymi stadiału pomorskiego zlodowacenia bałtyckiego.

Rysunek 41. Położenie stanowiska dokumentacyjnego „Góra Zielonczyn" na tle gruntów N-ctwa Goleniów

4.7. Chronione oraz lokalnie cenne gatunki

Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów. Ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, w których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt, grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowania różnorodności gatunkowej i genetycznej[20].

[20] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2026 r., poz. 13)

Tabela 27. Zestawienie lokalnie cennych i chronionych gatunków występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Goleniów

Grupa systematyczna	Liczba stwierdzonych gatunków	Podlegające ochronie ścisłej	Podlegające ochronie częściowej	Gatunki z czerwonej księgi lub czerwonej listy	Gatunki z Załącznika II lub IV DS, Załącznika I DP
Rośliny	38	8	29	12	-
Grzyby	8	1	1	7	-
Bezkręgowce	4	1	2	1	2
Ryby	-	-	-	-	-
Płazy	9	5	4	-	-
Gady	4	3	1	-	-
Ptaki	43	2	39	4	10
Ssaki	10	5	5	-	3

DS – Dyrektywa Siedliskowa

DP – Dyrektywa Ptasia

Rysunek 42. Długosz królewski *Osmunda regalis* (Fot. B. Brodziński)

a) Rośliny naczyniowe, mchy i wątrobowce

Listę gatunków podlegających ochronie zawiera Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz.1409). Określając listę gatunków roślin chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na: terenowych pracach urządzeniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2025/2026), waloryzacjach przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Goleniów, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Goleniów (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2017 r.), waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa.

Tabela 28. Wykaz chronionych roślin stwierdzonych i występujących pospolicie na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba znanych stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PL	Listy regionalne		Nie podlega odstępstwom*	Źródło informacji
							Pom.	Zach.		
Mchy										
1.	Próchniczek błotny	*Aulacomnium palustre*	OC	Bory bagienne, torfowiska.	8					2 3 5
2.	Bielistka siwa	*Leucobryum glaucum*	OC	Bory, bory mieszane, lasy, lasy mieszane, wilgotne łąki	7					1 2 3 4 5
3.	Rokietnik pospolity	*Pleurozium schreberi*	OC	Bory, bory mieszane,olsy.	pospolity					-
4.	Płonnik cienki	*Polytrichum strictum*	OC	Bory bagienne, torfowiska.	3					3 5
5.	Płonnik pospolity	*Polytrichum commune*	OC	Lasy, łąki, torfowiska	1					5
6.	Brodawkowiec czysty	*Pseudoscleropodium purum*	OC	Bory, bory mieszane, lasy, lasy mieszane	pospolity					-
7.	Torfowiec spiczastolistny	*Sphagnum cuspidatum*	OC	Torfowiska przejściowe i wysokie.	2					5
8.	Torfowiec ząbkowany	*Sphagnum denticulatum*	OC	Torfowiska niskie i przejściowe, brzegi jezior.	1					5
9.	Torfowiec kończysty	*Sphagnum fallax*	OC	Torfowiska wysokie, przejściowe i niskie.	14					1 2 3 5
10.	Torfowiec frędzlowaty	*Sphagnum fimbriatum*	OC	Torfowiska, bory bagienne, olsy.	3					3 5
11.	Torfowiec magellański	*Sphagnum magellanicum*	OC	Torfowiska wysokie.	3					5
12.	Torfowiec błotny	*Sphagnum palustre*	OC	Torfowiska niskie i przejściowe, bory i lasy bagienne, olsy.	6					1 2 5
13.	Torfowiec nastroszony	*Sphagnum squarrosum*	OC	Torfowiska wysokie, przejściowe i niskie.	3					1 3
14.	Torfowiec rodzaj	*Sphagnum spp.*	OC	Torfowiska wysokie, przejściowe i niskie.	16					1 3

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba znanych stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PL	Listy regionalne	Nie podlega odstępstwom*	Źródło informacji
							Pom. Zach.		
Paprotniki									
1.	Długosz królewski	*Osmunda regalis*	OS	Bory bagienne, lasy bagienne, olsy, torfowiska, brzegi jezior i rowów.	41	VU	V		1 4 6
2.	Widłak goździsty	*Lycopodium clavatum*	OC	Torfowiska, wrzosowiska, widne suche bory i lasy mieszane, ze szczególnym upodobaniem lasów iglastych.	6	NT			1
3.	Widłak jałowcowaty	*Lycopodium annotinum*	OC	Bory i lasy bagienne, torfowiska.	5	NT			1
4.	Wroniec widlasty	*Huperzia selago*	OC	Cieniste lasy, bory.	1	NT			1
Rośliny nasienne									
1.	Bagnica torfowa	*Scheuchzeria palustris*	OS	Torfowiska wysokie i przejściowe, mszary torfowcowe tworzące się na brzegach jezior, źródliskach	2	VU	R		3
2.	Bagno zwyczajne	*Ledum palustre*	OC	Mokre lasy sosnowe, torfowiska wysokie, bory bagienne.	39				1 3 4 5
3.	Bażyna czarna	*Empetrum nigrum*	OC	Zbiorowiska leśne z sosną zwyczajną i brzozami, zarówno w kompleksach borów na ubogich glebach jak i na glebach torfowych w borach i brzezinach bagiennych	2		R		1
4.	Bobrek trójlistkowy	*Menyanthes trifoliata*	OC	Torfowiska, wilgotne łąki, obrzeża jezior.	2				4
5.	Cis pospolity	*Taxus baccata*	OC	Lasy, lasy mieszane.	11		R		1
6.	Czosnek niedźwiedzi	*Allium ursinum*	OC	Wilgotne, cieniste lasy liściaste.	6		V		1 3
7.	Grzybienie białe	*Nymphaea alba*	OC	Płytkie zbiorniki wodne, wolno płynące rzeki.	3				1 3
8.	Jarząb szwedzki	*Sorbus intermedia*	OS	Lasy i zarośla.	1	EN	E		2
9.	Kocanki piaskowe	*Helichrysum arenarium*	OC	Murawy napiaskowe, murawy kserotermiczne, świetliste zarośla, dąbrowy i bory, również na odłogach, nieużytkach i przydrożach.	1				3

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba znanych stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PL	Listy regionalne		Nie podlega odstępstwom*	Źródło informacji
							Pom.	Zach.		
10.	Kruszczyk szerokolistny	*Epipactis helleborine*	OC	Lasy wilgotne, lasy łęgowe, olsy, również na siedliskach kwaśnych i ubogich (bory, bory mieszane), w zaroślach, na łąkach i wydmach.	1					3
11.	Gnieźnik jajowaty (Listera jajowata)	*Neottia ovata (Listera ovata)*	OC	Ciepłolubne zbiorowiska leśne, ale także wilgotne zarośla i lasy.	2					4
12.	Modrzewnica zwyczajna	*Andromeda polifolia*	OC	Torfowiska wysokie, mszary w obrębie torfowisk przejściowych, bory bagienne.	4			V		3 5
13.	Przygiełka biała	*Rhynchospora alba*		Torfowiska, mokre wrzosowiska.	5	NT		V		3 5
14.	Przygiełka brunatna	*Rhynchospora fusca*	OS	Torfowiska, wilgotne wrzosowiska, obrzeża jezior.	1	EN		E		5
15.	Rosiczka okrągłolistna	*Drosera rotundifolia*	OS	Torfowiska, bory bagienne, wilgotne wrzosowiska, brzegi dystroficznych jezior.	8	NT		I		1 3 4 5
16.	Storczyk kukawka	*Orchis militaris*	OS	Świetliste lasy i zarośla, suche łąki.	1	VU		E		1 4
17.	Turzyca piaskowa	*Carex arenaria*	OC	Bory sosnowe i wrzosowiska.	1					3
18.	Wiciokrzew pomorski	*Lonicera periclymenum*	OC	Świetliste lasy (gdzie rośnie jako podszyt), zarośla i zbiorowiska okrajkowe.	28					1 2 3
19.	Woskownica europejska	*Myrica gale*	OS	Miejsca stale wilgotne: różnego rodzaju torfowiska oraz na ich obrzeża, zwykle na glebach bagiennych	21	VU		V		1
20.	Wrzosiec bagienny	*Erica tetralix*	OS	Torfowiska, bory bagienne, wilgotne wrzosowiska.	1	VU		V		5

***** gatunki oznaczone cyfrą (3) w załącznikach nr 1 i 2 Rozporządzenia MŚ z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin, których nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt. 1

Objaśnienia:
OS – ochrona ścisła (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r.)
OC – ochrona częściowa (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r.)
PL – Polska Czerwona Lista Paprotników i Roślin Kwiatowych (Kaźmierczakowa R. (red.). *Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych.* Instytut Ochrony Przyrody PAN, 2016)

Ex – takson całkowicie wymarły; EW – takson wymarły w stanie dzikim na swoich naturalnych stanowiskach; RE – takson wymarły na obszarze Polski; REW – takson wymarły w stanie dzikim na swoich naturalnych stanowiskach na obszarze Polski; CR – krytycznie zagrożony; EN – zagrożony; VU – narażony; NT – bliski zagrożenia; DD – takson, którego stopień zagrożenia nie może być określony z powodu braku wystarczających informacji

Listy regionalne:

Pom. Zach. – Ginące i Zagrożone Rośliny Naczyniowe Pomorza Zachodniego (Żukowski, Jackowiak 1995)

Ex – gatunki wymarłe, zaginione (prawdopodobnie wymarłe); E – gatunki wymierające (bezpośrednio zagrożone wymarciem); V – gatunki narażone, R – gatunki rzadkie i przez to potencjalnie zagrożone; I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; K – gatunki o zagrożeniu niedostatecznie poznanym

Źródło informacji:

1- Waloryzacja Nadleśnictwa Goleniów

2- Ekspertyza przyrodnicza na potrzeby wykonania monitoringu przedmiotów ochrony wynikającego z planu zadań ochronnych oraz koniecznego z punktu widzenia ochrony przyrody w obszarze Natura 2000 na terenie województwa zachodniopomorskiego Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 – zdjęcia fitosocjologiczne (2025 r.)

3- Dokumentacja dotycząca poszerzenia planów urządzania lasu dla nadleśnictw o zakres zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013 – zdjęcia fitosocjologiczne (2020 r.)

4- Plan ochrony rezerwatu przyrody „Olszanka"

5- Ocena stanu ochrony siedlisk przyrodniczych: 7110 torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe), 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska, 7150 obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion* oraz 91D0 bory i lasy bagienne w rezerwacie „Żółwia Błoć" – pliki shape (mchy, roslnacz) (2023 r.)

6- Taksacja (BULiGL 2025 r.)

b) Grzyby

Listę gatunków podlegających ochronie zawiera Rozporządzenie MŚ z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408). Określając listę gatunków grzybów (w tym porostów) chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na: terenowych pracach urządzeniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2025/2026), waloryzacjach przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Goleniów, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Goleniów (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2017 r.), waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa.

Tabela 29. Wykaz chronionych grzybów, w tym porostów, stwierdzonych i występujących pospolicie na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba znanych stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PL	Listy regionalne	Nie podlega odstępstwom*	Źródło informacji
Grzyby									
1.	Pępówka torfowcowa	*Arrhenia sphagnicola*		Torfowiska, bagna, wilgotne bory.	1	V			1
2.	Hełmówka błotna	*Galerina paludosa*		Torfowiska, mokre łąki, podmokłe lasy.	3	R			1
3.	Hełmówka torfowcowa	*Galerina sphagnorum*		Torfowiska, bagna, młaki, podmokłe polany.	1	R			1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba znanych stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PL	Listy regionalne	Nie podlega odstępstwom*	Źródło informacji
4.	Soplówka rodzaj	*Hericium sp.*	OS	Lasy (grzyby nadrzewne)	1				1
5.	Maślanka bagienna	*Hypholoma udum*		Torfowiska, wrzosowiska i wilgotne bory.	2	R			1
6.	Torfinek torfowiskowy	*Sphagnurus paluster*		Torfowiska, wilgotne bory.	1	V			1
7.	Wrośniak cynobrowy	*Trametes cinnabarina*		Miejsca dobrze nasłonecznione (obrzeża lasów, polany, świetliste lasy liściaste i mieszane).	3	R			1
Porosty									
1.	Brodaczka zwyczajna	*Usnea filipendula*	OC	Rośnie na korze drzew (iglastych i liściastych)	2	VU			1

***** gatunki oznaczone cyfrą (3) w załącznikach nr 1 i 2 Rozporządzenia MŚ z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin, których nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt. 1

Objaśnienia:
OS – ochrona ścisła
OC – ochrona częściowa
PL – „Czerwona lista roślin i grzybów Polski" (Zarzycki K., Mirek Z. 2006):
Ex – wymarłe i zaginione – gatunki, które nie występują już w Polsce na znanych dawniej stanowiskach i nie znaleziono ich nowych stanowisk.
EW – wymarłe i zaginione – gatunki wymarłe na stanowiskach naturalnych, istniejące w uprawie lub na stanowiskach zastępczych.
E – wymierające – krytycznie zagrożone – gatunki mocno zagrożone wymarciem, których przetrwanie jest mało prawdopodobne, jeśli będą się utrzymywać istniejące czynniki zagrożenia. Zaliczono tu gatunki określone jako CR, czyli krytycznie zagrożone.
|**E**| – wymierające krytycznie zagrożone – gatunki silnie zagrożone wymarciem na izolowanych stanowiskach poza głównym obszarem swojego występowania.
V – narażone- zagrożone wyginięciem – jeżeli nie znikną czynniki ich zagrożenia, to w najbliższej przyszłości gatunki te przesunięte zostaną do kategorii wymierających.
[**V**| – narażone – zagrożone na izolowanych stanowiskach poza głównym obszarem swojego występowania.
R – rzadki
I – o nieokreślonym znaczeniu.
Źródło informacji:
1- Waloryzacja przyrodnicza Nadleśnictwa

c) Zwierzęta

Listę gatunków podlegających ochronie zawiera Rozporządzenie MŚ z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz. U. z 2022r., poz. 2830). Określając listę gatunków zwierząt (bezkręgowców i kręgowców) chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na: terenowych pracach urządzeniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2025/2026), waloryzacjach przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Goleniów, Programie Ochrony

Przyrody Nadleśnictwa Goleniów (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2017), waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa, danych przekazanych przez RDOŚ w Szczecinie.

Tabela 30. Wykaz chronionych zwierząt stwierdzonych i występujących pospolicie na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
Bezkręgowce									
1.	Żagnica torfowcowa	*Aeshna subarctica*	OC	Torfowiska wysokie i przejściowe.	1				6
2.	Rojnik morfeusz	*Heteropterus morpheus*		Torfowiska niskie, podmokłe łąki trzęślicowe, wilgotne polany i przydroża w olsach oraz trzcinowiska i turzycowiska.	1		NT		6
3.	Zalotka większa	*Leucorrhinia pectoralis*	OS	Różne wody stojące – małe oczka i śródleśne bagna, torfianki, torfowiska niskie, jeziora.	9			T	1 5 6
4.	Czerwończyk nieparek	*Lycaena dispar*	OS	Wilgotne łąki; lasy łęgowe.	6			T	1 5
Płazy									
1.	Kumak nizinny	*Bombina bombina*	OS	Duże stawy i jeziora, również bardzo małe zbiorniki wodne nawet okresowo, szybko wysychające kałuże i koleiny dróg polnych.	1			T	1
2.	Ropucha szara	*Bufo bufo*	OC	Spotykana w lasach, na polach, łąkach; unika terenów bardzo suchych i podmokłych.	pospolita w całym N-ctwie				
3.	Rzekotka drzewna	*Hyla arborea*	OS	Preferuje doliny rzeczne porośnięte lasem (łęgi, niskie grądy, lasy mieszane), obszary obfitujące w kałuże, stawy, trzcinowiska, oczka wodne.	pospolita w całym N-ctwie			+	
4.	Grzebiuszka ziemna	*Pelobates fuscus*	OS	Podłoża, w których łatwo może się zagrzebać w ziemi. Na okres godowy	pospolita w całym N-ctwie			+	

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				wybiera zbiorniki wody stojącej: stawy, głębsze rowy melioracyjne, okresowo zalewane łąki.					
5.	Żaba wodna	*Pelophylax esculenta*	OC	Obficie zarośnięte wody stojące; płytkie zbiorniki jak stawy czy zatoki jezior.	pospolita w całym N-ctwie				
6.	Żaba jeziorkowa	*Pelophylax lessonae*	OC	Płytkie, zwykle porośnięte obfitą roślinnością zielną zbiorniki wód stojących, tj. jeziora, stawy, bagna, ale też w większych kałużach, dołach glinowych i żwirowych oraz rowach.	pospolita w całym N-ctwie			+	
7.	Żaba śmieszka	*Pelophylax ridibundus*	OC	Nad dużymi zbiornikami wodnymi, tj. jeziora, stawy, rozlewiska rzeczne, ale też w mniejszych zbiornikach, takich jak śródleśne stawy, rowy melioracyjne.	pospolita w całym N-ctwie			+	
8.	Żaba moczarowa	*Rana arvalis*	OS	Na łąkach, w lasach świerkowych, liściastych, polanach śródleśnych, a nawet w suchych terenach o podłożu wapiennym.	pospolita w całym N-ctwie			+	
9.	Żaba trawna	*Rana temporaria*	OC	Lasy liściaste, iglaste i mieszane; tereny porośnięte krzewami, łąki (zarówno suche, jak podmokłe), polany leśne, tereny trawiaste, bagna, torfowiska, stawy, rzeki i jeziora.	pospolita w całym N-ctwie				
Gady									

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
1.	Padalec zwyczajny	*Anguis fragilis*	OC	Słoneczne polany, skraje lasów, lasy liściaste o bogatym piętrze podszytu, łąki (zwłaszcza wilgotne), torfowiska, wrzosowiska, miedze, remizy śródpolne, parki, ogrody, przydroża.	pospolity w całym N-ctwie				
2.	Jaszczurka zwinka	*Lacerta agilis*	OS	Murawy, rumowiska skalne, wrzosowiska, nasypy kolejowe, zakrzaczone i zadrzewione łąki; stwierdzana w lasach sosnowych, mieszanych w sąsiedztwie terenów otwartych.	pospolita w całym N-ctwie			+	
3.	Zaskroniec zwyczajny	*Natrix natrix*	OC	Tereny podmokłe, bagienne, w pobliżu zbiorników wodnych.	pospolity w całym N-ctwie				
4.	Jaszczurka żyworodna	*Zootoca vivipara*	OC	Wilgotne, widne lasy, skraje cienistych lasów, małe, słabo nasłonecznione polany, często nad wodami, brzegi lasów, łąki i inne tereny trawiaste, w okolicach strumieni.	pospolita w całym N-ctwie			+	
Ptaki									
1.	Raniuszek	*Aegithalos caudatus*	OS	Lasy liściaste i mieszane, bory, młodniki, skraje lasów, zadrzewienia śródpolne.	pospolity w całym N-ctwie				
2.	Skowronek polny	*Alauda arvensis*	OS	Pola uprawne, otwarte, porośnięte trawą pofałdowane pastwiska, nizinne i górskie łąki o umiarkowanej wilgotności, tereny bezleśne, odkryte bagna, pagórki.	pospolity w całym N-ctwie				
3.	Zimorodek	*Alcedo atthis*	OS	Gatunek ściśle związany ze zbiornikami	19			T	2 3 4

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				wodnymi. Zasiedla rzeki, jeziora, starorzecza, żwirownie, a także niewielkie strumienie.					
4.	Cyraneczka	*Anas crecca*		Niewielkie, gęsto zarośnięte oczka, stawy, rzeki o powolnym nurcie, bagna.	9			T	3 6
5.	Krzyżówka	*Anas platyrhynchos*		Wszelkiego rodzaju środowiska wodne, najczęściej na stawach i jeziorach.	1			T	6
6.	Świergotek drzewny	*Anthus trivialis*	OS	Suche, dobrze nasłonecznione obrzeża rzadkich, widnych lasów liściastych lub iglastych z pobliskimi zarastającymi porębami, młodnikami, uprawami leśnymi i polanami; różne tereny otwarte, zadrzewienia śródpolne, zagajniki, uprawy, łąki, zarastające torfowiska i laski podmiejskie.	pospolity w całym N-ctwie				
7.	Gęgawa	*Anser anser*		Słodkowodne zbiorniki gęsto porośnięte trzcinami, bagniste łąki i moczary.	2			T	3
8.	Gagoł	*Bucephala clangula*	OS	Zamieszkuje wody słodkie, rzeki, starorzecza, jeziora w strefie lasów liściastych czasem nawet stawy rybne pod warunkiem, że w pobliżu znajdują się stare, dziuplaste drzewa.	7			T	3
9.	Myszołów	*Buteo buteo*	OS	Otwarte tereny w pobliżu lasu lub ze śródpolnymi zadrzewieniami, kępami i szpalerami drzew	pospolity w całym N-ctwie				

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				- preferuje ich obrzeża lub kompleksy bardziej rozrzedzone.					
10.	Błotniak stawowy	*Circus aeruginosus*	OS	Zasiedla trzcinowiska wokół jezior i stawów rybnych, torfowiska z zaroślami wierzbowymi, oczka wodne wśród pól uprawnych, gęsto obrośnięte szuwarami tereny podmokłe, starorzecza, wiklinowe zarośla. Unika lasów.	1			T	6
11.	Grubodziób	*Coccothraustes coccothraustes*	OS	Prześwietlone lasy liściaste i mieszane, w okolicach zbiorników wodnych. Unika lasów iglastych.	pospolity w całym N-ctwie				
12.	Kruk	*Corvus corax*	OC	Obrzeża dużych kompleksów leśnych liściastych i iglastych, zadrzewienia śródpolne, w pobliżu rzek i zbiorników wodnych, pól.	1				6
13.	Wrona siwa	*Corvus corone*	OC	Obrzeża lasów i zadrzewień śródpolnych, otwarte tereny typu parkowego z mozaiką śródpolnych lasów z pastwiskami, polami, ogrodami i łąkami oraz parki miejskie.	pospolita w całym N-ctwie				
14.	Derkacz	*Crex crex*	OS	Wilgotne łąki z wysoką roślinnością zielną i kępami krzewów, pola uprawne oraz suchsze miejsca na bagnach.	7		VU	T	3

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
15.	Kukułka	*Cuculus canorus*	OS	Obrzeża lasów, niezbyt duże drzewostany liściaste, mieszane i iglaste, kępy zadrzewień śródpolnych, ogrody, parki.	pospolita w całym N-ctwie				
16.	Modraszka	*Cyanistes caeruleus*	OS	Lasy, trzcinowiska oraz wszelkie zadrzewienia śródpolne	pospolita w całym N-ctwie				
17.	Łabędź niemy	*Cygnus olor*	OS	Gniazduje na niewielkich i płytkich zbiornikach wodnych.	pospolity w całym N-ctwie			T	
18.	Dzięcioł duży	*Dendrocopos major*	OS	Stare lasy liściaste, iglaste lub mieszane; inne mniejsze zadrzewienia (w tym śródpolne), parki miejskie i wiejskie (nawet w centrach miast), ogrody, aleje.	3				6
19.	Dzięcioł średni	*Dendrocoptes medius*	OS	Świetliste dąbrowy i inne lasy liściaste – bukowe, olchowe, dzielnice willowe, stare parki z obumierającymi drzewami oraz sady w pobliżu polan, poręb, na terenach zalewowych.	16			T	3
20.	Rudzik	*Erithacus rubecula*	OS	Lasy (z gęstym podszytem, dobrze wykształconymi krzewami i obfitym runem) i ich skraje, zarośla, parki, zadrzewienia, tereny miejskie i podmiejskie.	pospolity w całym N-ctwie				
21.	Sokół wędrowny	*Falco peregrinus*	OS	Lasy w pobliżu wód ze starymi, wysokimi drzewami; często zasiedla także tereny zurbanizowane	2 (strefy ochrony)		VU	T	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
22.	Zięba	*Fringilla coelebs*	OS	Lasy i bory z ubogą warstwą krzewów i ziół, zadrzewienia śródpolne, ogrody, aleje drzew, parki.	pospolita w całym N-ctwie				
23.	Kszyk	*Gallinago gallinago*	OS	Bagna, mokradła, torfowiska, jeziora, brzegi strumieni, rowy melioracyjne i podmokłe łąki.	10		VU	T	2 6
24.	Sójka	*Garrulus glandarius*	OS	Lasy liściaste i mieszane o bogatej strukturze, niewielkie zadrzewienia śródpolne; często w parkach, sadach i ogrodach.	pospolita w całym N-ctwie				
25.	Żuraw	*Grus grus*	OS	Miejsca lęgowe stanowią siedliska podmokłe: śródleśne mokradła oraz zabagnione doliny rzeczne i brzegi zbiorników wodnych, w tym jezior i stawów rybnych.	18			T	3 6
26.	Bielik	*Haliaeetus albicilla*	OS	Gniazduje w starych lasach, w pobliżu zbiorników wodnych, nad którymi żeruje.	29 (m. in. strefy ochrony)			T	1 2 3
27.	Czubatka	*Lophophanes cristatus*	OS	Głębsze partie starych borów sosnowych i świerkowych); może zamieszkiwać też lasy mieszane.	pospolita w całym N-ctwie				
28.	Podróżniczek	*Luscinia svecica*	OS	Preferuje miejsca wilgotne, nadbrzeżne zarośla, zakrzewione, podmokłe łąki, skraje lasów i parki.	6			T	2
29.	Krakwa	*Mareca strepera*	OS	Bogato zarośnięte zbiorniki stojącej wody (jeziora, stawy).	7			T	3
30.	Kania czarna	*Milvus migrans*	OS	Brzegi lasów liściastych i mieszanych w pobliżu bagien i otwartych wód	1 (strefa ochrony)		NT	T	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				oraz przestrzeni, zwłaszcza dolin rzek.					
31.	Kania ruda	*Milvus milvus*	OS	Świetliste lasy liściaste i mieszane ze starodrzewami (również leśne polany) w sąsiedztwie otwartych pól, łąk, często w okolicach dolin rzek czy stawów.	12 (m. in. strefy ochrony)			T	1 3
32.	Wilga	*Oriolus oriolus*	OS	Lasy liściaste i mieszane; tereny rolne z zagajnikami liściastymi, zadrzewienia nadwodne.	pospolita w całym N-ctwie				
33.	Bogatka	*Parus majos*	OS	Lasy, zadrzewienia polne, często w sąsiedztwie człowieka – w parkach, ogrodach, zieleni miejskiej, wiejskiej i sadach.	pospolita w całym N-ctwie				
34.	Pierwiosnek	*Phylloscopus collybita*	OS	Prześwietlone lasy liściaste i mieszane o umiarkowanej wilgotności z bujnym runem i podszytem, zadrzewienia śródpolne, młodniki, doliny rzek, parki i zdziczałe ogrody.	pospolity w całym N-ctwie				
35.	Świstunka leśna	*Phylloscopus sibilatrix*	OS	Dojrzałe wysokie lasy liściaste i mieszane, o umiarkowanej wilgotności i dużym zacienieniu.	pospolita w całym N-ctwie				
36.	Piecuszek	*Phylloscopus trochilus*	OS	Dobrze nasłonecznione, luźne młode drzewostany liściaste, zadrzewienia śródpolne, zakrzewienia liściaste, jak też w parkach, sadach, przesiekach i ogrodach.	pospolity w całym N-ctwie				

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
37.	Czarnogłówka	*Poecile montanus*	OS	Związana z podmokłymi zadrzewieniami, nadrzecznymi łozowiskami i zakrzewieniami łęgowymi, jak i z suchymi, młodymi, niskimi lasami sosnowymi i sosnowo-świerkowymi.	pospolita w całym N-ctwie				
38.	Sikora uboga	*Poecile palustris*	OS	Widne zarośla, lasy liściaste i mieszane, ze starodrzewiami, Preferuje skraje lasów, które sąsiadują z łąkami i starymi parkami oraz tereny podmokłe.	pospolita w całym N-ctwie				
39.	Szpak	*Sturnus vulgaris*	OS	Lasy i różne skupiska drzew.	pospolity w całym N-ctwie				
40.	Kapturka	*Sylvia atricapilla*	OS	Lasy różnego typu o bogatym podszycie, większe zadrzewienia śródpolne, wilgotne bory, stare ogrody, przydomowe i śródpolne zadrzewienia, parki.	pospolita w całym N-ctwie				
41.	Samotnik	*Tringa ochropus*	OS	Olsy i łęgi, zarośnięte torfowiska na brzegach śródleśnych jezior, otwarte muliste podłoża i rowy.	24			T	3 6
42.	Kos	*Turdus merula*	OS	Lasy liściaste i mieszane, ogrody, parki, skwery, ogródki działkowe, dzielnice willowe, grupy drzew i krzewów na obszarach przemysłowych, sady, porośnięte krzewami wrzosowiska.	pospolity w całym N-ctwie				

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
43.	Drozd śpiewak	*Turdus philomelos*	OS	Lasy o gęstym podszycie, w pobliżu otwartych przestrzeni.	pospolity w całym N-ctwie				
Ssaki									
1.	Bóbr europejski	*Castor fiber*	OC	Brzegi rzek i jezior, bagna, wyrobiska potorfowe i pożwirowe.	pospolity w całym N-ctwie			T	
2.	Jeż zachodni	*Erinaceus europaeus*	OC	Widne lasy z bogatym podszyciem, zarośla, obrzeża obszarów zabudowanych, parki miejskie i ogrody.	pospolity w całym N-ctwie				
3.	Wydra	*Lutra lutra*	OC	Związana jest ze środowiskiem wodnym - nad brzegami rzek, potoków, stawów i jezior.	5			T	5
4.	Nocek rudy	*Myotis daubentonii*	OS	Latem zamieszkuje dziuple drzew; zimą hibernuje w kryjówkach podziemnych – jaskiniach, starych kopalniach, fortyfikacjach, piwnicach i studniach, wybierając w nich miejsca chłodne, ale wilgotne.	pospolita w całym N-ctwie			+	
5.	Nocek duży	*Myotis myotis*	OS	Żeruje w dojrzałych lasach z ubogim podszytem, na świeżo skoszonych łąkach, murawach, w sadach ze starymi drzewami. Zimuje w piwnicach, fortyfikacjach, opuszczonych kopalniach, w jaskiniach.	1			T	6
6.	Borowiec wielki	*Nyctalus noctula*	OS	Lasy, również w pobliżu ludzkich osiedli.	2				6
7.	Karlik malutki	*Pipistrellus pipistrellus*	OS	Żyje w pobliżu osiedli ludzkich,	3				6

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				w pustych drzewach lub pod korą; zimują w zakamarkach budynków, na wieżach.					
8.	Karlik drobny	*Pipistrellus pygmaeus*	OS	Żyje w pobliżu osiedli ludzkich, w pustych drzewach lub pod korą; zimują w ociepleniach ścian budynków, na strychach, w kościołach.	1				6
9.	Wiewiórka	*Sciurus vulgaris*	OC	Pospolita w lasach (głównie liściastych).	pospolita w całym N-ctwie				
10.	Kret	*Talpa europaea*	OC	Lasy, łąki o wilgotnym podłożu.	pospolity w całym N-ctwie				

Objaśnienia:
OS – ochrona ścisła
OC – ochrona częściowa
PCKZ – „Polska Czerwona Księga Zwierząt": ExP – gatunki zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe; CR – gatunki skrajnie zagrożone; EN – gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone; VU – gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie; NT – gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia; LC – gatunki najmniejszej troski;
CZ – „Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce" (Cz) (Red. Głowaciński Z., 2002 r.): EX – wymarłe; CR – krytycznie zagrożone; EN – silnie zagrożone; VU – umiarkowanie zagrożone; NT – bliskie zagrożenia; LC – najmniejszej troski; DD – o statusie słabo rozpoznanym;
CLPP – Czerwona lista ptaków Polski" (CLPP) (Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L., 2020 r.): RE – wymarłe regionalnie; CR – krytycznie zagrożone; EN – zagrożone; VU – narażone; NT – bliskie zagrożenia;
T – gatunki zwierząt wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Zał. II DS., Zał. I DP)
+ - gatunki zwierząt z Zał. IV DS
Źródło informacji:
1 – Dane (waloryzacja przyrodnicza) N-ctwa Goleniów
2 – Ekspertyza przyrodnicza na potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy w obszarach Natura 2000 województwa zachodniopomorskiego: Puszcza Goleniowska PLB320012; inwentaryzowane przedmioty ochrony: A074 kania ruda Milvus milvus, A075 bielik *Haliaeetus albicilla,* A153 kszyk *Gallinago gallinago,* A229 zimorodek *Alcedo atthis,*A272 podróżniczek *Luscinia svecica* (2022)
3 – Ekspertyza przyrodnicza dla obszaru Puszcza Goleniowska PLB 320012; inwentaryzowane przedmioty ochrony: A229 zimorodek *Alcedo atthis*, A052 cyraneczka *Anas crecca*, A051 krakwa *Mareca strepera*, A043 gęgawa *Anser anser*, A067 gągoł *Bucephala clangula* A238 dzięcioł średni *Dendrocoptes medius*, A165 samotnik *Tringa ochropus*, A127 żuraw *Grus grus*, A074 kania ruda *Milvus milvus* A272 podróżniczek *Luscinia svecica,* A153 kszyk *Gallinago gallinago*, A122 derkacz *Crex crex* (2025)
4 – Ekspertyza przyrodnicza na potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy w obszarach Natura 2000 województwa zachodniopomorskiego: ETAP I (badania dwuetapowe): Łąki Skoszewskie PLB320007; inwentaryzowane przedmioty ochrony: zimorodek, A229 *Alcedo atthis* (2020)
5 – Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony na obszarze Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013 w granicach Nadleśnictwa Goleniów według inwentaryzacji wykonanej w 2025 r. (2025)
6 – dokumentacja rezerwatu przyrody „Żółwia Błoć" – warstwa *.shp*

Rzeka Gowienica w województwie zachodniopomorskim jest jednym z najważniejszych naturalnych tarlisk troci wędrownej oraz łososia (w zlewni Dolnej Odry i Zalewu Szczecińskiego). Tarło tych ryb odbywa się tutaj jesienią, a kluczowe odcinki rzeki są regularnie modernizowane w celu poprawy warunków rozrodu anadromicznych ryb łososiowatych. Od lat na rzece Gowienicy realizowane są projekty mające na celu wspieranie naturalnego rozrodu ryb, m.in. w ramach programu Inatarliska.pl. Do koryta rzeki regularnie wsypywany jest żwir i kamienie, tworząc idealne warunki do składania ikry.

d) Strefy ochrony ostoi, stanowisk, miejsc rozrodu i regularnego przebywania

W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunków lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.[21]

Ostoje, miejsca rozrodu i regularnego przebywania niektórych gatunków zwierząt podlegają ochronie zgodnie z Rozporządzeniem MŚ z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2830).

Na terenie Nadleśnictwa Goleniów ustanowiono 27 stref ochrony w tym:

- 15 stref ochrony dla bielika;
- 1 strefę ochrony dla kani czarnej;
- 9 stref ochrony dla kani rudej;
- 2 strefy ochrony dla sokoła wędrownego.

Strefy ochrony ustanowiono na podstawie:

- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 10 sierpnia 2017 r. Znak sprawy: WOPN-OG.6442.39.2017.MKP
- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 21 grudnia 2018 r. Znak sprawy: WOPN-OG.6442.50.2018.AS.1
- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 21 grudnia 2018 r. Znak sprawy: WOPN-OG.6442.58.2018.AS
- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 15 listopada 2019 r. Znak sprawy: WOPN-OG.6442.62.2019.ASi
- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 15 listopada 2019 r. Znak sprawy: WOPN-OG.6442.62.2019.ASi.1
- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 15 listopada 2019 r. Znak sprawy: WOPN-OG.6442.62.2019.ASi.2

[21] Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (t. j. Dz. U. z 2026 r., poz. 13)

- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 9 czerwca 2022 r. Znak sprawy: WST-Z.6442.30.2022.ASi
- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 28 maja 2024 r. Znak sprawy: WST-Z.6442.28.2024.ASi
- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 27 września 2024 r. Znak sprawy: WST-Z.6442.55.2024.ASi
- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 stycznia 2025 r. Znak sprawy: WST-Z.6442.84.2024.ASi
- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 4 września 2026 r. Znak sprawy: WST-Z.6442.89.2026.ASi

Powierzchnię stref przedstawiono w Tabeli 31.

Tabela 31. Powierzchnia stref ochrony zwierząt w Nadleśnictwie Goleniów

Zestawienie powierzchni stref ochrony w Nadleśnictwie Goleniów			
Strefa całoroczna	541,32 ha	Strefa okresowa	249,46 ha
Łącznie: 790,78 ha			

4.8. Siedliska przyrodnicze

Siedliska w obszarach Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013, Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018 i Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 przyjęto zgodnie z. materiałami przekazanymi przez RDOŚ. Siedliska zlokalizowane na gruntach poza obszarami siedliskowymi Natura 2000 przyjęto zgodnie z danymi Nadleśnictwa Goleniów.

Wykaz typów siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony (Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia MŚ w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713) zinwentaryzowanych w Nadleśnictwie Goleniów:

- 2330 – wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi;
- 3160 – naturalne dystroficzne zbiorniki wodne
- 6510 – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*);
- 7110 *– torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe);
- 7120 – torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji;
- 7140 – torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*);
- 7150 – obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*;
- 9110 – kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*);
- 9130 – żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*);

- 9160 – grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*);
- 9190 – kwaśne dąbrowy;
- 91D0* – bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne);
- 91E0* – łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe;
- 91F0 – łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*).

Tabela 32. Zestawienie powierzchni siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów

Kod siedliska	W granicach obszarów siedliskowych Natura 2000					Grunty N-ctwa poza obszarami siedliskowymi Natura 2000					Łącznie				
	Stan siedliska														
	FV/A	U1/B	U2/C	brak	Razem	FV/A	U1/B	U2/C	brak	Razem	FV/A	U1/B	U2/C	brak	Razem
	Powierzchnia [ha]														
2330	-	-	-	0,79	0,79	-	-	-	-	-	-	-	-	0,79	0,79
3160	1,32	11,71	1,26	-	14,29	-	-	-	-	-	1,32	11,71	1,26	-	14,29
6510	-	-	0,83	-	0,83	-	-	-	-	-	-	-	0,83	-	0,83
7110	-	11,96	0,29	0,39	12,64	-	-	-	-	-	-	11,96	0,29	0,39	12,64
7120	-	-	-	106,30	106,30	-	-	-	-	-	-	-	-	106,30	106,30
7140	-	35,21	9,43	-	44,64	-	-	-	-	-	-	35,21	9,43	-	44,64
7150	-	-	0,16	-	0,16	-	-	-	-	-	-	-	0,16	-	0,16
Razem nieleśne	1,32	58,88	11,97	107,48	179,65	-	-	-	-	-	1,32	58,88	11,97	107,48	179,65
9110	-	0,47	15,07	1,92	17,46	-	97,56	2,83	91,99	192,38	-	98,03	17,90	93,91	209,84
9130	-	-	-	-	-	-	28,51	-	-	28,51	-	28,51	-	-	28,51
9160	-	-	29,48	2,00	31,48	-	84,31	46,32	169,45	300,08	-	84,31	75,80	171,45	331,56
9190	-	2,15	20,94	76,27	99,36	-	-	-	148,78	148,78	-	2,15	20,94	225,05	248,14
91D0	-	554,91	90,35	126,96	772,22	-	48,38	-	24,25	72,63	-	602,39	90,35	151,41	844,85
91E0	-	3,51	108,32	110,70	222,53	-	-	-	134,60	134,60	-	3,51	108,32	245,30	357,13
91F0	-	-	2,32	-	2,32	-	-	-	-	-	-	-	2,32	-	2,32
Razem leśne	-	561,04	266,48	317,85	1145,37	-	258,76	49,15	569,07	876,98	-	819,80	315,63	886,92	2022,35
Łącznie	1,32	619,92	278,45	425,33	1325,02	-	258,76	49,15	569,07	876,98	1,32	878,68	327,60	994,40	2202,00

* siedliska priorytetowe

4.9. Społeczny Rezerwat Ptaków Polder Czarnocin[22]

Społeczny rezerwat, czyli utworzony nie na podstawie ustawy o ochronie przyrody, ale przez organizację pozarządową, która chce chronić przyrodę za środki samodzielnie wypracowane.

Społeczny Rezerwat Ptaków Polder Czarnocin znajduje się w województwie zachodniopomorskim, w gminie Stepnica, na północ od miejscowości Czarnocin. Obejmuje obszar ok. 500 ha podmokłych trwałych użytków zielonych, użytkowanych jako łąki i pastwiska, wchodzący w skład Polderu Czarnocińskiego (ok. 1400 ha), stanowiącego najcenniejszą część Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Łąki Skoszewskie– depresyjnego kompleksu torfowiskowego przy wschodnich brzegach Zalewu Szczecińskiego.

[22] https://rezerwatczarnocin.pl/

Teren ten, dawniej zalewowy, w XIX w. zaczęto intensywnie meliorować, budując liczne rowy, kanały, sieć grobli i przepompowni, aby przekształcić naturalne rozlewiska w użytki zielone i pastwiska. Kanał Czarnociński i system wałów pozwolił kontrolować poziom wody i prowadzić koszenie oraz wypas w depresyjnych partiach brzegu Zalewu. Po 1945 r. łąki były intensywnie użytkowane przez PGR-y: regularnie koszone (wysokogatunkowe siano) i wypasane, co utrzymywało ich otwarty, ptasi charakter, jednakże upadek gospodarki PGR po 1989 r. zaowocował szybkim zarastaniem roślinnością niepożądaną, idącą w kierunku trzcinowisk i zdegradowanych turzycowisk, a tym samym spadkiem walorów przyrodniczych. O konieczności ochrony tego terenu postulowano już w latach 90-tych XX w., gdzie jako główne zagrożenia dla ornitofauny wymieniano m.in. nadmierne osuszanie, zanik gospodarki łąkarskiej, przekształcanie użytków zielonych w grunty orne czy kłusownictwo. Wówczas zdefiniowano działania ochronne, gdzie jako główne wymieniono utrzymanie wyższego poziomu wód gruntowych co najmniej do połowy lipca, przywrócenie ekstensywnej gospodarki łąkarskiej, przemienne wykaszanie roślinności na wyznaczonych kwaterach oraz opracowanie dokumentacji konserwatorskiej i utworzenie jednego lub kilku obszarów chronionych co najmniej w randze użytku ekologicznego. Pod koniec lat 90-tych, dzięki funduszom zagranicznym, udało się wykupić część gruntów wchodzących w skład polderu Czarnocińskiego, a tym samym zabezpieczyć je przed dalszą degradacją.

W 2005 r., na mocy Porozumienia pomiędzy Stowarzyszeniem na Rzecz Wybrzeża, Urzędem Morskim w Szczecinie oraz Nadleśnictwem Goleniów ustanowiono Park Natury Zalewu Szczecińskiego – obszar o powierzchni ok. 4000 ha, w skład którego wchodziły nadbrzeżne łąki i pastwiska (znaczna część Łąk Skoszewskich), półwysep Rów, fragment lasów Puszczy Goleniowskiej oraz wody Zalewu Szczecińskiego.

7 czerwca 2025 r., decyzją Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia na Rzecz Wybrzeża, będącego właścicielem ok. 500 ha łąk i pastwisk, wypowiedziano porozumienie i powołano Społeczny Rezerwat Ptaków Polder Czarnocin.

5. WALORY PRZYRODNICZE NADLEŚNICTWA

Rysunek 43. Rzeka Gowienica przepływająca przez teren N-ctwa Goleniów (*Fot. M. Małecka*)

5.1. Ekosystemy wodno-mokradłowe

5.1.1. Wody płynące

Nadleśnictwo Goleniów położone jest na terenie dwóch jednostek hydrograficznych

- Dorzecze Odry (1);
- Zlewnia Zalewu Szczecińskiego (3)

Rysunek 44. Podstawowe jednostki hydrograficzne Polski /za MPHP/[23]

Wg podziału hydrograficznego Polski[24] obszar Nadleśnictwa znajduje się w zlewniach:

Poziom 1 – Odra (1)

Poziom 2 – Odra od Warty do ujścia

Poziom 3 – Odra (Damiąża) od Iny do ujścia do Roztoki Odrzańskiej

Poziom 4 - Krępa

Poziom 5 – Krępa do Strugi Miękowskiej (l)

Kanał Królewski

Krępa od Kanału Bolesławickiego do ujścia

Krępa od Kanału Królewskiego do Kanału Bolesławickiego (l)

Krępa od Kanału Liliowego do Kanału Królewskiego (p)

Krępa od Strugi Miękowskiej do Kanału Liliowego (l)

Struga Miękowska

[23] *Komputerowa Mapa Podziału Hydrograficznego Polski (MPHP).* 2001. http://gridw.pl

[24] *Mapa podziału hydrograficznego Polski w skali 1: 10000* Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie/Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej/Wydział Systemu Informacyjnego Gospodarowania Wodami

Kanał Liliowy

Kanał Bolesławicki

Poziom 4 – Odra (Damiąża) od oddzielenia się Kan. Polickiego do krępy (p)

Poziom 5 – Odra (Damiąża) od Radu ni do Kan. Polickiego (l)

Kanał Święta

Odra (Damiąża) od oddzielenia się Kan. Polickiego do Raduni (p)

Poziom 4 – Odra (Damiąża) od Iny do Łarpi (l)

Poziom 5 – Polder Brzeziny (Kanał Brzeziny)

Poziom 3 – Ina

Poziom 4 – Ina od Krąpieli do ujścia

Poziom 5 – Wiśniówka

Struga Goleniowska

Ina od Wiśniówki do dopł. spod Marszewa (p)

Ina od dopł. spod Marszewa do ujścia

Poziom 1 – Zalew Szczeciński i cieśniny

Poziom 2 – Zalew Szczeciński (w granicach Polski)

Poziom 3 – Gowienica

Poziom 4 - Świdnianka

Poziom 4 – Stara Struga (Kanał Miłowski)

Poziom 4 – Gowienica od Starej Strugi do ujścia

Poziom 4 – Gowienica od Świdnianki do Starej Strugi (p)

Poziom 5 – Gowienica od Świdnianki do Kanału Kłosowicza (l)

Kanał Kłosowicza

Gowienica od Kanału Kłosowicza do Starej Strugi (p)

Poziom 4 – Gowienica od dopł. z Puszczy Goleniowskiej do Świdnianki (p)

Poziom 5 – Struga Henrykowska

Gowienica od dopł. z Łozińskiego Lasu do Świdnianki (p)

Gowienica od Strugi Dzieszkowskiej do dopł. z Łozińskiego Lasu (l)

Dopływ z Łozińskiego Lasu

Gowienica od dopł. z Puszczy Goleniowskiej do Strugi Henrykowskiej (p)

Gowienica od Strugi Henrykowskiej do Strugi Dzieszkowskiej (l)

Struga Dzieszkowska

Poziom 4 – Dopływ z Puszczy Goleniowskiej

Poziom 4 – Gowienica od Stepnicy do dopł. z Puszczy Goleniowskiej (p)

Poziom 5 – Gowienica od dopł. z Żychlikowa do dopł. z Puszczy Goleniowskiej (p)

Gowienica od dopł. w Biebrówku do dopł. z Żychlikowa (p)

Gowienica od dopł. z Węgorzy do dopł. w Biebrówku (p)

Gowienica od Stepnicy do dopł. z Węgorzy (p)

Poziom 4 – Gowienica do Stepnicy (p)

Poziom 5 – Gowienica od dopł. spod Burowa do Stepnicy (p)

Gowienica do dopł. spod Burowa

Poziom 3 – Prawostronna zlewnia Zalewu Szczecińskiego od Krępy (w dorzeczu Odry) do Gowienicy (p)

Poziom 4 – Kanał Brylanty

Poziom 5 – Kanał Łączna

Kanał Brylanty do syfonu nad Kan. Podleśnym

Kanał Brylanty od syfonu nad Kan. Podleśnym do Kan. Łączna (p)

Kanał Brylanty od Kan. Łączna do ujścia

Poziom 4 – Kanał Podleśny

Poziom 5 – Kanał Podleśny do syfonu pod Kan. Brylanty

Kanał Podleśny od syfonu pod Kan. Brylanty do ujścia

Poziom 4 – Zlewnia Zalewu Szczecińskiego od Kanału Brylanty do Gowienicy (p)

Poziom 4 – Zlewnia Zalewu Szczecińskiego od Kanału Podleśnego do Kan. Brylanty (p)

Poziom 4 – Zlewnia Zalewu Szczecińskiego od Krępy do Kan. Podleśnego (p)

Poziom 3 – Prawostronna zlewnia Zalewu Szczecińskiego od Gowienicy do Głębokiego Nurtu (początek cieśn. Dziwny)

Poziom 4 – Zlewnia Zalewu Szczecińskiego od Gowienicy do Kanału Kopickiego (p)

Poziom 5 – Kanał Gąsierzyński

Polder Stepnica II

Zlewnia Zalewu Szczecińskiego od Gowienicy do dopł. z polderu Stepnica II

Zlewnia Zalewu Szczecińskiego od dopł. z polderu Stepnica II do Kan. Gąsierzyńskiego

Zlewnia Zalewu Szczecińskiego od Kan. Gąsierzyńskiego do Kan. Kopickiego

Poziom 4 – Polder Kopice

Poziom 4 – Kanał Żarnowski

Poziom 5 – Kanał Żarnowski do oddzielenia się Kanału Skoszewskiego Pd. (Polder Żarnowo II)

Kanał Czarnociński

Kanał Żarnowski od oddzielenia się Kan. Skoszewskiego Pd. do Kanału Czarnocińskiego (l)

Kanał Żarnowski od Kanału Czarnocińskiego do ujścia

Poziom 4 – Zlewnia Zalewu Szczecińskiego od Kanału Kopickiego do Kan. Żarowskiego (p)

Poziom 4 – Kanał Śmięć

Poziom 5 – Kanał Łączący

Kanał Śmięć do Kanału Okrężnego (l)

Kanał Okrężny

Kanał Śmięć od Kanału Łączącego do ujścia

Kanał Śmięć od Kanału Okrężnego do Kanału Łączącego (p)

Poziom 4 – Zlewnia Zalewu Szczecińskiego od Kan. Żarnowskiego do Kan. Śmięć (p)

Poziom 4 – Zlewnia Zalewu Szczecińskiego od Kan. Śmięć do Kan. Skoszewo

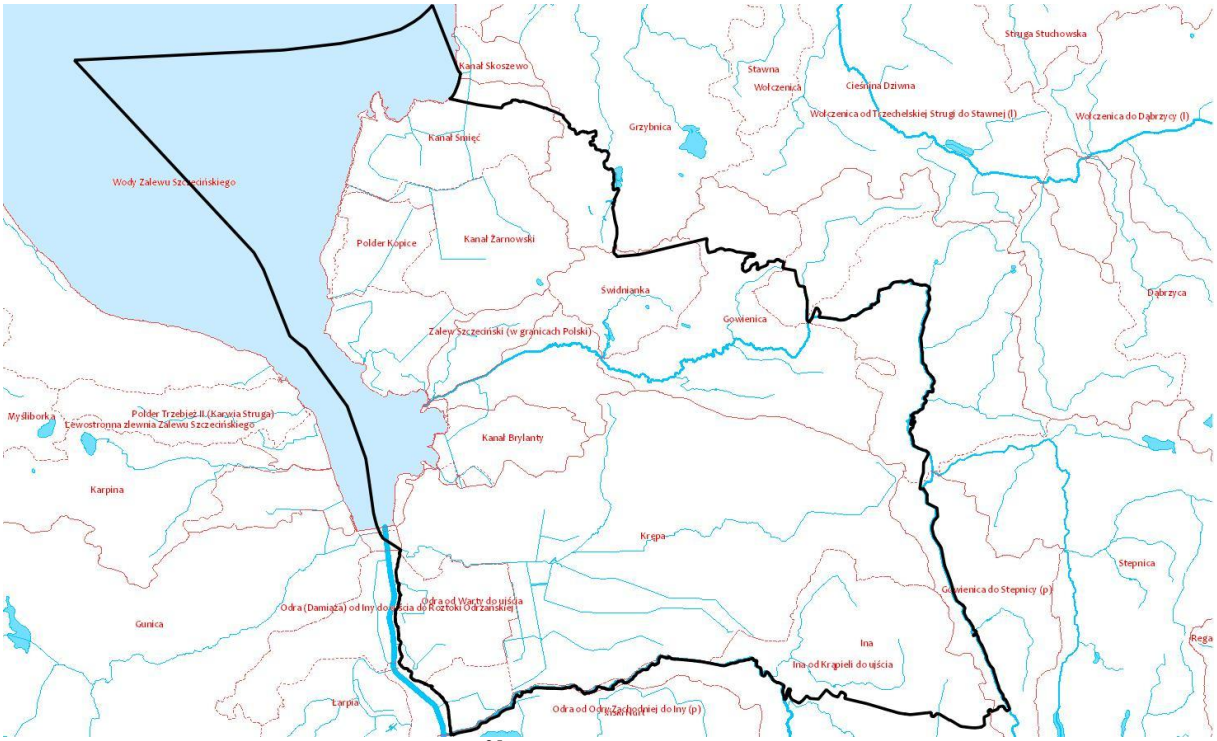
Poziom 3 – Wody Zalewu Szczecińskiego

Poziom 2 – Cieśnina Dziwna

Poziom 3 – Wołczenica

Poziom 4 - Grzybnica

Poziom 5 – Grzybnica do jez. Ostrowo

Rysunek 45. Fragment mapy hydrologicznej[25]

Głównymi ciekami mającymi wpływ na stosunki wodne na terenie Nadleśnictwa są rzeki:

- Krępa – malowniczy dopływ Odry w województwie zachodniopomorskim, o charakterze nizinnym i długości około 15 km. Ma swoje źródła w Puszczy Goleniowskiej, w okolicach wsi Kąty (gmina Stepnica). Przepływa przez podmokłe tereny łąk, torfowisk i lasów olsowych Doliny Dolnej Odry. Dolny odcinek rzeki, na długości 4,5 km stanowi południową granicę rezerwatu przyrody "Olszanka".

[25] *Mapa podziału hydrograficznego Polski w skali 1: 10000* Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie/Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej/Wydział Systemu Informacyjnego Gospodarowania Wodami

➢ Gowienica – niezwykle dzika i malownicza rzeka nizinna o długości 51 km. Jest uznawana za jeden z najmniej przekształconych przez człowieka cieków wodnych na Pomorzu, płynąc w większości swoim naturalnym, silnie meandrującym korytem. Jej źródło znajduje się w dolinie torfowej w okolicach miejscowości Burowo, Mosty i Pogrzymie, na północny zachód od Maszewa. Przecina północną część Niziny Szczecińskiej oraz kompleksy Puszczy Goleniowskiej. Kończy swój bieg w Zatoce Stepnickiej (część Zalewu Szczecińskiego). Gowienica przepływa przez obszary chronione Natura 2000. Stanowi kluczowe siedlisko dla ryb łososiowatych – jej czysta woda i kamienisto-żwirowe dno są tradycyjnym tarliskiem łososia atlantyckiego oraz troci wędrownej.

Oprócz wymienionych dużą rolę spełniają liczne mniejsze cieki, kanały i rowy: Ina (płynąca wzdłuż południowej granicy N-ctwa), Struga Goleniowska, Struga Marszewska, Struga Miękowska, Struga Dzieszkowska, Struga Henrykowska, Świdnianka, Stara Struga, Dopływ z polderu Stepnica II, Grzybnica, Dopływ z Puszczy Goleniowskiej, Dopływ z Łoźnickiego Lasu, Łososnica, Kanał Goleniowski, kanał Liliowy, Kanał Krępski, Kanał Budzyński, Kanał Bolesławicki, Kanał Królewski, Kanał Brzeziny, Kanał Święta, Kanał Jedliny, Kanał Podleśny, Kanał Brylanty, Kanał Łączna, Kanał Kłosowicza, Kanał Gąsierzyński, Kanał Piaskowy, Kanał Świętowicki, Kanał Kopicki, Kanał Czarnociński, Kanał Żarnowski, Kanał Skoszewski Pd, Kanał Skoszewski Pn, Kanał Łączący, Kanał Śmięć, Kanał Okrężny.

W zasięgu terytorialnym N-ctwa Goleniów decydujący wpływ na jakość wód (klasę czystości) mają zanieczyszczenia pochodzące z następujących źródeł:

- źródła komunalne – miejskie systemy kanalizacyjne oraz miejsca odprowadzania ścieków z gospodarstw domowych;
- źródła przemysłowe – systemy kanalizacyjne zakładów przemysłowych;
- spływy powierzchniowe zawierające związki biogenne z nawozów chemicznych i środków ochrony roślin (głównie azot i fosfor).

Na podstawie monitoringu prowadzonego w latach 2019-2024 stan jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) w zasięgu Nadleśnictwa Goleniów oceniono jako zły[26].

5.1.2 Wody stojące

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa znajdują się następujące akweny: Zalew Szczeciński, Jezioro Trzęsacz, Jezioro Lewino, Jezioro Dołgie, Jezioro Zielonczyn.

Zalew Szczeciński to wyjątkowy, przybrzeżny akwen wodny w południowej części Morza Bałtyckiego, położony na granicy Polski i Niemiec. Pod względem geograficznym jest klasyfikowany jako zatoka morska. Średnia głębokość zalewu jest na poziomie 3,8 m. Największa naturalna głębokość sięga 8,5 m, a średnia głębokość sztucznego toru wodnego Szczecin-Świnoujście wynosi 10,5 m. Wody zalewu należą do wód brachicznych, co jest spowodowane utrudnioną wymianą wód

[26] https://wody.gios.gov.pl/

morskich przez wąskie cieśniny oraz dużym dopływem wody słodkiej z rzek. Zasolenie akwenu zależy głównie od położenia i głębokości – najniższe jest na Roztoce Odrzańskiej, do której uchodzi rzeka Odra.

Wzajemne oddziaływania między ekosystemem leśnym, a zasobami wodnymi są bardzo silne, jakkolwiek ich charakter i skutki zależą głównie od warunków siedliskowych. Stan zasobów wodnych oraz ich jakość decyduje o stanie i zdrowotności lasu, a nawet o ich istnieniu. Lasy i zadrzewienia odgrywają zaś niezmiernie ważną rolę w kształtowaniu obiegu wody w zlewni oraz w poprawie jej jakości.

Funkcja wodochronna lasu oznacza jego wpływ na ilościowe i jakościowe charakterystyki zasobów wodnych przepływających przez ekosystem leśny. Wzmocnienie funkcji wodochronnej jest możliwe przede wszystkim poprzez zrównoważoną gospodarkę leśną, która ma wpływ na wszystkie czynniki równania bilansu wodnego: opad, odpływ, parowanie terenowe, retencję wodną[27].

5.1.3. Wody podziemne

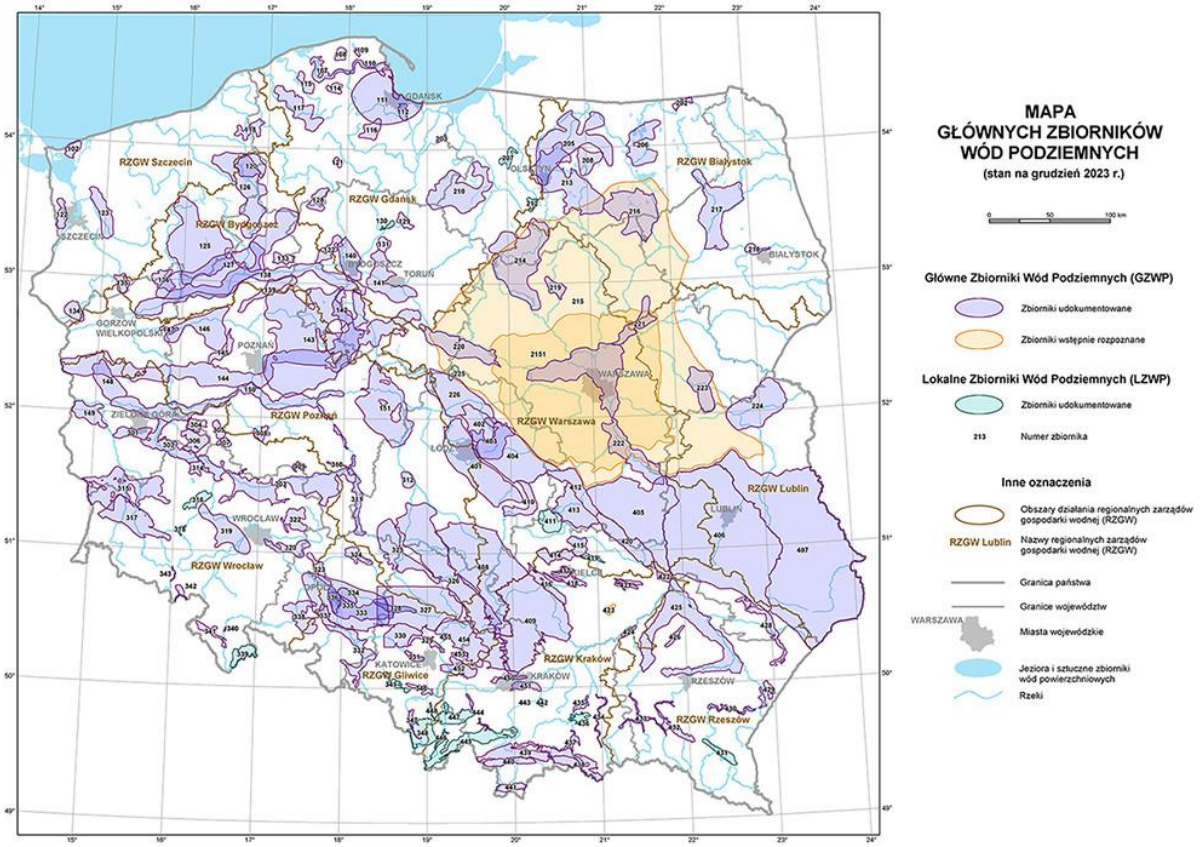
Teren Nadleśnictwa Goleniów położony jest wg Regionalizacji Hydrologicznej Polski[28] w:

- prowincja hydrologiczna nizinna;
- pasmo zbiorników Pojezierzy Pomorskiego i Mazurskiego (GZWP w paśmie pojezierzy).

W zasięgu Nadleśnictwa Goleniów znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 123– zbiornik międzymorenowy Stargard–Goleniów – zbiornik porowy o powierzchni 378 km^2, położony w utworach czwartorzędowych. W obrębie zbiornika wyróżniono trzy poziomy wodonośne. Rzędne zwierciadła wody w granicach GZWP Nr 123 kształtują na poziomie od ok. 5 m n.p.m. w rejonie Goleniowa do 45 m n.p.m. w okolicach Łęczycy. Przepływ wód podziemnych odbywa się w kierunku zachodnim ku dolinie rzeki Ina, dalej w kierunku Jeziora Dąbie i Zalewu Szczecińskiego. Obszar ochronny zbiornika, w którym wydzielono trzy strefy różniące się ograniczeniami, ma powierzchnię ok. 153 km^2 (40% powierzchni zbiornika).

[27] Pierzgalski, E. (2008). Relacje między lasem a wodą – przegląd problemów

[28] Mikołajków J., Sadurski A. (red.). 2017. *Informator PSH. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce.* Państwowy Instytut Geologiczny; Państwowy Instytut Badawczy. Warszawa.

Rysunek 46. Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w skali 1:800 000 - stan na 31.12.2023 r.[29]

5.1.4. Mokradła

Pod pojęciem mokradeł należy rozumieć wszelkiego typu ekosystemy leśne i nieleśne ukształtowane poprzez procesy hydrogeniczne, głównie torfowiska, śródleśne oczka wodne, lasy bagienne itp.

Zestawienie mokradeł na gruntach N-ctwa Goleniów przedstawia Tabela 33.

Tabela 33. Zestawienie mokradeł na gruntach N-ctwa Goleniów

Typ mokradła	Nadleśnictwo Goleniów	
	Liczba wydz.	Pow. [ha]
Torfowiska przejściowe	22	44,64
Torfowiska wysokie	29	115,30
Bagna	196	549,24
Śródleśne bagienka (PNSW)	188	37,87
Lasy na siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb, Ol)	601	2388,68
Lasy na siedliskach łęgowych (Ll, OlJ)	290	1027,00
Razem	**1326**	**4162,73**

Mokradła odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu lokalnej różnorodności biologicznej i zasobów wodnych. Mają wpływ na:

[29] Źródło mapy: https://www.pgi.gov.pl/psh/psh-2/ochrona-wod-podziemnych.html

- regulację gospodarki wodnej: działają jak naturalne gąbki, magazynując wodę podczas opadów i powoli ją uwalniając w okresach suszy; zapobiegają powodziom i suszom, chroniąc tereny położone niżej;
- ochronę różnorodności biologicznej: stanowią unikalne siedliska dla wielu gatunków roślin i zwierząt (w tym rzadkich i zagrożonych); degradacja mokradeł prowadzi do utraty siedlisk i wymierania gatunków;
- oczyszczanie wody: filtrują zanieczyszczenia i substancje odżywcze, poprawiając jakość wody w rzekach i jeziorach;
- magazynowanie węgla**:** torfowiska i inne mokradła magazynują duże ilości węgla, co ma pozytywny wpływ na klimat, zapobiegając uwalnianiu go do atmosfery w postaci dwutlenku węgla.
- ochronę przed erozją: zapobiegają erozji gleby, stabilizując stoki i chroniąc koryta rzek.

Ponadto mokradła są miejscami o wysokich walorach estetycznych, a także stanowią cenne obiekty badań naukowych i edukacji.

Grunty pozostawione do naturalnej sukcesji obejmują powierzchnie leśne niezalesione, gdzie nie planuje się zabiegów gospodarczych z uwagi na ich rolę w ekosystemie oraz uwarunkowania lokalne.

W Nadleśnictwie Goleniów pozostawiono grunty do naturalnej sukcesji w 79 wydzieleniach o łącznej powierzchni 158,20 ha.

5.2. Roślinność

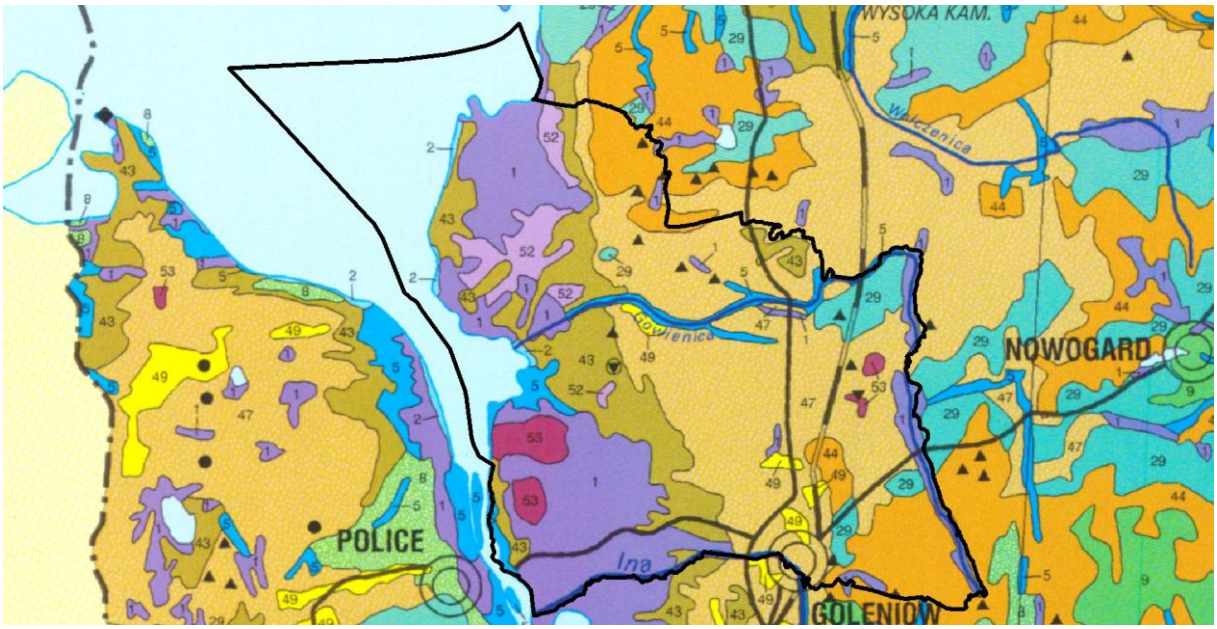
W umiarkowanej strefie klimatycznej lasy obok innych typów zbiorowisk stanowią najbardziej zróżnicowany ekosystem o stosunkowo wysokim poziomie organizacyjnym. Cechuje go wiele współzależności między poszczególnymi jego komponentami jakimi są świat roślinny, świat zwierzęcy oraz biotop. Jest to zarazem końcowy efekt sukcesji, gdzie roślinność drzewiasta stanowi główne tło wszelkich procesów w nim zachodzących, warunkuje je, a jednocześnie podlega wywołanym przez nie zmianom.

5.2.1. Roślinność potencjalna

Zespoły roślinne w Nadleśnictwie Goleniów i odpowiadające (dla zespołów leśnych) im siedliskowe typy lasu (poniżej nazw zespołów występujących w legendzie mapy potencjalnej roślinności podane zostały nazwy naukowe obecnie obowiązujące):

- *Carici elongatae-Alnetum* (1) – ols porzeczkowy (typowy); zespół w typie siedliskowym olsu typowego – Ol;
- *Salici-Populetum* (2) – łęg topolowo-wierzbowy; zespół w typie siedliskowym lasu łęgowego – Ł;
- *Fraxino-Alnetum* (5) – łęg jesionowo-olszowy; zespół w typie siedliskowym olsu jesionowego – OlJ, częściowo w typie olsu typowego – Ol;
- *Galio odorati-Fagetum* (29) – żyzna buczyna niżowa; zespół w typie siedliskowym lasu świeżego – Lśw;

- *Betulo-Quercetum* (43) – pomorski las brzozowo-dębowy; zespół w typie siedliskowym boru mieszanego świeżego – BMśw oraz boru mieszanego wilgotnego – BMw.
- *Fago-Quercetum* (44) – pomorski (acidofilny) las bukowo-dębowy; zespół w typie siedliskowym boru mieszanego świeżego – BMśw oraz lasu mieszanego świeżego – LMśw;
- *Querco-Pinetum* (47) – kontynentalny bór mieszany; zespół w typie siedliskowym boru mieszanego świeżego – BMśw oraz boru mieszanego wilgotnego – BMw;
- *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis* (52) – brzezina bagienna; zespół w typie siedliskowym boru mieszanego bagiennego – BMb;
- *Vaccinio uliginosi-Pinetum* (53) – bór sosnowy bagienny; zespół w typie siedliskowym boru bagiennego – Bb, częściowo może być związany z borem mieszanym bagiennym – BMb;
- *Sphagnetalia magellanici* (▲, 64) – mszary wysokotorfowiskowe;
- *Sphagno-Ericetalia* (▼, 63) – wilgotne wrzosowiska atlantyckie.

Rysunek 47. Mapa Potencjalnej Roślinności Naturalnej Polski[30]

Na mapie potencjalnej roślinności obszar Nadleśnictwa dzieli się na dwa odmienne kompleksy siedlisk. W części środkowej i wschodniej dominują siedliska kontynentalnych borów mieszanych *Querco-Pinetum* i kwaśnych lasów bukowo-dębowych *Fago-Quercetum*. W części północnej, zachodniej i południowej przeważają siedliska olsów typowych *Carici elongatae-Alnetum,* pomorskich lasów brzozowo-dębowych *Betulo-Quercetum,* brzeziny bagiennej *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis* i sosnowych borów bagiennych *Vaccinio uliginosi-Pinetum.*

[30] J.M. Matuszkiewicz, 2008, J.M. Matuszkiewicz, J. Wolski 2023. *„Potencjalna roślinność naturalna Polski";* Matuszkiewicz W. *Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa*. PAN. Warszawa 1995.

5.2.2. Zbiorowiska roślinne

Nadleśnictwo Goleniów posiada opracowanie fitosocjologiczne zbiorowisk roślinnych. Powierzchnię zinwentaryzowanych zbiorowisk rozliczono do powierzchni wydzieleń drzewostanowych wg stanu na 1.10.2014 r. Wyróżnione jednostki roślinności rzeczywistej prezentuje Tabela 34.

Tabela 34. Zestawienie powierzchni zbiorowisk roślinnych na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów

Zbiorowisko roślinne		**Razem**	
Nazwa	**Skrót**	**Pow. [ha]**	**Udział [%]**
Cladonio-Pinetum	C-P	2,27	0,01
Fago-Quercetum petraeae molinietosum	F-Qpm	77,88	0,38
Fago-Quercetum petraeae typicum	F-Qp	130,55	0,64
Fraxino-Alnetum	F-A	1506,44	7,34
Galio odorati-Fagetum	G-F	28,00	0,14
Leucobryo-Pinetum molinietosum	L-Pm	223,33	1,09
Leucobryo-Pinetum typicum	L-P	4530,69	22,08
Luzulo pilosae-Fagetum	Lp-F	236,52	1,15
Molinio (caeruleae)-Pinetum	M-P	68,56	0,33
Salicetum albo-fragilis	S-a-f	32,23	0,16
Querco roboris-Pinetum typicum	Q-P	45,20	0,22
Querco roboris-Pinetum molinietosum	Q-Pm	2,49	0,01
Ribeso nigri-Alnetum	Rn-A	286,61	1,40
Sphagno squarrosi-Alnetum	Ss-A	129,92	0,63
Stellario holosteae-Carpinetum betuli	S-C	355,49	1,73
Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis	Vu-B	753,68	3,67
Vaccinio uliginosi-Pinetum	Vu-P	88,70	0,43
Quercus robus-Betula pubescens	-	152,84	0,74
Myrico-Salicetum auritae	-	5,14	0,03
Phragmitetum australis	-	15,71	0,08
Scheuchzerietalia palustris	-	0,35	<0,01
Salicetum pentandro-cinereae	-	4,06	0,02
Leśne zbiorowiska zastępcze	Lzz	11453,63	55,79
Zbiorowiska młodnikowe i porębowe	-	321,20	1,57
Inne użytki	-	70,52	0,37
Razem		**20522,01**	**100,0**

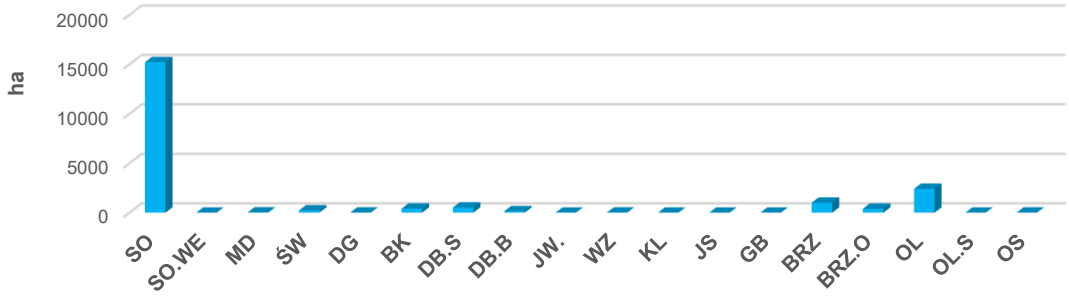
Największą powierzchnię zajmuje zespół *Leucobryo-Pinetum* - 4530,66 ha (ponad 50 % powierzchni zbiorowisk leśnych), widoczny jest również znaczny udział zespołu łęgu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum* (16,81% zbiorowisk leśnych) i subatlantyckiej brzeziny bagiennej *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis* (3,67% zbiorowisk leśnych).

Największy udział powierzchniowy bory sosnowe mają w środkowo-wschodniej części Nadleśnictwa, gdzie tworzą one dość zwarte, wielkopowierzchniowe połacie. Na omawianym terenie zespół *Leucobryo-Pinetum* występuje w dwóch podzespołach: na siedliskach świeżych rozwija się podzespół *Leucobryo-Pinetum typicum,* zaś na siedliskach silnie świeżych, wykształca się podzespół z trzęślicą modrą – *Leucobryo-Pinetum molinietosum*. Występowanie łęgów *Fraxino-Alnetum* związane jest głównie z dolinami rzecznymi. Fitocenozy tego zespołu rozwijają się m.in. nad rzeką Gowienicą, nad rzeką Krępą i jej dopływami oraz nad Kanałem Czarnocińskim. Subatlantycka brzezina bagienna *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis* na terenie Nadleśnictwa występuje głównie w zasięgu leśnictwa Olszanka, w jego północno-zachodniej części.

5.2.3. Drzewostany

W lasach Nadleśnictwa Goleniów występuje wiele gatunków drzew i krzewów, spośród których 18 pełni rolę gatunków panujących w drzewostanach.

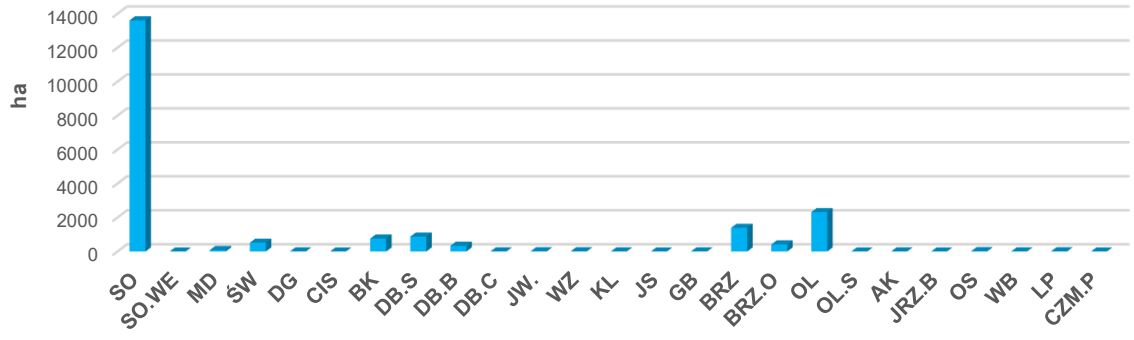
Gatunki panujące w Nadleśnictwie Goleniów

Rysunek 48. Udział powierzchniowy wg gatunków panujących

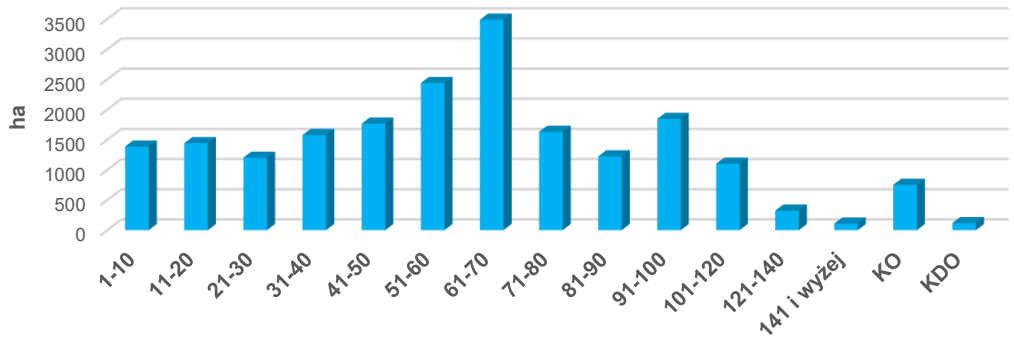
Oceniając udział powierzchniowy wg gatunków panujących należy stwierdzić, że w drzewostanach Nadleśnictwa zdecydowanie przeważa sosna, której udział wynosi 75 %. Pozostałe gatunki zajmują zdecydowanie niższą powierzchnię: olsza czarna 12 %, brzoza brodawkowata – 5 %.

Gatunki rzeczywiste w Nadleśnictwie Goleniów

Rysunek 49. Udział powierzchniowy wg gatunków rzeczywistych

Struktura wiekowa drzewostanów w Nadleśnictwie Goleniów:

Rysunek 50. Struktura wiekowa drzewostanów

W Nadleśnictwie największy udział mają drzewostany w wieku 61-70 lat (IVA klasa wieku) – 17,1 % ogółu powierzchni.

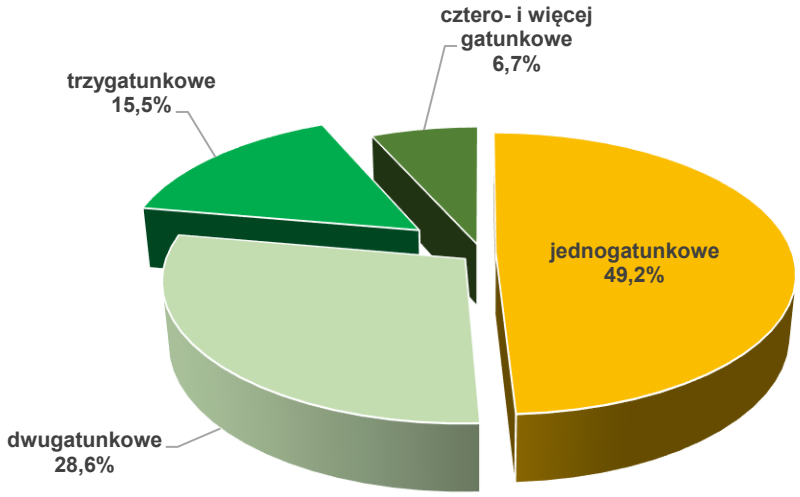
Bogactwo gatunkowe

Bogactwo gatunkowe analizowano pod względem ilości gatunków w składzie gatunkowym I i II piętra. Gatunków występujących w formie domieszek w tych warstwach nie brano pod uwagę (ich udział powierzchniowy lub ilościowy nie przekracza 5 %).

Tabela 35. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Goleniów

Nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Goleniów	jednogatunkowe	ha	1494,92	5584,75	2950,13	10029,80	49,2
	dwugatunkowe		2055,48	2432,28	1336,98	5824,74	28,6
	trzygatunkowe		1488,54	971,60	705,18	3165,32	15,5
	cztero- i więcej gatunkowe		561,96	385,12	422,59	1369,67	6,7

Z powyższego zestawienia wynika, że w skali Nadleśnictwa Goleniów największą powierzchnię zajmują drzewostany jednogatunkowe – 49,2 %. Nieco mniejszy udział mają drzewostany dwugatunkowe – 28,6 % i drzewostany trzygatunkowe – 15,5 %. Najmniejszą powierzchnię zajmują drzewostany cztero- i więcej gatunkowe – 6,7 % ogółu drzewostanów.

Rysunek 51. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Goleniów

Budowa pionowa

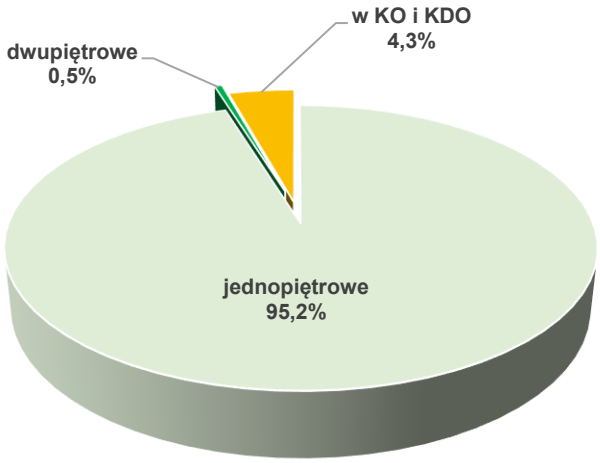
W drzewostanach jednopiętrowych drzewa tworzą jeden pułap wysokości. W drzewostanach dwupiętrowych w których warstwa drzew składa się z dwóch wyraźnych pięter różnej wysokości. Do piętra dolnego zalicza się drzewa, których korony nie przenikają do piętra górnego, nie są też zaliczone do warstwy podrostu lub podszytu, a jednocześnie ich udział powierzchniowy wynosi co najmniej 50% powierzchni drzewostanu oraz zwarcie określone jest co najmniej jako przerywane (w tym również jako przerywane, miejscami luźne). W razie wątpliwości dotyczących kwalifikacji drzew do danego piętra należy przyjąć, że drzewa piętra górnego nie powinny mieć wysokości mniejszej niż 2/3 średniej wysokości gatunku panującego w piętrze górnym. Drzewostany w klasie odnowienia (KO) to drzewostany użytkowane rębniami częściowymi i gniazdowymi, gdzie użytkowanie i odnowienie lasu przebiega równocześnie. Drzewostany w klasie do odnowienia (KDO) to drzewostany

użytkowane rębniami częściowymi i gniazdowymi, gdzie ilość młodego pokolenia jest niedostateczna, lub go nie ma.

Tabela 36. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Goleniów	jednopiętrowe	ha	5601,59	9272,79	4546,57	19420,95	95,2
	dwupiętrowe		0,00	51,09	51,21	102,30	0,5
	w KO i KDO		0,00	49,87	817,10	866,97	4,3

W Nadleśnictwie zdecydowanie przeważają drzewostany jednopiętrowe, które zajmują aż 95 % powierzchni. Drzewostany w KO i KDO stanowią 4 % powierzchni. Niewielką powierzchnię – niespełna 1 % zajmują drzewostany dwupiętrowe.

Rysunek 52. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i struktury

Pochodzenie

Określając pochodzenie drzewostanów opierano się na informacjach zawartych w operatach urządzenia lasu z poprzednich okresów gospodarczych i ustalając na gruncie. Pochodzenie najmłodszego pokolenia lasu, ustalono na gruncie w czasie prac terenowych oraz wykorzystując informacje otrzymane z Nadleśnictwa Goleniów (m.in. baza SILP). Określone w czasie taksacji pochodzenie jest w miarę miarodajne dla drzewostanów pochodzących z lat 1946-2025. Natomiast dla drzewostanów z lat wcześniejszych może być obarczone znacznym błędem z uwagi na brak odpowiednich materiałów.

Aż 90 % powierzchni drzewostanów Nadleśnictwa pochodzi z odnowienia sztucznego przez sadzenie lub siew. Uwagę zwraca dość duży odsetek drzewostanów powstałych z samosiewu.

Tabela 37. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Goleniów	odroślowe	ha	11,17	36,50	82,18	129,85	0,6
	z samosiewu		750,51	884,52	320,16	1955,19	9,6
	z odnowienia sztucznego		4839,91	8452,73	5012,54	18305,18	89,8

5.2.4. Zasoby martwych drzew

Zasoby martwego drewna w Nadleśnictwie Goleniów szczegółowo scharakteryzowano w opisaniu ogólnym (elaborat).

5.2.5. Walory krajobrazowe

Obszar województwa zachodniopomorskiego podzielono na 2148 jednostek krajobrazowych, spośród których 197 wskazano jako priorytetowe[31].

Typy i podtypy krajobrazów wyróżnionych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Goleniów przedstawia Tabela 38.

Tabela 38. Typy i podtypy krajobrazów w zasięgu terytorialnym N-ctwa Goleniów

Lp.	Podtyp – kod	Podtyp – opis
1.	2a	Bagienno-łąkowe – głównie bezleśne z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk
2.	2b	Bagienno-łąkowe – głównie bezleśne z dominacją szuwarów i turzycowisk
3.	3a	Leśne – z przewagą siedlisk borowych
4.	3b	Leśne – z przewagą siedlisk lasowych
5.	6c	Wiejskie – z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących małe pola
6.	6d	Wiejskie – z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości
7.	6e	Wiejskie – z przewagą wielkoobszarowych pól lub pastwisk
8.	7a	Mozaikowe – z przewagą terenów porolnych
9.	9b	Miejskie – miejscowości o charakterze współczesnym

Zgodnie z zapisami dokumentu Nadleśnictwo Goleniów znajduje się w zasięgu czterech krajobrazów priorytetowych:

- Zalew Szczeciński

Kod krajobrazu: 32-313.24-42

Rzeźba terenu: krajobrazy dolin

Typ: 1 wód powierzchniowych

Podtyp: 1c wody przejściowe

[31] Audyt krajobrazowy województwa zachodniopomorskiego (Uchwała Nr XIII/187/25 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 18 grudnia 2025 r.)

Gmina: Międzyzdroje, Nowe Warpno, Police, Stepnica, Świnoujście, Wolin

Mezoregion: Dolina Dolnej Odry

Fizjonomia krajobrazu: największy w województwie akwen. Brzeg Zalewu Szczecińskiego w większości sąsiaduje z użytkami zielonymi oddzielonymi wałem przeciwpowodziowym. Bardziej urozmaicony brzeg zalewu występuje na północy, gdzie nad taflą wody górują klify wyspy Wolin w większości porośnięte lasami. Również na południowym zachodzie na północ od Trzebieży oraz w Miroszewie występują klify.

Walory przyrodnicze: Zalew Szczeciński jest laguną o średniej głębokości 3,8 m, oddzieloną od Bałtyku wyspami Uznam i Wolin odciętą przez pas wydmowy Bramy Świny. Wokół wybrzeży zalewu ciągną się, zmiennej szerokości płycizny przybrzeżne sięgające niekiedy (zwłaszcza po stronie wschodniej) 800 metrów w głąb akwenu. Ich maksymalna głębokość osiąga 1,0-1,5 m. W zacisznych enklawach różnych części zalewu są one miejscem występowania wielu gatunków hydrofitów. Akwen ten charakteryzuje specyficzna hydrochemia wód, która kształtuje się pod wpływem dopływu wód śródlądowych i wymiany wód z morzem. Napływ wód z Bałtyku uzależniony jest od kierunku i szybkości wiatru, stanu morza, ciśnienia atmosferycznego i poziomu wody w zalewie. Zalew Szczeciński składa się z dwóch części: Zalewu Małego (część zachodnia- niemiecka) Zalewu Wielkiego (część wschodnia- polska). Na Zalewie Szczecińskim wyznaczono obszary Natura 2000, zarówno obszar specjalnej ochrony ptaków (PLB 320009 Zalew Szczeciński), jak i specjalny obszar ochrony siedlisk (PLH 320018 Ujście Odry i Zalew Szczeciński). Przez krajobraz przebiega ponadregionalny korytarz ekologiczny Odry i Zalewu Szczecińskiego wraz z Dziwną, Zalewem Kamieńskim i Świną oraz jest w zasięgu ponadregionalnego korytarza ekologicznego migracji dużych ssaków. Całość obszaru jest w zasięgu korytarza ekologicznego sezonowych migracji ptaków

Walory kulturowe: przez Zalew Szczeciński przebiega tor wodny Świnoujście–Szczecin. Długość odcinka toru prowadzącego przez Zalew wynosi 19,5 km, głębokość 10 m. Wytyczony został pod koniec XIX w. oraz pogłębiony i wyprostowany w XX w. Obecnie trwają prace nad pogłębienie toru do 12,5 m, a którego urobek składowany będzie na powstających sztucznych wyspach. Funkcjonowanie toru wodnego oraz torów podejściowych do mniejszych portów: Stepnica, Nowe Warpno, Trzebież wymagają istnienia stałych i pływających znaków nawigacyjnych: staw, pław. W ewidencji zabytków Dyrektora Urzędu Morskiego znajdują się dwa wraki leżące na dnie zalewu.

- Łąki Skoszewskie

Kod krajobrazu: 32-313.25-37

Rzeźba terenu: krajobrazy dolin

Typ: 2 bagienno-łąkowe – głównie bezleśne

Podtyp: 2a z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk

Gmina: Stepnica, Wolin

Mezoregion: Równina Goleniowska

Fizjonomia krajobrazu: krajobraz położony jest na Równinie Goleniowskiej, jest to obszar rozpościerających się rozległych łąk i pastwisk pomiędzy Zalewem Szczecińskim a Puszczą Goleniowską, zawierający również tereny bagniste bogate w liczne torfowiska. Teren poprzecinany jest licznymi kanałami i rowami. Głównymi ciekami są rzeka Gowienica, Kanał Czarnociński, Kanał Kopicki. W obszarze nie brakuje też drobnych kompleksów leśnych i zagajników. Od południa krajobraz graniczy z miejscowością Stepnica, od północy z Zatoką Skoszewską ze wsią Skoszewo i jeziorem Ostrowo. Wewnątrz krajobrazu znajdują się wsie: Stepniczka, Piaski Małe, Gąsierzyno, Kopice, Czarnocin, Miłowo.

Walory przyrodnicze: krajobraz w całości położony jest w zasięgu obszarów Natura 2000: Łąki Skoszewskie PLB 320007 i Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH 320018, ponadto niewielkie części krajobrazu znajdują się w zasięgu dwóch obszarów Natura 2000 tj. Zalew Szczeciński PLB320009 i Ostoja Goleniowska PLH320013. W krajobrazie występuje wiele gatunków przedstawicieli fauny i flory w tym objętych ścisłą ochroną gatunkową. W obszarze krajobrazu znajdują się niewielkie fragmenty dwóch rezerwatów przyrody: „Czarnocin im. prof. Janiny Jasnowskiej" i „Białodrzew Kopicki". Z inicjatywy Stowarzyszenia na Rzecz Wybrzeża został powołany Park Natury Zalewu Szczecińskiego. Jego celem jest połączenie efektywnego sposobu zarządzania terenami z dobrymi praktykami rolniczymi, edukacją przyrodniczą oraz udostępnienie walorów tych terenów dla człowieka w atmosferze rekreacji, spokoju i współistnienia z naturą. Całość krajobrazu leży w ponadregionalnych korytarzach ekologicznych: Zalewu Szczecińskiego wraz z Dziwną, Zalewem Kamieńskim i Świną, korytarzu ekologicznym migracji dużych ssaków oraz w korytarzu ekologicznym sezonowych migracji ptaków.

Walory kulturowe: w Kopicach istnieje pozostałość jednego z dwóch cmentarzy ewangelickich z zachowanym starodrzewem lipowym, na terenie cmentarza znajdują się stele i elementy pomnika poświęconego poległym mieszkańcom wsi Kopice, Czarnocin i Śmięć w czasie I WŚ. W Czarnocinie, wsi o średniowiecznej metryce, znajdują się pozostałości założenia folwarcznego. Na wschodnim krańcu obszaru krajobrazu znajduje się wieś Żarnówko założona w XVIII w. jako kolonia olęderska. Obecnie pierwotny układ wsi uległ zatarciu, nie zachowały się żadne zabudowania pochodzące z czasów zakładania kolonii.

- Rezerwat Czarnocin

Kod krajobrazu: 32-313.25-7

Rzeźba terenu: krajobrazy dolin

Typ: 3 leśne

Podtyp: 3c z przewagą siedlisk łęgowych, bagiennych i olsowych

Gmina: Stepnica

Mezoregion: Równina Goleniowska

Fizjonomia krajobrazu: są to lasy składające się z siedlisk olsowych, brzozowo-dębowych, stanowiące w całości rezerwat przyrody „Czarnocin im. prof. Janiny Jasnowskiej". Obszar poprzecinany jest siecią

kanałów, z których głównym kanałem jest Kanał Czarnociński. Krajobraz stanowi enklawę lasów pośród rozległych łąk i pastwisk rozpościerających się pomiędzy Zalewem Szczecińskim a Puszczą Goleniowską.

Walory przyrodnicze: krajobraz leżący na Równinie Goleniowskiej w 92% reprezentowany jest przez rezerwat przyrody „Czarnocin im. prof. Janiny Jasnowskiej", który stanowi fragment torfowiska niskiego typu atlantyckiego z charakterystyczną roślinnością oraz lasu olszowo-brzozowego. W całości jest w zasięgu obszarów Natura 2000: Łąki Skoszewskie PLB 320007 oraz Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018. Krajobraz ten jest też w zasięgu działania Stowarzyszenia na Rzecz Wybrzeża, które utworzyło tu Park Natury Zalewu Szczecińskiego. Występują tu liczne stanowiska roślin i zwierząt chronionych. Całość krajobrazu leży w ponadregionalnych korytarzach ekologicznych: Zalewu Szczecińskiego wraz z Dziwną, Zalewem Kamieńskim i Świną, korytarzu ekologicznym migracji dużych ssaków oraz w korytarzu ekologicznym sezonowych migracji ptaków.

Walory kulturowe: obecnie obszar pozbawiony jest wartości kulturowej. W przeszłości istniała tu kopalnia torfu wraz z infrastrukturą.

- Uroczyska w Lasach Stepnickich

Kod krajobrazu: 32-313.24-47

Rzeźba terenu: krajobrazy dolin

Typ: 3 leśne

Podtyp: 3c z przewagą siedlisk łęgowych, bagiennych i olsowych

Gmina: Goleniów, Stepnica

Mezoregion: Dolina Dolnej Odry

Fizjonomia krajobrazu: rozległy, położony w dolinie krajobraz leśny, znajdujący się w południowo-wschodniej części Puszczy Goleniowskiej. W strukturze przestrzennej krajobrazu niewielki udział stanowią również łąki i pastwiska. Dużą część terenu zajmują fragmenty żywego (z roślinnością torfotwórczą) oraz zdegradowanego torfowiska wysokiego typu bałtyckiego oraz dobrze wykształcone i zachowane lasy łęgowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe. Krajobraz urozmaicają zbiorniki wodne powstałe w potorfiach.

Walory przyrodnicze: krajobraz leśny z przewagą siedlisk łęgowych, bagiennych i olsowych. Obszar obejmuje dwa rezerwaty przyrody: „Olszanka" i „Uroczysko Święta im. prof. M. Jasnowskiego". Krajobraz znajduje się w obszarach Natura 2000: Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 i Puszcza Goleniowska PLB320012. Występują tutaj cenne gatunki roślin chronionych m.in. długosz królewski (jedno z najbogatszych w Polsce miejsc występowania). Znaczny udział starego drzewostanu oraz mała dostępność dla ludzi sprawia, iż bytują tutaj duże ptaki szponiaste m. in. gniazdujący w rezerwacie „Olszanka" bielik, gdzie jego liczebność par lęgowych w przeliczeniu na km^2 należy do najliczniejszych w Polsce. Obszar znajduje się w granicach ponadregionalnego płatowego i regionalnego korytarza ekologicznego.

6. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE

Rysunek 53. Ślady dawnego żywicowania drzew (Fot. *M. Małecka*)

6.1. Cenne obiekty dziedzictwa kulturowego na gruntach Nadleśnictwa Goleniów

Zabytek to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową[32].

6.1.1. Obiekty archeologiczne

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów, albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.[33]

Wyróżnia się dwa typy zabytków archeologicznych:

[32] Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami [Dz.U. z 2022 r. poz. 840]
[33] J. w.

- zabytki archeologiczne ruchome – przedmioty związane z działalnością człowieka w przeszłości, wytwory pracy ludzkiej, takie jak naczynia, narzędzia, ozdoby, broń;
- zabytki archeologiczne nieruchome (stanowiska archeologiczne) – obejmują najczęściej obszary, w obrębie których występują źródła archeologiczne wraz z ich bezpośrednim otoczeniem. Stanowiskami archeologicznymi mogą być m.in.: grodziska, cmentarzyska, pozostałości dawnych osad, nawarstwienia miast, nawarstwienia związane z funkcjonowaniem zamków, wsi historycznych.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa znajdują się: cmentarzyska ciałopalne z okresu kultury ceramiki sznurkowej i kultury łużyckiej oraz grodzisko wczesnośredniowieczne.

6.1.2. Miejsca historyczne, obiekty i miejsca pamięci, obiekty dawnej infrastruktury

Na terenie Nadleśnictwa Goleniów występuje szereg obiektów kultury i techniki nie wpisanych do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, jednak stanowiących cenne świadectwo historii oraz część dziedzictwa kulturowego regionu.

Tabela 39. Wykaz obiektów kultury materialnej

Lp.	Nazwa obiektu	Leśnictwo	Ogólny opis obiektu, rok powstania, walory	Uwagi
1.	Drogowskazy i słupki oddziałowe; pozostałości po dawnych osadach	-	Granitowe, przedwojenne drogowskazy przydrożne, kamienne słupki oddziałowe, pozostałości dawnych gospodarstw, drzewa owocowe, krzewy ozdobne rozmieszczone miejscami na terenie całego N-ctwa.	-
2.	Miejsca pamięci, miejsca historyczne, obiekty dawnej infrastruktury	Krokorzyce	Pozostałości cmentarza (fragmenty nagrobków)	-
		Widzieńsko	Pozostałości dawnego cmentarza w pobliżu miejscowości Widzieńsko.	-
		Mosty	Cmentarz położony w parku.	-
		Stepnica	Cmentarz żydowski (kirkut).	-
		Goleniów	Pozostałości dawnego cmentarza.	-
		Zielonczyn	Osada.	-
		Goleniów	Mogiła – kamień z zatartym napisem w języku niemieckim, wsparty na cokole z mniejszych kamieni.	-
		Stepnica	Budynek dawnej leśniczówki i budynek gospodarczy z początku XX w.	-
		Stepnica	Stodoła.	-
		Stepnica	Kamień pamiątkowy.	-
		Goleniów	Kamień pamiątkowy przy siedzibie N-ctwa Goleniów (upamiętniający św. Jana Pawła II).	-
		Olszanka	„Kamień pokoju” Kamień pamiątkowy z napisem w języku niemieckim.	-
		Olszanka	Nabieżnik „Mańków Górny” Latarnia o wysokości 32,5 m, posadowiona na metalowej kolumnie, z dwoma galeryjkami, zakończona stożkowym dachem.	-

6.1.3. Obiekty kultury materialnej w zasięgu terytorialnym N-ctwa Goleniów

Babigoszcz – przy przepływającej przez wieś rzece Gowienicy zachował się murowano-ryglowy młyn wodny z połowy XIX w. (nr rej.: A-291 z 21.10.1972 r.), przebudowany w XX w. na zajazd.

Dzisna – do rejestru zabytków wpisano znajdujący się we wsi szachulcowy kościół pw. św. Stanisława Biskupa z XVII w. (nr rej.: A-1269 z 18.06.1954 r.) i cmentarz przykościelny z zachowanym fragmentem kamienno-murowanego ogrodzenia (nr rej.: A/1269 z 11.12.2025 r.).

Glewice – we wsi znajduje się wpisany do rejestru zabytków (nr rej.: A-1280 z 5.12.1963 r.) kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika z 1789 r. (poddany renowacji w 1840 r.). Budynek murowany w technice muru pruskiego, sytuowany na planie prostokąta, z kwadratową wieżą od strony zachodniej. Kryty jest dachem dwuspadowym, wieża natomiast dachem typu namiotowego.

Goleniów – najstarsze ślady osadnictwa na terenie Goleniowa pochodzą z młodszej epoki kamienia. Następnie swą obecność na tym terenie zaznaczyła kultura łużycka przypadająca na epokę brązu i początek epoki żelaza. Obszar został włączony do państwa polskiego przez Mieszka I ok. 967 r. Początki osady palowej nad rzeką Iną sięgają X wieku. Powstała ona w zakolu rzeki i dostarczała książętom szczecińskim miód, dziegieć, ryby, smołę. Osada była ważnym punktem handlowym na szlaku wodnym i lądowym. Obok niej znajdował się strażniczy gródek. Nazwa *Golinog* mogła oznaczać golinę, czyli polanę, miejsce bezdrzewne. Nazwa Golinog (Goleniów) została po raz pierwszy wymieniona w źródłach pisanych w roku 1220. Rozwój osady nad Iną zaowocował lokacją miasta na prawie magdeburskim przez księcia Barnima I w roku 1268, a w 1314 r. Goleniów uzyskał lubeckie prawa miejskie. Późne średniowiecze było okresem szybkiego rozwoju miasta, ale kolejne epoki nie przyniosły dalszego rozwoju. Liczne klęski żywiołowe, epidemie i działania wojenne zdziesiątkowały ludność oraz załamały gospodarkę miasta. Na przestrzeni wieków Goleniów znajdował się pod władaniem Szwecji, a następnie Prus. W XIX w. rozpoczął się ponowny rozwój miasta, zatrzymany przez wybuch II wojny światowej - w wyniku działań zbrojnych w końcowym okresie wojny miasto zostało zniszczone w ok. 60%. W 1945 r. znalazło się w granicach odradzającej się Polski.

Do rejestru zabytków wpisano:

- teren Starego Miasta z XIII w. (nr rej.: 46 z 30.07.1955 r.);
- kościół pw. św. Katarzyny (nr rej.: A-1278 z 12.09.1958 r.) z XV w.; świątynia wybudowana w stylu gotyckim na fundamentach kościoła romańskiego; po II wojnie światowej zniszczony, odbudowany w latach 1958–1967;
- relikty kaplicy i kościoła pw. św. Jerzego z XV w. wraz z terenem dawnego cmentarza (nr rej.: A-227 z 5.10.2005 r.);
- cmentarz żydowski (obecnie park) z początku XIX w. (nr rej.: A-1769 z 4.10.2018 r.);
- fragmenty murów obronnych (nr rej.: 267 z 6.04.1957 r.) z przełomu XIV i XV w., obejmujące: wieżę Menniczą, basztę Prochową (Więzienną) i bramę Wolińską;

- więzienie (nr rej.: A-128 z 11.07.2003 r.) z przełomu XIX i XX w., w skład którego wchodzą: budynek administracyjny z bramą, budynek ze świetlicą, pawilony więzienne (A, B, C, D), budynek z wieżą (dawniej szpital i kaplica), budynek-łącznik;
- zespół szkolny (nr rej.: A-251 z 3.03.2006 r.) z początku XX w. (1901-1902), obejmujący budynek szkoły, salę gimnastyczną i budynek sanitariatów;
- budynek poczty z końca XIX w. (nr rej.: A-1279 z 30.11.1993 r.);
- szachulcowy spichlerz z XVIII w. (nr rej.: A-1277 z 22.04.1955 r.).

Krępsko – w miejscowości znajduje się zabytkowy kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. MB Królowej Polski z 1932 r., bezstylowy, murowany z czerwonej cegły, nietynkowany, z wieżą dzwonnicą (nr rej.: A-353 z 27.05.2008 r.).

Łoźnica – za zabytek uznano kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. MB Królowej Polski (nr rej.: A-1270 z 5.12.1963 r.) z 1709-1722 r. Jest to jeden z największych w woj. zachodniopomorskim kościołów zbudowanych techniką ryglową. Do rejestru wpisano także cmentarz przykościelny (nr rej.: A/1270 z 16.01.2026 r.) z kamienno-murowanym ogrodzeniem i starodrzewem oraz zespół pałacowy obejmujący pałac z XVIII-XIX w. (nr rej.: A-472 z 20.02.1991 r.) i park (nr rej.: A-45 z 4.07.2000 r.).

Marszewo – do rejestru zabytków wpisano znajdujący się we wsi kościół pw. Wniebowstąpienia Pańskiego z przełomu XV i XVI w. z dobudowaną w 1785 r. wieżą (nr rej.: A-2036 z 5.10.2022 r.) wraz z cmentarzem przykościelnym z drzewostanem i reliktami kamiennego ogrodzenia.

Miękowo – we wsi znajduje się zabytkowy kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. Świętej Trójcy z 1782 r. (nr rej.: A-1281 z 5.12.1963 r.) oraz nieczynny cmentarz przykościelny (nr rej.: A-1281 z 26.11.2018 r.) z XVIII w. otoczony murowanym ogrodzeniem.

Miłowo – za zabytek uznano szachulcowy dom nr 28 z 1820 r. (nr rej.: A-1262 z 30.11.1993 r.).

Mosty – w miejscowości znajduje się uznany za zbytek kościół (nr rej.: A-365 z 3.09.2008 r.) pw. Matki Bożej Gromnicznej, zbudowany na gotyckich fundamentach z XV wieku, przebudowany w XVIII i XIX w. w stylu neogotyckim oraz zespół pałacowy (nr rej.: A-1382 z 25.03.1974 r. i z 2.10.1978 r.) obejmujący pałac wybudowany w stylu eklektycznym w latach 1910–1928 i park dworski, założony w XIX w. w stylu angielskim.

Niewiadowo – do rejestru zabytków wpisano kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. Wniebowzięcia NMP z 1836 r. i przykościelny cmentarz (nr rej.: A-315 z 5.07.2007 r.).

Stepnica – stara słowiańska osada rybacka, po raz pierwszy wzmiankowana w XIII w. Znajduje się tu zabytkowy kościół (nr rej.: A-1264 z 5.12.1963 r.) rzymskokatolicki (wcześniej ewangelicki) pw. św. Jacka, wzniesiony w 1741 r. na planie krzyża greckiego (niezwykła rzadkość na Pomorzu Zachodnim).

Żarnowo – do rejestru zabytków wpisano znajdujący się we wsi kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. Chrystusa Króla z lat 1843-1859 i nieczynny cmentarz przykościelny wraz z murowanym ogrodzeniem z XIX w. (nr rej. A-1804 z 14.12.2018 r.).

Żółwia Błoć – za zabytek uznano znajdujący się we wsi kościół pw. św. Antoniego Padewskiego z 1932 r. (nr rej.: A-354 z 27.05.2008 r.) oraz dawny cmentarz ewangelicki (obecnie zniszczony), na którym znajduje się usypisko po rozebranym, średniowiecznym kościele (nr rej.: A-386 z 19.02.2009 r.)

7. PRZEKSZTAŁCENIA I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Rysunek 54. Zamierająca biogrupa w młodniku sosnowym w N-ctwie Goleniów (*Fot. B. Brodziński*)

7.1. Przekształcenia środowiska leśnego

7.1.1. Zniekształcenie siedlisk i zbiorowisk leśnych

Formy stanu siedliska zostały określone na podstawie prac glebowo – siedliskowych i bieżącej taksacji w terenie.

W Nadleśnictwie Goleniów przeważają siedliska naturalne – stanowią 80 % powierzchni. Powierzchnia siedlisk zniekształconych jest zdecydowanie niższa – 20 %. Marginalną powierzchnię zajmują siedliska zdegradowane w grupie lasów mieszanych (2,81 ha) i silnie zdegradowane w grupie borów mieszanych (1,78 ha).

Tabela 40. Formy stanu siedliska

Nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Jednostka	Powierzchnia [ha]				
				Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
				≤ 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nadleśnictwo Goleniów	bory	naturalne	ha	1411,76	2183,11	886,23	4481,10	22,0
		zniekształcone		48,56	284,04	7,92	340,52	1,7
	bory mieszane	naturalne		2449,34	3775,55	1795,09	8019,98	39,3
		zniekształcone		335,72	781,57	151,96	1269,25	6,2

Nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Jednostka	Powierzchnia [ha]				
				Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
				≤ 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
		silnie zdegradowane		0,00	0,79	0,99	1,78	0,0
	lasy mieszane	naturalne		440,46	359,35	650,74	1450,55	7,1
		zniekształcone		635,13	1219,70	458,26	2313,09	11,3
		zdegradowane		0,00	2,81	0,00	2,81	0,0
	lasy	naturalne		14,62	18,16	124,93	157,71	0,8
		zniekształcone		45,03	94,16	36,74	175,93	0,9
	ogółem	**naturalne**		**4528,72**	**6974,58**	**4720,41**	**16223,71**	**79,6**
		zniekształcone		**1072,87**	**2395,57**	**693,48**	**4161,92**	**20,4**
		zdegradowane		**0,00**	**2,81**	**0,00**	**2,81**	**0,0**
		silnie zdegradowane		**0,00**	**0,79**	**0,99**	**1,78**	**0,0**

W trakcie przeprowadzonych prac fitosocjologicznych w Nadleśnictwie Goleniów wyróżniono trzy podstawowe grupy zbiorowisk. Do pierwszej grupy zaliczono zbiorowiska w stanie naturalnym (N) lub zniekształconym (Z1 i Z2). Drugą grupę stanowią leśne zbiorowiska zastępcze (LZZ) na siedliskach zbiorowisk leśnych. Trzecią grupę stanowią pozostałe wyróżnione zbiorowiska i zespoły (zespoły i zbiorowiska nieleśne, inne użytki).

Główne formy zniekształcenia zbiorowisk to neofityzacja, pinetyzacja, i monotypizacja.

Tabela 41. Stan zbiorowisk leśnych na podstawie opracowania fitosocjologicznego

Lp.	Wyróżnione grupy zbiorowisk, stan zachowania		N-ctwo Goleniów
			Powierzchnia [ha]
1.	Zbiorowiska w stanie naturalnym i zniekształcone		8651,40
	Cladonio-Pinetum	N	2,27
	Leucobryo-Pinetum	N	4477,91
		Z1	253,14
		Z2	22,97
	Molinio (caeruleae)-Pinetum	N	68,56
	Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis	N	747,85
		Z1	5,83
	Vaccinio uliginosi-Pinetum	N	88,70
	Querco roboris-Pinetum	N	23,12

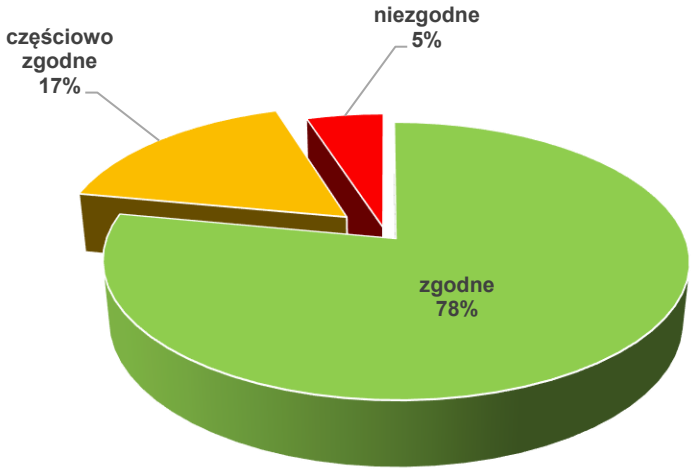
Lp.	Wyróżnione grupy zbiorowisk, stan zachowania		N-ctwo Goleniów
			Powierzchnia [ha]
		Z1	13,82
		Z2	10,75
	Fago-Quercetum petraeae	N	122,02
		Z1	28,37
		Z2	58,04
	Stellario-Carpinetum	N	227,25
		Z1	86,73
		Z2	41,51
	Luzulo pilosae-Fagetum	N	133,20
		Z1	49,25
		Z2	54,07
	Galio odorati-Fagetum	N	4,86
		Z1	23,14
	Fraxino-Alnetum	N	1471,11
		Z1	35,33
	Salicetum albo-fragilis	N	32,23
	Sphagno squarrosi-Alnetum	N	68,31
		Z1	61,61
	Ribeso nigri-Alnetum	N	280,72
		Z1	5,89
	Quercus robur-Betula pubescens	N	152,84
2.	Zbiorowiska nieleśne i inne użytki		95,78
3.	Leśne zbiorowiska zastępcze, zbiorowiska młodnikowe i porębowe		11774,83

Objaśnienia:
N – naturalne
Z1 – słabo zniekształcone
Z2 – silnie zniekształcone

7.1.2. Zniekształcenie drzewostanów

Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem

Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskowym typem lasu jest jednym z ważniejszych wskaźników wykorzystania zdolności produkcyjnej siedlisk. Jest to także wskaźnik naturalności ekosystemów leśnych.

Rysunek 55. Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem

Największą powierzchnię zajmują w Nadleśnictwie drzewostany zgodne z siedliskiem – aż 79 % powierzchni wszystkich drzewostanów. Zdecydowanie dużo mniejszą powierzchnię zajmują drzewostany częściowo zgodne z siedliskiem (17 %) i drzewostany niezgodne (5 %).

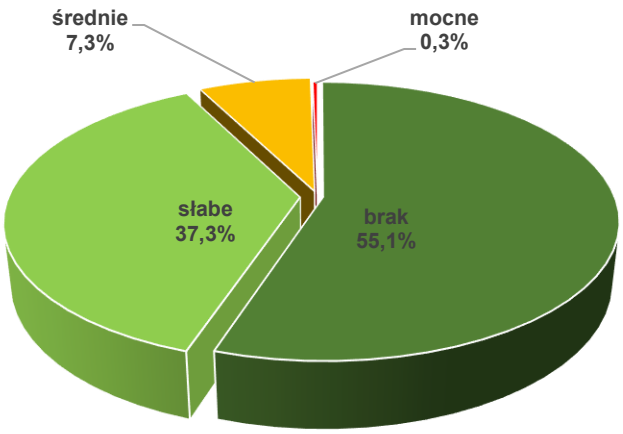
Pinetyzacja (borowacenie)

Zjawisko to wyróżnia się na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. W zależności od udziału sosny i świerka w górnej warstwie drzew wyróżnia się borowacenie:

- **słabe**, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi: ponad 80 % na siedliskach borów mieszanych; 50 - 80 % na siedliskach lasów mieszanych; 10 - 30 % na siedliskach lasowych;
- **średnie**, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi: ponad 80 % na siedliskach lasów mieszanych lub 30 - 60 % na siedliskach lasowych.
- **mocne**, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym wynosi na siedliskach lasowych ponad 60 %.

Tabela 42. Borowacenie w Nadleśnictwie Goleniów

Nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek drzewostanu			Ogółem [ha]	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80	>80 lat		
Nadleśnictwo Goleniów	brak	3751,69	4526,45	2954,03	11232,17	55,1
	słabe	1611,19	3893,79	2093,60	7598,58	37,3
	średnie	234,32	910,03	355,91	1500,26	7,3
	mocne	4,39	43,48	11,34	59,21	0,3

Rysunek 56. Borowacenie w Nadleśnictwie Goleniów

Z zestawień wynika, że 55,1 % powierzchni Nadleśnictwa zajmują drzewostany, w których nie występuje zjawisko pinetyzacji. Zdecydowanie mniejszą powierzchnię zajmują drzewostany ze słabym borowaceniem – 37,3 %. Borowaceniu średniemu uległo 7,3 %, a mocnemu zaledwie 0,3 % ogółu drzewostanów.

Monotypizacja

Polega na ujednoliceniu składu gatunkowego lub struktury wiekowej drzewostanów. Określa się ją dla kompleksów powyżej 200 ha, z uwzględnieniem grup wiekowych: 1-40 lat, 41-80 lat, powyżej 80 lat oraz podziału drzewostanów na sosnowe + świerkowe i pozostałe. Monotypizację wyróżnia się, gdy drzewostany jednogatunkowe lub jednowiekowe występują w zasadzie na zwartych powierzchniach (ok. 100 ha). Formę tą należy wyróżniać głównie dla sosny i świerka oraz rozdzielać na:

- monotypizację częściową, gdy:

- udział drzewostanów jednego gatunku i jednej (20-letniej) klasy wieku wynosi 50 – 80 %,
- udział jednej klasy wieku drzewostanów różnych gatunków w jednej klasie wieku przekracza 80 %,

- monotypizację pełną, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi ponad 80 %.

Na terenie Nadleśnictwa Goleniów monotypizacja nie występuje.

Neofityzacja

Sztuczna uprawa lub samoistne wnikanie gatunków drzew i krzewów obcych. Na terenie Nadleśnictwa Goleniów stwierdzono w udziale drzewostanów 16 gatunków drzew i krzewów obcych, występujących w warstwie drzew, podrostów oraz podszytu (zapisane w bazie danych Taksator).

Wśród gatunków panujących w drzewostanach stwierdzono udział daglezji zielonej i sosny wejmutki.

Problemem jest występowanie czeremchy amerykańskiej i robinii akacjowej w podszycie. Na odnawianych powierzchniach gatunki te mogą stanowić konkurencję dla pożądanych gatunków. Pozostałe gatunki nie są ekspansywne, przez co nie stanowią zagrożenia w gospodarce leśnej.

Leśne zbiorowiska zastępcze

Na terenie Nadleśnictwa wyróżniono 47 leśnych zbiorowisk zastępczych oraz zbiorowiska młodnikowe i porębowe na łącznej powierzchni 11774,83 ha, co stanowi 57% powierzchni[34]. Największą grupę L.Z.Z.-tów stanowią zbiorowiska zastępcze na potencjalnym siedlisku kwaśnej dąbrowy typowej *Fago-Quercetum petraeae* (28,21%), grądu *Stellario holosteaae-Carpinetum betuli* (12,02%) i na potencjalnym siedlisku wilgotnej kwaśnej dąbrowy *Fago-Quercetum petraeae molinietosum* (11,02%). Pozostałe leśne zbiorowiska zastępcze zajmują bardzo małe powierzchnie i nie mają istotnego znaczenia gospodarczego.

7.2. Zagrożenia

Lasy narażone są na ujemne oddziaływanie kilku czynników, które mają pochodzenie:

- biotyczne,
- abiotyczne,
- antropogeniczne.

7.2.1 Czynniki biotyczne

Spośród czynników przyrody ożywionej (zagrożenia biotyczne) największe szkody wyrządzają:
- grzyby,
- owady,
- zwierzyna płowa.

- **Grzyby patogeniczne i inne czynniki chorobotwórcze**

Najbardziej podatne na zagrożenia od grzybów patogenicznych są drzewostany na gruntach porolnych.

Podczas prac taksacyjnych szkody wywołane przez grzyby zinwentaryzowano na 54,02 ha lasu (18 wydzieleń).

Od 2019 r. na terenie N-ctwa Goleniów zaobserwowano presję jemioły rozpierzchłej na sośnie. Występowanie tego półpasożyta prowadzi do znacznego osłabienia kondycji zdrowotnej drzew, a w konsekwencji do ich zamierania.

- **Owady**

Podczas prowadzenia prac terenowych na terenie Nadleśnictwa zainwentaryzowano szkody spowodowane przez owady na powierzchni 23,94ha (7 wydzieleń).

[34] Powierzchnia objęta opracowaniem fitosocjologicznym

- **Zwierzyna**

Zwierzyna płowa wyrządza największe szkody w lasach w wieku do 20 lat, polegające na zgryzaniu sadzonek i spałowaniu drzew. Ważnym elementem jest utrzymywanie populacji na odpowiednim poziomie, co uczyni powstałe szkody gospodarczo znośnymi.

Głównymi sprawcami szkód są jeleniowate. Szkody powodowane przez zwierzynę płową są zauważalne na terenie całego Nadleśnictwa.

7.2.2. Czynniki abiotyczne

Spośród czynników przyrody nieożywionej największe zagrożenia wywołują silnie wiejące wiatry (huragany, trąby powietrzne), opady śniegu, zmiany stosunków wodnych, susze wiosenno-letnie, zbyt duże nasłonecznienie, w mniejszym stopniu zagrożenia związane z ekstremami temperatur (przymrozki wczesne, późne, okiść, listwy mrozowe itd.).

- **Wiatry**

W ostatnich latach bardzo zauważalne są zmiany klimatyczne będące następstwem zakłócenia bilansu dwutlenku węgla w atmosferze. Zmiany te przyczyniają się do powstania licznych fal huraganowych wiatrów: gwałtownych burz połączonych z bardzo silnymi wiatrami i gradobiciem.

- **Opady śniegu**

Śnieg najgroźniejsze szkody wyrządza w postaci okiści. Okiść powstaje podczas bezwietrznej pogody i przy temperaturze powyżej 0° C, kiedy mokry śnieg pada dużymi płatami i powoduje nadmierne obciążanie koron drzew. Skutkiem okiści jest łamanie wierzchołków i gałęzi, przyginanie drzew cienkich, nadrywanie korzeni, wreszcie łamanie pni i wywracanie drzew. Okiść może spowodować duże szkody zwłaszcza w nie pielęgnowanych młodnikach. Osłabione drzewa stanowią dogodne warunki rozwoju szkodników wtórnych i grzybów patogenicznych. Aby zapobiec okiści korzystniej jest wykonywać trzebieże częściej i o słabszym nasileniu.

- **Zmiany stosunków wodnych**

Głównym czynnikiem wpływającym na kondycję drzewostanów jest ilość opadów. Susza szczególnie niebezpieczna jest na nowo zakładanych uprawach wiosną i wczesnym latem, powodując znaczne ubytki wysadzanych drzew. W starszych drzewostanach susze letnie są bardzo groźne ze względu na zwiększone zagrożenie pożarowe szczególnie w drzewostanach iglastych. Zmiana stosunków wodnych przyczynia się do osłabienia kondycji drzew szczególnie starszych, o mniejszych zdolnościach przystosowawczych, które stają się podatne na ataki ze strony szkodników wtórnych oraz grzybów patogenicznych. Dążyć należy do hamowania spływu i parowania wody z ekosystemów leśnych poprzez wprowadzanie podsadzeń, pozostawianie pasów ochronnych przy jeziorach, rzekach, bagnach, źródliskach oraz utrzymywanie naturalnego charakteru brzegów wód powierzchniowych.

Poziom wody gruntowej, szczególnie na siedliskach wilgotnych i mokrych, ściśle związany jest z prawidłowym funkcjonowaniem urządzeń wodno-melioracyjnych. Na powierzchniach zagrożonych

zbyt dużą ilością wody należy zadbać przede wszystkim o właściwe funkcjonowanie urządzeń wodno-melioracyjnych, dbać tak, aby te urządzenia nie zagrażały siedliskom przyrodniczym, a przy doborze gatunków do przyszłych upraw mieć na uwadze ich odporność na niekorzystne warunki (nadmiar wody, huraganowe wiatry, zbyt silne zachwaszczenie).

W ostatnim dziesięcioleciu (2017 – 2026) miały miejsce ekstremalne zjawiska meteorologiczne – od ulewnych deszczy wywołujących podtopienia i zalania do susz glebowych połączonych ze zgorzelą słoneczną oraz oparzeniami.

- **Przymrozki**

Dość poważnym zagrożeniem dla upraw, podrostów i szkółek są późne przymrozki (wiosenne). Powodują obumieranie młodych pędów i liści, szczególnie dębów i buków. Zagrożenie występuje corocznie, ale w ostatnich latach nasila się w związku z przesuwaniem się (w kierunku późnej wiosny, a nawet wczesnego lata) terminów występowania pierwszych i ostatnich przymrozków wiosennych.

- **Zmiany klimatyczne i zmiany w zasięgu występowania gatunków drzew**[35]

Zmienia się zasięg występowania wielu gatunków, a niektóre stopniowo znikają z naszych lasów. Coraz częstsze susze i huraganowe wiatry osłabiają drzewostany, które następnie padają ofiarą patogenów.

Las przechwytuje z atmosfery dwutlenek węgla, który następnie przechowywany jest w samych drzewach oraz w glebie. Zwiększenie powierzchni lasów nie zastąpi wprawdzie odchodzenia od paliw kopalnych, ale może być jednym z narzędzi kompensowania emisji dwutlenku węgla. Lasy odgrywają też kluczową rolę w stabilizacji obiegu wody, zmniejszając dotkliwość zarówno susz, jak i powodzi. Kluczowa jest nie tylko ilość (powierzchnia) lasów, lecz także ich jakość. Stare, bioróżnorodne systemy leśne muszą zostać objęte szczególną ochroną.

Należy dbać o zwiększanie obszarów zalesionych (choć nie kosztem innych ważnych ekosystemów m.in. bagiennych) i ochronę tych istniejących. Funkcje ekologiczne, społeczne i gospodarcze lasów są dziś zagrożone przez kryzys klimatyczny. Jednocześnie lasy odgrywają bardzo ważną rolę w zapewnieniu stabilności środowiska. Przeciwdziałają antropogenicznej zmianie klimatu oraz łagodzą jej skutki.

7.2.3. Czynniki antropogeniczne

- **Zanieczyszczenie powietrza**

Roczna ocena jakości powietrza za 2025 r. dla stref województwa zachodniopomorskiego[36] przeprowadzona została zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

[35] Komitet Problemowy ds. Kryzysu Klimatycznego przy Prezydium PAN. (2024). *Komunikat 01/2024 na temat wpływu zmiany klimatu na lasy*. Polska Akademia Nauk.
[36] Praca zbiorowa. *„Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim. Raport wojewódzki za rok 2025”.* Szczecin. 2024. www.powietrze.gios.gov.pl

W województwie zachodniopomorskim klasyfikacji dokonano dla stref: aglomeracji szczecińskiej, miasta Koszalin i strefy zachodniopomorskiej, na bazie pomiarów wykonanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w 2025 r. Klasyfikację przeprowadzono dla poszczególnych zanieczyszczeń, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia i ochrony roślin. Odrębnie dla każdej substancji dokonuje się klasyfikacji stref, w których poziom odpowiednio:

− przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji – klasa C,

− mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji – klasa B,

− nie przekracza poziomu dopuszczalnego – klasa A,

− przekracza poziom docelowy – klasa C,

− nie przekracza poziomu docelowego – klasa A,

− przekracza poziom celu długoterminowego (dotyczy stężeń ozonu) – klasa D2,

− nie przekracza poziomu celu długoterminowego (dotyczy stężeń ozonu) – klasa D1.

Ocenę jakości powietrza za rok 2025, pod kątem ochrony zdrowia ludzi, w województwie zachodniopomorskim wykonano dla wszystkich trzech stref. W ocenie pod kątem ochrony roślin uwzględniono natomiast tylko strefę zachodniopomorską.

W zasięgu województwa zachodniopomorskiego Nadleśnictwo Goleniów należy do strefy zachodniopomorskiej.

Wszystkie trzy strefy województwa zachodniopomorskiego, w ocenie pod kątem ochrony zdrowia ludzi, otrzymały klasę A dla: dwutlenku siarki (SO_2), dwutlenku azotu (NO_2) pyłu zawieszonego PM2,5 (klasa A1), benzenu (C_6H_6), tlenku węgla (CO), ozonu (O_3), a także benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym PM10 oraz metali ciężkich oznaczonych w pyle zawieszonym PM10, tj.: arsenu, kadmu, niklu i ołowiu.

W 2025 r. na obszarze wszystkich stref został przekroczony poziom celu długoterminowego ozonu (O_3), określony ze względu na ochronę zdrowia ludzi (klasa D2).

Ocena jakości powietrza ze względu na ochronę roślin dotyczyła dwutlenku siarki (SO_2), tlenków azotu (NO_x) i ozonu (O_3). W 2025 r. w strefie zachodniopomorskiej nie zostały przekroczone dopuszczalne poziomy zanieczyszczeń powietrza, zarówno przez średnioroczne stężenie NO_x i SO_2, jak i przez stężenie SO_2 z okresu zimowego. Nie została także przekroczona wartość wskaźnika $AOT40_{5L}$ uśrednionego dla 5 lat (2021-2025), obowiązująca dla poziomu docelowego ozonu. Ze względu na ochronę roślin strefa zachodniopomorska została zaklasyfikowana do klasy A dla wszystkich ww. zanieczyszczeń. W strefie zachodniopomorskiej wystąpiło natomiast przekroczenie obowiązującego dla ozonu dodatkowego kryterium – poziomu celu długoterminowego ze względu na ochronę roślin (klasa D2).

- **Stan czystości wód**[37]

Na jakość wód ma wpływ wiele czynników, do których należą między innymi: rodzaj i ilość zanieczyszczeń wprowadzanych do wód, podatność danej kategorii wód na degradację oraz zdolność jej do samooczyszczania. Do głównych zagrożeń wód można zaliczyć:

- zrzuty punktowe ścieków komunalnych, bytowych i przemysłowych;
- zanieczyszczenia dopływające do wód ze źródeł rozproszonych (spływy powierzchniowe z terenów rolniczych, miejskich i przemysłowych, depozyt zanieczyszczeń z atmosfery, małe źródła punktowe);
- nadmierny pobór wód.

Wody powierzchniowe w zasięgu Nadleśnictwa Goleniów podzielone są na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) rzeczne i jeziorne. Co roku prowadzony jest na większości z nich monitoring (monitoring diagnostyczny i operacyjny, przeprowadzany w punkcie pomiarowo-kontrolnym, reprezentatywnym dla ocenianej JCWP) w taki sposób, aby uzyskane wyniki i dokonane na ich podstawie oceny dały jak najpełniejszy i wiarygodny obraz stanu wód.

Na ocenę stanu wód składa się ocena stanu ekologicznego (w przypadku silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych – ocena potencjału ekologicznego) oraz ocena stanu chemicznego. Stan ekologiczny/potencjał ekologiczny to określenie jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych sklasyfikowanej na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz wspierających je wskaźników fizykochemicznych i hydromorfologicznych.

Stan jednolitej części wód ocenia się poprzez porównanie wyników klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego.

Na podstawie monitoringu prowadzonego w latach 2019-2024 stan JCWP rzecznych w zasięgu Nadleśnictwa Goleniów oceniono jako zły.

- **Pożary**

Najbardziej zagrożone są drzewostany sosnowe, głównie na siedlisku Bs, Bśw i BMśw. Zagrożenie znacznie wzrasta w okresie wzmożonej penetracji lasów przez ludność (zbiór jagód i grzybów), na terenach atrakcyjnych wypoczynkowo, przy torach kolejowych, drogach publicznych.
W minionym dziesięcioleciu [2017-2026] na terenie Nadleśnictwa Goleniów odnotowano 83 pożary o łącznej powierzchni 13,23 ha. Najliczniejsza grupę stanowiły pożary spowodowane zaniedbaniem, których zarejestrowano 29, co odpowiada około 37 % wszystkich zdarzeń. Niewiele mniej pożarów powstało w wyniku podpalenia - 27 przypadków (34 %). Oznacza to ze ponad 70 % wszystkich pożarów miało bezpośredni związek z działalnością człowieka. Z tego względu kluczowe znaczenie dla ograniczenia liczby pożarów mają działania profilaktyczne obejmujące edukację społeczeństwa, monitoring terenów leśnych, egzekwowanie przepisów przeciwpożarowych oraz skutecznie wykrywanie i ściganie sprawców podpaleń.

[37] https://wody.gios.gov.pl/

Tabela 43. Pożary w ubiegłym 10-leciu w Nadleśnictwie Goleniów

Rok	Liczba pożarów	Powierzchnia [ha]
2017	1	0.01
2018	19	2.53
2019	16	6.05
2020	10	2.07
2021	5	0.10
2022	6	0.23
2023	6	0.63
2024	1	0.01
2025	4	0.16
2026	15	1.44

- **Port lotniczy**

Port Lotniczy Szczecin-Goleniów im. NSZZ „Solidarność" (kod IATA: SZZ, kod ICAO: EPSC) to międzynarodowe lotnisko zlokalizowane blisko miejscowości Goleniów, przy drodze ekspresowej S6. Jest to główny węzeł lotniczy dla regionu Pomorza Zachodniego.

Działalność i trwająca rozbudowa obiektu Port Lotniczy Szczecin-Goleniów im. NSZZ „Solidarność" generuje konkretne antropogeniczne zagrożenia dla okolicznej przyrody:

- zanieczyszczenie substancjami ropopochodnymi (praca maszyn, tankowanie samolotów oraz obsługa naziemna stwarzają stałe ryzyko infiltracji paliw lotniczych, olejów i smarów do gruntu, co powoduje miejscowe pogorszenie warunków geologiczno-inżynierskich podłoża i może skazić wody podziemne);
- ścieki i chemia lotniskowa (zimowe odladzanie samolotów oraz pasów startowych wymaga stosowania silnych środków chemicznych; bez odpowiedniej utylizacji substancje te spływają do okolicznych cieków wodnych, drastycznie obniżając jakość wód i zagrażając florze wodnej);
- emisja hałasu lotniczego (starty i lądowania generują wysoki poziom hałasu)
- kolizje z ptakami (ruch statków powietrznych stanowi bezpośrednie zagrożenie dla ptaków tj. ryzyko zderzeń; stosowanie systemów odstraszania ogranicza naturalne siedliska awifauny);
- fragmentacja siedlisk i bariera ekologiczna (rozbudowa infrastruktury terminalowej, dróg dojazdowych oraz ogrodzenie lotniska przecinają lokalne korytarze ekologiczne);
- zanieczyszczenie powietrza.

- **Szlaki komunikacyjne**

Przez teren Nadleśnictwa przebiegają następujące szlaki komunikacyjne:

- droga ekspresowa S3 przebiegająca przez teren województw: zachodniopomorskiego, lubuskiego i dolnośląskiego o długości 470,6 km, wytyczona południkowo ze Świnoujścia do Lubawki; stanowi fragment międzynarodowej trasy E65, leżącej w transeuropejskim korytarzu transportowym (TEN-T), przecina teren N-ctwa Goleniów w centralnej części na linii północ-południe;
- droga ekspresowa S6 (Trasa Kaszubska) przebiegająca przez teren województw: zachodniopomorskiego i pomorskiego, o planowanej długości około 400 km, wytyczona równoleżnikowo ze Szczecina poprzez Trójmiasto do Rusocina; stanowi fragment międzynarodowej trasy E28, zlokalizowanej w transeuropejskim korytarzu transportowym (TEN-T); przecina teren

N-ctwa Goleniów w jego wschodniej części (od węzła Goleniów Północ, stanowiącego połączenie drogi ekspresowej S3 i S6);
- droga wojewódzka nr 111 (DW111) o długości 42,6 km, biegnąca w woj. zachodniopomorskim, łącząca miejscowość Recław z zachodnią obwodnicą Goleniowa w ciągu dróg ekspresowych S3 i S6;
- droga wojewódzka nr 113 (DW113) o długości ok. 22 km przebiegająca przez powiat goleniowski; jej początek znajduje się na wschodniej obwodnicy Goleniowa koło miejscowości Żółwia Błoć (węzeł Goleniów Lotnisko z S6) skąd prowadzi do Maszewa, gdzie łączy się z drogą wojewódzką nr 106.
- drogi powiatowe; drogi gminne.

Trasy te przecinają kompleksy leśne Nadleśnictwa stanowiąc barierę ekologiczną utrudniającą swobodną migrację wielu gatunkom zwierząt. Ponadto są one znacznym źródłem zanieczyszczeń powietrza, źródłem hałasu oraz stanowią zagrożenie pożarowe.

- **Linie wysokiego napięcia**

Znajdujące się na terenie Nadleśnictwa linie wysokiego napięcia również posiadają cechy zagrażające środowisku. Głównym aspektem jest promieniowanie elektroenergetyczne występujące na tych obszarach. Istnieje również ryzyko wystąpienia pożarów.

- **Wysypiska śmieci**

Wśród odpadów oprócz łatwo biodegradowalnych występują odpady, które rozkładają się przez długi okres czasu. Oprócz odpadów produkowanych przez zwykłych mieszkańców wśród, których są plastiki czy baterie występują również odpady przemysłowe i niebezpieczne. Innym aspektem środowiskowo istotnym jest także gęsto występujące na terenie kraju, w tym równie często na terenach leśnych dzikie wysypiska, będące składowiskiem odpadów ciężko biodegradowalnych powiązanych z starą elektroniką czy branżą motoryzacyjną w tym przede wszystkim starymi oponami.

- **Zaśmiecanie i zanieczyszczenia**[38]

Jednolity system segregowania odpadów miał sprawić, że nieopłacalne stanie się wyrzucanie śmieci na dzikie wysypiska. System obowiązuje od 2017 r., ale mimo to stale powstaje wiele nowych dzikich wysypisk śmieci w lasach. Co roku z lasów usuwa się ponad 100 tys. m^3 śmieci. Według danych GUS, co roku likwidowanych jest w Polsce ponad 10 tys. dzikich wysypisk (w 2024 r. było ich 12,7 tys.).

Odpady, które znajdują się w lasach występują w dwóch formach. Po pierwsze, są to drobne, rozproszone (jednak zazwyczaj też liczne) pozostałości po osobach, które przebywały w danym miejscu w celach turystycznych lub rozrywkowych (opakowania po jedzeniu i napojach, odpady po środkach higieny osobistej). Po drugie, są to śmieci znacznych rozmiarów i ilości, specjalnie przywiezione i pozostawione w jednym lub kilku skupiskach (poremontowe, pobudowlane, motoryzacyjne, elektronika itp.).

[38] Kwarcińska K., Kwarciński T., Ulman P., *Edukować i karać. Zjawisko zaśmiecania lasów w Polsce*, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej w Krakowie, Kraków 2021.

- **Rozjeżdżanie terenów leśnych sprzętem motorowym**[39]

Nielegalna turystyka zmotoryzowana w lasach wpływa niekorzystnie na środowisko przyrodnicze (m.in. poprzez niszczenie roślinności, zwłaszcza runa i podszytu, uruchamianie erozji, płoszenie zwierząt), ale także stanowi zagrożenie dla innych osób korzystających z walorów tych terenów. Jest określana jako jeden z rodzajów szkodnictwa leśnego. Jest zjawiskiem zarówno globalnym (z uwagi na skalę występowania i miejsce w krajowej przestrzeni prawnej), jak i lokalnym.

- **Nadmierna presja społeczna**[40]

Wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze jest najczęściej negatywny. Dzieje się tak zwłaszcza wtedy, gdy turystyka ma charakter masowy i naturalna chłonność turystyczna obszaru zostanie przekroczona, a ponadto, gdy środowisko jest wrażliwe i mało odporne na antropopresję. W niektórych wypadkach turystyka może być korzystna dla środowiska. Ma to miejsce na przykład wtedy, gdy część dochodów z działalności turystycznej przeznaczana jest na ochronę przyrody albo też gdy tworzone są obszary chronione dla potrzeb turystyki i rekreacji. Negatywne oddziaływanie turystyki na środowisko to przede wszystkim wyczerpywanie naturalnych zasobów, zanieczyszczenie oraz fizyczna destrukcja środowiska.

- **Fragmentacja siedlisk**[41]

Fragmentacja krajobrazu to proces spowodowany rozbudową dróg, linii kolejowych, liniowej infrastruktury przemysłowej oraz liniowym rozszerzaniem się obszarów zabudowy, w wyniku którego ciągły w swym zasięgu ekosystem zmienia się w odizolowane płaty.

Fragmentacja, a w konsekwencji zanik siedlisk, jest jednym z podstawowych czynników mających wpływ na spadek różnorodności biologicznej. Minimalizacja tych procesów jest podstawowym zadaniem we współczesnej ochronie przyrody oraz w planowaniu przestrzennym opartym na zrównoważonym rozwoju. Ważne jest planowanie kompatybilne ekologicznie. Projektowanie sieci infrastruktury liniowej powinno być połączone z planowaniem sieci ekologicznych, tak by spełniały potrzebę utrzymania „łączności", która zgodnie z wytycznymi Dyrektywy Siedliskowej jest jedną z najważniejszych wartości ekologicznych.

- Negatywne oddziaływanie człowieka na las i środowisko przyrodnicze
  - istnienie barier ekologicznych, utrudniających migracje zwierząt;
  - wypalanie ściernisk, poboczy dróg, łąk, trzcinowisk;
  - niepełne skanalizowanie miejscowości, gromadzenie ścieków w szambach o wątpliwej szczelności oraz ich wylewanie do rowów i rzek;
  - spływ do wód środków ochrony roślin i nawozów sztucznych;

[39] Chyliński, J., Kowalski, P. (2022). *Nielegalna turystyka zmotoryzowana na terenie Lasów Państwowych w Polsce*. Przegląd Geograficzny, 94(1), 45–60.
[40] Kurek, W. (2005). Wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze obszarów górskich. W B. Domański & S. Skiba (Red.), *Geografia i sacrum* (T. 2, s. 95–104)
[41] Maciantowicz, M. (2019). *Fragmentacja kompleksów leśnych jako istotne zagrożenie cywilizacyjne*.

- niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy oraz ich zwiększone dawkowanie na polach;
- niszczenie tablic i urządzeń;
- nielegalne pozyskanie drewna, kłusownictwo.

8. PLAN DZIAŁAŃ

Rysunek 57. Tablica informacyjna dotycząca obszaru Natura 2000 SOO PLH320033 (*Fot. B. Brodziński*)

8.1. Zasady postępowania w obiektach stanowiących formy ochrony przyrody

Szczegółowo przedstawiono w Załączniku nr 1. Tabela XX – Wykaz działań i wskazań ochronnych do Programu Ochrony Przyrody.

8.2. Wskazania ochronne ograniczające negatywny wpływ na formy ochrony przyrody

Zaleca się:

- otoczenie opieką istniejących i proponowanych do objęcia ochroną prawną obiektów przyrodniczych;
- podjęcie starań o uznanie prawne proponowanych form ochrony przyrody;
- stale podnosić wiedzę przyrodniczą pracowników Nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie chronionych gatunków roślin, zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych;
- prowadzenie ewidencji występowania nowych stanowisk gatunków chronionych, siedlisk przyrodniczych, obiektów cennych przyrodniczo;
- zgłaszanie do RDOŚ stanowisk gatunków, dla których wyznacza się strefy ochrony, systematyczne monitorowanie już istniejących.

8.3. Zakres planu zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000

Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa nie jest poszerzony o zakres zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 28, pkt. 10 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

8.4. Postępowanie w projektowanych formach ochrony przyrody oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie

Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Goleniów nie ma projektowanych form ochrony przyrody.

8.5. Postępowanie w ekosystemach wodno-mokradłowych oraz ich bezpośrednim sąsiedztwie

Zaleca się:

- poprawę stosunków wodnych na terenie Nadleśnictwa poprzez:
  - utrzymywanie naturalnego charakteru brzegów bagien, jezior, cieków, rzek;
  - zachowanie istniejących torfowisk;
  - wokół bagien stanowiących osobne wydzielenia zaleca się w trakcie wykonywania cięć rębnych zachowywanie lub kształtowanie stref pasa ochronnego, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia;
  - wyłączenie z użytkowania rębnego (cięcia zupełne) drzewostanów na zabagnionych, trudno dostępnych siedliskach Bb, BMb, LMb i OlJ.

Nie stosuje się:

- cięć zupełnych bezpośrednio przy źródłach i źródliskach,
- rębni zupełnych oraz rębni gniazdowych w pasie o szerokości 25 m od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych.

W miejscach tych zaleca się pozostawianie naturalnych stref ekotonowych lub ich tworzenie poprzez sadzenie krzewów – w razie ich braku, oraz pielęgnowanie.

8.6. Kształtowanie stosunków wodnych

Działania prowadzone przez Nadleśnictwo powinny uwzględniać potrzebę ograniczania nadmiernego odpływu wód z ekosystemów oraz utrzymywania lub przywracania naturalnych stosunków wodnych w glebie. Zadania te, w zależności od potrzeb i możliwości realizować należy m. in. poprzez:

- pozostawianie zasobów leżących martwych drzew w zaawansowanym stadium rozkładu (m. in. w rezerwatach przyrody, drzewostanach wyłączonych z gospodarki leśnej, obniżeniach terenu i w pobliżu cieków wodnych), które w wyniku nasiąkania stanowią zasób wody podczas suszy utrzymujący warunki wilgotnościowe w okresach jej niedoboru;
- ochronę źródlisk;
- ograniczanie projektowania szlaków operacyjnych w odległości minimum 10 m od linii brzegowej naturalnych cieków i naturalnych zbiorników wodnych.

8.7. Działania mające na celu poprawę stanu zbiorowisk leśnych

Przekształcona roślinność Nadleśnictwa wymaga przeprowadzenia działań mających na celu jej unaturalnienie. Działania takie powinny zostać podjęte szczególnie w przypadku leśnych zbiorowisk zastępczych i zbiorowisk w stanie silnie zniekształconym (Z2). Sposób postępowania uzależniony jest od fazy rozwojowej zbiorowisk, stopnia zniekształcenia oraz obecności młodych pokoleń gatunków odpowiadających składom gatunkowym zespołów potencjalnych:

- przebudowie całkowitej powinny podlegać zbiorowiska, które wymagają podjęcia działań z zakresu przebudowy z wykorzystaniem użytkowania rębnego; są to najczęściej zbiorowiska zastępcze znajdujące się w fazie dojrzałej lub optymalnej takie jak: zbiorowiska zastępcze ze świerkiem (*L.Z.Z. Picea abies*) na siedliskach potencjalnych kwaśnych buczyn i grądów, zbiorowiska z panującą brzozą (*L.Z.Z. Betula pendula*) na potencjalnych siedliskach grądów oraz zbiorowiska z drzewostanami sosnowymi (L.Z.Z. *Pinus sylvestris*) w fazie dojrzałej na siedliskach grądów, kwaśnych i żyznych buczyn;
- przebudowa stopniowa (czasowa) obejmuje grupy drzewostanów, których docelowy, pożądany skład optymalny dla danego siedliska będzie możliwy w dłuższym czasie, nie mniej niż dwa – trzy dziesięciolecia, a czasami nawet dwa pokolenia generacyjne drzewostanów; proces przebudowy w tych drzewostanach powinien być prowadzony sukcesywnie, z zachowaniem ładu i porządku przestrzennego typowego dla ostępowego sposobu zagospodarowania; przy zachowaniu odpowiednich rębni oraz wprowadzaniu młodego pokolenia o składzie gatunkowym zgodnym z potencjalnym zbiorowiskiem roślinnym możliwe będzie uzyskanie odpowiedniej zgodności zbiorowisk rzeczywistych z potencjalnymi możliwościami siedliska z uwzględnieniem czynników ekonomicznych determinujących współczesną gospodarkę leśną.
- przebudowa częściowa leśnych zbiorowisk zastępczych powinna obejmować dwa zasadnicze elementy: trzebieże przekształceniowe oraz wprowadzanie podsadzeń i pielęgnacje - zarówno gatunków sztucznie wprowadzonych jak i z naturalnego obsiewu złożonego z gatunków pożądanych, typowych dla danego potencjalnego zbiorowiska roślinnego.
- dla lasów gospodarczych nie będących siedliskami przyrodniczymi proponowane składy gatunkowe upraw powinny być wypadkową naturalnej struktury gatunkowej zespołów roślinnych oraz potrzeb hodowlanych; w wydzieleniach zaliczonych do leśnych siedlisk przyrodniczych należy stosować specjalne składy gatunkowe, ustalone między Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Szczecinie a Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Szczecinie.

8.8. Wytyczne dotyczące postępowania na siedliskach przyrodniczych Natura 2000

Fakultatywne wskazania ochronne[42]:

2330 – nie zalesiać. Aktywne metody ochrony tego typu siedlisk powinny polegać na

[42] Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000- podręcznik metodyczny

hamowaniu naturalnej sukcesji roślinności, a zatem na systematycznym usuwaniu siewek i podrostu gatunków drzewiastych (głównie sosny). Zabiegi te powinno się przeprowadzać w okresie zimowym, tak by nie zniszczyć roślinności murawowej wraz z powierzchniową warstwą gleby, a tym samym nie uruchomić utrwalonych murawą piasków. W bogatszych gatunkowo murawach, na wilgotniejszych i zasobniejszych piaskach, można także stosować umiarkowany wypas uniemożliwiający odnawianie się gatunków drzewiastych.

3160 – zarządzanie siedliskiem wymaga działań na poziomie obszaru wodnego – zlewni bezpośredniej i pośredniej. Na całym obszarze wodnym mieszczącym siedlisko zaleca się jego ochronę poprzez: ochronę stref brzegowych, wyznaczenie stref działań ochronnych, ograniczenie eutrofizacji i gromadzenia się osadów.

6510 – siedlisko to powinno być obejmowane ochroną czynną. Należy je kosić, najlepiej ręcznie lub lekkim sprzętem, maksymalnie dwa razy w roku. Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie i intensywne wypasanie. Siano powinno być usuwane z łąki. Użytki zielone powinny być umiarkowanie nawożone. Wysokość dawek nawozów zależy od żyzności siedliska.

7110*, 7120 – kluczowym elementem ochrony torfowisk wysokich jest zapewnienie optymalnych warunków hydrologicznych, tj. stanu silnego i stabilnego uwodnienia, dlatego wszelkie zalecenia dotyczące ochrony torfowisk wysokich powinny uwzględniać możliwości zachowania istniejących korzystnych warunków hydrologicznych lub ich poprawy. Metody ochrony torfowisk wysokich obejmują zarówno ochronę bierną, jak też czynną.

7140 – działania ochronne powinny zmierzać przede wszystkim do podniesienia poziomu wód gruntowych do stanu pierwotnego, m. in. przez stopniowe zmniejszanie oddziaływania istniejącej infrastruktury melioracyjnej aż do jej likwidacji, jak również sukcesywne wycinanie pojawiających się krzewów i podrostów drzew, niekiedy także koszenie (głównie trzciny).

7150 – w naturalnie ukształtowanych formach obniżeń na powierzchni torfowisk zaleca się ochronę bierną (ochrona przed osuszeniem terenu, podniesieniem trofii i zanieczyszczeniem chemicznym środkami ochrony roślin itp.)

9110, 9130 – w lasach gospodarczych zalecane jest stosowanie rębni złożonych, oraz pozostawienie do naturalnej śmierci wybranych drzew czy też fragmentów ekosystemu siedliska. Z punktu widzenia ochrony kwaśnych buczyn niekorzystne jest wprowadzanie do nich gatunków obcych.

9160 – w lasach gospodarczych rozsądny jest kompromis między ochroną, a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych sposobów użytkowania jednak pod warunkiem równoczesnego prowadzenia przebudowy oraz przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych. Ograniczyć wprowadzanie buka na siedliskach i promować na nich drzewostany dębowo-grabowe.

9190 – w lasach gospodarczych rozsądny jest kompromis między ochroną a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych sposobów użytkowania, jednak pod warunkiem

równoczesnego prowadzenia unaturalniającej przebudowy: przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych i odstąpienia od preferowania świerka.

91D0* – podstawą wszystkich działań ochronnych jest zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska. Zaleca się wyłączenie najlepiej zachowanych fragmentów z gospodarki leśnej (włączenie do gospodarstwa specjalnego). Na siedliskach o zmienionych warunkach wodnych, po ich korekcie i w zależności od celu planowanego do osiągnięcia, zabiegi czynnej ochrony mogą polegać na usunięciu z drzewostanu gatunków niepożądanych.

91E0*, 91F0 – podstawą zachowania lasów łęgowych jest przede wszystkim zapewnienie warunków siedliskowych, w których funkcjonuje ten typ ekosystemu, poprzez utrzymanie właściwych warunków wodnych. Z punktu widzenia ochrony niekorzystne jest wprowadzanie do siedliska gatunków obcych.

Przytoczone wskazania ochronne są wskazaniami ogólnymi o charakterze kierunkowym. Zapisy odnoszą się do siedlisk wykształconych prawidłowo, z optymalnym poziomem uwilgotnienia.

Zaplanowane zabiegi powinny mieć na celu zachowanie ciągłości istniejących siedlisk.

Dla leśnych siedlisk przyrodniczych położonych w obszarach Natura 2000 z Dyrektywy Siedliskowej (SOO), oraz dla części siedlisk przyrodniczych poza tymi obszarami przyjęto TD, orientacyjne składy upraw oraz rodzaje rębni przedstawione w tabeli poniżej (zgodnie z załącznikiem do aneksu Nr 3/2014 z dnia 27 sierpnia 2014 r. do Porozumienia nr 1/2009 z dnia 23.11.2009 r. zawartego pomiędzy Dyrektorem RDLP w Szczecinie, a Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Szczecinie).

Tabela 44. Typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw, oraz rodzaje rębni dla poszczególnych typów siedlisk przyrodniczych

Kod Siedliska	Siedlisko Przyrodnicze	TSL	TD	Orientacyjny skład upraw	Zalecany rodzaj rębni	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
9110-1	*Kwaśna buczyna niżowa*	BMśw	So Bk**	Bk 60 So 30 Db i inne 10	II/III/IV/V	Orientacyjne składy gatunkowe z So zaleca się stosować w przypadku odnawiania powierzchni, na których w składzie d-stanu macierzystego występowała So, w udziale min. 30%. Gatunki domieszkowe – Dbb, So (na uboższych siedliskach LM), Dbs
		LMśw LMw	Bk	Bk 90 Db i inne 10		
			Bk*	Bk 70 Db, So i inne 30		
			So Bk*	Bk 50 So 30 Db i inne 20		
		Lśw	Bk	Bk 90 Db i inne 10		
			Db Bk*	Bk 70 Db i inne 30		
9130-1	*Żyzna buczyna niżowa*	BMśw	So Bk**	Bk 60 So 30 Db i inne 10	II/III/IV/V	Orientacyjne składy gatunkowe z So
		LMśw	Bk	Bk 80 Db i inne 20		
		Lśw	Bk	Bk 90 Db i inne 10		

Kod Siedliska	Siedlisko Przyrodnicze	TSL	TD	Orientacyjny skład upraw	Zalecany rodzaj rębni	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
		Lw	Db Bk*	Bk 60 Db 30 Wz i inne 10		zaleca się stosować w przypadku odnawiania powierzchni, na których w składzie d-stanu macierzystego występowała So, w udziale min. 30%. Gatunki domieszkowe – Dbb, Dbs, Js, Ol, Wz, Gb, Czereśnia ptasia
			Bk	Bk 90 Db i inne 10		
9160	*Grąd subatlantycki*	BMśw BMw LMśw	Db	Db 80 Gb i inne 20	II/III/IV/V	Grab wprowadzić w zmieszaniu grupowym lub kępowym. Dopuszcza się udział Gb w późniejszych fazach rozwojowych d-stanu. Gatunki domieszkowe – Js, Os, Brz, Jw., Lpd, Czeresnia ptasia, Jrz brekinia, Ol, Wz
			So Db Bk**	Bk 50 Db 30 So i inne 20		
			So Gb Db**	Db 40 Gb 30 So i inne 30		
		LMw	Db	Db 80 Gb i inne 20		
			Gb Db	Db 60 Gb 30 Lp i inne 10		
		Lśw	Db	Db 80 Gb i inne 20		
			Gb Db	Db 50 Gb 30 Lp i inne 20		
			Gb Bk	Bk 50 Gb 30 Lp i inne 20		
			Lp Db	Dbs 50 Lp 30 Gb i inne 20		
			Gb Bk Db	Db 40 Bk 30 Gb i inne 30		
			Gb Db Bk	Bk 40 Db 30 Gb i inne 30		
			Db Gb	Gb 50 Db 30 Lp i inne 20		
			Bk Gb	Gb 50 Bk 30 Lp i inne 20		
		Lw	Db	Db 80 Gb i inne 20		
			Gb Db	Db 60 Gb 30 Lp i inne 10		
			Db Gb	Gb 50 Db 30 Wz i inne 20		
9170-1	*Grąd środkowoeuropejski*	LMśw	GbDb	Db 50 Gb 30 Bk, Lp i inne 20	III/IV/V	Grab wprowadzić w zmieszaniu grupowym lub kępowym. Dopuszcza się udział Gb w późniejszych fazach rozwojowych d-stanu. Gatunki domieszkowe – Klp, Lpd, Wz, Js, Ol, Brz, Os, Jw., Jrz brekinia
		LMw	Gb Db	Db 50 Gb 30 Bk, Lp i inne 20		
		Lśw	LpGbDb	Db 40 Gb 30 Lp 20 Kl.P i inne 10		
		Lw	LpGbDb	Db 40 Gb 30 Lp 20 Kl.p i inne 10		
9190-1	*Pomorski kwaśny las brzozowo-dębowy*	Bez względu na TSL	Brz Db	Db 60 Brz 30 So i inne 10	II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Bk, Ol, Os, Brz omszona
			SoDbBrz	Brz 40 Db 30 So 30		
			Db Brz	Brz 60 Db 30 i inne 10		
			So Db	Db 60 So 40		
			SoBrzDb	So 30 Brz 30 Db 30 i inne 10		
			Bk Db	Db 60 Bk 30 Brz i inne 10		
9190-2	*Śródlądowa kwaśna dąbrowa*	BMśw	Db So **	So 50 Db 30 Bk i inne 20		Gatunki domieszkowe – Bk, Ol, Os, Brz, Jw
			So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20		
		LMśw	Bk Db	Db 50 Bk 30 So i inne 20		
			So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20		
		LMw	So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20		
		Lśw	Bk Db	Db 50 Bk 30 So i inne 20		
			Db	Db 80 Bk i inne 20		

Kod Siedliska	Siedlisko Przyrodnicze	TSL	TD	Orientacyjny skład upraw	Zalecany rodzaj rębni	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
			Db Bk	Bk 50 Db 30 Jw. I inne 20		
91D0-1*	*Brzezina bagienna*	BMb	So Brz	Brzom 60 So 40	-	-
		LMb	So Brz	Brzom 60 So 30 Ol i inne 10		
91D0-2*	*Sosnowy bór bagienny*	Bb	So	So 90 Brzom i inne 10		
		BMb	Brz So	So 60 Brzom i inne 40		
91D0-3	*Ols torfowcowy*	Bez względu na TSL	Brz Ol	Ol 70 Brz i inne 30		
			SoBrzOl	Ol 60 Brz 30 So i inne 10		
91E0-1*	*Nadrzeczny łęg wierzbowy*	Bez względu na TSL	Wb	Wb 70 Ol i inne 30	-	-
91E0-2*	*Nadrzeczny łęg topolowy*	Bez względu na TSL	Tp	Tp 70 Ol i inne 30	-	-
91E0-3*	*Niżowy łęg jesionowo-olszowy*	LMw	Ol Js	Js 50 Ol 30 Brz i inne 20	I/II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Wz, Dbs, Brz, Js, Ol, Gb, Bk
			Js Ol	Ol 50 Js 30 Brz i inne 20		
		Lw	Ol Js	Js 50 Ol 30 Brz i inne 20		
			Js Db	Db 50 Js 30 Wz i inne 20		
			Db Js	Js 50 Db 40 Ol i inne 10		
			Db Ol	Ol 50 Db 30 Wz i inne 20		
			Ol Db	Db 50 Ol 30 Wz i inne 20		
		OlJ	Js Ol	Ol 60 Js 30 Brz i inne 10		
			Ol Js	Js 60 Ol 30 Brz i inne 10		
		Ol	Ol	Ol 90 Js i inne 10		
91E0-4*	*Źródliskowy las olszowy na niżu*	OlJ	Ol	Ol 90 Js i inne 10	-	-
91E0-5*	*Podgórski łęg jesionowy*	Bez względu na TSL	Js	Js 90 Ol i inne 10	-	-
91F0-1	*Łęg dębowo-wiązowo-jesionowy typowy*	Lw	JsWzDb	Db 40 Wz 30 Js i inne 30	II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Ol, Gb
91F0-2	*Łęg dębowo-wiązowo-jesionowy śledziennicowy*	LMw	Js Wz	Wz 40 Js 30 Db i inne 30		
		Lw				
91I0-1*	*Świetlista dąbrowa*	Bez względu na TSL	So Db	Dbb 50 So 30 Brz i inne 20	IV/V	Gatunki domieszkowe – So, Jrz brekinia, Wz
			Db	Dbb 90 Lp i inne 10		
91T0	*Sosnowy bór chrobotkowy*	Bśw	So	So 90 Brz 10	I/IV	-
9180*	*Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach*	Lśw Lw	Wz Jw	Jw. 60 Wz 20 Lp i inne 20	II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Lp, Db, Bk

* - siedliska przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym

** - TD dopuszczone do zastosowania dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”

1. w przypadkach uzasadnionych uwarunkowaniami terenowymi dla wszystkich TD wymienionych w w/w tabeli dopuszcza się zmiany w składach gatunkowych upraw w granicach +/- 10%.
2. Na siedliskach przyrodniczych zlokalizowanych na stokach o stromym nachyleniu odstąpić od użytkowania rębnego, natomiast w obrzeżach wód i cieków wodnych, obrzeżach źródlisk, torfowisk przejściowych, wysokich, nakredowych oraz alkalicznych kształtować strefy przejściowe – zwane ekotonami.
3. W przypadku TD oraz orientacyjnych składów gatunkowych upraw, w których występuje Js, do czasu ustąpienia choroby tego gatunku należy zastępować go innymi gatunkami, takimi jak, np. Db, Wz, Jw., Ol.

4. w przypadku, gdy dane siedlisko przyrodnicze przypisane jest dla całego wydzielenia, a występuje tylko na jego części (w płatach na powierzchni co najmniej 0,25 ha) zaleca się stosowanie TD oraz orientacyjnych składów gatunkowych tylko dla płatów tego siedliska przyrodniczego.

8.9. Ochrona gleb leśnych

Ochrona gleb ma na celu zapobieganie procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek m.in. działalności nieleśnej.

Zaleca się:

- podejmowanie działań mających na celu poprawianie wartości użytkowej gleb oraz zapobiegających obniżania ich produkcyjności.

8.10. Ochrona różnorodności biologicznej

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zasad, zarządzeń i instrukcji.

W celu ochrony różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Goleniów zaleca się:

- dla zachowania leśnych zasobów genowych należy ściśle realizować zadania w zakresie ochrony genotypów rodzimych gatunków drzew leśnych;
- promować gatunki rodzime;
- dostosowywać skład gatunkowy upraw do odpowiednich typów siedliskowych lasu;
- przebudowę drzewostanów w kierunku zgodnym z typem siedliskowym i typem drzewostanu z zachowaniem zasad selekcji, hodowli oraz ochrony lasu stosowanych w wielofunkcyjnej gospodarce leśnej;
- w odpowiednich warunkach siedliskowych dążenie do powstawania drzewostanów zróżnicowanych pod względem wieku, składu gatunkowego i struktury;
- pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu tzw. drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia;
- zachowanie w lasach starych, okazałych, często o ciekawych formach drzew lub kęp starodrzewi, drzew owocowych, klonów, lipy drobnolistnej, topól rodzimych, jarzębów, drzewiastych form: głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka (z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia);
- w maksymalnym stopniu wykorzystywać w odnowieniach dolne warstwy – naloty, podrosty, także na siedliskach uboższych – jeśli przedstawiają dobrą jakość i są zgodne z założonymi celami hodowlanymi;
- w koniecznych przypadkach usuwanie czeremchy amerykańskiej przy planowanych zabiegach gospodarczych;

- w celu zachowania różnorodności ekosystemów należy jak najszerzej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki;
- na terenie Nadleśnictwa unikać zalesiania śródleśnych łąk, skarp oraz niewielkich otwartych powierzchni, których zachowanie jest uzasadnione walorami przyrodniczymi;
- wywieszanie, w miarę potrzeb, drewnianych budek dla ptaków i nietoperzy;
- nie zalesiać powierzchni pozostawionych do naturalnej sukcesji.

8.11. Ochrona stanowisk gatunków chronionych i lokalnie rzadkich

W stosunku do gatunków grzybów (w tym porostów) i roślin naczyniowych, których stanowiska są wymienione w niniejszym Programie, zaleca się:

- upowszechnienie wiedzy o wymienionych gatunkach, ich wymagań ekologicznych, stwierdzonych stanowiskach wśród pracowników służby leśnej w Nadleśnictwie;
- aktualizowanie waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa o nowe stanowiska chronionych gatunków roślin;
- podczas prowadzenia zabiegów gospodarczych sukcesywnie eliminować gatunki ekspansywne (czeremcha amerykańska) zagrażające bezpośrednio stanowiskom cennych roślin;
- podczas projektowania szlaków zrywkowych (ciągów technologicznych) na etapie sporządzania szacunków brakarskich uwzględniać wszystkie elementy związane z ochroną przyrody, w tym stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin – ich stanowiska zaznaczyć na szkicu powierzchni manipulacyjnej. Przy użytkowaniu rębnym pozostawiać biogrupy i/lub kępy z wszystkimi warstwami lasu.

W zakresie ochrony stanowisk cennych roślin zarodnikowych zaleca się kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości martwego drewna i drzew biocenotycznych.

W zakresie ochrony starych i cennych drzew:

- Zaleca się zachowywać drzewa cenne o rozmiarach pomnikowych oraz drzewa o szczególnych cechach (tworzące określone układy przestrzenne np. aleje, stanowiące pamiątkę kultury leśnej np. pojedyncze drzewa egzotyczne, uznane za lokalnie rzadkie lub ginące, reprezentujące unikatowe formy np. szczudłowe świerki oraz będące przykładami unikatowych zjawisk biologicznych np. zrosty drzew).
- Zaleca się monitorowanie stanu zachowania drzew będących uznanymi pomnikami przyrody i w zależności od potrzeb, po uzgodnieniu z organem ochrony przyrody podjęcie odpowiednich działań ochronnych.
- Nie należy wprowadzać istotnych zmian w bezpośrednim otoczeniu drzew pomnikowych. Nie należy niszczyć roślinności epifitycznej, nie składować pozostałości zrębowych i innych odpadów

w promieniu 10 m. od drzewa. Drzew pomnikowych nie należy wycinać, uszkadzać, należy je pozostawiać na pniu, aż do naturalnego ich rozkładu, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu.

- Należy dążyć do zachowania w lasach nadleśnictwa jak największej liczby drzewiastych form głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka.

Zalecenia w zakresie ochrony fauny kręgowców:

- Monitoring stanowisk gatunków, dla których wyznacza się strefy ochrony.
- Zgłaszanie do RDOŚ stanowisk gatunków, dla których wyznacza się strefy ochrony.
- Należy przestrzegać regulacji prawnych obowiązujących w strefach ochrony gatunków chronionych (strefy ochronne gniazd). Zabiegi gospodarcze prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Zaleca się pozostawiać drzewa dziuplaste. W zależności od potrzeb w drzewostanach sosnowych dążyć do rozwieszenia skrzynek lęgowych, w tym skrzynek dla nietoperzy. Skrzynki dla nietoperzy należy koncentrować na skraju lasu, oraz w pobliżu skraju bagien, zrębów i upraw.
- Zaleca się zachowywać miejsca rozrodu płazów i gadów poprzez kształtowanie stref ekotonowych, ochronę siedlisk hydrogenicznych w lasach.

Zalecenia w zakresie ochrony fauny bezkręgowców:

- Zaleca się pozostawiać wszystkie pozostałości alei śródleśnych. W miarę możliwości, np. w uprawach dochodzących do ważniejszych dróg leśnych, wprowadzić przy tych drogach jedno- lub dwustronne śródleśne zadrzewienia alejowe. Stosować do tego materiał o charakterze zadrzewieniowym. Wprowadzać m. in. Db, Lp, Kl, Wz, Jrz, Js, Wb, Cz.p stosownie do stwierdzonych na gruncie warunków mikrosiedliskowych.
- Zaleca się pozostawiać drzewa owocowe.
- Zapewnienie w ekosystemach leśnych materii organicznej, przede wszystkim ilości martwego i rozkładającego się drewna. Martwe drzewa pozostawia się w celu zapewnienia ciągłości występowania martwego drewna, przy czym jego ilość nie może w szczególności stwarzać zagrożenia pożarowego lub ryzyka wystąpienia szkodliwych czynników biotycznych.
- Pozostawiać wybrane drzewa biocenotyczne.

8.12. Zasady wyznaczania i projektowania stref buforowych, ekotonowych i krajobrazowych

W lasach Nadleśnictwa Goleniów zaleca się niestosowanie cięć zupełnych w obrębie siedlisk bagiennych (wszystkie Bb, BMb, LMb oraz Ol w 3 stopniu uwilgotnienia) i w pasie o szerokości 25 m od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych. Zaleca się ograniczenie cięć zupełnych w strefie buforowej o szerokości jednej wysokości drzewostanu wokół wydzieleń taksacyjnych ze zdiagnozowanym siedliskiem bagiennym (wszystkie Bb, BMb, LMb oraz Ol w 3 stopniu

uwilgotnienia). Powyższe nie dotyczy sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.

Ponadto zaleca się dążyć do tego, aby strefy ekotonowe były maksymalnie wypełnione przez roślinność zielną, krzewy i drzewa w układzie pionowym i poziomym. Ma to na celu wytworzenie pełnej ściany lasu tzw. ściany okrajkowej ograniczającej wnikanie i penetrację wielu czynników wnętrza lasu, szczególnie z przelotowych tras komunikacyjnych, pól uprawnych oraz terenów zabudowanych.

8.13. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach

- Pozostawiać pozostałości dawnych cmentarzy. Obszar cmentarzy wyłączyć z użytkowania. Na ich obszarze można tolerować obecność gatunków egzotycznych (lilaka, śnieguliczki). Dopuszcza się zabiegi ograniczające rozwój krzewów zarastających mogiły. Uporządkować w przypadku konieczności. Proponuje się oznakowanie tych miejsc przez ustawienie tablic informacyjnych. Wszelkie czynności dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- Zaleca się zbieranie, gromadzenie i propagowanie informacji dotyczących historycznego i zwyczajowego nazewnictwa terenowego (nazwy dróg, alei, fragmentów lasu, jezior), informacje o dawnych leśnikach, właścicielach lasu itp.)
- W waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa zamieszczać informacje o przydrożnych kapliczkach, obeliskach, tablicach pamiątkowych, starych słupach podziału powierzchniowego i innych podziałów będących pamiątkami kultury powszechnej i leśnej.
- Pozostawiać stare drzewa owocowe spotykane na terenach leśnych, szczególnie w miejscach dawnych osad.

8.14. Lasy oddziaływania społecznego

Pogodzenie funkcji środowiskowej, społecznej i gospodarczej jest niezbędne we współczesnym gospodarowaniu lasem. Lasy mogą być wykorzystywane na cele turystyczne i rekreacyjne z jednoczesnym prowadzeniem gospodarki leśnej. Rosnące zapotrzebowanie na drewno, wzrost potrzeb ochrony krajobrazu, zwiększająca się świadomość społeczeństwa związana ze zdrowiem oraz coraz większy wpływ funkcji rekreacyjnej lasu doprowadzają do konieczności partycypacji społecznej związanej z prowadzoną gospodarką leśną. Wymaga to modyfikacji w sposobie gospodarowania lasami. Aby wypracować racjonalny kompromis konieczne jest nieschematyczne podejście do wszystkich drzewostanów, są to działania wymagające dużej wiedzy.[43]

Na terenie Nadleśnictwa Goleniów wyznaczono 2 obszary lasów o zwiększonej funkcji społecznej:

[43] Szymanek W. 2024. *Planowanie przestrzenne w urządzaniu lasu*.

- Lasy o zwiększonej funkcji społecznej pomiędzy Czarnocinem i Kopicami obejmujące tereny leśne o powierzchni ok. 105 ha, zlokalizowane nad Zalewem Szczecińskim pomiędzy miejscowościami Czarnocin i Kopice. W zasięgu m. in. plaża w Czarnocinie, ZPK „Krzewina", ścieżka edukacyjno-przyrodnicza „Promenada Słońca" i szlak „Szlak Stepnicko-Rokicki".
- Lasy o zwiększonej funkcji społecznej na północ od Goleniowa obejmujące tereny leśne o powierzchni ok. 168 ha zlokalizowane na północ od miejscowości Goleniów, po obu stronach ulicy Wolińskiej. Jest to obszar o dużym natężeniu ruchu pieszego, z wyznaczonym miejscem postoju (wiata, ławostoły, miejsce na ognisko).

Literatura

Atlas hydrologiczny Polski. IMiGW. Wyd. Geolog. Warszawa 1987.

Audyt krajobrazowy województwa zachodniopomorskiego

Chyliński, J., Kowalski, P. *Nielegalna turystyka zmotoryzowana na terenie Lasów Państwowych w Polsce*. Przegląd Geograficzny, 94(1), 45–60. 2022.

Czarnecka H. (red). 2005. *Atlas Podziału Hydrograficznego Polski.* Warszawa.

Elaborat Nadleśnictwa Goleniów. BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2016.

Elaborat Nadleśnictwa Goleniów. BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2027.

Geblewicz O. (red.) *„Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2030".* Szczecin. 2018.

Głowaciński Z. (red.). *Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce*. PWN. Warszawa 2002.

Głowaciński Z., Nowacki J. (red.) *Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce*. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu. 2004.

Jackowiak B., Żukowski W. *Ginące i Zagrożone Rośliny Naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski*. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań 1995.

Instrukcja urządzania lasu. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2024.

Jańczak J. (red.). *Atlas jezior Polski.* Bogucki Wydawnictwo Naukowe. Poznań 1999.

Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. *Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce*. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011

Kapuścinski, R. Historia ochrony przyrody w lasach. *Zarządzanie Ochroną Przyrody w Lasach*. 2013, (07).

Kaźmierczakowa R.(red.). *Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych.* Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków.2016.

Kleczkowski A.S. *Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w Polsce, wymagających szczególnej ochrony*. 1990.

Komitet Problemowy ds. Kryzysu Klimatycznego przy Prezydium PAN. (2024). *Komunikat 01/2024 na temat wpływu zmiany klimatu na lasy*. Polska Akademia Nauk.

Kondracki J. *Geografia regionalna Polski.* Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa. 2014.

Kondracki. J. *Polska. Geografia fizyczna Polski.* PWN. Warszawa 1988.

Kurek, W. Wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze obszarów górskich. W B. Domański & S. Skiba (Red.), *Geografia i sacrum* (T. 2, s. 95–104). 2005.

Kwarcińska K., Kwarciński T., Ulman P., *Edukować i karać. Zjawisko zaśmiecania lasów w Polsce*, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej w Krakowie, Kraków 2021.

Liro A. (red.) *Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA.* Fundacja IUCN. Warszawa 1998.

Łonkiewicz B. 1997. *Wytyczne i zalecenia w zakresie ujmowania w regionalnym i lokalnym planowaniu przestrzennym problematyki leśnej*. IBL, MOŚZNiL.

Maciantowicz, M. *Fragmentacja kompleksów leśnych jako istotne zagrożenie cywilizacyjne*. 2019.

Mapa podziału hydrograficznego Polski w skali 1: 10000 Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie/Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej/Wydział Systemu Informacyjnego Gospodarowania Wodami.

Matuszkiewicz J. M. *Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2500000, 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony botaniczne (42.5)* (w: *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej.* Główny Geodeta Kraju. IgiPZ PAN. Warszawa 1994.

Matuszkiewicz J. M. 2007. *Zespoły leśne Polski.* Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.

Matuszkiewicz W. *Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa*. PAN. Warszawa 1995.

Matuszkiewicz W. *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski*. PWN Warszawa 2001.

Mikołajków J., Sadurski A. (red.). 2017. *Informator PSH. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce.* Państwowy Instytut Geologiczny; Państwowy Instytut Badawczy. Warszawa.
Mojski J. E. *Objaśnienia do Mapy Geologicznej Polski 1:200000.* Wydawnictwo Geologiczne. Warszawa 1977.
Pawlaczyk P. (red.). *Zasady ochrony przyrody w lasach gospodarczych – propozycja społeczna*. 2008. http://www.kp.org.pl/instrukcja/index.html.
Pierzgalski, E. *Relacje między lasem a wodą – przegląd problemów.* 2008.
Podział hydrograficzny Polski. IMiGW, Warszawa 1983.
Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000, Lasy i bory – praca zbiorowa. Warszawa 2004.
POP Nadleśnictwa Goleniów na lata 2017-2026. BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2016.
Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego (do roku 2030)
Rejestr zabytków województwa zachodniopomorskiego. www.kobidz.pl
Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim. Raport wojewódzki za rok 2025." Szczecin. 2025. www.powietrze.gios.gov.pl
Solon J. *Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data*. „Geographia Polonica". 2 (91). s. 143-170
Standardowy Formularz Danych Ostoja Goleniowska
Standardowy Formularz Danych Ujście Odry i Zalew Szczeciński
Standardowy Formularz Danych Uroczyska w Lasach Stepnickich
Standardowy Formularz Danych Łąki Skoszewskie
Standardowy Formularz Danych Zalew Szczeciński
Standardowy Formularz Danych Puszcza Goleniowska
Szafer W., Pawłowski B. *Szata roślinna Polski.* PWN. Warszawa.
Szmalec T. i in. *Opracowanie fitosocjologiczne leśnych zbiorowisk roślinnych Nadleśnictwa Goleniów. Opis ogólny: Elaborat.* KRAMEKO sp. z o.o. 2014.
Szmalec T. i in. *Opracowanie glebowo-siedliskowe Nadleśnictwa Goleniów. Opis ogólny: Elaborat.* KRAMEKO sp. z o.o. 2014.
Szymanek W. *Planowanie przestrzenne w urządzaniu lasu*. 2024.
Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L. *Czerwona lista ptaków Polski*. OTOP. Marki. 2020.
Woś. A. *Klimat Polski.* PWN 1999. Warszawa.
Woś A. *Typy pogody, Regiony klimatyczne (31.8)* (w:) *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej.* Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa 1994.
www.bdl.lasy.gov.pl
www.wikipedia.pl
www.gdos.gov.pl
www.gios.gov.pl
www.szczecin.lasy.gov.pl/web/Goleniów
https://pl.weatherspark.com
Zarzycki K., Kaźmierczakowa R., Mirek Z., *Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Wyd. III. uaktualnione i rozszerzone.* Instytut Ochrony Przyrody PAN. 2014.
Zasady Hodowli Lasu. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Warszawa 2023.
Zielony R., Kliczkowska A. 2012. *Regionalizacja przyrodniczo – leśna Polski 2010*. CILP. Warszawa

Spis rysunków

Rysunek 1. Mapa sytuacyjna N-ctwa Goleniów 13
Rysunek 2. Położenie N-ctwa Goleniów na tle zasięgu RDLP w Szczecinie 14
Rysunek 3. Położenie N-ctwa Goleniów na tle korytarzy ekologicznych 19
Rysunek 4. Goleniów i okolice. Mapa: 2454_Gollnow (agronomische)_1900 20
Rysunek 5. Stepnica i okolice. Mapa: 2354_Münchendorf (agronomische)_1900 21
Rysunek 6. Tablica urzędowa w rezerwacie przyrody „Olszanka" (*Fot. B. Brodziński*) 26
Rysunek 7. Położenie rezerwatów przyrody na gruntach N-ctwa Goleniów 27
Rysunek 8. Położenie rezerwatu przyrody „Czarnocin im. prof. Janiny Jasnowskiej" 28
Rysunek 9. Położenie rezerwatu przyrody „Olszanka" 29
Rysunek 10. Rezerwat przyrody „Olszanka" (*Fot. B. Brodziński*) 30
Rysunek 11. Położenie rezerwatu przyrody „Uroczysko Święta im. prof. Mieczysława Jasnowskiego" 31
Rysunek 12. Położenie rezerwatu przyrody „Żółwia Błoć" 32
Rysunek 13. Rezerwat przyrody „Żółwia Błoć", oddz. 586k (*Fot. K. Gajda*) 33
Rysunek 14. Położenie rezerwatu przyrody „Przełomowa Dolina Gowienicy im. Macieja Trzeciaka" 34
Rysunek 15. Położenie rezerwatu przyrody „Białodrzew Kopicki" 37
Rysunek 16. Położenie obszaru Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013 na tle gruntów w zarządzie N-ctwa Goleniów 39
Rysunek 17. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013 (wg SDF) 40
Rysunek 18. Udział powierzchniowy wg gatunków rzeczywistych w obszarze PLH320013 40
Rysunek 19. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLH320013 40
Rysunek 20. Położenie obszaru Natura 2000 Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018 na tle gruntów w zarządzie N-ctwa Goleniów 43
Rysunek 21. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018 (wg SDF) 43
Rysunek 22. Udział powierzchniowy wg gatunków rzeczywistych w obszarze PLH320018 44
Rysunek 23. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLH320018 44
Rysunek 24. Położenie obszaru Natura 2000 Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 na tle gruntów w zarządzie N-ctwa Goleniów 47
Rysunek 25. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 (wg SDF) 47
Rysunek 26. Udział powierzchniowy wg gatunków rzeczywistych w obszarze PLH320033 48
Rysunek 27. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLH320033 48
Rysunek 28. Położenie obszaru Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 na tle gruntów w zarządzie N-ctwa Goleniów 50
Rysunek 29. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 (wg SDF) ... 50
Rysunek 30. Udział powierzchniowy wg gatunków rzeczywistych w obszarze PLB320007 51
Rysunek 31. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLB320007 51
Rysunek 32. Położenie obszaru Natura 2000 Puszcza Goleniowska PLB320012 na tle gruntów w zarządzie N-ctwa Goleniów 53

Rysunek 33. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Puszcza Goleniowska PLB320012 (wg SDF) 53
Rysunek 34. Udział powierzchniowy wg gatunków rzeczywistych w obszarze PLB320012 54
Rysunek 35. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLB320012 54
Rysunek 36. Położenie obszaru Natura 2000 Zalew Szczeciński PLB320009 na tle gruntów N-ctwa Goleniów 56
Rysunek 37. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Zalew Szczeciński PLB320009 (wg SDF)... 57
Rysunek 38. Lokalizacja pomników przyrody na gruntach N-ctwa Goleniów 60
Rysunek 39. Lokalizacja użytków ekologicznych na tle N-ctwa Goleniów 62
Rysunek 40. Położenie ZPK „Krzewina" na tle gruntów w zarządzie N-ctwa Goleniów 63
Rysunek 41. Położenie stanowiska dokumentacyjnego „Góra Zielonczyn" na tle gruntów N-ctwa Goleniów 65
Rysunek 42. Długosz królewski *Osmunda regalis* (Fot. B. Brodziński) 66
Rysunek 43. Rzeka Gowienica przepływająca przez teren N-ctwa Goleniów (*Fot. M. Małecka*) 87
Rysunek 44. Podstawowe jednostki hydrograficzne Polski /za MPHP/ 88
Rysunek 45. Fragment mapy hydrologicznej 91
Rysunek 46. Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w skali 1:800 000 - stan na 31.12.2023 r. 94
Rysunek 47. Mapa Potencjalnej Roślinności Naturalnej Polski 96
Rysunek 48. Udział powierzchniowy wg gatunków panujących 98
Rysunek 49. Udział powierzchniowy wg gatunków rzeczywistych 99
Rysunek 50. Struktura wiekowa drzewostanów 99
Rysunek 51. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Goleniów 100
Rysunek 52. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i struktury 101
Rysunek 53. Ślady dawnego żywicowania drzew (Fot. *M. Małecka*) 106
Rysunek 54. Zamierająca biogrupa w młodniku sosnowym w N-ctwie Goleniów (*Fot. B. Brodziński*) 111
Rysunek 55. Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem ... 114
Rysunek 56. Borowacenie w Nadleśnictwie Goleniów 115
Rysunek 57. Tablica informacyjna dotycząca obszaru Natura 2000 SOO PLH320033 (*Fot. B. Brodziński*) 125

Spis tabel

Tabela 1. Funkcje lasu – zestawienie powierzchni (powierzchnia leśna) 6
Tabela 2. Wykaz skrótów i terminów 7
Tabela 3. Zestawienie liczby i powierzchni kompleksów leśnych 17
Tabela 4. Zestawienie liczby i powierzchni form ochrony przyrody (i ich otulin) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Goleniów 26
Tabela 5. Zestawienie rezerwatów znajdujących się na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Goleniów 35
Tabela 6. Zestawienie rezerwatów znajdujących się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Goleniów 37
Tabela 7. Zestawienie zbiorcze powierzchni obszarów Natura 2000 w Nadleśnictwie Goleniów 38
Tabela 8. Zestawienie wspólnych powierzchni [ha] obszarów Natura 2000 na gruntach N-ctwa Goleniów 39
Tabela 9. Zestawienie powierzchni obszaru Ostoja Goleniowska PLH320013 39
Tabela 10. Obszar Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013 – siedliska przyrodnicze (kolorem zielonym wyróżniono leśne siedliska przyrodnicze) 41

Tabela 11. Obszar Natura 2000 Ostoja Goleniowska PLH320013 – gatunki roślin i gatunki zwierząt (kolorem zielonym wyróżniono gatunki związane ze środowiskiem leśnym) 42
Tabela 12. Zestawienie powierzchni obszaru Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018 42
Tabela 13. Obszar Natura 2000 Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018 – siedliska przyrodnicze (kolorem zielonym wyróżniono leśne siedliska przyrodnicze)..... 45
Tabela 14. Obszar Natura 2000 Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018 – gatunki roślin i gatunki zwierząt 46
Tabela 15. Zestawienie powierzchni obszaru Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033..... 46
Tabela 16. Obszar Natura 2000 Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 – siedliska przyrodnicze (kolorem zielonym wyróżniono leśne siedliska przyrodnicze)..... 49
Tabela 17. Zestawienie powierzchni obszaru Łąki Skoszewskie PLB320007..... 49
Tabela 18. Obszar Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 – gatunki ptaków (kolorem zielonym wyróżniono gatunki związane ze środowiskiem leśnym) 52
Tabela 19. Zestawienie powierzchni obszaru Puszcza Goleniowska PLB320012..... 53
Tabela 20. Obszar Natura 2000 Puszcza Goleniowska PLB320012 – gatunki ptaków (kolorem zielonym wyróżniono gatunki związane ze środowiskiem leśnym) 55
Tabela 21. Zestawienie powierzchni obszaru Zalew Szczeciński PLB320009..... 56
Tabela 22. Obszar Natura 2000 Zalew Szczeciński PLB320009 – gatunki ptaków (kolorem zielonym wyróżniono gatunki związane ze środowiskiem leśnym) 57
Tabela 23. Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów..... 60
Tabela 24. Wykaz użytków ekologicznych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Goleniów..... 61
Tabela 25. Zestawienie powierzchni ZPK „Krzewina”..... 63
Tabela 26. Wykaz stanowisk dokumentacyjnych na gruntach Nadleśnictwa Goleniów 65
Tabela 27. Zestawienie lokalnie cennych i chronionych gatunków występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Goleniów 66
Tabela 28. Wykaz chronionych roślin stwierdzonych i występujących pospolicie na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów..... 67
Tabela 29. Wykaz chronionych grzybów, w tym porostów, stwierdzonych i występujących pospolicie na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów 70
Tabela 30. Wykaz chronionych zwierząt stwierdzonych i występujących pospolicie na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów 72
Tabela 31. Powierzchnia stref ochrony zwierząt w Nadleśnictwie Goleniów..... 84
Tabela 32. Zestawienie powierzchni siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów..... 85
Tabela 33. Zestawienie mokradeł na gruntach N-ctwa Goleniów..... 94
Tabela 34. Zestawienie powierzchni zbiorowisk roślinnych na gruntach w zarządzie N-ctwa Goleniów 97
Tabela 35. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Goleniów 100
Tabela 36. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury 101
Tabela 37. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych.... 102
Tabela 38. Typy i podtypy krajobrazów w zasięgu terytorialnym N-ctwa Goleniów 102
Tabela 39. Wykaz obiektów kultury materialnej..... 107

Tabela 40. Formy stanu siedliska 111
Tabela 41. Stan zbiorowisk leśnych na podstawie opracowania fitosocjologicznego 112
Tabela 42. Borowacenie w Nadleśnictwie Goleniów 114
Tabela 43. Pożary w ubiegłym 10-leciu w Nadleśnictwie Goleniów 121
Tabela 44. Typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw, oraz rodzaje rębni dla poszczególnych typów siedlisk przyrodniczych 129

KRONIKA

Załącznik nr 1

Tabela XX. Wykaz działań i wskazań ochronnych do programu ochrony przyrody

Nadleśnictwo Goleniów

Lp.	Adres leśny*	Pow. [ha]	Formy ochrony przyrody	Siedliska przyrodnicze	Obligatoryjne działania ochronne[1]	Wskazania ochronne[2]	Rekomendowane wskazania gospodarcze
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	10-10-1-12-336 -a -00	14,37	Rezerwat przyrody „Olszanka”	-	Cięcia pielęgnacyjne mające na celu przebudowę drzewostanu brzozowego w kierunku łęgu wierzbowo-topolowego (siedliska lasu łęgowego). W przypadku braku spontanicznego odnawiania się wierzby i topoli wprowadzić odnowienia sztuczne używając lokalnych ekotypów rodzimych gatunków. Zabieg rozłożony na cały okres obowiązywania planu. Drzewostan: Brzoza Betula pendula – 100% wiek 85 lat, zadrzewienie 0,4. Skład docelowy: wierzba Salix sp. - 70%, topola Populus sp. (biała P. alba, czarna P. canescens, szara P. nigra) - 20%, domieszkowo dąb szypułkowy Quercus robur, wierzba krucha Salix fragilis, wiąz Ulmus sp. - 10%, w podroście gatunki drzewostanu. Szacunkowo, w celu przeciwdziałania eutrofizacji siedliska, do pozyskania i usunięcia z granic rezerwatu - 450 m3 drewna. Na łącznej powierzchni całego wydzielenia.	-	BRAK WSK
2.	Wszystkie drogi betonowe w rezerwacie, a w	-		-	Utrzymanie sprawności technicznej dróg (w stanie przejezdności).	-	-

Lp.	Adres leśny*	Pow. [ha]	Formy ochrony przyrody	Siedliska przyrodnicze	Obligatoryjne działania ochronne[1]	Wskazania ochronne[2]	Rekomendowane wskazania gospodarcze
	szczególności tzw. „Czarna Droga”						
3.	10-10-1-12-862 -b -00	8,81	Rezerwat przyrody „Uroczysko Święta im. prof. Mieczysława Jasnowskiego”	9190	Zabezpieczenie odradzających się okazów wiciokrzewu pomorskiego oraz kontrolowanie stanu wybranych i oznakowanych okazów. Oznakowanie farbą lub taśmą okazów objętych kontrolą. Prowadzenie dokumentacji (opisowej i fotograficznej) ze stałych pozycji.	-	BRAK WSK
4.	10-10-1-12-843 -c -00	8,52		-		-	BRAK WSK
5.	10-10-1-12-862 -d -00	4,53		9190, 91E0	Zabezpieczenie odradzających się drzewostanów łęgowych (z odradzającymi się jesionami i wiązami) przed zwierzyną poprzez grodzenie siatką leśną wydzieleni leśnych. Grodzenie siatką leśną o wysokości min. 2 m. Łączny areał do grodzenia – 14,07 ha. Grodzenie sąsiednich oddziałów – wg potrzeb.	-	BRAK WSK
6.	10-10-1-12-863 -a -00	3,67		9190, 91E0		-	BRAK WSK
7.	10-10-1-12-863 -b -00	5,98		91E0		-	BRAK WSK
8.	Dukt prowadzący od zachodu do centrum rezerwatu przez oddz. 851, 852	-		-	Poprawa drożności głównego duktu w rezerwacie ze względów przeciwpożarowych poprzez usuwanie powalonych pni drzew przegradzających dukt leśny metodami stosowanymi w gospodarce leśnej - wg potrzeb.	-	-
9.	10-10-1-07-614 -d -00	4,97	Rezerwat przyrody „Żółwia Błoć”	-	Bieżąca konserwacja istniejących i nowo wybudowanych zastawek – w miarę potrzeb.	-	-
10.	10-10-1-07-585 -f -00	2,69		91D0 7140		-	-
11.	Płaty siedliska 91E0 w obszarze (wg mapy działań ochronnych w obszarze – Załącznik 5a do Zarządzenia Regionalnego dyrektora Ochrony		Obszar Natura 2000 Uroczyska w lasach stepnickich PLH320033	91E0	1. Faworyzowanie odnowień naturalnych gatunków typowych dla siedliska. 2. Kontynuowanie w ramach realizowanej gospodarki działań	-	-

Lp.	Adres leśny*	Pow. [ha]	Formy ochrony przyrody	Siedliska przyrodnicze	Obligatoryjne działania ochronne[1]	Wskazania ochronne[2]	Rekomendowane wskazania gospodarcze
	Środowiska w Szczecinie z dnia 31.03.2014 r.				mających na celu utrzymanie ilości martwego drewna i starych drzew. 3. Przyjęcie zasad gospodarowanie na siedlisku uwzględniających zapisy zgodnie z tabelą zasad gospodarowania na siedlisku (zamieszczoną w PZO poniżej tabeli działań ochronnych).		
12.	Wszystkie wydzielenia w obszarze Natura 2000	-	Obszar Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007	-	Planowanie i realizacja gospodarki leśnej na gruntach w Zarządzie PGL Lasy Państwowe z uwzględnieniem wymogów ekologicznych przedmiotów ochrony: kania czarna, kania ruda, bielik, poprzez: - pozostawianie na powierzchniach użytkowanych rębniami zupełnymi do 5 % w formie grup i/lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych i względów bezpieczeństwa. W rębniach złożonych w miarę możliwości w miarę możliwości pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. W przypadku rębni zupełnej w miarę możliwości łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących działkach - kontrolę powierzchni przewidzianych i przygotowywanych do rębni pod kątem występowania gniazd gatunków objętych ochroną strefową.	-	-
13.	Wszystkie wydzielenia w obszarze Natura 2000		Obszar Natura 2000 Puszcza Goleniowska PLB320012		Uwzględnienie ochrony gatunkowej w gospodarce leśnej (dotyczy przedmiotów ochrony: kania ruda, bielik):		

Lp.	Adres leśny*	Pow. [ha]	Formy ochrony przyrody	Siedliska przyrodnicze	Obligatoryjne działania ochronne[1]	Wskazania ochronne[2]	Rekomendowane wskazania gospodarcze
					1. kontynuowanie dotychczasowej ochrony strefowej, w tym: - wprowadzanie stref ochrony dla nowo odkrytych gniazd, - utrzymywanie stref ochrony przez co najmniej 3 lata po opuszczeniu miejsca lęgu przez kanie oraz co najmniej 5 lat po opuszczenia miejsca lęgu przez bielika przy jednoczesnym braku gniazda w tym okresie i braku innych śladów jednoznacznie wskazujących na zainteresowanie bielików ostoją. 2. Utrzymywanie w lasach obszaru Natura 2000 drzewostanów dojrzałych (Ol, Brz – powyżej 80 lat, So, Md, Bk, Db w wieku powyżej 100 lat) na powierzchni nie mniejszej niż 5 % powierzchni leśnej zalesionej, uwzględniając wymagania gatunkowe przedmiotów ochrony. 3. Utrzymywanie i/lub kształtowanie stref ekotonowych o szerokości ok. 1-2 wysokości drzewostanu wzdłuż jezior i rzek, nieużytkowane rębniami zupełnymi. Szerokość stref powinna być dostosowana do warunków terenowych. 4. Pozostawianie na powierzchniach użytkowanych rębniami zupełnymi do 5 % w formie grup i/lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi z wyjątkiem zrębów d 1 ha, bloków upraw pochodnych i względów bezpieczeństwa. W rębniach złożonych w miarę możliwości pozostawianie grup, kęp lub		

Lp.	Adres leśny*	Pow. [ha]	Formy ochrony przyrody	Siedliska przyrodnicze	Obligatoryjne działania ochronne[1]	Wskazania ochronne[2]	Rekomendowane wskazania gospodarcze
					pojedynczych drzew. W przypadku rębni zupełnej w miarę możliwości łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących działkach. 5. W celu wyeliminowania ryzyka utraty lęgów rekomenduje się wykonywanie w planowanym do zabiegu drzewostanie rozpoznania zasiedlenia.		
14.	Wszystkie wydzielenia w obszarze Natura 2000		Obszar Natura 2000 Puszcza Goleniowska PLB320012		Uwzględnianie wymogów ochrony gągoła w gospodarce leśnej: 1. utrzymywanie i/lub kształtowanie stref ekotonowych o szerokości ok. 1-2 wysokości drzewostanu wzdłuż jezior i rzek, nieużytkowane rębniami zupełnymi. Szerokość stref powinna być dostosowana do warunków terenowych. 2. pozostawianie w lasach i zadrzewieniach drzew dziuplastych w strefach ekotonowych o szerokości ok. 1-2 wysokości drzewostanu nad brzegami jezior i rzek, z wyjątkiem drzew zagrażających bezpieczeństwu ludzi i mienia.		
15.	Płaty siedlisk zgodnie z Załącznikiem Nr 2	-	-	2330	-	Nie zalesiać. Hamowanie naturalnej sukcesji roślinności - systematyczne usuwaniesiewek i podrostu gatunków drzewiastych (głównie sosny).	-
16.		-	-	3160	-	Zachowywać i/lub tworzyć strefy ekotonowe wokół siedlisk przyrodniczych, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi	-

Lp.	Adres leśny*	Pow. [ha]	Formy ochrony przyrody	Siedliska przyrodnicze	Obligatoryjne działania ochronne[1]	Wskazania ochronne[2]	Rekomendowane wskazania gospodarcze
						i mienia. W strefie ekotonowej nie stosować rębni zupełnych i gniazdowych.	
17.		-	-	6510	-	Zapobieganie sukcesji (koszenie), nie zalesianie płatów siedliska.	-
18.		-	-	7110, 7120, 7140, 7150	-	Zachowywać i/lub tworzyć strefy ekotonowe wokół siedlisk przyrodniczych, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia. Usuwanie krzewów i/lub podrostów drzew z torfowiska.	-
19.		-	-	9110, 9130	-	Zalecane jest stosowanie rębni złożonych z długim okresem odnowienia. Dla zachowania pełni zróżnicowania ekosystemu zaleca się pozostawiać podczas cieć rębnych fragmenty drzewostanu do naturalnej śmierci w postaci kęp i/lub grup.	-
20.		-	-	9160	-	Kompromis między ochroną, a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych sposobów użytkowania jednak pod warunkiem równoczesnego prowadzenia przebudowy oraz przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych. Ograniczyć wprowadzanie buka na siedliskach grądowych i promować na nich drzewostany dębowo-grabowe.	-
21.		-	-	9190	-	Kompromis między ochroną, a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych	-

Lp.	Adres leśny*	Pow. [ha]	Formy ochrony przyrody	Siedliska przyrodnicze	Obligatoryjne działania ochronne[1]	Wskazania ochronne[2]	Rekomendowane wskazania gospodarcze
						sposobów użytkowania jednak pod warunkiem równoczesnego prowadzenia przebudowy oraz przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych. Odstąpienie od sztucznego odnowienia świerka na płatach siedliska.	
22.		-	-	91D0*	-	Zaleca się wyłączenie z gospodarki leśnej. Na siedliskach o zmienionych warunkach wodnych, po ich korekcie i w zależności od celu planowanego do osiągnięcia, zabiegi czynnej ochrony mogą polegać na usunięciu z d-stanu gatunków niepożądanych oraz zmniejszeniu zwarcia podszytu.	-
23.		-	-	91E0*, 91F0	-	Unikać należy wprowadzania gatunków obcych siedliskom łęgowym.	
24.	Informacje wrażliwe (osobny załącznik do Programu Ochrony Przyrody)	-	Stanowiska chronionych gatunków grzybów, w tym porostów i roślin	-	-	Zaleca się: • upowszechnienie wiedzy o wymienionych gatunkach, ich wymaganiach ekologicznych, stwierdzonych stanowiskach wśród pracowników służby leśnej w Nadleśnictwie; • aktualizowanie waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa o nowe stanowiska chronionych gatunków roślin; • podczas prowadzenia zabiegów gospodarczych sukcesywnie eliminować gatunki ekspansywne zagrażające bezpośrednio stanowiskom cennych roślin;	-

Lp.	Adres leśny*	Pow. [ha]	Formy ochrony przyrody	Siedliska przyrodnicze	Obligatoryjne działania ochronne[1]	Wskazania ochronne[2]	Rekomendowane wskazania gospodarcze
						• podczas projektowania szlaków zrywkowych (ciągów technologicznych) na etapie sporządzania szacunków brakarskich uwzględniać stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin – ich stanowiska zaznaczyć na szkicu powierzchni manipulacyjnej; przy użytkowaniu rębnym pozostawiać biogrupy i/lub kępy z wszystkimi warstwami lasu; • kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości martwego drewna i drzew biocenotycznych.	
25.	Informacje wrażliwe (osobny załącznik do Programu Ochrony Przyrody)	-	Stanowiska chronionych gatunków zwierząt	-	-	Zalecenia w zakresie ochrony fauny kręgowców: • Monitoring stanowisk gatunków, dla których wyznacza się strefy ochrony. • Zgłaszanie do RDOŚ stanowisk gatunków, dla których wyznacza się strefy ochrony. • Należy przestrzegać regulacji prawnych obowiązujących w strefach ochrony gatunków chronionych (strefy ochronne	-

Lp.	Adres leśny*	Pow. [ha]	Formy ochrony przyrody	Siedliska przyrodnicze	Obligatoryjne działania ochronne[1]	Wskazania ochronne[2]	Rekomendowane wskazania gospodarcze
						gniazd). Zabiegi gospodarcze prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami. • Zaleca się pozostawiać drzewa dziuplaste. W zależności od potrzeb w drzewostanach sosnowych dążyć do rozwieszenia skrzynek lęgowych, w tym skrzynek dla nietoperzy. Skrzynki dla nietoperzy należy koncentrować na skraju lasu, oraz w pobliżu skraju bagien, zrębów i upraw. • Zaleca się zachowywać miejsca rozrodu płazów i gadów poprzez kształtowanie stref ekotonowych, ochronę siedlisk hydrogenicznych w lasach. Zalecenia w zakresie ochrony fauny bezkręgowców: • Zaleca się pozostawiać wszystkie pozostałości alei śródleśnych. W miarę możliwości, np. w uprawach dochodzących do ważniejszych dróg leśnych, wprowadzić przy tych drogach jedno- lub dwustronne śródleśne zadrzewienia alejowe. Stosować do tego materiał o charakterze zadrzewieniowym. Wprowadzać m. in. Db, Lp, Kl, Wz, Jrz, Js, Wb, Cz.p	

Lp.	Adres leśny*	Pow. [ha]	Formy ochrony przyrody	Siedliska przyrodnicze	Obligatoryjne działania ochronne[1]	Wskazania ochronne[2]	Rekomendowane wskazania gospodarcze
						stosownie do stwierdzonych na gruncie warunków mikrosiedliskowych. • Zaleca się pozostawiać drzewa owocowe. • Zapewnienie w ekosystemach leśnych materii organicznej, przede wszystkim ilości martwego i rozkładającego się drewna. Martwe drzewa pozostawia się w celu zapewnienia ciągłości występowania martwego drewna, przy czym jego ilość nie może w szczególności stwarzać zagrożenia pożarowego lub ryzyka wystąpienia szkodliwych czynników biotycznych. Pozostawiać wybrane drzewa biocenotyczne.	

***** adresy leśne wg PUL na lata 2027-2036

[1] działania wynikające z dokumentów planistycznych dotyczące ochrony przyrody

[2] wskazania rekomendowane przez wykonawcę POP

Załącznik 2

Wykaz siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Goleniów

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
2330	**Brak**	06-901 -f	0,24
		06-901 -j	0,35
		06-901 -k	0,2
3160	**A**	03-148 -f	1,32
	B	03-209 -i	0,91
		03-210 -f	2,57
		04-63 -f	0,57
		04-85 -d	0,78
		07-500 -j	6,88
	C	01-27 -j	0,22
		01-27 -k	1,04
6510	**C**	05-252 -b	0,09
		05-252 -g	0,48
		05-252 -h	0,26
7110	**B**	01-34 -g	7,24
		01-34 -h	0,24
		01-48 -c	0,29
		01-48 -d	1,94
		02-384 -d	0,93
		03-141 -h	1,31
		07-586 -r	0,01
	C	03-242 -c	0,29
	Brak	12-435 -a	0,39
7120	**Brak**	12-375 -c	3,43
		12-376 -c	5,43
		12-376 -d	0,19
		12-377 -d	1,49
		12-378 -c	0,31
		12-378 -d	0,03
		12-378 -f	2,35
		12-428 -h	4,86
		12-428 -i	1,64
		12-429 -d	4,87
		12-435 -a	10,29
		12-436 -a	3,12
		12-436 -b	0,08
		12-484 -a	19,3
		12-485 -a	27,01
		12-486 -a	8,63
		12-486 -b	3,36
		12-795 -a	0,68
		12-795 -b	0,39
		12-795 -c	1,84
		12-795 -d	1,31
		12-796 -a	1,01
		12-796 -b	0,68
		12-796 -c	0,04

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		12-796 -d	0,4
		12-797 -a	2,78
		12-798 -c	0,78
7140	B	01-22A -a	15,06
		01-22A -b	2,77
		01-27 -k	3,76
		01-34 -d	0,03
		01-34 -g	9,01
		01-34 -m	0,3
		04-84 -f	3,34
		04-85 -a	0,94
	C	01-22A -a	2,67
		03-170 -h	0,09
		03-210 -d	0,37
		03-210 -g	0,15
		03-211 -a	0,08
		04-106 -d	0,38
		04-108 -a	0,68
		04-84 -h	0,15
		04-84 -i	0,66
		07-519 -c	1,36
		07-585 -f	1,02
		07-585 -i	0,1
		07-586 -k	1,04
		07-586 -r	0,68
7150	C	07-586 -k	0,16
9110	B	01-53 -c	2,1
		01-56 -g	1,5
		02-204 -j	1
		02-341 -c	1,15
		02-380 -b	1,37
		02-381 -a	9,34
		02-385 -c	1,1
		02-385 -d	6,55
		02-385 -k	2,9
		02-386 -f	1,83
		03-121 -b	8,19
		03-241 -r	0,08
		03-241 -s	0,11
		03-242 -j	0,23
		03-242 -m	0,05
		03-244 -h	2,04
		04-88 -l	3,4
		04-89 -g	2,3
		04-89 -h	0,28
		05-224 -g	2,06
		05-259 -j	1,81
		05-281 -j	1,42
		05-323 -b	1,17
		06-196 -c	3,66
		06-228 -h	2,36

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		06-231 -h	2,12
		09-364 -g	3,19
		09-423 -g	1,3
		09-477 -l	2,78
		09-477 -m	4,98
		09-549 -g	4,9
		10-694 -i	1,49
		10-700 -b	5,35
		10-700 -d	7,5
		10-701 -b	6,42
	C	02-380 -a	2,41
		02-383 -l	0,33
		02-384 -a	6,16
		02-384 -k	0,1
		03-240 -m	0,08
		03-240 -n	2,96
		03-240 -o	0,64
		03-240 -s	0,25
		03-241 -m	0,26
		03-251 -a	0,35
		05-185 -c	0,1
		05-193 -f	0,17
		05-255 -g	0,66
		05-310 -a	0,42
		06-187 -b	0,09
		06-187 -c	0,53
		06-187 -d	0,93
		06-188 -a	0,87
		06-188 -b	0,38
		06-189 -b	0,21
	Brak	02-340 -i	0,99
		02-341 -d	0,21
		02-381 -c	0,73
		02-385 -b	0,28
		02-385 -f	0,16
		02-385 -i	0,77
		02-385 -m	0,2
		02-386 -a	0,41
		02-386 -g	0,7
		02-386 -i	0,21
		02-387 -f	3,79
		02-387 -g	0,21
		02-387 -h	0,36
		02-387 -j	0,35
		02-397 -c	0,94
		02-397 -d	5,83
		02-441 -a	0,17
		02-441 -b	0,69
		03-144 -f	1,15
		03-145 -d	0,77
		04-88 -d	0,4

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		04-88 -f	0,26
		04-88 -g	0,38
		04-88 -h	0,55
		04-88 -i	2,49
		04-88 -k	4,6
		04-89 -b	0,53
		04-89 -k	0,86
		05-195 -f	0,6
		05-224 -f	2
		05-225 -h	1,5
		05-225 -l	1,39
		05-258 -h	2,25
		05-259 -l	0,73
		05-260 -b	2,58
		05-260 -c	3
		05-281 -l	1,37
		05-281 -n	1,02
		05-285 -o	5,02
		05-296 -h	0,4
		05-296 -j	10,89
		05-310 -c	0,23
		05-314 -a	0,09
		05-314 -b	0,11
		06-229 -o	2,49
		06-230 -h	1,4
		06-231 -i	0,98
		06-265 -b	0,25
		06-265 -c	4,63
		06-300 -d	0,49
		06-300 -f	0,56
		06-300 -h	1,61
		09-364 -f	0,52
		09-474 -l	5,36
		09-476 -d	1
		09-476 -i	0,4
		09-477 -d	5,12
		09-477 -j	1,38
		09-477 -k	0,64
		09-478 -j	2,01
		09-478 -k	0,41
		09-549 -f	0,11
		09-549 -h	0,44
		09-549 -i	0,95
		09-549 -j	0,22
		10-693 -f	0,77
9130	**B**	04-89 -g	2,7
		10-701 -c	15,65
		10-702 -c	7,45
		10-702 -f	2,71
9160	**B**	01-12 -g	0,37
		01-33 -n	2

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		01-33 -o	0,42
		01-39 -m	1,07
		01-41 -a	0,6
		01-45 -a	12,23
		01-45 -d	1,48
		01-45 -g	1,46
		01-46 -b	0,78
		01-46 -c	2,96
		01-46 -d	1,5
		01-46 -f	9,44
		01-46 -g	6,08
		01-46 -k	2,63
		01-46 -l	2,6
		01-47 -j	2,52
		01-50 -b	3,23
		01-56 -b	2,31
		01-59 -d	2,24
		02-380 -d	0,92
		02-386 -g	3,3
		04-110 -h	1,77
		04-86 -i	2,16
		04-92 -i	2,92
		05-303 -a	1,45
		06-262 -i	0,45
		06-266 -a	0,74
		08-342 -i	5,9
		08-342 -l	4,77
		09-363 -h	2,14
		09-550 -d	1,87
	C	01-13 -i	0,24
		01-22 -j	1,03
		01-28 -a	0,31
		01-28 -d	1,07
		01-28 -j	0,2
		01-59 -i	3,83
		02-201 -b	1,66
		02-202 -a	1,17
		02-203 -l	2,26
		02-204 -f	0,43
		02-272 -ax	0,06
		02-273 -j	0,62
		02-274 -a	0,25
		02-274 -b	1,56
		02-386 -a	2,85
		03-239 -h	1,13
		03-243 -g	0,1
		03-243 -k	0,32
		03-244 -l	3,13
		03-245 -c	3,3
		03-245 -d	0,92
		03-251 -a	0,59

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		04-109 -g	4,17
		04-110 -c	2,83
		04-110 -g	4,04
		04-115 -a	1,5
		04-115 -g	1,22
		04-219 -g	0,56
		04-219 -h	0,15
		04-219 -i	0,97
		04-220 -c	0,07
		04-220 -h	0,55
		04-220 -j	0,45
		04-91 -h	0,6
		05-185 -c	0,35
		05-221 -b	2,36
		05-250 -g	0,21
		05-253 -g	0,33
		05-253 -i	0,34
		05-253 -m	0,14
		05-277 -d	0,19
		05-277 -m	0,13
		05-277 -n	0,11
		05-278 -a	0,3
		05-278 -c	0,31
		05-278 -d	0,36
		05-279 -a	0,87
		05-280 -a	1,74
		05-281 -a	1,04
		05-282 -a	0,73
		05-282 -b	0,37
		05-283 -a	0,46
		05-283 -b	0,28
		05-284 -a	0,95
		05-285 -b	0,57
		05-310 -a	2,48
		06-229 -l	1,25
		06-231 -m	0,57
		06-231 -r	1
		06-262 -d	1,5
		06-264 -c	6,92
		06-267 -c	1,84
		06-267 -i	0,37
		07-616 -o	2,17
		09-580 -c	1,42
	Brak	01-40 -a	1,3
		01-40 -c	1,79
		01-40 -h	0,8
		01-40 -i	9,45
		01-40 -m	0,55
		01-44 -g	0,5
		01-44 -h	0,17
		01-44 -j	0,09

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		01-46 -j	0,56
		01-50 -c	0,3
		01-56 -c	3,59
		01-59 -f	0,42
		01-59 -h	0,56
		02-204 -h	0,61
		02-379 -d	0,46
		02-379 -l	1,45
		02-385 -b	0,17
		02-385 -c	0,22
		02-385 -g	2,05
		02-386 -d	0,24
		02-388 -c	0,6
		02-388 -g	0,18
		04-114 -g	0,54
		04-158 -l	6,38
		04-86 -b	0,12
		04-86 -d	0,1
		05-310 -c	1,68
		05-311 -b	0,4
		05-311 -c	0,31
		05-312 -a	0,3
		06-190 -b	0,54
		06-190 -g	1,46
		06-229 -o	0,3
		06-230 -i	0,6
		06-231 -h	0,9
		06-231 -p	0,35
		06-262 -f	1,83
		06-262 -g	1,21
		06-262 -o	1,08
		06-263 -i	3,46
		06-264 -d	2,11
		06-264 -f	1,14
		06-265 -c	4,09
		06-266 -c	1,97
		06-297 -b	0,18
		06-298 -a	0,09
		06-298 -l	2,26
		06-300 -c	3,3
		06-370 -h	1,91
		06-909 -a	9,86
		06-909 -d	4,2
		06-910 -b	1,2
		07-615 -l	0,42
		07-616 -m	1,56
		08-342 -h	0,14
		08-342 -j	2,93
		09-364 -d	1,66
		09-550 -c	2,21
		09-551 -a	1,24

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		10-657 -b	1,59
		10-657 -c	0,4
		10-658 -p	3,18
		10-659 -c	1,64
		10-660 -d	0,16
		10-674 -n	1,4
		10-674 -o	3,28
		10-674 -p	2,78
		10-674 -t	1,58
		10-691 -h	3,61
		10-697 -a	1,9
		10-697 -b	0,45
		10-697 -d	1,3
		10-704 -n	6,03
		10-706 -h	0,37
		10-706 -j	0,57
		10-707 -a	2,7
		10-761 -c	0,1
		10-761 -d	0,08
		11-722 -d	0,26
		11-736 -a	3,19
		11-736 -i	1,9
		11-737 -d	2,2
		11-737 -f	1,8
		11-752 -d	2,17
		11-753 -a	0,73
		11-753 -d	7,91
		11-753 -f	1,64
		11-753 -g	8,31
		11-754 -f	0,24
		11-770 -h	0,66
		11-771 -c	0,12
		11-774 -g	3,92
		11-778 -d	1,38
		11-782 -d	2,05
		11-786 -c	0,12
		11-786 -d	0,16
		11-786 -f	2,08
		11-789 -b	0,19
		11-789 -c	0,45
		11-789 -h	2,27
		11-789 -j	0,63
		11-789 -k	0,12
		11-792 -c	0,7
		11-792 -h	1,4
		11-793 -a	0,19
		11-793 -c	0,31
		12-427 -a	0,32
		12-427 -b	0,82
9190	**B**	04-62 -d	1,5
		12-372 -d	0,65

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
	C	01-48 -p	0,66
		01-48 -r	1,71
		01-49 -m	0,76
		02-272 -d	0,05
		02-272 -g	0,46
		02-383 -d	0,23
		02-383 -f	1,54
		03-209 -n	0,97
		03-242 -f	0,49
		03-243 -a	0,58
		04-63 -a	1,24
		04-83 -d	5,74
		04-84 -b	3,84
		07-553 -i	0,32
		07-582 -c	0,56
		07-584 -l	0,68
		10-680 -c	1,11
	Brak	01-40 -y	2
		01-43 -a	2,5
		01-43 -b	0,1
		01-53 -d	11,93
		01-56 -g	0,33
		01-57 -g	0,22
		01-889 -c	1,48
		01-889 -f	0,85
		01-889 -g	1,23
		01-890 -b	4,13
		01-890 -g	6,2
		01-890 -i	3,95
		01-892 -d	0,85
		01-892 -h	0,77
		01-892 -i	0,74
		02-271 -d	2,91
		02-339 -d	5,89
		03-100 -g	3,7
		03-101 -b	0,25
		03-101 -d	1,87
		03-101 -f	0,2
		03-212 -j	2,78
		03-75 -a	0,3
		03-75 -b	0,2
		03-75 -d	0,1
		03-75 -f	0,29
		03-76 -a	0,15
		03-79 -a	4,27
		03-79 -b	3,93
		03-80 -b	2,39
		03-80 -c	2,27
		03-96 -g	0,16
		03-98 -g	1,58
		04-108 -h	1,09

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		04-112 -a	15,63
		04-135 -h	4,7
		04-135 -i	1,52
		05-194 -i	0,17
		05-224 -c	3,91
		05-281 -j	0,66
		05-281 -l	0,16
		05-295 -c	0,1
		05-295 -f	0,33
		05-304 -h	2,42
		05-304 -i	3,37
		05-304 -j	1,25
		05-308 -d	1,32
		05-315 -b	0,73
		05-315 -d	0,79
		05-320 -j	0,66
		06-196 -a	1,08
		06-196 -c	0,46
		06-228 -b	5,53
		06-262 -i	0,12
		06-265 -c	0,19
		06-265 -h	0,75
		06-266 -f	0,53
		06-266 -l	0,27
		06-326 -b	6,73
		06-335 -c	0,8
		06-896 -c	1,31
		06-896 -d	2,65
		06-897 -a	3,08
		06-897 -b	0,3
		06-898 -b	0,05
		06-898 -f	0,59
		06-899 -a	1,3
		06-899 -b	3,47
		06-901 -c	2,79
		06-901 -h	1,64
		06-901 -i	2,51
		06-901 -j	0,13
		07-499 -a	4,8
		07-500 -k	1,65
		07-501 -f	1,1
		07-522 -b	0,33
		07-522 -c	2,17
		07-522 -d	0,15
		07-522 -g	0,51
		07-523 -a	2,96
		07-523 -b	0,7
		07-523 -d	4,27
		07-523 -f	1,13
		08-342 -d	3,4
		10-667 -d	0,57

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		10-668 -h	1,3
		10-669 -a	2
		10-697 -k	1,86
		11-783 -d	0,3
		11-784 -b	1,55
		11-785 -c	5,47
		11-785 -d	7,91
		11-785 -i	1,17
		11-785 -k	0,24
		11-786 -d	0,18
		11-786 -h	1,25
		11-787 -a	1,23
		11-788 -d	1,78
		11-792 -f	0,76
		12-375 -a	3,38
		12-429 -a	0,83
		12-437 -i	1,84
		12-495 -d	2,25
		12-495 -f	0,46
		12-795 -a	2,6
		12-832 -a	1,39
		12-833 -b	4,72
		12-853 -c	0,36
		12-862 -b	8,81
		12-862 -c	0,33
		12-862 -d	0,65
		12-863 -a	1,08
91D0	**B**	01-22A -a	10,59
		01-27 -k	5,25
		01-34 -b	0,21
		01-34 -c	0,15
		01-34 -d	2,07
		01-34 -f	0,32
		01-34 -g	12,15
		01-34 -h	1,65
		01-34 -l	1,14
		01-34 -m	1,23
		01-34 -p	0,72
		01-48 -c	0,91
		01-48 -d	0,75
		02-138 -a	3,65
		02-440 -j	2,76
		02-445 -g	3,16
		03-127 -i	0,6
		03-139 -d	3,23
		03-139 -g	0,55
		03-140 -f	1,53
		03-147 -d	1,03
		03-147 -g	2,92
		03-148 -d	1,43
		03-148 -g	2,12

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		03-164 -a	2,51
		03-172 -b	4,44
		03-172 -f	1,7
		04-63 -l	0,59
		04-84 -f	3,34
		04-85 -a	2,61
		06-227 -j	6,52
		06-262 -n	1
		07-521 -f	0,52
		07-525 -f	1,37
		07-555 -h	1,82
		07-614 -h	2,42
		09-417 -h	2,28
		09-473 -b	1,83
		09-473 -c	5,59
		09-473 -h	6,11
		11-786 -g	0,93
		12-372 -a	3,54
		12-372 -c	4,05
		12-372 -d	0,18
		12-372 -f	7,14
		12-373 -c	7,24
		12-373 -g	4,32
		12-374 -d	5,28
		12-375 -b	1,39
		12-375 -d	4,14
		12-376 -d	5,78
		12-376 -f	0,56
		12-377 -d	7,03
		12-378 -d	1,84
		12-427 -j	2,93
		12-429 -b	6,73
		12-429 -c	2,38
		12-429 -d	18,2
		12-429 -f	2,48
		12-430 -a	3,29
		12-430 -b	8,55
		12-430 -c	2,58
		12-430 -f	10,92
		12-431 -a	16,02
		12-431 -c	4,85
		12-431 -d	1,27
		12-431 -f	0,8
		12-431 -g	1,62
		12-431 -h	1,02
		12-431 -i	1,8
		12-431 -j	1,21
		12-431 -k	2,17
		12-432 -a	3,43
		12-432 -b	8,2
		12-432 -c	8,66

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		12-432 -d	2,86
		12-432 -g	1,57
		12-432 -h	1,21
		12-432 -i	1
		12-432 -j	1,45
		12-432 -k	1,48
		12-432 -l	0,7
		12-433 -a	11,81
		12-433 -b	11,86
		12-433 -c	0,7
		12-433 -h	3,53
		12-434 -a	3,05
		12-434 -b	20,26
		12-434 -c	1,67
		12-434 -d	6,01
		12-434 -f	0,81
		12-434 -h	0,66
		12-434 -j	1,39
		12-435 -b	17,95
		12-436 -a	7,64
		12-436 -b	0,72
		12-482 -b	11,62
		12-483 -a	4,74
		12-486 -a	8,83
		12-487 -a	31,24
		12-488 -b	0,85
		12-488 -c	0,77
		12-488 -d	1,74
		12-488 -f	1,18
		12-488 -g	2,05
		12-488 -h	1,12
		12-488 -i	2,08
		12-488 -j	1,01
		12-488 -k	2,13
		12-488 -m	2,22
		12-488 -o	2,16
		12-488 -r	2,16
		12-488 -t	2,02
		12-488 -w	1,28
		12-488 -x	4,07
		12-489 -b	0,92
		12-489 -c	1,21
		12-489 -d	1,66
		12-489 -f	1,24
		12-489 -g	1,6
		12-489 -h	1,25
		12-489 -j	4,33
		12-489 -k	1,35
		12-489 -l	1,5
		12-489 -m	1,36
		12-489 -n	1,35

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		12-489 -o	9,6
		12-490 -c	16,62
		12-491 -b	1,25
		12-491 -c	1,81
		12-491 -g	0,11
		12-491 -h	4,97
		12-491 -i	0,94
		12-491 -k	2,25
		12-491 -l	0,25
		12-492 -b	0,59
		12-492 -f	2,48
		12-492 -g	0,89
		12-794 -b	3,6
		12-794 -d	3,53
		12-795 -c	8,57
		12-796 -b	3,29
		12-796 -c	6,43
		12-797 -a	10,31
		12-798 -b	5,12
		12-798 -d	3,35
		12-798 -f	0,97
		12-798 -g	1,24
		12-798 -h	3,49
		12-798 -i	0,72
		12-798 -j	2,01
		12-799 -b	12
		12-799 -c	1,55
		12-799 -d	1,3
		12-799 -f	1,25
		12-799 -g	1,23
		12-799 -h	1,17
		12-799 -i	0,95
		12-799 -k	0,66
		12-799 -m	0,81
		12-800 -b	12,94
		12-800 -d	2,68
		12-800 -f	0,49
		12-801 -c	1,26
		12-801 -f	3,94
	C	01-27 -d	1,33
		02-272 -f	0,37
		02-384 -a	0,06
		02-384 -b	0,05
		02-384 -c	0,51
		02-384 -d	2,01
		02-384 -f	0,22
		02-384 -g	0,15
		02-384 -h	0,42
		02-384 -i	0,79
		02-384 -j	0,8
		03-169 -h	0,37

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		03-169 -i	0,42
		03-170 -g	1,16
		03-170 -h	1,98
		03-170 -i	1
		03-170 -j	0,56
		03-171 -c	2,09
		03-171 -d	0,24
		03-171 -f	1,03
		03-171 -g	0,67
		03-208 -g	0,39
		03-208 -h	0,05
		03-209 -h	0,3
		03-209 -k	1,96
		03-209 -l	0,85
		03-209 -m	0,44
		03-210 -c	1,31
		03-210 -d	0,47
		03-210 -g	1,93
		03-210 -h	0,95
		03-211 -a	0,38
		03-211 -b	0,33
		03-242 -c	0,28
		04-63 -f	4
		04-63 -i	0,2
		07-499 -m	0,89
		07-500 -h	1,94
		07-500 -j	0,1
		07-501 -d	0,89
		07-501 -g	1,47
		07-519 -b	2,33
		07-519 -c	22,5
		07-582 -k	1,65
		07-582 -l	0,65
		07-585 -f	1,68
		07-585 -i	0,75
		07-586 -h	1,05
		07-586 -j	1,24
		07-586 -k	2,07
		07-586 -m	0,8
		07-586 -n	0,62
		07-586 -r	0,22
		10-630 -f	1,3
		10-630 -k	0,36
		10-631 -a	5,6
		12-796 -d	0,4
		12-798 -a	5,01
		12-798 -c	4,02
		12-799 -j	1,2
		12-799 -l	1,54
	Brak	01-35 -c	0,89
		02-137 -g	0,5

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		02-202 -f	0,65
		02-387 -h	0,26
		02-387 -j	0,21
		02-387 -k	1,11
		02-440 -i	1,52
		02-440 -l	0,2
		02-441 -f	0,14
		02-444 -m	0,76
		03-164 -b	0,53
		03-79 -c	0,46
		03-80 -a	0,16
		03-81 -f	0,6
		03-94 -h	1,14
		05-276 -o	1,05
		06-262 -o	0,27
		06-263 -a	4,7
		06-297 -b	0,17
		07-500 -g	1,44
		07-520 -f	2,48
		07-521 -g	0,37
		07-521 -i	0,8
		07-524 -k	0,37
		07-525 -d	1,93
		07-554 -b	0,79
		07-555 -a	0,22
		07-556 -d	0,22
		07-610 -a	0,15
		07-610 -g	1,19
		09-417 -i	0,5
		11-787 -d	1,16
		11-787 -g	0,4
		12-375 -c	3,02
		12-377 -c	0,78
		12-378 -f	0,71
		12-427 -k	13
		12-428 -h	11,06
		12-428 -i	0,57
		12-430 -d	2,31
		12-435 -a	5,87
		12-483 -b	25,54
		12-484 -a	11,12
		12-485 -a	2,34
		12-488 -l	0,92
		12-488 -n	0,99
		12-488 -p	1,04
		12-488 -s	1,04
		12-491 -f	0,5
		12-794 -f	1,96
		12-794 -g	3,66
		12-794 -h	11,46
		12-795 -b	8,78

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		12-796 -a	15,04
		12-797 -b	2,16
91E0	B	03-123 -g	0,08
		03-124 -h	0,96
		03-125 -f	0,84
		03-146 -a	0,2
		03-146 -b	0,54
		03-243 -i	0,18
		03-243 -j	0,46
		03-243 -k	0,07
		05-194 -a	0,18
	C	02-272 -d	1,39
		02-272 -y	1,07
		02-272 -z	1,44
		02-273 -f	0,2
		02-273 -g	3,63
		02-273 -h	3,98
		02-274 -b	0,92
		02-382 -f	2,11
		02-438 -a	0,48
		03-238 -g	0,28
		03-239 -h	0,3
		03-239 -i	0,59
		03-239 -j	0,33
		03-240 -o	0,9
		03-240 -p	0,39
		03-241 -m	0,06
		03-241 -r	0,08
		03-241 -t	0,75
		03-242 -j	0,35
		03-242 -m	0,06
		03-242 -p	0,32
		03-243 -h	0,56
		03-245 -d	2,08
		03-251 -a	2,34
		03-251 -f	0,47
		03-251 -g	0,13
		03-251 -j	0,7
		04-180 -h	0,32
		04-180 -j	0,5
		04-181 -h	0,58
		04-181 -i	0,53
		04-182 -d	0,54
		04-192 -h	2,26
		04-219 -g	2,11
		04-219 -j	0,15
		04-220 -f	0,54
		05-185 -a	2,81
		05-185 -b	0,53
		05-250 -i	1,18
		05-250 -j	1,06

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		05-250 -m	0,8
		05-250 -n	0,47
		05-250 -o	2,26
		05-250 -w	1,09
		05-252 -i	0,09
		05-252 -j	0,49
		05-252 -k	1,5
		05-252 -l	0,44
		05-253 -a	0,72
		05-253 -d	0,17
		05-253 -h	0,59
		05-275 -a	1,05
		05-275 -c	0,7
		05-276 -a	0,26
		05-276 -b	0,42
		05-277 -a	0,58
		05-277 -g	0,43
		05-277 -i	0,37
		05-278 -c	0,9
		05-282 -b	2,15
		05-282 -c	0,09
		05-283 -a	0,23
		05-283 -b	0,34
		06-186 -a	2,18
		06-186 -b	3
		06-187 -a	1,65
		06-188 -c	0,23
		06-189 -a	1,75
		07-552 -f	1,38
		07-552 -g	1,17
		07-552 -i	0,32
		07-553 -l	1,04
		07-581 -d	3,35
		07-582 -a	0,59
		07-582 -f	1,14
		10-662 -g	3,89
		10-663 -a	6,12
		10-670 -a	3,35
		10-676 -a	8,97
		10-680 -a	12,42
		10-685A -b	0,61
	Brak	01-26 -g	0,76
		01-26 -h	0,85
		01-26 -o	0,75
		01-26 -s	1,35
		01-40 -k	1,85
		01-40 -n	0,49
		01-56 -f	0,62
		01-57 -a	1,05
		01-57 -b	4,21
		02-340 -h	1,1

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		02-379 -i	0,25
		02-379 -m	0,87
		02-387 -p	1,2
		02-387 -r	2,46
		02-388 -c	3,4
		02-388 -h	2,03
		02-396 -b	0,34
		02-397 -b	3,74
		02-439 -b	3,74
		02-440 -h	1,21
		02-444 -a	0,3
		03-145 -l	0,98
		03-146 -c	2,05
		04-114 -k	2,25
		04-114 -l	2,79
		04-114 -m	4,65
		05-275 -h	0,65
		05-275 -l	0,87
		05-275 -m	1,81
		05-276 -j	0,28
		05-291 -d	2,7
		05-291 -f	0,4
		05-310 -b	0,15
		05-310 -f	2,77
		05-311 -c	2,58
		05-312 -b	1,21
		05-320 -b	5,27
		05-320 -c	0,07
		06-200 -i	0,97
		06-200 -j	1,24
		06-230 -c	2,04
		06-231 -a	1,32
		06-231 -c	1,49
		06-369 -h	3,17
		06-369 -i	3,43
		06-369 -k	2,36
		06-370 -c	3,78
		06-370 -d	2,46
		06-426 -h	0,64
		06-909 -a	4,67
		06-909 -b	3,51
		06-910 -a	0,3
		06-910 -b	1,01
		07-506 -d	0,51
		07-507 -a	0,38
		07-609 -i	0,92
		07-622 -i	0,73
		09-474 -c	0,25
		09-474 -g	0,05
		09-474 -h	1,79
		09-474 -i	2,69

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		09-549 -c	0,09
		09-549 -d	0,33
		09-549 -f	0,68
		09-549 -m	0,51
		09-549 -o	0,68
		09-549 -s	2,86
		09-549 -t	1,15
		10-658 -o	2,75
		10-660 -a	0,41
		10-662 -h	0,09
		10-663 -h	0,39
		10-670 -b	0,08
		10-692 -c	2,04
		10-692 -f	2,87
		10-692 -h	2,39
		10-692 -i	3,19
		10-704 -l	1,72
		10-706 -b	1,3
		10-706 -l	1,2
		10-708 -g	0,77
		10-708 -j	2,81
		10-708 -k	4,31
		11-756 -h	0,41
		11-757 -c	0,84
		12-376 -a	2,04
		12-376 -b	0,73
		12-377 -c	0,43
		12-437 -j	2,62
		12-495 -f	6,57
		12-806 -f	4,76
		12-823 -a	7,46
		12-843 -a	0,2
		12-843 -b	5,86
		12-849 -b	6,33
		12-849 -c	8,55
		12-853 -b	5,12
		12-853 -c	1,3
		12-853 -d	0,74
		12-859 -a	2,73
		12-859 -b	0,36
		12-859 -f	5,13
		12-860 -b	7,05
		12-861 -b	7,82
		12-862 -a	0,86
		12-862 -c	1,14
		12-862 -d	3,88
		12-863 -a	2,59
		12-863 -b	5,98
		12-874 -a	2,68
		12-874 -b	3,39
		12-875 -a	5,73

Kod_SP	Stan SP	Adres	Pow. SP [ha]
		12-875 -b	5,62
91F0	**C**	04-184 -c	0,34
		04-184 -d	1,1
		06-189 -a	0,55
		06-190 -a	0,33